

Handling 2023 nr 155

Handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2035 samt redovisning av uppdrag att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker stadsledningskontorets förslag i tjänsteutlåtande den 18 maj 2023 med tillägg enligt yrkande från S, V och MP den 1 september 2023 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

1. Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2021, att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025, antecknas och förklaras fullgjort.
2. Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2035, i enlighet med bilaga 6 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas.
3. Finansiering av handlingsplanens insatser hänskjuts till budgetberedningen för 2025–2027.
4. Kommunstyrelsen ska ansvara för årlig uppföljning av handlingsplanen.
5. Stadsledningskontorets redovisning med anledning av kommunstyrelsens återremiss 2023-01-11 § 10:
 - a. genomföra en fördjupad ekonomisk analys av hur förslagen i handlingsplanen ska kunna genomföras, vilka omprioriteringar som är möjliga i nämnder och bolag utifrån lagstadgad verksamhet, samt vilka konsekvenser sådana prioriteringar har för utbildnings- och välfärdsnämndernas verksamhet och personal,
 - b. revidera planperiodens slut från år 2025 till 2035 samt utreda hur fokusområden och insatser behöver anpassas till den nya planperioden samt vilka insatser som behöver bli permanenta efter planperiodens slut, antecknas och förklaras fullgjort.
6. Kommunstyrelsen får i uppdrag att, skyndsamt och senast i samband med första planerade revideringstillfälle, justera handlingsplanens årtal i enlighet med kommunfullmäktiges beslut 8 juni år 2023 i ärendet ”§ 13 Underlag för kompletterande budget”.
7. Handlingsplanens namn revideras till ”Handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta år 2030 och inga områden vara utsatta år 2035”.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Ordföranden Jonas Attenius (S) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag och tilläggsyrkande från S, V och MP den 1 september 2023 samt avslag på övriga yrkanden.

Axel Josefson (M) yrkade bifall till yrkande från D, M, L och C särskilt yttrande KD den 12 oktober 2022.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade bifall till tilläggsyrkande från SD den 18 augusti 2023.

Vid omröstning beträffande stadsledningskontorets förslag och yrkandet från Axel Josefson röstade Daniel Bernmar (V), Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Ingrid Andreae (S), Jenny Broman (V), Karin Pleijel (MP), tjänstgörande ersättaren Johannes Hulter (S) samt ordföranden Jonas Attenius (S) för bifall till stadsledningskontorets förslag.

Axel Josefson (M), Hampus Magnusson (M), Martin Wannholt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Ann Catrine Fogelgren (L) och Elisabet Lann (KD) röstade för bifall till Axel Josefsons yrkande.

Kommunstyrelsen beslutade med sju röster mot sex att bifalla stadsledningskontorets förslag.

Vid omröstning beträffande bifall respektive avslag på tilläggsyrkandet från S, V och MP röstade Daniel Bernmar (V), Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Ingrid Andreae (S), Jenny Broman (V), Karin Pleijel (MP), tjänstgörande ersättaren Johannes Hulter (S) samt ordföranden Jonas Attenius (S) för bifall.

Axel Josefson (M), Hampus Magnusson (M), Martin Wannholt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Ann Catrine Fogelgren (L) och Elisabet Lann (KD) röstade för avslag.

Kommunstyrelsen beslutade med sju röster mot sex att bifalla tilläggsyrkandet från S, V och MP.

Kommunstyrelsen beslutade härafter utan omröstning att avslå tilläggsyrkandet från SD.

Jörgen Fogelklou (SD) reserverade sig mot beslutet.

Representanterna från M, D, L och KD antecknade som yttrande en skrivelse från den 6 september 2023.

Göteborg den 6 september 2023
Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Lina Isaksson

Yttrande angående – Handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2035 samt redovisning av uppdrag att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025

Yttrande

Det är väldigt bekymrande att se hur det rödgröna styret sänker ambitionsnivån och handlingskraften i trygghetsarbetet i allmänhet och strategin kring våra särskilt utsatta områden i synnerhet. Efter att under förra mandatperioden år efter år lyckats vända på den negativa utvecklingen i våra utsatta områden, där flera områden degraderats till lägre utsatthet och där vi sett en positiv prognos av polisens lägesbilder, så ser vi nu en vändning hos det politiska styret.

Det kan tyckas att en förlängd tid på en handlingsplan i praktiken inte påverkar själva arbetet och de insatser som görs i våra verksamheter, men det är viktigt att poängtera att det skickar en tydlig politisk signal till alla de göteborgare som påverkas av en av samhällets svåraste utmaningar.

Den samlade oppositionen inväntar nu polisens nästa lägesbild kring de utsatta områdena. Det finns all anledning att återkomma i frågan och vår ambition är att fortsatt kämpa för en effektiv och resultatinriktad politik för göteborgarnas trygghet oavsett var i staden man bor.

Tilläggsyrkande
2023-09-01

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet
2.1.3

Yrkande angående – Handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2035 samt redovisning av uppdrag att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och i kommunfullmäktige:

1. Kommunstyrelsen får i uppdrag att, skyndsamt och senast i samband med första planerade revideringstillfälle, justera handlingsplanens årtal i enlighet med kommunfullmäktiges beslut 8 juni år 2023 i ärendet ”§ 13 Underlag för kompletterande budget”.
2. Handlingsplanens namn revideras till ”Handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta år 2030 och inga områden vara utsatta år 2035”.
3. I övrigt bifalles tjänsteutlåtandet.

Yrkandet

I samband med kommunfullmäktiges andra kompletteringsbudget för år 2023 fastslogs att årtalen i den planerade handlingsplanen ska revideras. Processen kring handlingsplanens framtagande har präglats av motstridigheter. En viss begreppsförvirring uppstod redan i samband med det första beslutet, vilket följdes av långtgående justeringar. Samtidigt finns en bred politisk enighet kring att Göteborgs stad behöver fortsätta sitt långtgående och kraftfulla arbete för att bekämpa otryggheten och minska utsattheten. För denna sorts insatser, som spänner över lång tid, är det ett styrketecken att en bred majoritet av Göteborgs partier står bakom handlingsplanens ambitioner och syften – även om man har olika uppfattningar i vissa enskilda delar.

AB Framtiden och andra aktörer, såväl kommunala som externa, vidtar löpande åtgärder för att nå målet om att inga områden i Göteborg ska återfinnas på Polismyndighetens lista över utsatta områden. Inga av åtgärderna prioriteras ned i samband med att årtalen revideras. I syfte att undvika ytterligare fördröjningar och förenkla kommande uppföljning föreslår det rödgröna styret att det nuvarande uppdraget förklaras fullgjort, att planen antas och att tjänsteutlåtandet därmed bifalles - men med tillägget att planen ska justeras i enlighet med kommunfullmäktiges tidigare beslut i samband med stadsledningskontorets första planerade revidering.

Tilläggsyrkande

2023-08-18

Ärende nr: 2.1.2

Yrkande angående – Handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2035 samt redovisning av uppdrag att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2035, kompletteras med följande villkor under fokusområdet **"Barns och ungas uppväxtvillkor" / 1:6 Föräldrar i särskilt utsatta områden ska erbjudas och motiveras att delta i föräldraskapsstöd:**
 - Föräldraansvaret i utsatta områden ska utökas genom närvaroplikt vid föräldramöten.
 - Barn, föräldrar och lärare ska uppvisa ett ansvarstagande och respektfullt bemötande i allt kontakt rörande skolan. Skötsamhetsnormer och rättmätiga krav gäller alla parter.
 - Disciplinära åtgärder ska kunna användas i högre utsträckning vid destruktivt normbrytande beteende eller när elever stör undervisning med uppsåt. Rektorer och lärare ges goda förutsättningar och stöd till att visa ut elever som stör lektioner, ge kvarsittning, samt skriftlig varning som delges vårdnadshavaren med obligatoriska krav på återkoppling.
 - Socialförvaltning och skolan ska aktivt verka för ökad medvetenhet hos elever och föräldrar om riskerna med rekrytering in i kriminell verksamhet och klanstrukturer.
 - För att förebygga sociala risker och avsiktliga händelser som anlagda bränder och blåljussabotage ska barn, ungdomar samt vårdnadshavare i utsatta områden delta i obligatoriska och tillitsskapande studiebesök hos räddningstjänsten.
2. Handlingsplanen kompletteras under fokusområdet **"Utveckla samverkan mellan stadsutveckling och det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet" / 3: Grundläggande säkerhet och trygghet** med följande insats:
 - Socialnämnderna ska utveckla och intensifiera samarbetet med ideella organisationer och professionella hjälptjänster där Göteborgs stad kan ge

skydd, rådgivning och resurser till utsatta näringsidkare och brottsoffer.

3. I handlingsplanen ska tydligt framgå att hyreskontrakt eller försörjningsstöd kan påverkas vid systematisk frånvaro vid informationsmöten rörande barn och deras skolgång. Detsamma ska gälla föräldrar som tackar nej till nödvändiga sociala insatser.

4. Kommunstyrelsen får i uppdrag att boka in ett informationsmöte med danska politiker och tjänstemän involverade i Danmarks "Ghettoplan". Kommunstyrelsen ska därefter summera, utvärdera och implementera relevanta delar av Danmarks "Ghettoplan" i handlingsplanen.

5. I övrigt bifalles förslagen i tjänsteutlåtandet.

Yrkandet

Oavsett partitillhörighet är de flesta av oss troligtvis överens om att människor som försörjer sig själva får både bättre levnadsvillkor och hälsa. Om allt fler föräldrar och hushåll kommer ut i egen försörjning, ökar gemenskapen och tilliten i ett samhälle. Färre människor hamnar i utanförskap, barn får bättre förebilder och fler unga kommer slutföra sin gymnasieutbildning. Det skulle leda till att Göteborgs Stad får ökat skatteunderlag och minskade utgifter för arbetsmarknadsinsatser och försörjningsstöd.

En förbättrad socioekonomi och ökad trygghet ger helt enkelt liv åt ett samhälle där näringslivet får större och bättre möjligheter att etablera sig och kostnader i större utsträckning kan bära sig själv. Som de realister Sverigedemokraterna är, ser vi dock att på grund av uteblivna krav och ett långt vanstyre blir vägen dit mycket lång. Allt för många utrikes födda kommer fortfarande stå långt ifrån arbetsmarknaden och egen försörjning 2035.

Det är nu avgörande att inte nästkommande generationer tillåts gå samma öde till mötes. För att målen och visionen för ett bättre samhälle ska uppnås krävs det främst större förväntningar på föräldrars delaktighet i barns uppfostran, ordning och reda i skolan, grundläggande trygghet för barnen, samt en egen försörjning.

Utbildning och medvetandehöjning: Genom att öka medvetenheten om riskerna med kriminell verksamhet och klanstrukturer kan Göteborgs stad hjälpa ungdomar och deras familjer att förstå konsekvenserna av att engagera sig i sådana aktiviteter. Utbildningsinsatser i skolor och lokalsamhällen kan vara värdefulla för att förebygga rekrytering.

Stöd till offer: Att erbjuda stöd till personer som drabbats av kriminell verksamhet eller som hotas av klaner är avgörande. Genom att utveckla samarbetet med ideella organisationer och professionella hjälptjänster kan Göteborgs stad ge skydd, rådgivning och resurser till de som behöver det.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-05-18

Diarienummer 1669/20

Handläggare

Mie Svennberg, Maud Willardsson Engström

Telefon: 031-368 04 07

E-post: mie.svennberg@stadshuset.goteborg.se,
maud.willardsson.engstrom@stadshuset.goteborg.se

Handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2035 samt redovisning av uppdrag att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2021, att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025, antecknas och förklaras fullgjort.
2. Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2035, i enlighet med bilaga 6 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas.
3. Finansiering av handlingsplanens insatser hänskjuts till budgetberedningen för 2025-2027.
4. Kommunstyrelsen ska ansvara för årlig uppföljning av handlingsplanen.
5. Stadsledningskontorets redovisning med anledning av kommunstyrelsens återremiss 2023-01-11 § 10:
 - a. genomföra en fördjupad ekonomisk analys av hur förslagen i handlingsplanen ska kunna genomföras, vilka omprioriteringar som är möjliga i nämnder och bolag utifrån lagstadgad verksamhet, samt vilka konsekvenser sådana prioriteringar har för utbildnings- och välfärdsnämndernas verksamhet och personal,
 - b. revidera planperiodens slut från år 2025 till 2035 samt utreda hur fokusområden och insatser behöver anpassas till den nya planperioden samt vilka insatser som behöver bli permanenta efter planperiodens slut, antecknas och förklaras fullgjort.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige gav i budget 2021 kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025. Den tidigare beredningen av uppdraget framgår av bilaga 3. Kommunfullmäktige beslutade 2022-12-08 § 9 att återremittera kommunstyrelsens förslag till handlingsplan. Kommunstyrelsen behandlade ärendet 2023-01-11 § 10 och beslutade i enlighet med kommunfullmäktiges beslut att återremittera ärendet till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontorets förnyade ekonomiska analys visar att förändringar i omvärlden medfört ett ekonomiskt ansträngt läge för nämnder och styrelser och att handlingsplanens insatser bedöms medföra ökade kostnader. Utredningen visar små möjligheter till omprioriteringar av verksamhet. Utredningen visar även att majoriteten av insatserna är ett sätt för Göteborgs Stad att leva upp till målsättningarna i centrala lagstiftningar. De konsekvenser som lyfts är framför allt bristen på kompetens inom berörda verksamheter vilket

riskerar att förvärra en redan ansträngd situation i den lagstadgade verksamheten. Utvecklad samverkan och förnyade arbetssätt är ytterligare förutsättningar för planens genomförande.

I enlighet med kommunfullmäktiges beslut 2022-12-08, § 9, förlängs planperioden till 2035. Anpassningar av fokusområden och insatser sker löpande utifrån kommunstyrelsens uppföljning samt omvärldsfaktorer och redovisas till kommunfullmäktige. Stadsledningskontorets bedömning är att förslaget till handlingsplan kommer att bidra till att nå målet att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden 2035.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Göteborgs Stads samtliga förvaltningar och bolag bedriver idag ett omfattande arbete inom det område handlingsplanen berör. Ekonomiska effekter kan vara öka kostnaden för den nämnd eller styrelse som står för insatsen, medan den kan ge positiva ekonomiska effekter för en annan verksamhet i staden. De minskade kostnader som uppkommer genom ett väl utfört jämlikhetsfrämjande, trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete visar sig ofta först på längre sikt.

En mindre segregerad stad utan särskilt utsatta områden bedöms ha en positiv inverkan på både invånarnas och Göteborgs Stads ekonomiska situation. Människor som arbetar och försörjer sig själva har bättre livsvillkor och hälsa och staden bör få minskade utgifter för arbetsmarknadsinsatser och försörjningsstöd. Att bryta den negativa spiralen så att fler föräldrar kommer i försörjning, färre människor hamnar i utanförskap och fler unga slutför sin gymnasieutbildning bör ge stora effekter ekonomiskt för individerna och det omgivande samhället.

En förbättrad socioekonomi och ökad trygghet i ett område skapar bättre förutsättningar för lokala näringsidkare och fler affärsverksamheter kan lockas att etablera sig, vilket i sin tur kan generera fler arbetstillfällen. Ett tryggare samhälle leder också på sikt till minskade kostnader för sociala insatser och reparationer och klottersanering på offentliga platser.

Det är komplicerat att förutse och beräkna såväl ekonomiska som andra konsekvenser av handlingsplanens insatser. Svårigheten ligger i att analysen berör komplexa samband och långsiktiga effekter vilket påverkar kostnaden. Det är också svårt att isolera effekterna av insatser som riktas mot specifika målgrupper, exempelvis barn i en viss ålder och geografisk hemvist i förhållande till utfall i grundskolan, gymnasieskolan eller andra långsiktiga konsekvenser så som individers etablering på arbetsmarknaden och hälsa. Analysen kompliceras ytterligare då åtgärder på nationell och lokal nivå samt omkringliggande samhällshändelser, kan komma att påverka utfallet och kostnaderna.

Utredningen visar, liksom tidigare tjänsteutlåtande, att handlingsplanen kommer att innebära ökade kostnader för staden då de insatser som föreslås är omfattande. Bedömningar av ekonomiska konsekvenser och omfattningen av insatserna, samt hur de kan finansieras genom eventuella omprioriteringar är i flera fall svåra att göra för respektive nämnd och för staden som helhet. Vissa av insatserna pågår och är helt eller delvis finansierade med tidsbegränsade statliga medel. Statsbidraget Likvärdig skola finansierar bland annat skolan som arena idag men kommer inte att kunna täcka ytterligare kostnader vid en ökad omfattning. Statsbidraget för sociala insatser i utsatta områden försvinner efter 2023 vilket beskrivs mer utförligt i insats 1:7 och statsbidraget för föräldraskapsstöd ska tillkomma vilket beskrivs i insats 1:6. När tidsbegränsade statsbidrag upphör behöver förvaltningarna finna finansiering i andra delar av kärnverksamheten eller avveckla verksamhet som inte lagstadgad för att nå en ekonomi i balans.

Främst är det socialnämnderna, grundskolenämnden och till viss del förskolenämnden som bedöms få störst kostnadspåverkan och därmed vara i behov av tillskott om samtliga insatser ska kunna genomföras. För stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och stadsfastighetsnämnden bedöms kostnadspåverkan av insatserna i handlingsplanen bli mer marginell beroende på ambitionsnivå och att omprioritering kan vara möjligt inom vissa delar. Inom nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning bedöms vissa omprioriteringar inom tilldelad budget vara möjliga men en utökning av befintliga insatser kan innebära ökade kostnader. För Förvaltnings AB Framtiden bedöms insatserna rymmas inom koncernens beslutade strategi för utvecklingsområden som sträcker sig till 2030. Efter det är finansieringen osäker.

Stadsledningskontoret kan konstatera att för flertalet av insatserna så behövs det ökad bemanning av personal vilket kommer vara problematiskt framöver. Bristen på arbetskraft är en av de största utmaningarna för såväl kommuner, regioner som hela näringslivet. Enligt Göteborgs Stads kompetensförsörjningsprognos 2022-2032, kommer stadens förvaltnings samlade behov av rekryteringar inom de närmaste tio åren att uppgå till närmare 40 000 personer. Det är framför allt inom stadens största yrkesgrupper lärare, undersköterska, barnskötare och stödassistent som behovet av personal kommer att öka enligt stadsledningskontorets prognoser. Arbetssätt behöver därför utvecklas och förändras liksom att det behövs satsningar och investeringar i välfärdsteknik, digitalisering samt satsningar på innovation.

Stadsledningskontorets bedömning är att för de insatser som inte är påbörjade är kostnadspåverkan för 2024 marginell då det tar tid att planera för och starta verksamhet. De insatser som redan är i gång och där statsbidraget upphör 2024 behöver tillkommande finansiering.

Utifrån tidigare remissvar och förvaltningarnas underlag uppskattar stadsledningskontoret de tillkommande kostnaderna för att genomföra insatserna enligt handlingsplanen till cirka 60-65 mnkr årligen från 2025. Av dessa kan cirka 5-10 mnkr omprioriteras inom nämndernas ramar. Finansieringen av handlingsplanens insatser överlämnas till budgetberedningen och i kapitel 6 i förutsättningar för budget 2024-2026 beskrivs ärendet gällande handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2035.

Finansieringen överlämnas till budgetberedningen för åren 2025-2027. Stadsledningskontoret bedömer att planen är en viktig förutsättning för nämnders och styrelser fortsatta arbete för att motverka särskilt utsatta områden och föreslår därför att planen antas och genomförandet sker i den takt som nämnder och styrelser bedömer möjligt.

Majoriteten av insatserna bedöms ge positiva ekonomiska effekter på sikt, såväl för den ansvariga nämnden som i ett hela staden-perspektiv. Den långsiktiga ekonomiska analysen, till 2035, är inte möjlig att genomföra då det är svårt att uppskatta såväl behoven av insatserna, kostnader för dessa samt vilken övrig verksamhet som behöver prioriteras under perioden.

Bedömning ur ekologisk dimension

Trygga miljöer kan ha en positiv påverkan på den ekologiska dimensionen. Platser och lokaler som sköts och underhålls blir utsatta för mindre nedskräpning och förstörelse vilket ökar den ekologiska hållbarheten. Samtidigt medför underhållsarbete en påverkan på klimatutsläpp, även om det bedöms som ringa. Ur ett långsiktigt perspektiv kan väl utformade miljöer vara resurssnåla och belasta miljön i mindre grad.

Bedömning ur social dimension

Bedömningar ur social dimension har ingått i tidigare beredning av ärendet, se bilaga 3. Planen förväntas bidra till en mindre segregerad stad vilket bedöms ha en positiv inverkan på alla göteborgare. Insatserna i handlingsplanen bedöms påverka de som lever i särskilt utsatta områden positivt även under arbetets gång innan målet uppnås. De satsningar som föreslås förväntas bidra till förbättrade livsvillkor och ökad hälsa för människor i särskilt utsatta områden, till tryggare, säkrare och mer trivsamma miljöer i skolor och på offentliga platser, meningsfull fritid för barn och unga, bättre skolresultat och mindre risk att utsättas för kriminalitet. På längre sikt bedöms insatserna bidra till ökad delaktighet och tillit.

Insatserna i handlingsplanen bidrar på ett konkret sätt till utvecklingen av den sociala dimensionen och barnets grundläggande rättigheter. Forskning ger stöd för att en förskola av god kvalitet lägger grunden för ett barns framtida lärande och bidrar till högre resultat i skolan och senare i livet, i synnerhet för barn med sämre socioekonomiska förutsättningar. Barn som gått i förskolan har bättre psykisk hälsa och lägre risk för kriminalitet och drogproblem under ungdomsåren är också belagt enligt forskning. Motsvarande samband bör gälla för fritidshemmet som tillsammans med skolan lägger grunden för fortsatt lärande och goda livschanser. Liksom de möjligheter till en meningsfull fritid och rekreation som kan ges barn som växer upp i familjer som kan sägas sakna sådana resurser. Forskning om grundskolans äldre elever har visat att organiserade fritidsaktiviteter har klart positiva effekter på barns hälsa och välmående vilket i sin tur påverkar barnens utveckling och lärande. Detta ger inte bara positiva konsekvenser för enskilda individer utan för samhället i stort. Ett känt jämställdhetsproblem är att pojkar som grupp har sämre resultat i skolan än flickor.

Arbetet med dessa insatser kan gynna såväl flickors som pojkars utveckling och lärande och bidra till bättre jämställdhet genom att de har positiva effekter på i synnerhet kvinnors situation på arbetsmarknaden i förlängningen.

Stadens höjda ambitionsnivå för att motverka särskilt utsatta områden förväntas bidra till en positiv utveckling till den sociala dimensionen genom att barns uppväxtvillkor, den grundläggande tryggheten och säkerheten, samt inflytande, delaktighet och tillit förbättras. Ur ett längre perspektiv kan detta även ge positiva återverkningar på den ekonomiska dimensionen.

Samverkan

Samverkan har skett med central samverkansgrupp genom information 2023-02-05, fördjupad dialog 2023-05-04 och samverkan 2023-06-08.

Bilagor

1. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2023-01-11 § 10
2. Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2022-12-08 § 9
3. Kommunfullmäktiges handling 2022 nr 202
4. Protokollsutdrag CSG 2023-06-08 § 5a
5. Stadsledningskontorets rapport 2023-05-23
6. Förslag till Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2035

Ärendet

Kommunfullmäktige gav i budget 2021 kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025. Stadsledningskontoret redovisar i föreliggande ärende en analys över förslaget till Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta områden. Stadsledningskontoret föreslår kommunfullmäktige att anta planen med förlängd planperiod till 2035.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige gav i budget 2021 kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025. Den tidigare beredningen av uppdraget framgår av bilaga 3. Kommunstyrelsen beslutade 2021-10-13 § 771 att remittera stadsledningskontorets förslag till handlingsplan till ett antal nämnder och styrelser, kommunstyrelsens råd och externa aktörer.

Kommunstyrelsen beslutade då att återremittera handlingsplanen till stadsledningskontoret för att stärka vissa delar, däribland att ta fram ett nytt fokusområde som fokuserade på stadsutveckling. I enlighet med återremissen justerades planen så det framgår att samtliga insatser kan fortgå utöver planperioden för att inte riskera att situationen i området förvärras igen och handlingsplanen omfattar endast de områden som polisen bedömer som särskilt utsatta. För tidigare beredning av handlingsplanen se bilaga 3.

Kommunfullmäktige beslutade 2022-12-08 § 9, i enlighet med yrkande från V, MP och S, att återremittera kommunstyrelsens förslag till handlingsplan med uppdraget att:

- genomföra en fördjupad ekonomisk analys av hur förslagen i handlingsplanen ska kunna genomföras, vilka omprioriteringar som är möjliga i nämnder och bolag utifrån lagstadgad verksamhet, samt vilka konsekvenser sådana prioriteringar har för utbildnings- och välfärdsnämndernas verksamhet och personal.
- revidera planperiodens slut från år 2025 till 2035 samt utreda hur fokusområden och insatser behöver anpassas till den nya planperioden samt vilka insatser som behöver bli permanenta efter planperiodens slut

Kommunstyrelsen behandlade ärendet 2023-01-11 § 10 och beslutade i enlighet med kommunfullmäktiges beslut att återremittera ärendet till stadsledningskontoret.

Angränsande styrning och uppdrag

Styrande dokument

I Göteborgs Stads riktlinje för styrande dokument framgår att planer ska ange vad som ska uppnås inom ett visst område för en tidsatt period som sträcker sig ett till fyra år. En handlingsplan rör sig tidsmässigt i den kortare delen och ska vara konkret i vad som ska genomföras.

I bilaga 3 redogörs för styrmiljön kopplat till handlingsplanen där det ges en överblick över de stadenövergripande dokument vars insatser har betydelse för att bidra till målet att inga områden ska vara särskilt utsatta. Vissa av dem har som syfte att motverka en del av de kriterier som utgör ett utsatt område. Skillnaden är att denna handlingsplan har en geografisk inriktning och föreslår att de satsningar som görs inom ramen för andra styrande dokument ska förstärkas och prioriteras i de särskilt utsatta områdena.

De dokument som rör jämlikhet, trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder är relevanta för att vända utvecklingen i de särskilt utsatta områdena. De insatser som beskrivs i dokument som rör våldsbejakande extremism, hedersrelaterat våld och förtryck och andra

företeelser som bidrar till utsatthet, måste utföras av de nämnder och styrelser som har ansvar för genomförandet och prioriteras i de särskilt utsatta områdena. Respektive nämnd och styrelse kan dessutom besluta om strategier och planer som styr den egna verksamheten och som är angelägna att följa för att målet med denna handlingsplan ska uppnås. Till dessa hör framför allt Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden 2020-2030 som riktar sig till Förvaltnings AB Framtiden och dess dotterbolag.

Angränsande uppdrag

Kommunfullmäktige uppdrog 2022-10-27 § 34 åt kommunstyrelsen att, i enlighet med den inriktning som framgick av stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, ta fram ett nytt program som ersätter Göteborgs Stads folkhälsoprogram 2019-2020 och Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026. KF. Ett nytt program kommer att redovisas för kommunstyrelsen under det tredje kvartalet 2023 för att sedan skickas ut på remiss till stadens nämnder och styrelser.

Kommunstyrelsen beslutade 2023-04-19, § 310, att föreslå kommunfullmäktige att anta Göteborgs Stads handlingsplan för att motverka nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen. Ett av planens fokusområden riktar sig till målgruppen som är gängkriminell eller riskerar att rekryteras till kriminalitet, vilket är kopplat till stadens arbete med avhoppare ur ett förebyggande perspektiv. Ytterligare ett fokusområde i planen handlar om kunskapsbaserat arbete där kompetens och identifiering av målgruppen ingår för att erbjuda adekvata insatser.

I december 2022 redovisade stadsledningskontoret ett uppdrag om att minska administrationen inom flertalet verksamheter. För program och planer visar utredningen bland annat på behov av att ytterligare minska antalet program och planer, att minska antalet mål i program och planer för att undvika målträngsel och parallellstyrning, att undvika nya åtgärder och insatser som redan ingår i nämnders och styrelser grunduppdrag eller redan är reglerade i lagstiftningen samt att i huvudsak rikta genomförandet av program och planer till de nämnder/förvaltningar och styrelser/bolag som har rådighet över sakfrågan och vilkas insatser ger stor effekt och nytta för medborgare, brukare och kunder. Utredningen lyfter också möjligheter att minska administrationen i staden genom en ökad samordning och prioritering inom vissa områden. Kommunfullmäktige beslutade 2023-02-23, § 29 att uppdra åt samtliga nämnder och bolag att, med utgångspunkt från rapporten, ta fram konkreta åtgärder för att minska administrationen. Rapportering ska ske till egen nämnd/styrelse.

Kommunfullmäktige uppdrog 2023-04-27, § 11, åt kommunstyrelsen att tillsammans med förskolenämnden, utbildningsnämnden, nämnden för funktionsstöd, äldre- samt vård och omsorgsnämnden, grundskolenämnden, socialnämnderna samt nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning och andra i sammanhanget relevanta nämnder samt BRG att ta fram en kompetensförsörjningsplan för Göteborgs stad. Enligt uppdraget från kommunstyrelsen behöver kompetensförsörjningsplanen hantera frågor om att utbilda personal, att rekrytera personal och att behålla personal. Syftet med uppdraget är att utforma en stadengemensam plan för att säkra välfärdsverksamheternas bemanning och personalförsörjning och i förlängningen förutsättningarna att hålla nivån på stadens välfärdsuppdrag. Uppdraget planeras att redovisas till kommunstyrelsen kvartal 4 2023.

Omvärldsbevakning

Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att förbereda en utökning av undervisningstiden i lågstadiet för att elever ska få tillräckligt med undervisningstid för att utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål. I Skolverkets uppdrag ingår att förbereda för att undervisningstiden ska utökas med totalt en timme per skoldag i lågstadiet, men tiden kan

fördelas mellan årskurserna. Skolverket ska lämna förslag på hur en utökning av undervisningen kan införas och redogöra för vilka ekonomiska och andra konsekvenser detta skulle få. Uppdraget ska redovisas till Utbildningsdepartementet senast den 1 december 2023.

I betänkandet Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid (SOU 2022:61) föreslås att en utökad rätt till fritidshem ska utformas som ett avgiftsfritt allmänt fritidshem för alla 6–9-åringar. Dessutom ska 6–12-åringar kunna erbjudas fritidshem eller öppen fritidsverksamhet eller mer tid i dessa två verksamheter mot bakgrund av barnets levnadsvillkor. Kommunen ges dessutom ökad informationsskyldighet vilket innebär att ta kontakt med vårdnadshavare till elever som ska erbjudas allmänt fritidshem och vars barn inte går i fritidshemmet och informera om fritidshemmets syfte och rätten till fritidshem. Utredningen föreslår även att ett nytt rekvisit förs in i skollagen, levnadsvillkor, vilket förklaras som de omständigheter i miljön och de förutsättningar som ett barn växer upp och lever i och med. Syftet är att vara ett stöd för huvudmän och rektorer som ser behov av att ge en grupp elever rätt till fritidshem – med anledning av de levnadsvillkor som råder i ett bostadsområde eller som påverkar en skola. Ändringarna i skollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025. Hemkommunernas informationsskyldighet ska dock träda i kraft den 1 januari 2025. Finansieringsprincipen föreslås gälla.

Redovisning av uppdrag enligt återremiss

Enligt beslutet i kommunfullmäktige 2022-12-08, § 9, ska kommunstyrelsen genomföra en fördjupad ekonomisk analys av hur förslagen i handlingsplanen ska kunna genomföras, vilka omprioriteringar som är möjliga i nämnder och bolag utifrån lagstadgad verksamhet, samt vilka konsekvenser sådana prioriteringar har för utbildnings- och välfärdsnämndernas verksamhet och personal. Uppdraget redovisas i bilaga 5 där handlingsplanens samtliga insatser belyses. I analysen har nämndernas tidigare remissvar varit en grund, tillsammans med förvaltningarnas svar på de frågor som ställts ut av stadsledningskontoret. Även nya omvärldsfaktorer har beaktats. Centrala samverkansgruppen, CSG, har deltagit i analysen gällande konsekvenser för verksamhet och personal. Nedan följer en sammanfattning av vad rapporten visar.

Ekonomisk analys

Redovisningen visar att flera av insatserna till viss del är pågående, och finansieras genom kommunbidrag eller statsbidrag. De berörda förvaltningarna uppger att en förutsättning för att verksamheten ska kunna fortgå under planperioden är att nuvarande finansiering kvarstår. Om handlingsplanen även ska innebära en ambitionshöjning av arbetet så ser majoriteten av förvaltningarna behov av ytterligare finansiering. Detta framkom även ur nämndernas tidigare remissvar. Generellt bedöms möjligheterna till omprioriteringar av verksamhet som små under de närmaste åren. Samtidigt uppger flera förvaltningar att eventuella prioriteringar hanteras årsvis utifrån de aktuella förutsättningarna.

Socialnämnderna har under de senaste åren erhållit statsbidrag för riktat arbete i utsatta områden. Dessa medel har använts för att finansiera verksamhet i enlighet med planens intentioner men är inte alltid helt synkroniserade med, eller på liknande sätt uppdelat och organiserat, som föreslagna insatser. Detta försvårar en ekonomisk analys som baseras på insatserna. Samtidigt visar underlaget att insatserna är beroende av varandra och förväntas ha positiv ekonomisk inverkan på varandra.

I det svarsunderlag som samordnande förvaltningar och bolag har lämnat till stadsledningskontoret så lyfts osäker och kortsiktig finansiering som en försvårande omständighet gällande insatsernas möjlighet att ge förväntad effekt.

Majoriteten av insatserna bedöms ge positiva ekonomiska effekter på sikt, såväl för den ansvariga nämnden som i ett hela staden perspektiv. Rapporten visar exempel där ökade kostnader för en nämnd kan leda till minskade behov hos andra nämnder. Den långsiktiga ekonomiska analysen, till 2035, bedöms dock svår att genomföra då det är svårt att uppskatta såväl behoven av insatserna, kostnader för dessa samt vilken övrig verksamhet som behöver prioriteras under perioden.

Möjliga omprioriteringar utifrån lagstadgad verksamhet

Utredningen visar att det enbart är några få av handlingsplanens insatser som är direkt uttryckta i lagstiftning. Samtidigt är flera av de aktuella lagarna ramlagar som ger kommunerna relativt stor frihet att anpassa verksamheten efter lokala förutsättningar och behov. Även om vissa insatser enligt handlingsplanen inte är direkt lagstadgade hjälper de till att genomföra och stötta den lagstadgade verksamheten. Det gäller till exempel skolans uppdrag, där allmänt fritidshem i dagsläget inte är lagstadgat men verksamheten bidrar till att skolans uppdrag ska uppfyllas. Insatserna i handlingsplanen är ett sätt för Göteborgs Stad att leva upp till målsättningarna i exempelvis socialtjänstlagen (2001:453), skollagen (2010:800) samt säkerställa barnets rättigheter enligt lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Möjligheterna för omprioriteringar ser olika ut för olika nämnder och bolag där de större verksamheterna kan ha ökade möjligheter, samtidigt som exempelvis grundskolenämnden och socialnämnderna till stor del driver direkt lagstadgad verksamhet. Förvaltningarna uppger att de ser små möjligheter till omprioriteringar, men om dessa måste ske nämns färre öppna mötesplatser samt minskade öppettider vid dessa. Det kan även bli aktuellt att minska på fältarbete samt annan kultur och fritidsverksamhet som inte är lagstadgad. Minskade informationsinsatser och annan uppsökande verksamhet av olika slag är kan frigöra mer tid för handlingsplanens insatser.

Möjligheten till omprioriteringar är beroende av framtida prognoser för till exempel befolkningsdemografin och mottagande av nyanlända samt andra omvärldsfaktorer och även framtida utvecklingen av digitaliseringen. Om digitaliseringens nya arbetssätt implementeras fullt ut, och kompetensen hos medarbetarna är tillräcklig för att använda dessa, bedöms resurser kunna frigöras i större utsträckning för arbete med handlingsplanens insatser. Även åtgärder för att minska administrationen kan vara ett sätt att möjliggöra mer tid och resurser för arbetet.

Konsekvenser av prioriteringar för utbildnings- och välfärdsnämndernas verksamhet och personal

En grundläggande förutsättning för att genomföra handlingsplanens insatser är att det finns personalmässiga resurser samt att dessa har adekvat utbildning.

Såväl utbildnings- som välfärdsnämnderna står inför omfattande rekryteringsbehov, inte minst i de särskilt utsatta områdena. Högre ambitioner och ökad bemanning enligt förslaget till handlingsplan kan påverka en redan ansträngd rekryteringssituation inom de berörda nämndernas grunduppdrag. Rekryteringsproblem kan leda till att berörda nämnder har svårt att fylla vakanser och att det blir brist personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Detta riskerar en högre arbetsbelastning för befintlig personal, vilket i sin tur kan leda till stress, utbrändhet och minskad kvalitet i utförandet av verksamheternas uppgifter. Detta riskerar att påverka förmågan att genomföra lagstadgad verksamhet, exempelvis kan utredningstiden inom socialtjänsten att öka eller klasserna inom skolan att bli större.

Minskad förmåga att genomföra verksamhet eller lägre tillgänglighet för allmänheten, genom exempelvis färre öppna mötesplatser och information, kan leda till minskat förtroende för

verksamheterna som helhet. Detta riskerar att ytterligare förstärka befintlig personals utsatthet och svårigheter att utföra lagstadgad verksamhet.

Vikten av goda relationer med brukare anses vara en framgångsfaktor. För verksamheten kan kompetensförsörjningsproblem och brist på erfaren personal resultera i en minskad kontinuitet i arbetet och svårigheter att bygga långsiktiga och förtroendefulla relationer med elever, vårdnadshavare och klienter. Det kan också påverka kvaliteten på de insatser som erbjuds, eftersom det kan vara svårt att upprätthålla en hög kompetensnivå och erfarenhet bland personalen.

Digitalisering kan leda till förändrade arbetsuppgifter för personalen. Vissa uppgifter kan automatiseras eller effektiviseras genom användning av digitala verktyg och system. Det kan innebära att personalen behöver lära sig nya arbetsmetoder och ta på sig andra ansvarsområden. Införandet av digitalisering kan dessutom påverka arbetsmiljön och arbetssätten för personalen, genom att nya arbetsmetoder implementeras.

Berörda förvaltningar uppger att det kan bli nödvändigt med omställning och vidareutbildning av den befintliga personalen, dels för att möta prioriteringarna, dels för att behålla kompetent personal, vilket bedöms resurseffektivt.

Handlingsplanens insatser kräver att verksamheterna i än större utsträckning avsätter tid och resurser till samverkan, både inom och mellan nämnder/styrelser. Flera av insatserna förutsätter att alla berörda parter är överens om prioriteringar och gör sin del för att det förväntade resultatet ska uppnås. En utvecklad samverkan bedöms ge positiva effekter även för den direkt lagstadgade verksamheten.

Handlingsplanens insatser är till stor del förebyggande och syftar till att i större utsträckning möta tidiga behov hos befolkningen i de särskilt utsatta områdena. Berörda förvaltningar uppger att detta kan leda till att än fler behov uppmärksammas och efterfrågan på den lagstadgade verksamheten ökar.

Revidering av planperioden samt anpassningar av fokusområden och insatser

Planperioden

Ur tidigare remissvar gällande handlingsplanen framgick att majoriteten av remissinstanserna bedömde plantiden till 2025 som alltför kort och från ett antal remissinstanser kom önskemål om att det skulle tas fram två planer: En kort- och en långsiktig. Även om tiden bedöms som väl kort framgick det av flera remissvar att det också är positivt att anta den utmaning som den begränsade tiden ger.

Underlaget visar att det är svårt att prognosticera såväl behov av insatser som dess effekter och kostnader för perioden fram till 2035.

Forskning visar att det är viktigt att göra långsiktiga satsningar för att motverka utsatta områden. Även Jämlikhetsrapporterna (2014, 2017 och 2023) pekar på att det krävs ett långsiktigt arbete för att öka jämlikheten, minska segregationen och öka sammanhållning, tillit och delaktighet. Långsiktiga satsningar innebär planering och genomförande av insatser över en längre tid, vilket gör det möjligt att skapa förändringar på djupet. Det handlar om att skapa förutsättningar för en mer jämlik och integrerad samhällsutveckling genom att minska klyftor mellan olika områden och befolkningsgrupper.

Ekonomiska och demografiska förutsättningar

I delårsrapport mars 2023 rapporterar stadsledningskontoret att det ekonomiska klimatet har försämrats i snabb takt. Anledningarna är bland annat den expansiva ekonomiska politiken under pandemin, ett uppdämt konsumtionsbehov och olika typer av utbudsstörningar. Det

försämrade ekonomiska klimatet får stor påverkan på hela samhällsekonomin, inklusive kommuner och regioner. Det kommunala skatteunderlaget bedöms visserligen stiga i normal takt i nominella tal under kommande år, men de kraftiga kostnadsökningarna urholkar värdet av skatteintäkterna. Samhällsekonomin påverkar även möjligheten till statsbidrag till kommunerna, såväl generella som riktade. Bristen på arbetskraft är en av de största utmaningarna för såväl kommuner, regioner som hela näringslivet. Detta trots den ekonomiska osäkerheten.

De demografiska prognoserna visar på en alltmer åldrande befolkning vilket kan komma att påverka de kommunala kostnaderna under planperioden. Samtidigt visar prognoserna att antalet barn kommer att sjunka fram till 2040. Det visar sig först inom förskolans verksamhet men senare under perioden blir det även påtagligt för grundskolan. Hur detta påverkar just Göteborg och de särskilt utsatta områdena fram till 2035 är svårt att säkerställa.

Geografiska förutsättningar

Uppdraget i budget 2021 att ta fram denna handlingsplan utgår från polisens definition av särskilt utsatta områden, varför detta begrepp används i planen. I forskningsrapporten Att identifiera utsatta bostadsområden presenteras en jämförande studie över polismyndighetens områdesindelning och den indelning i områdestyper som myndigheten Delegationen mot segregation (2018–2022) har tagit fram för att mäta och kartlägga segregation i den så kallade segregationsbarometern. Rapporten lyfter viss kritik mot att polisens lista betraktas som ett generellt kunskapsunderlag för identifiering av områden med socioekonomiska problem. Segregationsbarometern bedöms av rapportförfattarna som ett mer ändamålsenligt verktyg för att löpande kunna följa bostadsområdets utveckling och i tid kunna förutse och förebygga oönskade sociala och samhälleliga förändringar.

Vilken av ovanstående geografiska indelningar som ska gälla för planen fram till 2035 är i dagsläget svårt att avgöra. Under planperioden kan såväl Polismyndigheten som Segregationsbarometern (Boverket) göra ändringar i verktygen som försvårar för likartad uppföljning fram till 2035. Det kan även bli aktuellt med helt andra kategoriseringar.

Fokusområden och insatser

Handlingsplanen syftar till att skapa förutsättningar för nämnder och styrelser att genomföra och utveckla insatser som på olika sätt bidrar till att utvecklingen i stadens särskilt utsatta områden vänds. I flera av insatserna ligger en stor flexibilitet för de berörda aktörerna att anpassa den exakta utformningen av insatsen utifrån lokala förutsättningar och professionell kompetens. Att anpassa handlingsplanens fokusområden och insatser till en förlängd planperiod är beroende av flera faktorer, såväl ekonomiska som demografiska men även av insatsernas effektivitet och påverkan på målet. En av handlingsplanens utgångspunkter är att samtliga insatser kan fortgå utöver planperioden, för att förhindra att en positiv utveckling avstannar. Ett långsiktigt arbete behöver ske i hela staden.

I förslaget till handlingsplan är det kommunstyrelsen som ansvarar för årlig uppföljning enligt ett antal indikatorer som syftar till att visa om insatserna ger önskad effekt. Uppföljning ska ske samordnat med näraliggande program och planer och rapporteras till kommunfullmäktige i ordinarie uppföljningsprocess. Utifrån uppföljningen kan insatser revideras, tas bort eller läggas till. Indikatorerna har valts ut då de mäter faktorer som staden har rådighet att påverka. I föreliggande förslag till handlingsplan finns målvärden för 2025. En förlängd planperiod innebär att målvärdena löpande justeras utifrån uppföljningen.

Kommunstyrelsen kan genom stadsledningskontoret följa arbetet med handlingsplanen och föreslå anpassningar av insatserna även utifrån fler aspekter, såsom:

- Målet för handlingsplanen är att Göteborgs Stad inte ska ha några särskilt utsatta områden och den geografiska indelningen utgår från Polismyndighetens definition och lägesbild. Polismyndigheten uppdaterar och redovisar sin lägesbild över utsatta områden vartannat år, vilket innebär att det hösten 2023 förväntas presenteras vilka områden som bedöms som särskilt utsatta 2023. I samband med att uppdaterade polisiära lägesbilder presenteras kan stadsledningskontoret göra en analys av den lokala situationen i relation till handlingsplanen.
- För att möta upp lagstiftningens krav i form av lägesbilder och åtgärdsplaner har Göteborgs Stad utarbetat en gemensam arbetsprocess och kommer att sammanställa lokala och centrala lägesbilder med tillhörande åtgärdsplaner under 2024 och fortsättningsvis vartannat år. Den centrala lägesbilden har sin grund i de lokala lägesbilder som varje socialförvaltning gör tillsammans med respektive lokalpolisområde. I samband med stadens lägesbildsarbete kan revideringar av handlingsplanen aktualiseras.
- Enligt Göteborgs Stads riktlinje för styrande dokument ska stadsövergripande styrande dokument årligen aktualitetsprövas. Inom ramen för aktualitetsprövningen finns möjligheter att justera befintliga styrande dokument utifrån exempelvis lagstiftning. Det finns även möjligheter att förkorta eller förlänga perioden för en handlingsplan om det bedöms nödvändigt utifrån den samlade styrningen eller uppföljning av planen.
- I samband med det årliga budgetarbetet kan stadsledningskontoret redogöra för aktuella ekonomiska effekter av handlingsplanens insatser och möjliga prioriteringar. Då segregationsbarometern uppdateras löpande med statistik från SCB kan det i samband med budgetförutsättningarna följas hur de olika områden utvecklas i relation till varandra.
- I stadsledningskontorets uppdrag ingår att löpande omvärldsbevaka kommunala angelägenheter utifrån vad som sker i andra kommuner, insatser på nationell nivå eller ny forskning på området. Omvärldsbevakningen kan komma att innebära förslag på anpassningar och/eller revideringar av handlingsplanen.

Genom att löpande följa utvecklingen i staden och anpassa fokusområden och insatser kan handlingsplanen även fortsättningsvis innehålla konkreta åtgärder som justeras efter rådande omständigheter och förutsättningar.

Möjliga prioriteringar vid kommande uppföljningar

Utöver ovanstående grunder för eventuella anpassningar och revidering av handlingsplanen finna andra aspekter att beakta. Som framgår av rapporten är flera av insatserna idag pågående i någon omfattning, inom ram eller via statsbidrag. Insats 1:7 anger även att de insatser som genomförts via statsbidrag från Socialstyrelsen (tidigare Delmos) ska utvärderas och fortsätta planperioden ut. Att planera för, och starta nya verksamheter, tar tid och eventuella effekter av verksamheten blir ofta påtagliga först på längre sikt. Av den anledningen kan det finnas fördelar med att vid framtida prioriteringar säkerställa en fortlevnad av befintlig verksamhet.

Ytterligare en aspekt att beakta vid kommande uppföljningar är den geografiska uppdelningen av planen. Utifrån utvecklingen i de områden som polisen definierar som utsatta eller särskilt utsatta samt utifrån segregationsbarometerns kategorisering av områden kan det komma att bli aktuellt med en förändring av det geografiska fokuset. Statistiken som visas i Segregationsbarometern kommer från befintlig statistik från SCB:s registerdata och uppdateras löpande.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontorets har tidigare gjort bedömningen att förslaget till handlingsplan, tillsammans med andra styrande dokument inom jämlikhets- och trygghetsområdet, kommer att bidra till att nå målet att staden inte ska ha några utsatta områden 2025 och att arbetet

måste påbörjas omgående. Denna bedömning kvarstår även vid den reviderade planperioden till 2035. Stadsledningskontoret instämmer i det flera remissinstanser tidigare framförde, att det också måste finnas ett långsiktigt perspektiv i arbetet med att vända utvecklingen i stadens utsatta områden.

Sedan kommunfullmäktige i budget 2021 gav kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025 har vissa förutsättningar för planens genomförande förändrats. Den mest påtagliga förändringen avser stadens ekonomiska situation men det gäller även möjligheten att rekrytera kompetens i de särskilt utsatta områdena. För att säkerställa tillgången till kompetens inom staden under planperioden pågår i dagsläget ett antal insatser i de berörda nämnderna. Kommunstyrelsen har även i uppdrag att ta fram en kompetensförsörjningsplan för Göteborgs Stad.

Stadsledningskontoret har utifrån återremissen genomfört en ekonomisk analys av hur förslagen i handlingsplanen ska kunna genomföras. I analysen har nämndernas tidigare remissvar varit en grund men även förvaltningarnas svar på de frågor som ställts ut av stadsledningskontoret. Uppdraget har inkluderat en förnyad omvärldsanalys. Även dessa underlag ger en bild av en delvis förändrad situation gällande handlingsplanens genomförande. Sammanfattningsvis kan konstateras att stadens nämnder och styrelser står inför en ekonomisk svår situation och kommer behöva samarbeta och omprioritera bland befintliga resurser för att realisera planens intentioner. Samtidigt har nämnder och styrelser ett löpande ansvar att omprioritera, fördela och hålla sig inom de budgetförutsättningar som finns. Väl utförda insatser kan bidra positivt till nämndernas grunduppdrag och på sikt minska kostnaderna. Stadsledningskontoret bedömer fortfarande att insatserna kommer att vara ekonomiskt gynnsamma på sikt.

En utgångspunkt för handlingsplanen har varit att insatserna ska kunna fortsätta även efter 2025. Stadsledningskontorets bedömning är att det för närvarande inte behöver ske någon justering av planens fokusområde och insatser med anledning av den förlängda planperioden. Om delar av handlingsplanen ska prioriteras kan detta ske utifrån lagstadgad verksamhet eller ekonomisk påverkan. Prioritering kan även göras utifrån vilka insatser som redan är påbörjade eller geografisk fokus för insatserna. Stadsledningskontoret konstaterar samtidigt att insatserna i flera fall är beroende av varandra för måluppfyllelse, varför även till synes små förändringar kan ge stor effekt på helheten. Stadsledningskontorets bedömning är att eventuella prioriteringar och anpassningar av fokusområden och insatser kan göras i samband med kommunstyrelsens arbete med att följa handlingsplanen. Arbetet bör ske i nära samverkan med berörda nämnder och styrelser samt i samverkan med fackliga organisationer.

En stor del av planens insatser ligger inom ramen för det kommunala grunduppdraget eller syftar till att stödja det lagstadgade ansvaret. Stadsledningskontorets bedömning utifrån utredningen om ekonomi och konsekvenser av handlingsplanens insatser är att handlingsplanen förutsätter förnyade arbetssätt med ytterligare fokus på samverkan inom och mellan nämnderna. För att upprätthålla nivån på välfärdstjänsterna behöver arbetssätt utvecklas och förändras.

Stadsledningskontoret föreslår i enlighet med återremissen och de nu rådande omständigheterna kring planen att planperioden ska gälla fram till år 2035. Genomförandet får ske i den takt som nämnder och styrelser bedömer möjligt.

Stadsledningskontorets bedömning är att det ingår i kommunstyrelsens uppföljning att löpande följa planen genom såväl indikatorer, omvärldsfaktorer, ekonomi och den årliga aktualitetsprövningen. Det ingår även i uppdraget att rapportera när en anpassning av planens fokusområden och insatser bedöms nödvändig och låta fullmäktige ta ställning till eventuella revideringar.

Magnús Sigfússon

Direktör Samhälle och omvärld

Eva Hessman

Stadsdirektör

Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025

§ 10, 1669/20

Beslut

Enligt återremissyrkande från V, MP och S:

Ärendet återremitteras till kommunstyrelsen/stadsledningskontoret för att:

- a) genomföra en fördjupad ekonomisk analys av hur förslagen i handlingsplanen ska kunna genomföras, vilka omprioriteringar som är möjliga i nämnder och bolag utifrån lagstadgad verksamhet, samt vilka konsekvenser sådana prioriteringar har för utbildnings- och välfärdsnämndernas verksamhet och personal.
- b) revidera planperiodens slut från år 2025 till 2035 samt utreda hur fokusområden och insatser behöver anpassas till den nya planperioden samt vilka insatser som behöver bli permanenta efter planperiodens slut.

Handlingar

Protokollsutdrag från kommunfullmäktige den 8 december 2022, § 9 med tillhörande handlingar.

Yrkande från SD den 11 januari 2023.

Yrkanden

Jenny Broman (V) yrkar att ärendet ska återremitteras enligt yrkande från V, MP och S i kommunfullmäktige den 8 december 2022.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkar att kommunstyrelsen ska avgöra ärendet vid dagens sammanträde samt bifall till yrkande från SD den 11 januari 2023.

Axel Josefson (M) yrkar bifall till yrkande från D, M, L och C den 12 oktober 2022.

Propositionsordning

Ordföranden ställer propositioner på dels ärendets återremiss och dels ärendets avgörande idag och finner att kommunstyrelsen beslutat återremittera ärendet. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för ärendets återremiss och Nej för ärendets avgörande idag”.

Daniel Bernmar (V), Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Blerta Hoti (S), Jenny Broman (V), Marina Johansson (S), Karin Pleijel (MP) och ordföranden Jonas Attenius (S) röstar Ja (7).

Axel Josefson (M), Martin Wannholt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Axel Darvik (L), Elisabet Lann (KD) och tjänstgörande ersättaren Nina Miskovsky (M) röstar Nej (6).

Protokollsanteckning

Emmyly Bönfors (C) antecknar följande till protokollet: Om jag hade haft rätt att yrka hade jag yrkat bifall till yrkande från D, M, L och C den 12 oktober 2022.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret (återremiss)

Dag för justering

2023-01-30

Vid protokollet

Sekreterare

Lina Isaksson

Ordförande

Jonas Attenius

Justerande

Axel Josefson

Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025

§ 9, 1669/20

Beslut

Enligt återremissyrkande från V, MP och S:

Ärendet återremitteras till kommunstyrelsen/stadsledningskontoret för att:

- a) genomföra en fördjupad ekonomisk analys av hur förslagen i handlingsplanen ska kunna genomföras, vilka omprioriteringar som är möjliga i nämnder och bolag utifrån lagstadgad verksamhet, samt vilka konsekvenser sådana prioriteringar har för utbildnings- och välfärdsnämndernas verksamhet och personal.
- b) revidera planperiodens slut från år 2025 till 2035 samt utreda hur fokusområden och insatser behöver anpassas till den nya planperioden samt vilka insatser som behöver bli permanenta efter planperiodens slut.

Handling

2022 nr 202.

Yrkanden

Emmyly Bönfors (C), Axel Darvik (L), Kalle Bäck (KD) och Axel Josefson (M) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Agneta Kjaerbeck (SD) yrkar bifall till förslaget från SD i kommunstyrelsen.

Monica Djurner (V), Jonas Attenius (S) och Petra Elf (MP) yrkar att ärendet ska återremitteras till kommunstyrelsen/stadsledningskontoret i enlighet med yrkandet från V, MP och S i kommunstyrelsen.

Propositionsordning

Ordföranden ställer propositioner på dels ärendets återremiss och dels ärendets avgörande idag och finner att kommunfullmäktige beslutat avgöra ärendet vid dagens sammanträde.

Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för ärendets avgörande idag och Nej för ärendets återremiss”.

Omröstningen utfaller med 40 Ja mot 40 Nej. En ledamot är frånvarande. Hur var och en röstar framgår av bilaga 2.

Kommunfullmäktige beslutar med ordförandens utslagsröst att återremittera ärendet till kommunstyrelsen/stadsledningskontoret i enlighet med yrkandet från V, MP och S i kommunstyrelsen.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen (återremiss)

Dag för justering

2022-12-14

Vid protokollet

Sekreterare

Lina Isaksson

Ordförande

Aslan Akbas

Justerande

Anneli Rhedin

Justerande

Håkan Eriksson

Justerande

Lisbeth Sundén Andersson

Bilaga 2

Ärende: 14

Ärendemening: Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025

Antal Ja: 40 Antal Nej: 40 Antal Avstår: 0 Antal Frånv: 1 Antal Kvittade: 0

Namn	Parti	Plats	Funktion	Resultat
Aslan Akbas	S		1 Ordförande	Nej
Ann-Christine Andersson	S		44 Ledamot	Nej
Hanna Andersson	S		62 Ersättare	Nej
Oskar Andersson	S		64 Ersättare	Nej
Margareta Andersson Broang	M		31 Ledamot	Ja
Sanda Anton Henriksson	SD		70 Ersättare	Ja
Hans Arby	C		49 Ledamot	Ja
Mats Arnsmar	S		60 Ledamot	Nej
Jonas Attenius	S		56 Ledamot	Nej
Hanan Baalbaki	S		47 Ledamot	Nej
Jesper Berglund	V		20 Ersättare	Nej
Kristina Bergman Alme	L		14 Ersättare	Ja
Daniel Bernmar	V		10 Ledamot	Nej
Åke Björk	M		30 Ledamot	Ja
Jessica Blixt	D		54 Ledamot	Ja
Leif Blomqvist	S		46 Ersättare	Nej
Jenny Broman	V		9 Ledamot	Nej
Marie Brynolfsson	V		24 Ledamot	Nej
Kalle Bäck	KD		35 Ledamot	Ja
Emmyly Bönfors	C		51 Ledamot	Ja
Axel Darvik	L		18 Ledamot	Ja
Monica Djurner	V		21 Ledamot	Nej
Petra Elf	MP		38 Ersättare	Nej
Anneli Eriksson	S		63 Ersättare	Nej
Håkan Eriksson	V		3 2:e v Ordf	Nej
Rickard Eriksson	M		32 Ledamot	Ja
Krista Femrell	SD		72 Ersättare	Ja
Lena Ferm	SD		68 Ledamot	Ja

Grith Fjeldmose	V	8 Ledamot	Nej
Eva Flyborg	L	15 Ledamot	Ja
Ann Catrine Fogelgren	L	17 Ledamot	Ja
Jörgen Fogelklou	SD	73 Ledamot	Ja
Edwin Friedlaender	M	48 Ersättare	Ja
Pär Gustafsson	L	16 Ledamot	Ja
Zagros Hama Aga	M	6 Ersättare	Ja
Johanna Holmdahl	KD	33 Ledamot	Ja
Klara Holmin	MP	39 Ledamot	Nej
Blerta Hoti	S	59 Ledamot	Nej
Mariette Höij Risberg	D	52 Ledamot	Ja
Alfred Johansson	S	76 Ledamot	Nej
Marina Johansson	S	57 Ledamot	Nej
Axel Josefson	M	5 Ledamot	Ja
Karin Karlsson	V	43 Ledamot	Nej
Magnus Kindmark	S	81 Ledamot	Nej
Agneta Kjaerbeck	SD	71 Ledamot	Ja
Hannah Klang	V	22 Ledamot	Nej
Jörgen Knudtzon	KD	34 Ledamot	Ja
Lena Landén-Olsson	S	45 Ledamot	Nej
Elisabet Lann	KD	36 Ledamot	Ja
Tony Liljendahl	SD	67 Ledamot	Ja
Staffan Lindström	S	75 Ledamot	Nej
Lena Lindström Olinder	M	12 Ersättare	Ja
Cecilia Magnusson	M	28 Ledamot	Ja
Nina Miskovsky	M	7 Ledamot	Ja
Sabina Music	C	50 Ledamot	Ja
Jonas Nilsson	V	25 Ledamot	Nej
Claudia Nistor Pedrini	S	77 Ledamot	Nej
Helena Norin	MP	41 Ledamot	Nej
Toni Orsulic	M	11 Ledamot	Ja
Karin Pleijel	MP	37 Ledamot	Nej
Parisa Rezaeivar	S	74 Ledamot	Nej
Anneli Rhedin	M	2 1:e v Ordf	Ja

Iréne Sjöberg-Lundin	D	53 Ersättare	Ja
Henrik Sjöstrand	M	26 Ersättare	Ja
Andreas Sjöö	S	79 Ledamot	Nej
Yvonne Stafrén	SD	69 Ledamot	Ja
Lisbeth Sundén Andersson	D	4 Ledamot	Ja
Claes Söderling	S	80 Ersättare	Nej
Per-Eric Trulsson	SD	65 Ledamot	Ja
Viktoria Tryggvadóttir Rolka	S	58 Ledamot	Nej
Mattias Tykesson	M	13 Ledamot	Frånvarande
Frida Tånghag	V	19 Ersättare	Nej
Kochar Wallad Begi	S	61 Ersättare	Nej
Martin Wannholt	D	55 Ledamot	Ja
Joel Wickman	M	29 Ersättare	Ja
Linnea Wikström	S	78 Ledamot	Nej
Maria Wåhlin	V	42 Ledamot	Nej
Emma Yllivallo Altenhammar	SD	66 Ledamot	Ja
Björn Åhlin	MP	40 Ledamot	Nej
Emma Öman	V	23 Ersättare	Nej
Hakan Önal	M	27 Ledamot	Ja

Handling 2022 nr 202

Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker yrkande från D, M, L och C den 12 oktober 2022 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

1. Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska särskilt vara utsatta 2025, i enlighet med bilaga 6 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas efter följande justeringar.
 - a. Insats 2:1 formuleras som *”Värdeskapande stadsutveckling ska i görligaste mån användas i plan- och exploateringsprocessen i särskilt utsatta områden.”*
 - b. Förväntat resultat för Insats 2:1 formuleras som: *”De särskilt utsatta områdena får ökade stads kvaliteter genom användandet av värdeskapande stadsutveckling i plan- och exploateringsprocesserna.”*
 - c. Texten *”De nämnder och bolagsstyrelser som ingår i den fysiska planeringen som ska genomföras i särskilt utsatta områden, ska värdera hur värdeskapande stadsutveckling kan bidra till att uppnå bland annat översiktsplanens målbild. I planerings- och utvecklingsarbetet i dessa områden ska det värderas om modellen värdeskapande stadsutveckling är tillämplig i plan- och exploateringsprocessen.”* på sidan 21 i handlingsplanen ersätts med *”De nämnder och bolagsstyrelser som ingår i den fysiska planeringen som ska genomföras i särskilt utsatta områden ska i görligaste mån använda värdeskapande stadsutveckling för att öka stads kvaliteter i områdena.”*
2. Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2021, att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025, antecknas och förklaras fullgjort.
3. Kommunstyrelsen ska ansvara för årlig uppföljning av handlingsplanen.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Daniel Bernmar (V) och Karin Pleijel (MP) yrkade att ärendet skulle återremitteras enligt yrkande från V, MP och S den 3 oktober 2022.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag och tilläggsyrkande från SD den 14 oktober 2022 samt avslag på övriga yrkanden.

Martin Wannholt (D) och ordföranden Axel Josefson (M) yrkade bifall till yrkande från D, M, L och C den 14 oktober 2022.

Kommunstyrelsen beslutade först utan omröstning att avslå återremissyrkandet från V, MP och S.

Kommunstyrelsen beslutade därefter utan omröstning att bifalla yrkandet från D, M, L och C.

Kommunstyrelsen beslutade därefter utan omröstning att avslå tilläggsyrkandet från SD.

Jörgen Fogelklou (SD) reserverade sig mot beslutet.

Elisabet Lann (KD) antecknade som yttrande en skrivelse från den 12 oktober 2022.

Göteborg den 19 oktober 2022
Göteborgs kommunstyrelse

Axel Josefson

Mathias Sköld

Reviderat tilläggsyrkande

2022-10-14

Ärende nr 2.1.12

Yrkande angående – Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Socialnämnderna Nordost, Centrum, Sydväst och Hisingen får i uppdrag att utreda och redovisa i vilken utsträckning det vore möjligt att reducera det ekonomiska biståndet för de familjer som inte låter sina barn delta i förskoleverksamheten, samt de föräldrar som konsekvent uteblir från föräldramöten och utvecklingssamtal på skolor inom Göteborgs kommun.
2. Förskolenämnden får i uppdrag att utreda och ta fram ett förslag på att obligatorisk förskola införs för alla barn över tre års ålder som lever i utanförskap. Förskolan ska utöver svenska språket låta barnen ta del av den svenska kulturen och svenska värderingar, där jämställdhet är centralt.
3. Grundskolenämnden får i uppdrag att återkomma med förslag på nödvändiga informationsträffar och förtydliganden för att motverka skolfrånvaro, nyrekrytering, gängkriminalitet samt hedersrelaterat våld och förtryck.
4. Grundskolenämnden och socialnämnderna får i uppdrag att informera föräldrar om närvaroplikt, svensk lag och barns rättigheter. Informationen kan äga rum på förskolor, grundskolor och familjecentraler, samt vid hembesök hos nyblivna föräldrar.
5. Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025, samt Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program slås ihop med handlingsplanen för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg – tre dokument blir ett, **"Göteborgs Stads plan för trygghet"**.
6. Socialnämnderna Nordost, Centrum, Sydväst och Hisingen får i uppdrag att ta del av och i sitt arbete implementera delar av rapporten "Så skapar vi socialt välmående bostadsområden - Slutrapport för branschinitiativ avseende trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder. December 2021" (bilaga 1).
7. Kommunstyrelsen får i uppdrag att boka in ett informationsmöte med danska politiker och tjänstemän som är insatta i Danmarks "Ghettoplan" (bilaga 2). Kommunstyrelsen summerar, utvärderar och implementerar relevanta delar av Danmarks "Ghettoplan" i Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025 (Göteborgs Stads plan för trygghet).
8. I övrigt bifalles tjänsteutlåtandet.

Yrkandet

Närvaroplikt för barn och föräldrar (punkt 1–4)

Förskolenämnden har avstyrkt handlingsplanen med hänvisning till att nämnden inte kommer att klara uppdraget att få fler barn i utsatta områden att delta i förskoleverksamhet, inom befintlig ram. Förskolenämnden har därefter fått mandat att ta upp till 130 miljoner kronor i anspråk som utökad ram av sitt eget kapital under 2022. Insatsen bedöms rymmas inom nämndens budget för innevarande år.

Fler åtgärder måste till för att föräldrar i utsatta områden ska förstå och inse vikten av att deras barn får ta del av skolförberedande verksamhet som sker på svenska språket. För att få ta del av ett socialt skyddsnät och kommunalt försörjningsstöd, är barnens närvaro och delaktighet i förskoleverksamheten ett fullt rimligt motkrav från kommunen, så även krav på föräldrars delaktighet i utvecklingssamtal och föräldramöten. Alliansen som styr i Göteborg har därmed en möjlighet att visa för Göteborgs invånare att det inte längre är tomma ord, utan en handlingskraftig plan som gör skillnad och leder till verkliga resultat för de barn som växer upp i utsatta områden.

Många barn med utländsk härkomst växer upp i utsatta områden utan att få ta del av den svenska kulturen eller svenska värderingar. Åtskilliga barn växer upp med hederskultur och vitt skilda värderingar än de svenska. Både flickor och pojkar fostras in i kulturer som senare i livet kan föra med sig stora problem och stort lidande. Särskilt utsatta områden kännetecknas inte sällan av en allmän motvilja att delta i den svenska rättsprocessen till följd av ett känt missnöje mot samhället. Det förekommer hot och våldshandlingar, parallella samhällsstrukturer, extremism och en hög koncentration av kriminella. För barn är det av uppenbara skäl destruktivt att ständigt vistas i enbart miljöer där kriminalitet och droger breder ut sig.

För att motverka utvecklingen, har Sverigedemokraterna på riksnivå tidigt kämpat för att barn från tre års ålder som växer upp i dessa utsatta eller särskilt utsatta områden, med två utrikes födda föräldrar, obligatoriskt ska delta i förskolans verksamhet. Det främjar en pedagogisk och social verksamhet där god utveckling i svenska, kreativa lekar och spel, med svenska språket som grund - ger barn i utanförskap större möjligheter till att kunna få växa in i det svenska samhället.

Likartade handlingsplaner och riktlinjer sammanfogas till ett styrande dokument för att skapa en helhet i arbetet med ökad trygghet (punkt 5)

Alla länder behöver lagar för att fungera, så även Sverige som under två decennier haft en migration större än landet rimligen kunnat hantera. En del av lagarna som skrevs ner på medeltiden finns fortfarande kvar i de lagar vi har i dag. Tydliga lagar och regler talar om hur vi ska vara mot varandra för att alla ska må bra. Svensk lagstiftning gäller i Sverige och kommunallagar ska följas.

Planer och policydokument är sekundära, men som riktlinjer kan de utgöra ett gott stöd till vår lagstiftning vid nyuppkomna samhällsproblem. Sedan lång tid finns ett överflöd av olika policy- och styrdokument inom Göteborgs stad, vilket har framkommit med all tydlighet under de genomgångar som gjorts. Ett stort antal av likvärdiga reglerande och styrande dokument leder till en svåröverblickad, kostsam

och administrativt tungrodd styrning av Göteborgs kommun, flera av dokumenten kräver grundlig sortering, effektivisering och ett tydligt sammanhang.

Rapport avseende trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder (punkt 6)

För att kunna metodutveckla det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet bör stadens socialnämnder ta del av rapporten "Så skapar vi socialt välmående bostadsområden - Slutrapport för branschinitiativ avseende trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder december 2021, enligt bifogad länk.

Hur arbetar grannlandet för att förändra sina utsatta områden (punkt 7)

Danmarks socialdemokratiskt ledda regering står bakom gettopaketet, som direkt berör tretton bostadsområden som definierats som "hårda getton". Om brottsligheten i de utsatta områdena sade statsminister Mette Frederiksen i dansk tv i höstas:
– *Kör någon för fort genom ett bostadsområde tar vi hans bil och så får han gå hem, och då hoppas jag att det regnar.*

I Danmark har det införts möjligheter till dubbla straffsatser för inbrott, vandalism och knarkförsäljning och fängelsestraff för föräldrar som med tvång för ut sina barn ur landet på så kallade uppfostringsresor till det gamla hemlandet. De bostadsområden som nu under en tioårsperiod ska förändras i grunden, har enligt myndigheterna starka inslag av arbetslöshet, kriminalitet, dålig utbildning och "icke-västlig bakgrund". Den politiska majoritetens ambition är att ändra både på den fysiska miljön och sammansättningen av boende.

Trots att dansk och svensk invandrings- och integrationsdebatt sett så olika ut har utfallet i många avseenden blivit detsamma. Segregationen har satt sig i väggarna. Det mest bekymmersamma är alla de ungdomar som inte går ut grundskolan och inte kommer i gång med något annat eller väljer den kriminella vägen. I vårt Göteborg ska det naturligtvis sättas in parallella insatser som hindrar att unga hoppar av skolan och ut i ingenting. Förlorar vi dessa, blir det en stor samhällsekonomisk börda.

Sverigedemokraterna ser att Göteborgs stad har en lång väg att gå. Vi kan ta lärdom av Danmark som kommit längre i sitt arbete. Stadsledningskontoret kan summera och utvärdera vilka delar av Danmarks "Ghettoplan" som går att implementera i Göteborg.

Bilagor

1. Länk till slutrapport för branschinitiativ avseende trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder. December 2021

<https://usercontent.one/wp/www.fastighetsakademin.se/wp-content/uploads/2021/12/Rapport-la%CC%88gesbild-och-handledning-2021-12-09.pdf>

2. Länk till Danmarks regeringsarbete avseende utsatta områden:

<https://www.regeringen.dk/nyheder/2018/ghettoudspil/>

Yrkande
Särskilt yttrande

Demokraterna, Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet
Kristdemokraterna

2022-10-12

2.1.12

Yrkande angående Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska särskilt vara utsatta 2025, i enlighet med bilaga 6 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas efter följande justeringar.
 - a. Insats 2:1 formuleras som *"Värdeskapande stadsutveckling ska i görligaste mån användas i plan- och exploateringsprocessen i särskilt utsatta områden."*
 - b. Förväntat resultat för Insats 2:1 formuleras som:
"De särskilt utsatta områdena får ökade stadskvaliteter genom användandet av värdeskapande stadsutveckling i plan- och exploateringsprocesserna."
 - c. Texten *"De nämnder och bolagsstyrelser som ingår i den fysiska planeringen som ska genomföras i särskilt utsatta områden, ska värdera hur värdeskapande stadsutveckling kan bidra till att uppnå bland annat översiktsplanens målbild. I planerings- och utvecklingsarbetet i dessa områden ska det värderas om modellen värdeskapande stadsutveckling är tillämplig i plan- och exploateringsprocessen."* på sidan 21 i handlingsplanen ersätts med *"De nämnder och bolagsstyrelser som ingår i den fysiska planeringen som ska genomföras i särskilt utsatta områden ska i görligaste mån använda värdeskapande stadsutveckling för att öka stadskvaliteterna i områdena."*
2. Beslutssats 1 och 3 i tjänsteutlåtandet bifalles.

Yrkandet

I det nya Fokusområde 2: Stadsutveckling föreslår Stadsledningskontoret *Insats 2:1 Värdera hur värdeskapande stadsutveckling kan integreras i plan- och exploateringsprocessen i särskilt utsatta områden*. Det förväntade resultatet som anges är att *"Det ska i planering och genomförande värderas hur modellen värdeskapande stadsutveckling kan bidra till att uppnå bland annat översiktsplanens målbild i särskilt utsatta områden."*

Att enbart värdera hur värdeskapande stadsutveckling kan integreras i plan- och exploateringsprocessen ger inte tillräcklig styrning utgående från den breda politiska viljan att värdeskapande stadsutveckling ska användas i planeringen. Vi vill se en tydligare styrning mot att värdeskapande stadsutveckling används, och att åtminstone de

generella resultaten från modellen om vilka stadskvaliteter som efterfrågas används, i arbetet med att ställa om stadsstrukturerna i särskilt utsatta områden så att de får de ökade stadskvaliteter som efterfrågas. Modellen ska i görligaste mån användas för att ge underlag för de avvägningar som görs i planering och genomförande.

Vi vill därför justera handlingsplanen för att få skarpere formuleringar om att värdeskapande stadsutveckling ska användas.

Återremissyrkande

Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Socialdemokraterna

2022-09-30

2.1.17

Reviderat 2022-10-03

Återremissyrkande angående – Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Ärendet återremitteras till Stadsledningskontoret för att:
 - a. genomföra en fördjupad ekonomisk analys av hur förslagen i handlingsplanen ska kunna genomföras, vilka omprioriteringar som är möjliga i nämnder och bolag utifrån lagstadgad verksamhet, samt vilka konsekvenser sådana prioriteringar har för utbildnings- och välfärdsnämndernas verksamhet och personal.
 - b. revidera planperiodens slut från år 2025 till 2035 samt utreda hur fokusområden och insatser behöver anpassas till den nya planperioden samt vilka insatser som behöver bli permanenta efter planperiodens slut.

Yrkandet

De föreslagna insatserna och målen i handlingsplanen som rör framför allt förskola, skola, fritidsverksamhet och socialtjänst kräver stora satsningar av utbildnings- och välfärdsnämnderna. Förskolenämnden har med anledning av detta avstyrkt planen då de inte bedömer att insatserna som berör nämnden är möjliga att genomföra. Nämndens möjlighet att ianspråkta en större del av eget kapital gäller endast för 2022, vilket lämnar stora frågetecken kring hur planen ska kunna hålla till nästkommande år. Tillfälliga resurser skapar osäkerhet för nämnderna att genomföra de långsiktiga utökningarna av kärnverksamheten som handlingsplanen föreslår, exempelvis att fler barn ska gå i förskolan.

I Stadsledningskontorets ekonomiska bedömning framgår dessutom att Göteborgs stad kan komma att få finansieringsproblem ifall statsbidrag försvinner. Handlingsplaner behöver ta hänsyn till vilket utrymme nämnder och bolag har för att genomföra insatserna även i de fall statsbidragen förändras. Om inte riskerar de föreslagna insatserna att bli ouppnåeliga.

En god princip är att handlingsplaner inte bör sätta upp mål som inte samtidigt följs av ekonomiska möjligheter att nå dessa mål. Det borgerliga styret har konsekvent underfinansierat välfärdsnämnderna under mandatperioden, med konsekvensen att många nämnder och bolag har redan nu stora svårigheter att fullfölja både lagstadgad verksamhet och de uppdrag som kommunfullmäktige beslutat om. Vi föreslår därför att ärendet återremitteras för en fördjupad ekonomisk analys, en analys av vilka omprioriteringar

som skulle krävas och vara möjliga utifrån nämndernas lagstadgade ansvar att utföra verksamhet, och en konsekvensanalys av hur detta påverkar utbildnings- och välfärdsnämndernas verksamhet och personal.

Underfinansieringen av välfärdsverksamheterna och de stora bristerna i det brottsförebyggande arbetet, i kombination med det sittande styrets enögda fokus på utförsäljningar av kommunala hyresrätter och kommunal egendom, har gjort att arbetet mot segregation har präglats av kortsiktighet och fördröjning under hela mandatperioden. Vi rödgrönrosa och Socialdemokraterna har vid flera tillfällen krävt att inriktningen för arbetet förändras; kommunen behöver värna ungdomars rätt till sysselsättning och en stimulerande fritid, socialnämnderna behöver kompenseras fullt ut för sina viktiga uppdrag och de folkvalda föra en politik som minskar klyftor istället för att öka dem. Eftersom detta konsekvent röstats ner och vattnats ur har segregationsbekämpningen kommit på efterkälken – samtidigt som Göteborg bevittnat en tragisk och fruktansvärd utveckling, där många unga människor rekryteras in i kriminella sammanhang och där gängbrottsligheten brett ut sig på bekostnad av göteborgarnas liv och hälsa. Målet om att inte ha några utsatta områden år 2025 var mycket svårt när det antogs, men måste nu betraktas som orealistiskt. Vi vill därför att stadsledningskontoret också utreder hur fokusområden och insatser kan anpassas till att planperiodens slut revideras från 2025 till 2035.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-01-07

Reviderat 2022-08-18

Diarienummer 1669/20

Handläggare

Lisa Jacobson Flöhr

Telefon: 031-368 03 59

E-post: lisa.jacobson.flohr@stadshuset.goteborg.se

Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2021, att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025, antecknas och förklaras fullgjort.
2. Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska särskilt vara utsatta 2025, i enlighet med bilaga 6 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas.
3. Kommunstyrelsen ska ansvara för årlig uppföljning av handlingsplanen.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige gav i budget 2021 kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025. Kommunstyrelsen beslutade 2021-10-13 § 771 att remittera förslag till handlingsplan till ett antal nämnder och styrelser, kommunstyrelsens råd och externa aktörer. Stadsledningskontoret redovisar i föreliggande ärende ett reviderat förslag till handlingsplan. Revideringen utgår från inkomna remissvar.

Remissinstanserna är överlag positiva till förslaget. De synpunkter som inkommit berör i huvudsak plantiden som många anser är för kort. En del remissvar bedömer inte insatserna som tillräckliga även om de är verkningsfulla. Remissinstanserna har också inkommit med förslag på ytterligare fokusområden och insatser där framför allt åtgärder som syftar till arbete och självförsörjning har lyfts fram.

Stadsledningskontorets bedömning är att det nya förslaget omhändertar ett flertal av de synpunkter som inkommit. Handlingsplanen har förstärkts med en insats inom arbetsmarknadsområdet och en insats som rör fritidshem. Målgruppen har vidgats åldersmässigt och handlingsplanen har nu en tydligare inriktning mot alla barn i utsatta områden även om fokus ligger på grundskoleåldern.

Stadsledningskontoret instämmer i det flera remissinstanser framfört, att det behöver finnas ett långsiktigt perspektiv i arbetet med att vända utvecklingen i stadens utsatta områden. Uppdraget att ta fram en handlingsplan för att staden inte ska ha några utsatta områden 2025 omhändertar det kortsiktiga perspektivet. Stadsledningskontorets bedömning är att detta är ett arbete som måste ta fart omgående för att målet ska kunna nås inom utsatt tid. Parallellt måste ett mer långsiktigt arbete pågå inom och i samverkan mellan stadens nämnder och styrelser samt med andra aktörer.

Kommunstyrelsen beslutade 2022-03-23 § 241 att återremittera ärendet till stadsledningskontoret för att omarbetas i enlighet med yrkandet från M, L, C och särskilt yttrande från KD. Stadsledningskontoret har haft dialoger med berörda förvaltningar och bolag och genomfört revideringar av handlingsplanen. Fyra insatser som syftar till arbete och självförsörjning för föräldrar i särskilt utsatta områden har tillkommit. Ett nytt fokusområde inom stadsutveckling innehållande tre insatser har tillkommit. Övriga justeringar enligt yrkandet har genomförts. Med de revideringar som har gjorts bedömer stadsledningskontoret att beslutspunkterna i återremissyrkandet har omhändertagits.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Göteborgs Stads samtliga förvaltningar och bolag bedriver idag ett omfattande arbete inom verksamhetsområdet. Ekonomiska effekter av att minska brottsligheten och öka tryggheten i Göteborg kan öka kostnaden för den nämnd eller styrelse som står för insatsen, medan den kan ge positiva ekonomiska effekter för en annan verksamhet. De minskade kostnader som uppkommer genom ett väl utfört jämlikhetsfrämjande, trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete visar sig ofta först på längre sikt.

En mindre segregerad stad utan utsatta områden bedöms ha en positiv inverkan på både invånarnas och Göteborgs Stads ekonomiska situation. Människor som arbetar och försörjer sig själva har bättre livsvillkor och hälsa och staden bör få minskade utgifter för arbetsmarknadsinsatser och försörjningsstöd. Att bryta den negativa spiralen så att fler föräldrar kommer i försörjning och fler unga slutför sin gymnasieutbildning bör ge stora effekter ekonomiskt för individerna och det omgivande samhället.

En förbättrad socioekonomi och ökad trygghet i ett område skapar bättre förutsättningar för lokala näringsidkare och fler affärsverksamheter kan lockas att etablera sig, vilket i sin tur kan generera fler arbetstillfällen. Ett tryggare samhälle leder också på sikt till minskade kostnader för sociala insatser och reparationer och klottersanering på offentliga platser.

Initialt kommer handlingsplanen att innebära ökade kostnader för staden. De insatser som föreslås är omfattande. Arbetet som behöver göras är en grundläggande del av varje nämnds och styrelses ansvar. Berörda nämnder och styrelser behöver göra bedömningar av hur de kan finansiera och prioritera utpekade uppdrag. I första hand behöver prioriteringar göras utifrån befintliga resurser. Vissa av insatserna är idag helt eller delvis finansierade med tidsbegränsade statliga medel. Om eller när vissa statsbidrag försvinner kan staden komma att få finansieringsproblem.

Insatser som rör skola, fritidsverksamhet och förskola

På kort sikt är föreslagna insatser som bland annat skolan som arena och utökad timplan kostnadsdrivande. Insatserna i den omfattning de sker idag är finansierade med statsbidraget Likvärdig skola, vilket inte kommer att täcka kostnaderna vid en ökad omfattning. På lång sikt måste detta betraktas som viktiga investeringar, där den sociala utsattheten minskar och bidrar till minskade samhällskostnader till följd av ohälsa, arbetslöshet och kriminalitet.

Insatser som bidrar till att fler barn går ut grundskolan med godkända betyg och gymnasiebehörighet, bedöms generera fler behöriga elever som börjar gymnasiet. Detta kan få konsekvenser för planering och dimensionering av utbildningsnämndens organisation och kan på kort sikt öka kostnaderna.

Förskolenämnden har avstyrkt handlingsplanen med hänvisning till att nämnden inte kommer att klara uppdraget att få fler barn i utsatta områden att delta i förskoleverksamhet, inom befintlig ram. Kommunstyrelsen beslutade 2022-01-12 § 22 att ge förskolenämnden mandat att ta upp till 130 miljoner kronor i anspråk som utökad ram av sitt eget kapital under 2022. Föreslagen insats bedöms rymmas inom förskolenämndens budget för innevarande år.

Insatser som rör socialtjänst

Socialnämnderna Hisingen, Nordväst och Sydväst har sedan 2021 tagit del av Socialstyrelsens statsbidrag avsett för sociala insatser till barn och unga i utsatta områden. 2021 erhöll Göteborgs Stad cirka 43 miljoner kronor. 2022 tilldelas cirka 39,6 miljoner kronor samt påfyllnadsmedel om ytterligare cirka 35,2 miljoner kronor till Göteborgs Stad. Den största andelen av rekviderade medel har fördelats till socialnämnderna Hisingen och Nordost (dnr 0138/22).

Nämnderna har valt att fördela dessa medel till olika insatser utifrån egna bedömningar av var de har störst effekt. Bland annat har nämnderna beslutat om utökning av antalet fältsekreterare, SSPF-koordinator, SIG-koordinator, skolsocionomer, förstärkning av den sociala barn - och ungdomsvården samt ökad samverkan med civilsamhället, insatser för att öka förmågan att förebygga hedersrelaterat förtryck och våld, arbete kring det kommunala aktivitetsansvaret samt för utveckling av arbetet mot otillåten påverkan.

I Göteborgs Stads budget för 2022 avsätts 28 miljoner kronor till socialnämnderna att avropa för ett förstärkt trygghetsarbete.

Insatserna i handlingsplanen som socialnämnderna föreslås ansvara för ligger i linje med syftet med ovanstående medel och har en nära koppling till en del av de aktiviteter som nämnderna finansierar med dessa medel. Respektive nämnd har möjlighet att göra bedömningar av vilka insatser som ska prioriteras under 2022 och 2023. Kostnader för insatser från 2024 blir en del av det ordinarie budgetarbetet.

En utökad satsning för att föräldrar i särskilt utsatta områden ska komma ut i arbete och självförsörjning kräver insatser från framför allt socialnämnder med särskilt utsatta områden inom sitt geografiska område och nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning. Socialförvaltningarna Hisingen och Nordost gör bedömningen att de behöver utöka sina verksamheter med tre respektive fyra tjänster för att stärka upp bemanningen och få möjlighet att utveckla arbetssätten inriktade på målgruppen föräldrar i särskilt utsatta områden. Föräldrar med ekonomiskt bistånd i särskilt utsatta områden är en heterogen grupp där många står långt från arbetsmarknaden och har en komplex problematik. Socialförvaltningarna ser ett behov av specialistkunskap och koordinatörer för att genomföra insatsen med önskat resultat. Kostnaderna för detta beräknar socialförvaltningen Hisingen till 1,8 miljoner kronor och socialförvaltningen Nordost till 2,75 miljoner kronor per år.

Insatser som rör underhåll av lokaler och utomhusmiljöer samt offentliga platser

Berörda nämnder bedöms kunna genomföra insatserna inom befintlig budgetram. Lokalnämnden ansvarar för att tillhandahålla verksamhetslokaler i staden. De faktiska kostnaderna för drift och underhåll tillfaller hyresgästen. En utökad användning av lokalerna, till exempel i form av skolan som arena, kan ha en viss påverkan på kostnaderna för drift och underhåll.

Staden föreslås prioritera skötsel och underhåll på platser i särskilt utsatta områden. En jämlik stadsmiljö förutsätter jämlik investeringsstyrning. Exploateringsprojekt med ett finansieringsöverskott kan därmed behöva bidra till exploateringsunderskott i särskilt utsatta områden där exploateringsförutsättningarna är mindre goda. Utöver åtgärder som direkt följer av en exploatering kan finansiering av kollektivtrafik, huvudtrafikstråk eller andra tröskelinvesteringar med andra huvudmän än kommunen, aktualiseras.

Insatser som rör medborgarkontor och bibliotek

Eftersom revideringarna av handlingsplanen innebär att ovanstående insats tas bort, får det inga ekonomiska konsekvenser för staden.

En utökning av antalet medborgarkontor och bibliotek kan komma att innebära utökade kostnader för nämnden för demokrati och medborgarservice respektive kulturnämnden. Den totala årskostnaden för ett nytt medborgarkontor uppskattas till cirka 4,5 miljoner kronor. Kulturnämndens nuvarande satsningar i utsatta områden är idag finansierade genom tillfälliga satsningar eller projektmedel, bland annat statsbidrag. Beslut om flera bibliotek kräver omprioriteringar eller en stadigvarande utökning av nämndens ram.

Bedömning ur ekologisk dimension

Trygga miljöer kan ha en positiv påverkan på den ekologiska dimensionen. Platser och lokaler som sköts och underhålls blir utsatta för mindre nedskräpning och förstörelse vilket ökar den ekologiska hållbarheten. Samtidigt medför underhållsarbete en påverkan på klimatutsläpp, även om det bedöms som ringa. Ur ett långsiktigt perspektiv kan väl utformade miljöer vara resurssnåla och belasta miljön i mindre grad.

Plats- och projektspecifika bedömningar behöver genomföras i kommande detaljplaner utifrån de miljömål som staden har fastställt i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021 - 2030.

Bedömning ur social dimension

Social hållbarhet kan definieras som välbefinnande, rättvisa, makt, rättigheter och individuella behov. Faktorer som tillit och förtroende mellan människor samt graden av delaktighet i samhällsutvecklingen utgör viktiga komponenter. Principerna för ett rättighetsbaserat arbete innebär:

- Att rättigheterna är odelbara och ömsesidigt beroende av varandra
- Icke diskriminering och jämlikhet
- Deltagande och inkludering
- Transparens och ansvarstagande

En betydelsefull del i att minska och motverka segregation och skapa ett jämlikt samhälle är arbetet med att skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit för alla göteborgare, oavsett socioekonomisk status, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuell läggning. En mindre segregerad stad utan utsatta områden bedöms ha en positiv inverkan på alla göteborgare. Insatserna i handlingsplanen bedöms påverka de som lever i utsatta områden positivt även under arbetets gång innan målet uppnås. De satsningar som föreslås förväntas bidra till förbättrade livsvillkor och ökad hälsa för människor i utsatta områden, till tryggare, säkrare och mer trivsamma miljöer i skolor och på offentliga platser, meningsfull fritid för barn och unga, bättre skolresultat och mindre

risk att utsättas för kriminalitet. Insatserna riktas framför allt till barn och unga och deras föräldrar och ska komma dem till del oavsett kön, funktionsnedsättning, etnicitet, religion och sexuell läggning. På längre sikt bedöms insatserna bidra till ökad delaktighet och tillit. Förslaget till handlingsplan bedöms inverka positivt på invånarnas sociala relation till varandra, men för att öka inflytandet hos boende i utsatta områden bedömer stadsledningskontoret att samverkan mellan staden, civilsamhället, idéburna aktörer och föreningsliv behöver utvecklas och att denna utveckling bör ske lokalt.

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) ska barnets rättigheter beaktas i alla åtgärder och beslut som rör barn. Det är därför viktigt med ett barnrättsperspektiv i arbetet med att inga områden ska vara särskilt utsatta. Enligt barnkonventionen har barn rätt till likabehandling, delaktighet och rätt till liv och utveckling. Barn har även rätt till trygghet, utbildning, fritid och hälsa. Rättigheterna ska tillförsäkras barnet utan åtskillnad av något slag. Inom handlingsplanens fokusområde för barns och ungas uppväxtvillkor bedöms insatserna leda till ökade möjligheter att tillgodose barnets rättigheter. Barnombudsmannens årsrapport 2018 innehåller en beskrivning av hur barn upplever otrygghet, våld och kriminalitet. I rapporten framkommer att barn ser andra människor i området både som en trygghetsfaktor och en otrygghetsfaktor, och att platsens utformning påverkar hur trygga de känner sig. Genom att beakta barns rättigheter vid underhåll av och bemanning i miljöer i de utsatta områdena kan man säkerställa att rättigheterna tillvaratas. I rapporten beskriver barnen att familj, släkt och vänner bidrar till trygghet och skyddar dem från det som upplevs som otryggt. Barnkonventionens artikel 5 belyser även att föräldrarna har det yttersta ansvaret för barnet och ska säkerställa att det får kännedom om och hjälp i att utöva sina rättigheter. Insatserna i handlingsplanen syftar även till att stärka föräldraansvaret i de utsatta områdena vilket bedöms ha en positiv inverkan på barnets rättigheter.

Kvinnors och mäns olika förutsättningar behöver uppmärksammas i arbetet med att ge stöd till egen försörjning. Kvinnor tar i lägre utsträckning del av arbetsfrämjande insatser jämfört med män. I jämförelse med andra grupper har utrikes födda kvinnor stora svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden och stor risk för långvarigt biståndsmottagande. Fördelningen mellan kvinnor och män bland biståndsmottagare är relativt jämn inom de flesta försörjningshinder men när det gäller personer i behov av ekonomiskt bistånd i samband med föräldraledighet är kvinnor kraftigt överrepresenterade. Insatser i handlingsplanen som riktar sig till föräldrar med ekonomiskt bistånd är därför i stor utsträckning inriktade på individer med utländsk bakgrund, framför allt kvinnor, och i synnerhet på föräldralediga kvinnor. Även insatsen som syftar till att få fler barn till förskolan bedöms stärka kvinnors möjligheter till egen sysselsättning och är viktig för en ökad jämställdhet.

Individer som bor och lever i utsatta områden kan vara utsatta av flera olika anledningar. Personer med funktionsnedsättning blir dubbelt utsatta i miljöer som inte sköts och underhålls. Otryggheten kan vara än större för en person med funktionsnedsättning. Även äldre personer kan uppleva en större otrygghet i offentliga miljöer utomhus. Även om de inte är målgrupp för handlingsplanen bedöms insatserna gynna även dem, när tryggheten i lokalsamhället ökar. Barn och unga med psykiska eller intellektuella funktionsnedsättningar löper en risk att utnyttjas till kriminalitet på olika sätt. Det kan finnas en omedvetenhet hos föräldrarna om vilka rättigheter och möjligheter som finns till

funktionsstöd. Det behöver säkerställas att insatserna för föräldrar och barn utformas så att de även fångar upp föräldrar till barn med funktionsnedsättningar.

Även hbtq-personer kan uppleva en extra utsatthet och otrygghet i utsatta områden. Det måste därför säkerställas att insatserna är tillgängliga även för den målgruppen, framför allt för unga hbtq-personer. Likaså behöver insatser som innebär samverkan med civilsamhället säkerställa att alla görs delaktiga och att ingen individ diskrimineras.

Stadens höjda ambitionsnivå för att motverka utsatta områden förväntas bidra till en positiv utveckling till den sociala dimensionen genom att barns uppväxtvillkor, den grundläggande tryggheten och säkerheten, samt inflytande, delaktighet och tillit förbättras. Ur ett längre perspektiv kan detta även ge positiva återverkningar på den ekonomiska dimensionen. På liknande sätt påverkar och påverkas den ekologiska dimensionen av den sociala och ekonomiska dimensionen.

Samverkan

Samverkan har skett med central samverkansgrupp genom fördjupad dialog 2022-01-20 och samverkan 2022-02-03.

Samverkan har skett med central samverkansgrupp genom fördjupad dialog 2022-06-16 och 2022-08-25 samt samverkan 2022-08-26.

Bilagor

1. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2021-10-13 § 771
2. Protokollsutdrag CSG 2022-02-03 § 5 a
3. Sammanställning av remissvar
4. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2022-03-23 § 241
5. Protokollsutdrag CSG 2022-08-26 § 5 a
6. Förslag till Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025

Ärendet

Kommunfullmäktige gav i budget 2021 kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025. Kommunstyrelsen beslutade 2021-10-13 § 771 att remittera förslaget till handlingsplan till ett antal nämnder och styrelser, kommunstyrelsens råd och externa aktörer. Kommunstyrelsen beslutade 2022-03-23 § 241 att återremittera ärendet till stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret redovisar i föreliggande ärende ett reviderat förslag till handlingsplan.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har enligt Göteborgs Stads budget 2021 ett stärkt fokus på stadens utsatta och särskilt utsatta områden med ambitionen att dessa områden ska vara avförda från polisens lista år 2025. Kommunfullmäktige har gett kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder och styrelser ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025.

Stadsledningskontorets förslag till handlingsplan redovisades för kommunstyrelsen 2021-10-13 § 771. Kommunstyrelsen beslutade att förslaget till handlingsplan skulle remitteras till ett antal remitterter med begäran om yttrande.

Stadsledningskontoret redovisade 2022-03-23 ett reviderat förslag på handlingsplan där förändringar gjorts utifrån de remissvar som inkommit. Kommunstyrelsen beslutade 2022-03-23 § 241 att återremittera ärendet till stadsledningskontoret med följande uppdrag enligt beslutspunkt 1:

- a. ta fram insatser samt indikatorer för arbete och självförsörjning riktade till föräldrar med ekonomiskt bistånd. Insatserna ska syfta till att hjälpa föräldrar att snabbt nå självförsörjning för att undvika långvarigt behov av bistånd. Insatserna ska vara en del av Fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor.
- b. justera den prioriterade åldern för målgruppen för Fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor till att omfatta alla barn 0–16 år.
- c. justera insatser inom Fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor så att staden arbetar för att motverka destruktiva normer och värderingar snarare än normkritisk analys för att säkerställa barnets rätt till ickediskriminering.
- d. ta fram ett nytt fokusområde för stadsutveckling. Fokusområdet ska utgå ifrån värdeskapande stadsutveckling gällande nybyggnation, nuvarande forskning för socialt utsatta områden samt innehålla insatser från arbetssättet i Gårdstensmodellen såsom reservation av lediga lägenheter till familjer som har egen inkomst för att skapa social blandning.
- e. justera insats 3:1 i handlingsplanen så att den syftar till att medborgarkontor och/eller bibliotek ska finnas i alla stadsområden.
- f. justera insatsernas längd så att insatserna kan fortgå utöver planperioden för att inte riskera att situationen i området förvärras igen efter planperioden.
- g. justera definitionen av begreppet utsatta områden i handlingsplanen så att det avser polisens definition av särskilt utsatta områden.

Angränsande styrning och uppdrag

Förutom de insatser som finns i handlingsplanen för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025, krävs det att berörda nämnder och styrelser utför sina grunduppdrag i de utsatta områdena såväl som i resten av staden. Människor som bor och lever i utsatta områden har samma rättigheter till kommunal service som övriga göteborgare och kommer i kontakt med de flesta av stadens verksamheter. Här ges en överblick över de stadenövergripande dokument vars insatser har betydelse för att bidra till målet att inga områden ska vara särskilt utsatta. Vissa av dem har som syfte att motverka en del av de kriterier som utgör ett utsatt område. De gråmarkerade är dokument som ännu inte är beslutade. En följsamhet till nedanstående planer och program är en förutsättning för att vända utvecklingen i utsatta områden.

Styrande dokument

Det finns flera program och planer bland stadens styrande dokument som syftar till att motverka förhållanden och företeelser som på olika sätt bidrar till att ett område räknas som utsatt. De dokument som rör jämlikhet, trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder är relevanta för att vända utvecklingen i de utsatta områdena. De insatser som beskrivs i dokument som rör våldsbekämpande extremism, hedersrelaterat våld och förtryck och andra företeelser som bidrar till utsatthet, måste utföras av de nämnder och styrelser som har ansvar för genomförandet och prioriteras i de utsatta områdena. Förutom de av kommunfullmäktige fattade besluten om åtgärder som gäller hela staden, kan respektive nämnd och styrelse besluta om strategier och planer som styr den egna verksamheten och som är angelägna att följa för att målet med denna handlingsplan ska uppnås. Till dessa hör framför allt Framtidskoncernens strategi för utvecklingsområden 2020 - 2030 som riktar sig till Förvaltnings AB Framtiden och dess dotterbolag.

Angränsande uppdrag

Utöver ovan nämnda styrande dokument har handlingsplanen koppling till flera dokument som ännu inte är beslutade. Stark koppling finns till Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen (dnr 1668/20) samt till kommunstyrelsens uppdrag i 2022 års budget, att tillsammans med samtliga nämnder och bolag, ta fram en strategi och handlingsplan med konkreta åtgärder för hur alla former av tystnadskultur kan motverkas (dnr 0116/22).

Kommunstyrelsen beslutade 2022-06-01 § 489 att remittera stadsledningskontorets förslag till Göteborgs Stads handlingsplan mot tystnadskultur, till samtliga nämnder och styrelser i Göteborgs Stad samt de fackliga organisationer som är representerade i den centrala samverkansgruppen (CSG) samt till de som ingår i koncernfackliga rådet.

I kommunfullmäktiges budget för 2022 har kommunstyrelsen fått i uppdrag att säkerställa att anställda vågar anmäla otillåten påverkan (dnr 0117/22). Att säkerställa stöd till anställda är ett ständigt pågående uppdrag. Den föreslagna handlingsplanen för att motverka tystnadskulturer innehåller insatser i linje med uppdraget. Stadsledningskontoret kommer att redovisa uppdraget i årsrapporten 2022.

Förslaget på handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen beslutade kommunstyrelsen 2022-05-04 § 398 att återremittera till stadsledningskontoret. Ett reviderat förslag på handlingsplan kommer att redovisas för kommunstyrelsen under kvartal fyra.

Kommunfullmäktige gav 2020-06-16 § 20 kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en stadenövergripande barnrättsplan. Syftet med planen var att öka den kommuncentrala styrningen samt höja kompetensen och ambitionsnivån inom område barnrätt. Kommunstyrelsen beslutade 2021-06-16 § 519, att remittera förslaget till barnrättsplan till ett urval av nämnder och styrelser, kommunstyrelsens råd, Ungdomsfullmäktige samt externa aktörer. Ett reviderat förslag till barnrättsplan redovisades till kommunstyrelsen 2022-02-09. Kommunfullmäktige beslutade att anta barnrättsplanen 2022-06-09 § 12.

Kommunstyrelsen beslutade 2021-09-01 § 634, att ge stadsledningskontoret i uppdrag att i samverkan med de fyra socialnämnderna, grundskolenämnden, polisen och SIS utreda metoder, åtgärder och insatser som används i stadens arbete med unga som befinner sig i eller riskerar att dras in i gängkriminella sammanhang, vilka brister och förbättringsområden som finns, samt hur sådana brister kan förhindras i framtiden. Kommunstyrelsen beslutade 2022-04-27 § 364 att förklara uppdraget fullgjort.

Kommunfullmäktige beslutade 2021-11-25 § 13 att genomföra en förändring av stadens organisation inom stadsutvecklingsområdet. Det innebär att fyra nya nämnder ska inrättas vid årsskiftet 2022/2023: Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, stadsmiljönämnden och stadsfastighetsnämnden. Följande nämnder kommer att upphöra: Byggnadsnämnden, fastighetsnämnden, trafiknämnden, park- och naturnämnden samt lokalnämnden. Handlingsplanen kan därför behöva revideras avseende ansvar för olika insatser.

Polisens nationella lägesbild

Uppdraget att ta fram en handlingsplan för att inga områden i Göteborg ska vara utsatta, utgår från Polisens definition av utsatta områden som ingår i deras nationella lägesbild. Den nationella lägesbilden har tagits fram genom en analys av underrättelseenheten vid Nationella operativa avdelningen (Noa) av de områden som inrapporterats av lokalpolisområdena. Analysen utgår från en bedömning av graden av utsatthet utifrån fyra kriterier:

- De boendes benägenhet att delta i rättsprocessen
- Polisens möjlighet att utföra sitt uppdrag
- Eventuella parallella samhällsstrukturer

- Extremism, främst den våldsbejakande islamistiska extremismen

När Noa använder begreppen utsatt eller särskilt utsatt område handlar det om bostadsområden där kriminella nätverk har en stor påverkan på lokalsamhället. Med utsatt i denna betydelse menas att de boende påverkas negativt, antingen direkt på grund av brottslighet eller extremistisk verksamhet eller indirekt genom de konsekvenser de leder till som otrygghet och rädsla. Enligt Noas definition av utsatta områden i Sverige är det drygt 500 000 individer som bor i dem 2019. Av dem är det cirka 5 000 personer - främst unga män - som bedöms ingå i kriminella nätverk. Det motsvarar cirka en procent av de boende.

Utsatta områden

Ett utsatt område är ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där de kriminella har inverkan på lokalsamhället. Påverkan kan utgöras av direkta påtryckningar, exempelvis genom hot och utpressning, eller indirekta, som till exempel narkotikahandel och offentliga våldshandlingar. Effekten blir att de boende i området upplever otrygghet, vilket i sin tur leder till en minskad benägenhet att anmäla brott och att medverka i rättsprocessen.

Särskilt utsatta områden

Ett särskilt utsatt område kännetecknas av en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen. Det kan även förekomma systematiska hot och våldshandlingar mot vittnen, målsägare och anmälare i området. Ett särskilt utsatt område inbegriper även i viss mån parallella samhällsstrukturer, extremism, såsom systematiska kränkningar av religionsfriheten eller starkt fundamentalistiskt inflytande som begränsar människors fri- och rättigheter och en hög koncentration av kriminella. En ytterligare försvårande uppgift är om det ligger andra utsatta områden i nära anslutning till ett särskilt utsatt område. Då finns det risk för samverkan mellan kriminella personer och nätverk från flera områden.

Riskområden

Det har även gått att identifiera en mellannivå som kallas riskområde vilket är ett område som uppfyller samtliga kriterier för ett utsatt område men inte riktigt når upp till de kriterier som kännetecknar ett särskilt utsatt område. Läget är dock så alarmerande att det finns en överhängande risk att området riskerar att bli särskilt utsatt om inte adekvata åtgärder sätts in.

Utsatta områden i Göteborg

Den aktuella listan över utsatta områden i Göteborg är från november 2021 och omfattar åtta områden:

Särskilt utsatt område	Riskområde	Utsatt område
Bergsjön Biskopsgården Hammarkullen Hjällbo Lövgärdet	Tynnered	Backa Gårdsten

Sedan den förra listan publicerades 2019, har Rannebergen försvunnit från listan helt, Gårdsten har gått från riskområde till utsatt område och Tynnered har gått från särskilt

utsatt område till riskområde. Inget område har förvärrats och inga nya områden har tillkommit.

Uppdraget i budget 2021 att ta fram denna handlingsplan utgår från polisens definition av särskilt utsatta områden, varför detta begrepp används i planen.

Redovisning av remissvar

Kommunstyrelsens beslutade 2021-10-13 § 771 att med begäran om yttrande remittera stadsledningskontorets förslag på Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025, till byggnadsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, lokalnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för demokrati och medborgarservice, park- och naturnämnden, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, trafiknämnden, utbildningsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Business Region Göteborg AB, Higab AB, kommunstyrelsens funktionshinderråd, HBTQ-råd, råd för nationella minoriteten romer, sverigefinska råd och Ungdomsfullmäktige samt till Polismyndigheten, Fastighetsägarna, Svenskt Näringsliv, Biblioteksvännerna i Biskopsgården, Navet i Bergsjön, Rädda Barnens Riksförbund, Räddningsmissionen, SOS Barnbyar, Unizon, Hyresgästföreningen, RF-SISU i Västra Götaland, LO, TCO, SACO, Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen, Västsvenska Handelskammaren och Yimby Göteborg. Även Tidigt föräldrastöd har valt att inkomma med ett yttrande gällande förslaget till handlingsplan.

Remissvaret skulle vara stadsledningskontoret tillhanda senast 2021-12-23. Sammanlagt har 32 remissvar inkommit. I bilaga 3 redovisas en sammanställning över remissvaren där även nämndens/styrelsens beslut framgår. Två remissinstanser avstyrker förslaget, resterande tillstyrker eller väljer att inte ta ställning. Remissinstanserna är överlag positiva till förslaget på handlingsplan men flera lämnar synpunkter på att plantiden är för kort och att även om insatserna bedöms verkningsfulla så är de inte tillräckliga. Remissvaren i sin helhet finns i ärendet dnr 1669/20.

Nedan följer en sammanställning av remissvaren indelad utifrån synpunkter på föreslagna fokusområden och insatser samt synpunkter på handlingsplanen som helhet. Fokus ligger på de förslag på förbättringar samt oklarheter som remissinstanserna framfört. Genomförda förändringar i handlingsplanen framgår också.

Fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor

Alla remissinstanser utom en bedömer att de insatser som föreslås inom fokusområdet bidrar till att förbättra barns och ungas livsvillkor i utsatta områden. Fastighetsägarna gör en motsatt bedömning och anser att insatserna inom området inte kommer att leda till att uppväxtvillkoren förbättras då de inte påverkar inflytandet från kriminella nätverk. Ett flertal remissinstanser bedömer att även om insatserna kommer att bidra så är de inte tillräckliga. Flera gör bedömningen att insatserna bör utökas till yngre barn eftersom tidiga insatser är angelägna. Avgränsningen i ålder är för snäv. Några framhåller också att satsningarna på föräldrar inte är tillräckliga. Bland annat efterfrågas insatser som leder till arbete, sysselsättning och egenförsörjning för vuxna. Grundskolenämnden efterfrågar en ytterligare insats för att få fler barn till fritidshem.

Insats 1:1 Skolan som arena eller motsvarande koncept ska implementeras och utvecklas i de utsatta områdenas samtliga kommunala mellan- och högstadieskolor

Insatsen bedöms som positiv av de flesta som svarat på remissen. Både stadens nämnder/styrelser och idéburna organisationer framhåller att de gärna medverkar i insatsen. Grundskolenämnden som har ett utpekad samordningsansvar framhåller att det är viktigt att arbetet får växa underifrån och inte blir en pålaga. Det kan ibland vara mer motiverat att prioritera en Skolan som arena-satsning på en skola som inte ligger i ett utsatt område men har stora utmaningar på grund av socioekonomiska skäl. Det kan också finnas skäl till att en skola i ett utsatt område inte bedöms vara lämplig för en sådan satsning. Nämnden efterfrågar därför en viss flexibilitet i genomförandet av insatsen. En avgörande förutsättning är också att övriga aktörer och samarbetspartners i närområdet ser behovet av insatsen och är beredda att prioritera arbetet. Eftersom utökad inskrivning av yngre elever i fritidshem är förenat med utmaningar i form av för låg behörighetstäckning, ser nämnden att Skolan som arena/Lights On även kan komma yngre elever till del på F-6- och F-9-enheter, där fritidshemstäckningen är låg.

Insats 1:2 Utökad timplan ska implementeras i de utsatta områdenas samtliga kommunala mellan- och högstadieskolor

Grundskolenämnden som har ett ansvar för ovanstående insats menar att den inte är realistisk att genomföra på samtliga skolor då detta skulle kräva mycket stora ekonomiska resurser. Att rekrytera behörig personal är en förutsättning vilket ofta är svårt att lyckas med på de skolor som avses. Grundskolenämndens förslag är att implementeringen av utökad timplan ska fortsatt koncentreras till årskurs fyra och där det är möjligt till årskurs fem, på de skolor i utsatta områden där rektorn bedömer att det finns förutsättningar i form av behörig personal. Att fokusera på elever i årskurs fyra är ändamålsenligt utifrån att stärka elevers kunskapsutveckling så tidigt som möjligt i skolgången – all erfarenhet visar att ju tidigare insatser sätts in, desto bättre förutsättningar finns att klara studierna längre fram.

Insats 1:3 Grundskolenämndens insatser för att få fler elever i utsatta områden att gå ut grundskolan med gymnasiebehörighet ska implementeras på alla grundskolor i utsatta områden

Grundskolenämnden anser att insatsen bör riktas till de skolor som ligger i utsatta områden eftersom elever som bor i områdena men går på skolor i andra områden får antas gynnas av den skolmiljön på andra sätt. Nämnden framhåller också att insatsen bör omfatta hur elever, som trots satsningar inte går ut grundskolan med behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram, ska fångas upp av kvalificerade utbildningsinsatser inom ramen för det uppdrag som givits grundskolenämnden och utbildningsnämnden i budget 2021 om att halvera andelen elever utan gymnasiebehörighet i utsatta områden till 2025. Idrotts- och föreningsnämnden önskar bidra till insatsen genom simlyftet för att alla elever ska bli godkända i idrott och hälsa. Utbildningsnämnden påpekar i sitt remissvar att de bidrar till målet genom sina uppdrag inom studie- och yrkesvägledning och förstärkt utbildning på introduktionsprogrammen.

Insats 1:4 Grundskolenämnden får i uppdrag att ta fram en plan hur grundskolorna i utsatta områden ska bli mer attraktiva

Grundskolenämnden önskar att detta arbete inte särregleras i en särskild plan och anser att insatsen ska strykas. Övriga insatser som föreslås i planen bedöms bidra till att höja skolornas attraktivitet, förutsatt att de genomförs som planerat.

Insats 1:5 Förskolenämnden ska fortsätta samt utöka sina insatser för att andelen barn i förskolan i utsatta områden ska öka

Förskolenämnden framför i sitt remissvar att det också bör framgå att förskolan ska erbjuda en verksamhet som är av god kvalitet med utbildad och kompetent personal.

Insats 1:6 Föräldrar i utsatta områden ska erbjudas och motiveras att delta i föräldraskapsstöd, med särskilt fokus på åldrarna 7 – 16 år

Några remissinstanser anser att målgruppen för insatsen bör vidgas till föräldrar till yngre barn. Higab AB föreslår att föräldrautbildningarna ska differentieras utifrån genus.

Socialnämnd Centrum trycker på vikten av att stödet är att förmedla rätten till stöd och hjälp för familjer och i vilka situationer det är lämpligt att söka stöd.

Insats 1:7 Sociala insatser för barn och unga i utsatta områden som finansieras med Socialstyrelsens statsbidrag, ska utvärderas för att därefter bedöma vilka insatser som bör fortsätta samt utvecklas

Socialnämnd Nordost anger i sitt remissvar att statsbidragsfinansierade satsningar alltid utvärderas och anser att det är onödigt att det framgår av insatsen. Nämnden för demokrati och medborgarservice ser ett behov av ett förtydligande kring hur insatserna ska bedömas och på vilka grunder beslut ska tas om vilka insatser som bör fortsätta efter 2023. Räddningsmissionen trycker i sitt remissvar på att det är angeläget att civilsamhället ser som en betydande samverkansaktör.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i handlingsplanen Målgruppen för fokusområdet har breddats till att omfatta alla barn, men prioriteringen ligger på barn i grundskoleåldern. Yngre barn och deras föräldrar har större tillgång till de tidiga insatser som erbjuds inom familjecentrat arbete och tidiga och utökade hembesök. När barnen kommer upp i skolåldern minskar utbudet av insatser, samtidigt som de i den åldern löper större risk att befinna sig i olämpliga miljöer och fångas upp av kriminella nätverk.

Föreslagna insatser har reviderats något utifrån remissinstansernas synpunkter. Insats 1:4 har utgått. En insats som innebär att fler elever på lågstadiet ska gå på fritidshem har lagts till.

Fokusområde 2: Grundläggande säkerhet och trygghet

I remissvaren framkommer synpunkter om att ytterligare satsningar inom trygghetsområdet är önskvärda för att planens mål ska nås inom utsatt tid. Ett par remissinstanser saknar insatser som har fokus på trygghet inom nära relationer och familj, exempelvis våld i nära relation.

Insats 2:1 Samtliga nämnder och styrelser med verksamhet i utsatta områden ska i den kunskapsbaserade lägesbild som rapporteras till kommunstyrelsen ha ett särskilt fokus på utsatta områden

Flera remissinstanser uttrycker att lägesbilderna behöver innehålla röster från människor som bor i områdena. En förbättrad dialog med och återkoppling till boende är önskvärt, liksom en delaktighet från boende i att hitta lösningar på definierade problem.

Insatserna 2:2 och 2:3 Underhåll i grundskolors och förskolors lokaler och utemiljöer i utsatta områden ska prioriteras samt Underhåll och skötsel på offentliga platser ska prioriteras i utsatta områden och synkroniseras mellan nämnder och styrelser vad gäller frekvens och basnivå

Fastighetsnämnden och idrotts- och föreningsnämnden påpekar i sina remissvar att de saknas som ansvariga för insatserna.

Insats 2:4 Socialnämnderna ska samordna platssamverkan i respektive stadsområde, samverka med civilsamhället och vara vägen in för fastighetsägare som vill ta initiativ till platssamverkan i form av BID

Förvaltnings AB Framtiden föreslår att samordningsansvaret för platssamverkan i form av BID och BID-liknande samarbeten läggs på dem då de bedömer att koncernen har kapacitet och kompetens att omhänderta ett sådant uppdrag. Ytterligare en remissinstans påpekar att AB Framtiden i budget för 2022 fått i uppdrag att ingå samarbeten mellan olika aktörer för att göra utpekade platser mer attraktiva genom exempelvis BID och inkubatorer. Från ett par remissinstanser framkommer synpunkter om att det finns risker med samverkan i form av BID eftersom sådan samverkan är styrd av näringslivet och kan ha en tendens att involvera de människor som bor i området för sent i processen.

Nämnden för demokrati och medborgarservice framhåller att den typen av samverkan kan riskera att bidra till att minska inflytandet från lokalsamhället.

Insats 2:5 Göteborgs Stad ska ha bemanning i utsatta områden alla dagar i veckan inklusive kvällar och helger. Idrottshallar och andra lokaler där barn och unga vistas samt utemiljöer, ska bemannas med personal med kompetens inom fritid och/eller socialt arbete.

Insatsen är högt skattad av flera remissinstanser. Socialnämnd Sydväst önskar ett förtydligande av vilken omfattning som avses och vem som ska bekosta bemanningen. Idrotts- och föreningsnämnden anser att insatsen kräver en bemanning med rätt kompetens för uppdraget.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i handlingsplanen Ytterligare trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder förekommer dels i det trygghetsskapande och brottsförebyggande program som revideras för att återkomma till kommunstyrelsen för beslut 2022-04-27 och dels i Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen som tas upp på kommunstyrelsens sammanträde 2022-03-23. Redan beslutade styrande dokument som rör hedersrelaterat våld och förtryck och våldsbejakande extremism innehåller insatser som riktar sig mot just dessa företeelser. Socialnämnd Centrum har i uppdrag att revidera riktlinjerna för arbetet mot våld i nära relation. Stadsledningskontoret bedömer det inte nödvändigt att lyfta in insatser gällande detta i handlingsplanen.

Socialnämnderna har ett ansvar att inhämta underlag till lägesbilsarbetet från andra aktörer i stadsområdet, varför detta förtydligas i insatsen. Fastighetsnämnden och idrotts- och föreningsnämnden läggs till i de insatser där de har ett ansvar.

Eftersom socialnämnderna i sina reglementen har ett ansvar för att samordna grannskapsarbetet i respektive stadsområde bedömer stadsledningskontoret att de ska ha ett samordningsansvar för insatsen som rör platssamverkan. Efter revidering har insatsen en tydligare inriktning mot grannskapsarbete. Ett förtydligande görs också avseende vikten av att i den lokala områdesutvecklingen involvera lokala aktörer från början. AB

Framtiden har i budget för 2022 fått i uppdrag att ingå samarbeten mellan olika aktörer för att göra utpekade platser mer attraktiva genom exempelvis BID och inkubatorer. Därför görs ett tillägg i texten kring AB Framtidens och Business Region Göteborg AB:s roller i samverkan med privata fastighetsägare och näringsliv.

I insats 2:5 förtydligas att socialnämnderna har i uppdrag att ansvara för bemanningen.

Fokusområde 3: Inflytande, delaktighet och tillit

Även om insatserna inom detta fokusområde av majoriteten av remissinstanserna bedöms bidra till ökad delaktighet, så framförs också synpunkter på att de inte är tillräckliga. I remissvaren efterfrågas fler dialoger med invånare i utsatta områden och en utveckling av stadens bemötande för att öka tilliten.

Insats 3:1 Medborgarkontor och/eller bibliotek ska finnas i alla utsatta områden. Nämnden för demokrati och medborgarservice uppger i sitt remissvar att medborgarkontorens verksamhet kräver vissa förutsättningar gällande lokaler, personal och teknisk utrustning. Både de och kulturnämnden lyfter viktiga skillnader mellan medborgarkontor och bibliotek som till viss del har olika syften. Ett par av de idéburna remissinstanserna framför att det kan finnas andra lokala initiativ som tjänar samma syften som stadens verksamheter inom området.

Insats 3:2 Invånare i utsatta områden som inte tidigare tagit del av samhällsorientering ska erbjudas och motiveras att delta i kursen Socialnämnd Centrum framför i sitt remissvar att invånare i utsatta områden kan ha behov av utökad samhällsinformation men att det inte nödvändigtvis måste vara samhällsorientering utifrån att det är en insats som kommunen har skyldighet att erbjuda nyanlända som deltar i etableringsinsatser.

Insats 3:3 Idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för demokrati- och medborgarservice, socialnämnderna och Förvaltnings AB Framtiden får i uppdrag att utveckla samverkan med föreningslivet i utsatta områden. Både nämnder och civilsamhället lyfter behovet av lokaler för föreningslivet i sina remissvar. Flera remittenter från idéburen sektor trycker på vikten av att involvera de som bor, lever och verkar i det lokala området. Samtidigt framhåller bland annat Hyresgästföreningen att det är angeläget att inte lägga över ansvar på ideella krafter som de inte mäktar med att bära eller som de inte har kompetens att utföra. Några remissvar efterfrågar en tydlig ingång till staden gällande samverkan med civilsamhället.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i handlingsplanen. Nämnden för demokrati och medborgarservice har i uppdrag att bedriva ett proaktivt demokratiarbete och utveckla lokala råd, dialoger och andra metoder för att öka demokratin och delaktigheten hos alla medborgare i Göteborgs Stad. Några ytterligare insatser inom området föreslås därför inte i handlingsplanen. Förtydligande har gjorts gällande att medborgarkontor och bibliotek har delvis olika syften men att båda kan fungera som viktiga mötesplatser utöver sina grunduppdrag.

I handlingsplanen har också förtydligats att det av lagen om samhällsorientering framgår att kommunerna ska verka aktivt för att nå alla nyanlända som har rätt till kursen och att det inte finns några hinder att erbjuda den till fler målgrupper än nyanlända. Under insatsen 3:3 framgår det efter revidering att socialnämnderna har ett lokalt samordningsansvar utifrån respektive stadsområde medan idrotts- och föreningsnämnden

och socialnämnd Centrum har ett samordningsansvar utifrån ett hela staden-perspektiv. Civilsamhällets olika delar har förtydligats och det framgår att samverkan mellan Göteborgs Stad och civilsamhällets aktörer ska utgå från principerna i stadens överenskommelse om samverkan med civilsamhällets organisationer.

Förslag på ytterligare insatser

Insatser för arbete och självförsörjning

Ett flertal remissinstanser saknar ett fokusområde eller insatser som rör arbetsmarknad, utbildning och sysselsättning. Förutsättningar för att bli självförsörjande i utsatta områden är sämre och åtgärder efterfrågas för att öka möjligheten till egenförsörjning. Att delta i arbete och studier och bli självförsörjande anges i flera remissvar vara viktigt även ur ett barnperspektiv.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i handlingsplanen Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning har i uppdrag att bedriva verksamhet inom vuxenutbildning och arbetsmarknad samt ha en koppling till näringslivet. Nämndens främsta mål är att få fler att ta del av studier eller arbete. Genom detta bidrar nämnden till att fler göteborgare får arbete och sysselsättning med tillhörande positiva effekter för trygghet, delaktighet och sammanhang för de målgrupper som är aktuella. Nämnden vänder sig till alla invånare i Göteborg och många av de som deltar i verksamheterna är personer bosatta i utsatta områden. De kompetenscentra som nämnden ansvarar för ligger i eller i nära anslutning till utsatta områden. Nämnden har genom sin samverkan inom staden och med olika aktörer, i synnerhet fastighetsägare, Arbetsförmedlingen, näringslivet och civilsamhället, möjlighet att vara med och skapa insatser, praktik och anställningar såsom feriejobb, extratjänst med flera för boende i de utsatta områdena som en del av stadens samlade krafter för att nå målet med att inga områden ska vara utsatta 2025. Det reguljära utbudet inom vuxenutbildningen är sökbart för alla som är folkbokförda i Göteborg och utöver det kan förvaltningen ta fram skraddarsydd upplägg som kan riktas till specifika målgrupper. Nämnden samverkar idag med Förvaltnings AB Framtiden och privata fastighetsägare kring feriejobb, praktikplatser, subventionerade anställningar, skraddarsydd kompetensutveckling och jobbspår i syfte att få fler i utsatta områden att ta del av insatser som leder vidare till studier eller arbete. Utöver detta har nämnden också en samverkan med civilsamhället, bland annat för att erbjuda språkträning på svenska till föräldrar under deras föräldraledighet.

Med anledning av ovanstående bedömer stadsledningskontoret att det inte är nödvändigt att ge nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning särskilda insatser riktade till vuxna i handlingsplanen. De insatser nämnden redan utför kommer målgruppen till del. Däremot bedöms det angeläget att det ska ingå en insats riktad till unga i utsatta områden. En insats som rör sommarjobb för elever i årskurs nio och gymnasiets årskurs ett har därför lagts till inom fokusområdet Barns och ungas uppväxtvillkor.

Insatser som rör stadsplanering och bebyggelse

Några remissinstanser saknar ett större fokus på bostäder. Byggnadsnämnden framför att det vore önskvärt med insatser som rör planering och genomförande av ny bebyggelse och Förvaltnings AB Framtiden anser att det saknas ett fokusområde kring stadsutveckling och utveckling av den byggda miljön.

Stadsledningskontorets bedömning

Handlingsplanen omfattar inget fokusområde och inga insatser gällande bostäder och bebyggelse. Bostadssegregationen i Göteborg och i Sverige är en av de viktigaste utmaningarna att åtgärda för att öka jämlikheten och bidra till att minska utsattheten. Denna problematik kräver långsiktiga åtgärder som sträcker sig utanför handlingsplanens tidsperiod. Byggnadsnämnden har i uppdrag i budget 2022 att fortsätta pilotprojekt stadsplan där Biskopsgårdens program- och detaljplanearbete ska ingå. Detta är en viktig del i arbetet med att vända utvecklingen i stadens utsatta områden. Utöver detta har nämnden fått i budgetuppdrag att tillsammans med Förvaltnings AB Framtiden utgå från ett arbete kring värdeskapande stadsutveckling i den framtida stadsplaneringen i utsatta områden. Stadsledningskontoret bedömer att behoven inom bebyggelse och stadsutveckling i de utsatta områdena ryms inom befintlig styrning.

Förvaltnings AB Framtiden har i sin strategi för utvecklingsområden ett flertal åtgärder som syftar till att skapa tryggare bostadsområden. Satsningar på trygghetsinsatser och riktiga hyresförhållanden förbättrar hyresgästernas boendemiljö. Fastighetsnämnden erbjuder genomgångsbostäder till nyanlända som anvisas till Göteborgs Stad enligt bostättningslagen endast i områden som inte är utsatta. I alla utsatta områden råder en begränsning av asylsökandes möjlighet till egenbostättning enligt kommunfullmäktiges beslut 2020-10-15 § 10. Regeringen har också initierat en utredning om möjligheten att helt avskaffa asylsökandes rätt till egenbostättning. Även dessa åtgärder kan ha en betydelse för bostadssegregationen på sikt.

Inom program för jämlik stad finns strategier som syftar till att mildra bostadssegregationens effekter.

Insatser mot droger och våld

Andra områden som remissinstanserna tycker att handlingsplanen bör omfatta är drogförebyggande arbete samt systematisk våldsprevention.

Stadsledningskontorets bedömning

Narkotikabruk och våld är företeelser som förekommer i hög utsträckning i utsatta områden. Kommunstyrelsen har fått i uppdrag i budget för 2022 att samordna arbetet med drogbekämpningen i staden tillsammans med berörda nämnder och styrelser. I förslaget på ett nytt trygghetsskapande och brottsförebyggande program finns strategin att

Göteborgs Stad ska utveckla och stärka det långsiktiga och systematiska vålds- och drogförebyggande arbetet. Stadsledningskontoret bedömer inte att handlingsplanen ska innehålla insatser inom området.

Övriga synpunkter

Plantiden

Uppdraget har varit att ta fram ett förslag på handlingsplan för att få bort de utsatta områdena till 2025. Plantiden har därmed satts till 2022–2025. Majoriteten av remissinstanserna bedömer den tiden som alltför kort. Ett par remittenter föreslår att handlingsplanens tid förlängs till 2030. Andra önskar två planer: En kort- och en långsiktig. Även om tiden bedöms som väl kort framgår det av flera remissvar att det också är positivt att anta den utmaning som den begränsade tiden ger.

Flera styrande dokument

Även om ett antal remissinstanser ser det som positivt att flera av de föreslagna åtgärderna består i att skala upp aktiviteter som redan pågår, så har det också framkommit synpunkter på att flera av insatserna redan ingår i andra styrande dokument. Ett par av remittenterna anser att staden inte behöver ytterligare ett styrande dokument.

Socialnämnd Sydväst föreslår att handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025 och handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen ska utgöra en och samma plan. Ett par nämnder pekar på att det finns en trängsel i styrmiljön som skapar utmaningar för nämnder och förvaltningar att hantera.

Barnperspektiv och normkritiskt perspektiv behöver förtydligas

Några remissinstanser efterfrågar ett tydligare barnperspektiv. Enligt flera av kommunstyrelsens råd framgår det inte i handlingsplanen att vissa målgrupper har en särskild utsatthet, exempelvis individer med funktionsnedsättningar eller hbtq-personer som bor i utsatta områden.

Indikatorer

Grundskolenämnden föreslår revidering av en indikator och tillägg av ytterligare två för att bättre spegla handlingsplanens intentioner.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i handlingsplanen Uppdraget till kommunstyrelsen i budget 2021 har varit att ta fram en handlingsplan för att staden inte ska ha några utsatta områden 2025. Även om många remissinstanser bedömer den tiden som alltför kort för att nå målet, kommer plantiden att vara 2022-2025. Enligt Göteborgs Stads riktlinje för styrande dokument ska en handlingsplan vara kortsiktig. Det långsiktiga perspektivet bedöms vara omhändertaget inom program för jämlik stad och det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet.

Göteborgs Stad har många styrande dokument inom det jämlikhetsfrämjande och trygghetsskapande området. Uppdraget har varit att ta fram ytterligare ett. En handlingsplan för att staden inte ska ha några utsatta områden bör rikta in sig på kriterier som utgör just utsatta områden. För detta finns redan beslutade planer och riktlinjer som handlingsplanen därför hänvisar till. Handlingsplanen utgår från strategier i framför allt program för jämlik stad och lyfter fram insatser som till viss del redan utförs, ibland utifrån aktiviteter i plan för jämlik stad. Skillnaden är att denna handlingsplan har en geografisk inriktning och föreslår att de satsningar som görs inom ramen för andra styrande dokument ska förstärkas och prioriteras i de utsatta områdena.

Revideringar har gjorts av handlingsplanen för att förtydliga vissa gruppers särskilda utsatthet och att insatserna i planen ska vara tillgängliga för alla oavsett funktionsnedsättning, sexuell läggning, etnicitet, religion eller språk. En tydligare koppling till barnkonventionen har också gjorts.

Genomförda revideringar i handlingsplanen

Kommunstyrelsen beslutade 2022-03-23 § 241 att återremittera stadsledningskontorets förslag på handlingsplan för att staden inte ska ha några utsatta områden, för att omarbetas i enlighet med yrkandet från M, L, C och särskilt yttrande från KD. Nedan redogörs för de förändringar som genomförts med utgångspunkt i beslutet.

Insatser och indikatorer för arbete och självförsörjning riktade till föräldrar med ekonomiskt bistånd

Enligt beslutet, punkt 1 a, fick stadsledningskontoret i uppdrag att ta fram insatser samt indikatorer för arbete och självförsörjning riktade till föräldrar med ekonomiskt bistånd. Insatserna ska syfta till att hjälpa föräldrar att snabbt nå självförsörjning för att undvika långvarigt behov av bistånd. Insatserna ska vara en del av fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor.

Stadsledningskontoret har haft dialoger med arbetsmarknads- och vuxenutbildningsförvaltningen samt socialförvaltningarna Hisingen och Nordost, för att ta fram förslag på insatser för arbete och självförsörjning. Av dialogerna har framkommit att föräldrar i särskilt utsatta områden som uppbär ekonomiskt bistånd ofta inte matchar de kompetenskrav som ställs på arbetsmarknaden och dessutom kan ha andra individuella hinder för inträde på arbetsmarknaden, såsom språksvårigheter, fysisk ohälsa, psykisk ohälsa eller en familjesituation med exempelvis barn med särskilda behov vilket försvårar möjligheterna att komma ut i arbete.

Arbetsförmedlingen har huvudansvaret för insatser mot arbetslöshet och erbjuder olika program för att stärka individens möjligheter att få ett arbete. Om det inte är möjligt att ge en arbetslös person insatser inom ramen för Arbetsförmedlingens uppdrag kan kommunala arbetsmarknadsinsatser vara aktuella. Innan socialnämnden erbjuder en kompetenshöjande insats ska nämnden samråda med Arbetsförmedlingen.

Socialnämndens insatser får inte ersätta de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Föräldrar i särskilt utsatta områden som uppbär ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet och saknar andra försörjningshinder, deltar i regel i Arbetsförmedlingens insatser och bedöms ha goda förutsättningar att få arbete och bli självförsörjande.

Med utgångspunkt i ovanstående dialoger föreslås fyra nya insatser inom fokusområde 1 som riktar sig till föräldrar i särskilt utsatta områden som står långt från arbetsmarknaden på grund av bristande språkkunskaper, låg utbildningsnivå, eventuell ohälsa och en familjesituation som försvårar möjligheten att ta ett arbete. Dessa insatser förväntas ge långsiktiga effekter på barns och ungas uppväxtvillkor:

- Prioritera barnfamiljer i särskilt utsatta områden i arbetet mot självförsörjning
- Metoden Fler föräldrar i arbete ska implementeras på de kompetenscentra som har särskilt utsatta områden i sitt upptagningsområde och prioriteras för föräldrar i dessa områden
- Möjlighet till språkträning på svenska för föräldralediga ska finnas i alla särskilt utsatta områden
- Läxhjälp för vuxna i behov av stöd i studier ska finnas i alla särskilt utsatta områden

En indikator som syftar till målet föräldrar i sysselsättning och egenförsörjning har lagts till. Indikatorn mäter andelen personer 18 – 64 år som bor i barnhushåll som har fått ekonomiskt bistånd.

Justering av den prioriterade åldern

Stadsledningskontoret har ändrat den prioriterade åldern för målgruppen i fokusområdet Barns och ungas uppväxtvillkor till att omfatta alla barn mellan 0 och 16 år. I handlingsplanen framgår att det är viktigt att främjande insatser sätts in så tidigt som

möjligt i barnens liv, för att ge dem bättre förutsättningar inför skolan och vuxenlivet. Därför inriktar sig planen i stor utsträckning på barn upp till 16 år då det är en åldersgrupp som det finns goda förutsättningar att påverka inom den tidsperiod som planen gäller, men även på längre sikt.

En ny insats riktar sig till föräldrar till barn i förskoleålder och yngre: Möjlighet till språkträning på svenska för föräldralediga ska finnas i alla särskilt utsatta områden.

Justering av insatser inom fokusområde 1

Följande mening på sidan 10 har strukits: Det innebär att en normkritisk analys vid insatser är nödvändig för att säkerställa barnets rätt till ickediskriminering.

Följande mening på sidan 10 har tillkommit: Staden ska också arbeta för att motverka destruktiva normer och värderingar.

Ett nytt fokusområde för stadsutveckling

Enligt beslutet, punkt 1 d, har stadsledningskontoret fått i uppdrag att ta fram ett nytt fokusområde för stadsutveckling. Fokusområdet ska utgå från värdeskapande stadsutveckling gällande nybyggnation, nuvarande forskning för socialt utsatta områden samt innehålla insatser från arbetssättet i Gårdstensmodellen såsom reservation av lediga lägenheter till familjer som har egen inkomst för att skapa social blandning.

I förslaget till handlingsplan finns insatser inom fokusområdet Grundläggande säkerhet och trygghet som kan definieras som stadsutveckling: Platssamverkan, grannskapsarbete och skötsel och underhåll av lokaler och utemiljöer är aktiviteter som bidrar till stadsutvecklingen. Förutom detta är stadsplanering en av många samhällsfunktioner som påverkar utvecklingen och skapar miljöer med förutsättningar att stötta social hållbarhet. Stadsledningskontoret har tagit del av aktuell forskning inom området samt haft dialoger med fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret och Förvaltnings AB Framtiden, för att ta fram förslag på ett nytt fokusområde för stadsutveckling samt insatser.

Översiktsplanen

Översiktsplanens övergripande inriktningar om att planera för en nära, sammanhållen och robust stad är en viktig strategi för att skapa jämlik tillgång till stadens resurser. Enligt de inriktningar som översiktsplanen föreslår lokaliseras en stor del av tillkommande bostäder i mellanstaden där områden med socioekonomiska utmaningar ligger, däribland de områden som polisen klassar som särskilt utsatta. Översiktsplanen slår fast att det handlar om att möjliggöra en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad och att ha en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande. Att ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik, offentliga platser och grönområden samt att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytör och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor. För att den stadsutveckling som översiktsplanen möjliggör ska bidra till en mer socialt hållbar och jämlik stad behöver prioriteringar ske i den efterföljande planeringens processer. En mer sammanhållen stad kräver en kraftfull satsning i utsatta områden. Detta förutsätter en bred samverkan mellan alla berörda aktörer inom stadsutvecklingen. För att motverka segregationen bör stadsbyggandet särskilt riktas mot områden och gränssnitt där den fysiska miljön antingen medför sämre livsvillkor för en resurssvag befolkning, eller platser som särskiljer socioekonomiskt starkare och svagare områden.

Värdeskapande stadsutveckling

Genom att främja en mer jämlik fördelning av grundläggande stadskvaliteter kan livsvillkoren förbättras för boende i särskilt utsatta områden samtidigt som marknadsmässiga processer stimuleras. Genom att planera staden så att fler människor får möjlighet att bo i lägen där närheten är god till såväl stadens utbud av service, rekreation och kollektivtrafik, skulle en generellt ökad ekonomisk hållbarhet i staden kunna utvecklas. Ett sätt att långsiktigt utveckla och förändra ett utsatt områdes struktur är således att tillföra grundläggande stadskvaliteter som idag saknas eller som behöver förstärkas. Tillgången till grundläggande stadskvaliteter har betydelse för bostadsmarknadens prissättning och inverkar därmed på bygg- och fastighetsmarknadens intresse för ett område. Ett ökat utbud av stadskvalitet i stadsdelar som idag saknar detta skulle i någon mån kunna bidra till att jämna ut prisskillnaderna mellan stadsdelar, vilket i förlängningen kan leda till att människor med olika socioekonomiska förutsättningar i högre grad än idag bor och arbetar i samma stadsdel.

Gårdstensmodellen

Gårdstensbostäder AB bildades 1997 och fick då i uppdrag att arbeta för att vända den negativa utvecklingen i området. Bolaget hade en dominerande position i Gårdsten då de förvaltrade i stort sett alla bostäder i området. Vid starten antog Gårdstensbostäder en uthyrningspolicy där bolaget ställde krav på att alla nya hyresgäster skulle ha en förvärvsinkomst. Det huvudsakliga syftet bakom den strikta uthyrningspolicyn var att förändra områdets befolkningssammansättning för att på så sätt minska den socioekonomiska utsattheten i området. Numera tillämpar Gårdstensbostäder Framtidenkoncernens policy och regler för uthyrning av bostäder som beslutades av Förvaltnings AB Framtidens styrelse 2020-04-02 § 11. Av den framgår att: ”I utvecklingsområden med särskild uthyrningsregel prioriteras förvärvsinkomsttagare. I enskilt delområde får högst 80 procent av lägenheterna prioriteras för förvärvsinkomsttagare.”

Det mest väsentliga i Gårdstensbostäders utvecklingsarbete är att det har präglats av långsiktighet och ihärdighet. Framgångsfaktorerna är förutom långsiktighet också helhetssyn, samverkan och inkludering. Sedan start har en av bolagets målsättningar varit att öka de boendes inflytande. Gårdstensbostäder har lagt ner mycket kraft på att mobilisera och engagera de boende i förändringsarbetet och har byggt upp en företagsorganisation som underlättar ett demokratiskt förankrat beslutsfattande. En central kanal för boendeinflytande hos Gårdstensbostäder är bolagets styrelse där majoriteten av de ordinarie ledamöterna utgörs av hyresgäster. Eftersom de tyngsta besluten kring exempelvis stora fysiska upprustningsprojekt i området fattas av styrelsen så innebär det att bolagsstyrelsen blir en direktkanal för boendeinflytande. Utveckling och inflytande sker nära och i samverkan med hyresgästerna, föreningar, polisen och näringslivet för att skapa trygghet och stärka handeln och serviceutbudet. Bolaget har satsat på närmiljön, skapat arbetstillfällen, sysselsättning och fritidsaktiviteter för sina hyresgäster.

Följande byggstenar ingår i Gårdstensmodellen:

- Närvarande ledarskap
- Reellt hyresgästinflytande
- Tydlig uppföljning genom mätbara mål

- Investera i engagerad personal
- Trygghet med egen personal, kvällar och helger, 365 dagar om året
- Samverkan som medel
- Samverkan för att öka sysselsättning
- Stärka föreningsliv och öka folkhälsan
- Samhälls- och företagsvinster
- Varsam renovering
- Nyproduktion för blandstad
- Rådighet över torg och stärkt samhällsservice
- Ekologisk hållbar förvaltning.

Insatser

Mot bakgrund av forskning och dialoger med berörda förvaltningar, föreslås ett fokusområde för stadsutveckling som innehåller tre insatser:

- Värdera hur värdeskapande stadsutveckling kan integreras i plan- och exploateringsprocessen i särskilt utsatta områden
- Kraftsamla för att uppnå hållbara och jämlika livsmiljöer
- Utveckla samverkan mellan stadsutveckling och det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet

Utöver detta har i det i förslaget på handlingsplan förtydligats vilka insatser inom andra fokusområden som bidrar till stadsutveckling. Fokusområdet för stadsutveckling har placerats som fokusområde 2 i planen.

Justering av insats 3:1

Stadsledningskontoret har fått i uppdrag att justera insatsen så att den syftar till att medborgarkontor och/eller bibliotek ska finnas i alla stadsområden. I det tidigare förslaget på handlingsplan syftade insatsen till att medborgarkontor och/eller bibliotek skulle finnas i alla utsatta områden. Eftersom både medborgarkontor och bibliotek redan finns i samtliga stadsområden, utgår denna insats.

Justering av insatsernas längd

Ett tillägg har gjorts under rubriken Utgångspunkter för handlingsplanen, där det framgår att samtliga insatser kan fortgå utöver planperioden för att inte riskera att situationen i området förvärras igen.

Justering av definitionen av begreppet utsatta områden

Stadsledningskontoret har gjort ändringar i handlingsplanen så att den omfattar endast de områden som polisen bedömer som särskilt utsatta.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret har beaktat och värderat synpunkterna från remissinstanserna som består av nämnder, styrelser, kommunstyrelsens råd samt externa intressenter.

Remissinstanserna är överlag positiva till förslaget. De synpunkter som inkommit berör i huvudsak plantiden som många anser är för kort och att insatserna inte bedöms tillräckliga även om de är verkningsfulla. Remissinstanserna har inkommit med förslag på ytterligare fokusområden och insatser där framför allt insatser som syftar till arbete och självförsörjning har lyfts fram.

Stadsledningskontorets bedömning är att det nya förslaget omhändertar flertalet av de synpunkter som inkommit i remissvaren. Handlingsplanen har förstärkts med en insats inom arbetsmarknadsområdet och en som rör fritidshem. Målgruppen har vidgats åldersmässigt och handlingsplanen har nu en tydligare inriktning mot alla barn i utsatta områden även om fokus ligger på grundskoleåldern.

Stadsledningskontoret instämmer i det flera remissinstanser framfört, att det också måste finnas ett långsiktigt perspektiv i arbetet med att vända utvecklingen i stadens utsatta områden. Uppdraget att ta fram en handlingsplan för att staden inte ska ha några utsatta områden 2025 omhändertar det kortsiktiga perspektivet. Stadsledningskontorets bedömning är att detta är ett arbete som måste påbörjas omgående för att målet ska kunna nås inom utsatt tid. Parallellt med detta måste ett mer långsiktigt arbete pågå inom och i samverkan mellan stadens nämnder och styrelser samt med andra aktörer.

Stadsledningskontoret bedömer att det reviderade förslaget på handlingsplan, tillsammans med andra styrande dokument inom jämlikhets- och trygghetsområdet, kommer att bidra till att nå målet att staden inte ska ha några utsatta områden 2025.

Med de revideringar som har gjorts bedömer stadsledningskontoret att beslutspunkterna i återremissyrkandet har omhändertagits.

Magnús Sigfússon

Direktör Samhälle och omvärld

Eva Hessman

Stadsdirektör

Remittering av förslag på Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025

§ 771, 1669/20

Beslut

Enligt stadsledningskontorets förslag med tillägg enligt yrkande från S, M, L och C:

Förslag till Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025, i enlighet med bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, remitteras med begäran om yttrande av byggnadsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, lokalnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för konsument och medborgarservice, park- och naturnämnden, socialnämnd Centrum, socialnämnd Hisingen, socialnämnd Nordost, socialnämnd Sydväst, trafiknämnden, utbildningsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Business Region Göteborg AB, Higab AB, kommunstyrelsens råd, Polismyndigheten, Fastighetsägarna, Svenskt Näringsliv, Biblioteksvännerna i Biskopsgården, Navet i Bergsjön, Rädda Barnens Riksförbund, Räddningsmissionen, SOS Barnbyar, Unizon, Hyresgästföreningen, RF-SISU i Västra Götaland, LO, TCO, SACO Arbetsförmedlingen, Västsvenska Handelskammaren och Yimby Göteborg.

Tidigare behandling

Bordlagt den 29 september 2021, § 711.

Handlingar

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 16 augusti 2021.

Återremissyrkande från SD den 24 september 2021.

Tilläggsyrkande från MP och V den 24 september 2021.

Tilläggsyrkande från D den 29 september 2021.

Tilläggsyrkande från S, M, L och C, särskilt yttrande från KD den 8 oktober 2021.

Yrkanden

Jörgen Fogelklou (SD) yrkar att ärendet ska återremitteras enligt yrkande från SD den 24 september 2021.

Karin Pleijel (MP) och Daniel Bernmar (V) yrkar bifall till stadsledningskontorets förslag och tilläggsyrkande från MP och V den 24 september 2021 samt avslag på övriga yrkanden.

Jonas Attenius (S) och ordföranden Axel Josefson (M) yrkar bifall till stadsledningskontorets förslag och tilläggsyrkande från S, M, L och C den 8 oktober 2021 samt avslag på övriga yrkanden.

Martin Wannholt (D) yrkar bifall till tilläggsyrkande från D den 29 september 2021, tilläggsyrkande från MP och V den 24 september 2021 samt tilläggsyrkande från S, M, L och C den 8 oktober 2021.

Propositionsordning

Ordföranden ställer först propositioner på bifall respektive avslag på återremissyrkandet från SD och finner att det avslagits.

Kommunstyrelsen beslutar härafter att bifalla stadsledningskontorets förslag.

Ordföranden ställer propositioner på bifall respektive avslag på tilläggsyrkandet från D och finner att det avslagits.

Ordföranden ställer propositioner på bifall respektive avslag på tilläggsyrkandet från MP och V och finner att det avslagits.

Ordföranden ställer propositioner på bifall respektive avslag på tilläggsyrkandet från S, M, L och C och finner att det bifallits.

Protokollsanteckning

Elisabet Lann (KD) antecknar som yttrande en skrivelse från den 8 oktober 2021.

Reservationer

Daniel Bernmar (V) och Karin Pleijel (MP) reserverar sig mot beslutet enligt följande: Vi reserverade oss mot kommunstyrelsens beslut då vi inte anser att privatpersoner ska inkluderas i en formell remiss. Yimby Göteborg är inte en formell organisation utan ett nätverk i huvudsak organiserat via internet. I praktiken är det en samling personer som diskuterar och opinionsbildar om stadsutvecklingsfrågor. De representerar varken ett definierat särintresse eller ett allmänintresse. Att en förvaltningsmyndighet i sitt arbete pekar ut privatpersoner, om än i grupp, anser inte vi vara en god ordning. Det är viktigt att privatpersoner kommer till tals, men då ska det ske på ett jämbördigt sätt. Det är särskilt problematiskt då det är tydligt att det finns starka kopplingar mellan flera stora partier och nätverkets framstående och tongivande medlemmar.

Jörgen Fogelklou (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna yrkandet.

Protokollsutdrag skickas till

Remissinstanser genom stadsledningskontoret

Dag för justering

2021-11-25

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar

Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret

Central Samverkansgrupp
(Ordinarie CSG)

Protokoll 3/22
Sammanträdesdatum
2022-02-03

Dnr 0284/22

Utdrag ur protokoll:

§ 5 Samverkan före beslut

- a. Handlingsplanen för att staden inte ska ha några utsatta områden dnr 1669/20 (Handling utsänd 2022-01-27)
Lisa Jacobsson Flöhr föredrar ärendet.
Hon presenterar även de förändringar som gjorts i handlingsplanen efter den tidiga och fördjupade dialogen på CSG-mötet den 20 januari.

Lärarförbundet antecknar till protokollet att det är viktigt med samarbete och att få ett tryggt samhälle. Detta påtalar lärare ständigt men handlingsplanen har ej de förutsättningar för att bli annat än en skrivbordsprodukt. Att öka timmar i skolan när det inte finns resurser för det som görs idag kan endast bli kontraproduktivt. Att öka belastning på personal och när många är obehöriga och därtill inte föra resurser är inte bra ur något medarbetarperspektiv. Vill vi på riktigt nå vad planen stipulerar krävs större insatser. Därför ställer sig Lärarförbundet sig oense i samverkan

Saco tillsammans med Vision, Kommunal och Vårdförbundet påtalar att det måste finnas rätt förutsättningar och resurser för att kunna arbeta med handlingsplanen. Som det ser ut idag fungerar inte samarbete med andra instanser vilket kommer att påverka arbetet. Medarbetare måste också inneha rätt kompetens och få möjlighet till rätt kompetensutveckling.

Lisa Jacobsson Flöhr svarar att gällande förändringen i planen med utökad timplan så är detta en synpunkt som kommer från grundskolenämnden och ska inrättas på de skolor där förutsättningarna finns. Även förändringen gällande utökad möjlighet till fritidshem kommer från grundskolenämnden.

Lärarförbundet ställer sig oenig i samverkan
Övriga fackliga organisationer ställer sig eniga men vill ha ovan nämna synpunkter till protokollet.

Punkten förklaras omedelbart justerad

Parterna konstaterar att samverkan är fullgjord

Presentationen biläggs protokollet.

Vid protokollet

.....
Anna Wilsson

Protokollet justeras

.....
Eva Hessman, Arbetsgivaren

.....
Margareta Åvall, Kommunal

.....
Johanna Morgensterns, Saco

.....
Anne Häggendahl, TCO

Sammanställning av inkomna remissvar

remissinstans	beslut	kommentar
Nämnder och styrelser		
Business Region Göteborg AB	tillstyrker	Insatserna inom de olika fokusområdena är relevanta utifrån de behov och de utmaningar staden gemensamt står inför. Det är viktigt att bygga vidare på fungerande samverkansmodeller med näringslivet och implementera dessa i fler sammanhang där de kan komma till nytta. Kopplingen till det Näringslivsstrategiska programmet saknas och behöver inkluderas.
byggnadsnämnden	tillstyrker	Nämnden föreslår att handlingsplanen kompletteras med text kring vikten av fysisk planering i olika skeden för att långsiktigt uppnå den förflyttning vi önskar för dessa områden och därmed staden som helhet. Handlingsplanen har ett mycket kort perspektiv. Det pågår planering i olika skeden under denna tid och planens fokusområden behöver genomsyra alla skeden för att bli hållbar och trovärdig. Strategisk planering behövs för att säkerställa tillgång till den service och de funktioner som bedöms krävas inom de tre fokusområdena. Den fysiska planeringens grund för dialog och medverkan bör också uttryckas i dokumentet.
fastighetsnämnden	tillstyrker	Gällande insatsen som rör skötsel tillstyrker nämnden insatsen med tillägget att fastighetsnämnden bör tilläggas som ansvarig nämnd. Fastighetsnämnden tillstyrker i övrigt de insatser i handlingsplanen som riktar sig mot nämnden. Utöver insatserna i handlingsplanen arbetar kontoret strategiskt med trygghetsskapande och brottsförebyggande aspekter vid fysisk planering. Att förtäta och förnya de områden i staden som är särskilt utsatta har varit en prioritering de senaste åren.
förskolenämnden	avstyrker	Förskolenämnden gör bedömningen att för att ha en realistisk möjlighet att kunna nå målet kommer det att krävas en stor satsning på alla de områden som nämns i planen. För förskolan skulle detta innebära att mer pengar behöver avsättas både till barnpengen och till riktade insatser. För att kunna jobba med hög kvalitet och skapa likvärdiga möjligheter för alla barn och dessutom kunna öka andelen barn som går i förskolan krävs ett gediget arbete som kräver personal, lokaler och andra resurser. Detta blir inte möjligt samtidigt som nämnden får en ram som leder till 4% lägre barnpeng i den kommunala förskolan. Förskoleförvaltningen instämmer i planens förebyggande ansats. Förskola/pedagogisk omsorg har genom sitt grunduppdrag en viktig roll i att bidra till att utvecklingen i stadens utsatta områden vänds och att inga områden klassas som särskilt utsatta år 2025. Bedömning görs att handlingsplanens insatser kan bidra till att förbättra barns och

		ungas livsvillkor, förbättra tryggheten samt öka delaktighet i utsatta områden men att det då krävs ett långsiktigt arbete som sträcker sig efter 2025.
Förvaltnings AB Framtiden	tillstyrker	Bolaget är generellt positivt till förslaget till handlingsplan och bedömer att den kan bidra till att Göteborg kan nå målet att inga områden ska betecknas som utsatta 2025. Handlingsplanen bör kompletteras med två ytterligare fokusområden: Ett som omfattar arbete, utbildning och entreprenörskap och ett som omfattar stadsutveckling. Bolaget identifierar dagens brist på framdrift vad gäller detaljplaner och bygglov samt genomförandekapacitet för bostäder men även utvecklingen av attraktiva och välfungerande lokala torg som ett av de största hindren för att få bort de särskilt utsatta områdena från polisens lista. Bolaget föreslår att BID eller BID-liknande samarbeten som till sin natur tar utgångspunkt i fastighetsägaransvar bör samordnas av Framtidenkoncernen och inte av socialförvaltningarna. Bolaget pekar också på vikten av att genomförandet av handlingsplanens insatser kopplas till koncernens genomförande av superförvaltning.
grundskolenämnden	tillstyrker	Grundskolenämnden instämmer i planens intentioner om en ambitionshöjning för att bryta den negativa utvecklingen i utsatta områden. Förvaltningen vill dock se ett starkare fokus på elever på lågstadiet (6 - 9 år), exempelvis genom ökad fritidshemsinskrivning och tidiga insatser för bättre språkutveckling. Dessutom behöver generella arbetsmarknadsinsatser lyftas fram bättre liksom insatser för bättre anknytning till arbetsmarknaden för äldre elever. Inte minst är handlingsplanens koppling till uppdrag i budget 2021 om kvalitet i undervisningen för elever som inte blir behöriga till gymnasiet viktig att synliggöra. Nämnden bedömer i huvudsak att förslaget om den utökade satsningen på Skolan som arena/Lights On är rimlig, förutsatt att övriga aktörer och samarbetspartners ser behov i området och kan prioritera arbetet. Utökad timplan bör fortsatt förbehållas årskurs fyra (och fem) på de enheter där förutsättningar finns. Nämnden bedömer att målet 2025 inte är realistiskt om planen på allvar ska ha effekt på situationen i de utsatta områdena. Förvaltningen menar att 2030 är ett bättre mål.
Higab AB	tillstyrker	Sammanfattningsvis står Higab bakom den föreslagna handlingsplanen med några få förslag rörande utveckling av föräldrautbildning, inkludera nämnder och styrelser som inte har direkt verksamhet i områdena att också göra en konsekvensbedömning av sina insatser, öka incitament för nyetablering av idrotts- och kulturlivet samt att insatser för förflyttning i försörjningskedjan fokuseras tydligare. Higab bör prioritera ny- och ombyggnation samt förvaltning av fastigheter i eller i närheten av de utsatta områdena och då med utgångspunkt i handlingsplanens fokusområden.
idrotts- och föreningsnämnden	tillstyrker	Idrotts- och föreningsnämnden är positiv till de insatser där nämnden utpekats som ansvarig och samordningsansvarig.

		Nämnden ser även möjlighet att bidra inom en rad andra insatser. Den ambitionsökning som planen innebär kräver utökade resurser. Att hantera målkonflikter och ekonomiska konsekvenser inom och mellan olika förvaltningar och bolag är avgörande för att insatserna ska få effekt.
kulturnämnden	tillstyrker	Kulturnämndens bedömning är att föreslagna insatser bidrar till att förbättra barns och ungas uppväxtvillkor, skapa trygghet i områdena och bidra till ökad tillit och delaktighet. Den ser positivt på att handlingsplanen bygger på redan befintligt arbete samt fokuserar på insatser staden har rådighet över. Möjlighet till genomförande av de insatser där kulturnämnden föreslås vara ansvarig är i hög utsträckning beroende av resurstillsättning. Nämndens bedömning är att bibliotek i utsatta områden kan utgöra demokratiska och öppna mötesplatser. Få mötesplatser finns i dessa områden idag samtidigt som biblioteksservice på plats skulle tillgodose ett behov. Den fysiska närvaron av biblioteket behöver kompletteras med uppsökande aktiviteter och möten utanför själva lokalen för att nå ut med verksamheten. Får kulturnämnden i uppdrag att etablera bibliotek i områden förutsätter det en stadigvarande utökning av kulturnämndens budgetram.
lokalnämnden	tillstyrker	Nämnden arbetar för att skapa rumsliga förutsättningar att kunna använda våra lokaler i enlighet med arbetet inom Skola som arena. Nämnden har under året kartlagt de fastigheter som ligger inom socialt utsatta områden så det finns förutsättningar att följa upp och styra med fokus på utsatta områden. Den genomförda kartläggningen möjliggör att prioritera utsatta områden i det strategiska underhållsarbetet. Under 2022 kommer nämnden att förstärka med en resurs för att möjliggöra ett tätare samarbete och högre delaktighet i platssamverkan och trygghetsarbete. Nämnden har de tekniska förutsättningar som krävs för utökad verksamhetstid. Ett ökat användande av lokaler och utemiljöer ger ett ökat slitage, vilket påverkar intervallet och därmed kostnaden för drift och underhåll. Det behövs en ansvarsbeskrivning gällande säkerhet och felanmälningar när skolan används på kvällstid eftersom enbart hyresgästen kan göra dessa anmälningar. Ansvarsbeskrivningen behöver även omfatta kostnader för reparation om något går sönder, vilket påverkar hyressättningen, oavsett vem som orsakat skadan som behöver repareras. Ökade kostnader för ventilation, värme med mera hamnar på hyresgästen.
nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning	tillstyrker	Nämnden bedömer att sysselsättning är en viktig pusselbit för att få bort utsatta områden vilket är ett perspektiv som saknas i handlingsplanen. Nämnden bedömer även att det man vill uppnå med handlingsplanen finns med i befintliga styrande dokument. Frågan om vad som gör skillnad med handlingsplanen utifrån de frågor som redan behandlas i andra styrande dokument bör utredas för att säkerställa att handlingsplanen blir ett kompletterande dokument till befintliga styrdokument.
nämnden för demokrati och medborgarservice	tillstyrker	Fokusområdet delaktighet och tillit behöver få en större tyngd i handlingsplanen. Även Göteborgs Stads ansvar för att säkerställa och främja alla människors lika värde och lika

		rättigheter samt skapa förutsättningar för en stad fri från rasism, behöver få ett tydligare fokus i handlingsplanen. Medborgarkontorens viktiga arbete och roll finns med och förvaltningen tydliggör hur de kan bidra utifrån sina förutsättningar. Romano Centers i Väst uppdrag för ökad romsk inkludering i samhället och Göteborgs Stads plan för arbetet med nationella minoritetsfrågor behöver få bättre bäring inom flera av de olika insatserna.
park- och naturnämnden	tillstyrker	Nämnden är positiv i sin helhet till förslaget till Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025. För de insatser som park- och naturnämnden har ett ansvar för i handlingsplanen är arbetet till stora delar redan pågående. Hela nämndens uppdrag handlar om att skapa hållbara livsmiljöer i parker, naturområden och stadsrum och insatser för ökad trygghet och trivsel planeras och utförs inom samtliga avdelningar.
socialnämnd Centrum	tillstyrker	Nämnden bedömer att det är en välskriven plan som lyfter angelägna insatser som på sikt kan bidra till att förbättra levnadsvillkoren i utsatta områden. De är väl förankrade i arbete som redan pågår i staden, vilket också planen lyfter som en framgångsfaktor för att uppnå resultat. Nämnden är positiv till de insatser som beskrivs i planen och välkomnar att det finns ett fokus på ett brett förebyggande arbete och att tidigt nå barn och unga och deras föräldrar. Men nämnden konstaterar också att mycket av det som planen lyfter redan hanteras genom uppdrag från kommunfullmäktige och i andra befintliga styrdokument i staden. Det finns redan styrning inom området och planen har i huvudsak föreslagit insatser som redan pågår i de utsatta områdena och många av dem är redan förankrade i befintliga styrande dokument.
socialnämnd Hisingen	tillstyrker	Handlingsplanen för att inga områden ska vara utsatta 2025 är en ambitiös plan som kommer att påverka många nämnder och styrelserns arbete i Göteborg. Planen kräver ett brett samarbete mellan olika aktörer, såväl kommunala men även aktörer från det civila samhället och näringslivet. Det kan tyckas att tidsperspektivet är i det kortaste laget, men nämndens bedömning är att det är positivt att anta den utmaning som denna handlingsplan ger. Den samlade bedömningen är att socialnämnden Hisingen ställer sig positiv till handlingsplanen med tillägget att hänsyn måste tas till de kostnader som uppstår när ambitionsnivån höjs och för de kostnader som uppstår i andra delar av verksamheten.
socialnämnd Nordost	tillstyrker	Nämndens bedömning är att planens fokusområden är ändamålsenliga i relation till arbetet med att vända utvecklingen i de utsatta områdena. Däremot bedömer nämnden att de ekonomiska förutsättningarna som getts nämnden i nuvarande budget kommer påverka möjligheten att uppnå planens mål inom utsatt tid negativt. Därtill bedömer nämnden att det saknas beståndsdelar i planen som enligt forskare och myndigheter är betydelsefulla i sammanhanget. Därför finner nämnden att den aktuella planen inte är tillräckligt omfattande, och att de rent ekonomiska förutsättningarna kan komma att utgöra ett hinder för att uppnå målet att inga områden i staden ska klassas som särskilt utsatta redan år 2025. Nämnden föreslår

		således två alternativ till förändringar av planen: 1. Planens nuvarande form behålls men den ges ett nytt namn för att tydliggöra att dess inriktning är insatser för barn och unga i åldern 10–16 och deras vårdnadshavare. 2. Planen behåller sitt namn men utvidgas till att inkorporera två nya fokusområden: (1) Arbete och boende (2) hälsoaspekter med fokus på drog- och missbruksrelaterade frågor.
socialnämnd Sydväst	avstyrker	Nämnden anser att de insatser som beskrivs i planen är viktiga insatser för att vända utvecklingen i utsatta områden. Nämnden anser dock att planen har flera svagheter: • Insatserna är sannolikt inte tillräckliga för att uppnå målet 2025. • Fokusområdet arbetsmarknad saknas. • Insatser för systematiskt våldsförebyggande arbete saknas. • Planens inriktning på förebyggande insatser går inte i linje med planens tidsatta mål 2025. • Planen innehåller med enstaka undantag insatser som redan beskrivs i andra program, planer och strategier. • Flera av aktiviteterna och därmed de ekonomiska konsekvenserna är oklara. • Planen följer inte Göteborgs Stads kriterier för styrande dokument. Sammantaget anser nämnden därför att handlingsplanen bör omarbetas.
trafiknämnden	tillstyrker	Trafiknämndens bedömning är att handlingsplanen och dess inriktning skapar bättre förutsättningar för att vända utvecklingen i stadens utsatta områden. Trafiknämnden har ett utpekat ansvar för två av insatserna. Utöver dessa insatser föreslår trafiknämnden att planen även ska inkludera prioritering och synkronisering av investeringsåtgärder där det finns behov av att förbättra gestaltning och utformning på en plats som insats med syftet att öka attraktiviteten och tryggheten i ett område.
utbildningsnämnden	tillstyrker	Nämnden delar problembilden som beskrivs i utgångspunkterna för planen och bedömer att handlingsplanens insatser bidrar till att förbättra barns och ungas livsvillkor, att förbättra tryggheten samt ökad delaktighet i utsatta områden. Utbildningsnämnden har inte ansvar för samordning av någon av insatserna i handlingsplanen, ej heller egna uppdrag. Stadengemensamma Center för skolutveckling, Vägledningssentrum och Språkcentrum med modersmålsläraarna, deltar direkt i insatser inom grundskoleförvaltningen.
Kommunstyrelsens råd		
Funktionshinderrådet	tar inte ställning	Det är positivt att föreningslivet lyfts i aktiviteterna som en viktig samverkanspart men rådet efterfrågar stöd till föreningslivet för att det ska mäkta med att bidra i den omfattning som anges. Det är viktigt att de insatser som görs är långsiktiga då områdena under lång tid varit eftersatta.

		Medskapandet är fundamentalt viktigt för att åstadkomma tillit och förändring. Nedmonteringen av samhällsservicen i områdena under lång tid har bidragit till utsattheten. Personer med funktionsnedsättning är i den här kontexten extremt utsatta. Därför krävs ett funktionsrättsperspektiv i handlingsplanen och dess aktiviteter. Reflektioner riktade till politiken: Politiken måste ställa krav på kompetens så att särskilt utsatta grupper uppmärksammas. Råden kan inte i slutskedet av ett arbete lösa sådana kompetensbortfall. Avslutningsvis konstateras att uppdraget att utplåna ojämlikheterna på fyra år är en (alltför?) ambitiös målsättning.
HBTQ-rådet	tillstyrker	HBTQ-rådet tillstyrker Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025. Rådet anser dock att handlingsplanen saknar normkritiskt synsätt vilket osynliggör olika målgruppers utsatthet. Planen saknar analys av hbtq-personers särskilda utsatthet, vilket blir problematiskt eftersom detta påverkar synen på trygghet och säkerhet. Det är även viktigt att lyfta hbtq-ungdomars situation i skolan. De insatser som är riktade till skolan i handlingsplanen måste synliggöra hbtq-ungdomars särskilda utsatthet vilket kräver ett aktivt arbete för att skapa trygga skolmiljöer. Bland handlingsplanens indikatorer för barns och ungas uppväxtvillkor och fritid finns en som gäller andelen unga som är med i förening, klubb eller grupp. Detta kan vara en bristfällig indikator för unga hbtq-personer eftersom många i målgruppen inte är aktiva i föreningar eller liknande eftersom många av dessa miljöer kan upplevas som otrygga.
Rådet för nationella minoriteten romer	tillstyrker	Handlingsplanens insatser bedöms bidra på ett konstruktivt sätt till att förbättra barns och ungas livsvillkor i utsatta områden – men rådet anser att de behöver kompletteras på viktiga områden för att målet ska kunna uppnås. Skolan som arena fyller en funktion för detta men det behövs också fritidsgårdar för icke-riktade aktiviteter. Fritidsgårdarna måste vara tillgängliga och kunna hantera förutsättningarna som finns i socioekonomiskt eftersatta områden. Det behövs fler brobyggare och/eller familjepedagoger i skolan, samt även inom andra områden. Det behövs också tidiga insatser för att identifiera barn med särskilda behov och resurser för att de ska få det stöd de behöver för att klara skolan. Eftersom många människor har låg tillit till socialtjänsten kan ett samarbete med civilsamhälle behövas angående föräldrakurser för att nå de familjer som behöver dem mest. Handlingsplanens insatser bedöms bidra positivt men behöver kompletteras för att målet ska uppnås. För att öka delaktigheten är det viktigt att stärka tilliten i relationen mellan offentliga verksamheter/tjänstepersoner och invånare. Det gäller inte minst socialtjänst och skola, för att människor ska se dem som stöd och våga söka hjälp. För att åstadkomma det behövs ett förebyggande och relationsskapande arbete där tjänstepersoner möter invånare och skapar förståelse för hur kommunen och verksamheten fungerar och hur och var stöd kan sökas. Detta kan mycket

		väl göras i samverkan med civilsamhället. Personer som känner otrygghet i mötet med myndigheter vänder sig hellre till aktörer som uppfattas som ofarliga, det kan vara personal på fritidsgården, medborgarkontoret eller föreningsrepresentanter. För att stärka tilliten behöver de offentliga verksamheterna som socialtjänsten och skolan också utveckla sitt bemötande för att människor ska känna sig sedda och respekterade, för att åstadkomma detta behövs utbildning och träning för stadens anställda.
Sverige-finska rådet	tar inte ställning	Planen har en tydlig målsättning och strategi. Trygghetsvandringar lyfts som en möjlig metod, samt vikten av att säkerställa att information på finska görs tillgänglig på medborgarkontor och bibliotek.
Ungdomsfullmäktige	tillstyrker	Det är viktigt att barn och ungdomar inte definieras utifrån var vi bor. Vi måste ändra synen på utsatta områden och människorna som bor där. Vi måste också ändra på en hel del i dessa områden. Varje skola ska vara den bästa skolan. Utökad timplan i skolan är ett sätt att få fullständiga betyg men då är det viktigt att komma ihåg att jobba mot stress och låta barn vila. UF har erfarenheter av att jobba med skolan som arena på Sjumilaskolan. Vi tycker att det är viktigt att utveckla detta arbete. Förslaget om bibliotek och medborgarkontor i alla områden är bra, det ska vara lättillgängligt. Att biblioteken erbjuder studiestöd är viktigt! Särskilt för trångbodda barn. Vi vill inte bara se läxhjälp till de barn som har svårt att klara skolan utan också att vuxna ser, uppmuntrar och hjälper studiemotiverade barn. Vi tycker också att det är bra om bibliotekarien får syssla med böcker och så kan man anställa andra som hjälper till med frågor som har med t ex service att göra. Medborgarkontor bör även fokusera på att ge unga hjälp med att känna till det man inte vet, men borde veta, t ex att det finns bostadskö. Skola och föreningsliv är viktiga stöd till barn i ekonomiska svårigheter. Utbildning kan ge en chans till ett annat liv. Samhörighet och tillit till gruppen bygger man ofta inom t ex idrottsrörelsen. Lita på eleverna och ge dem förtroende så blir det bättre! Det installerades TV-apparater för nyheter i Bergsjöskolan. Alla sa att de skulle förstöras men det visade sig att eleverna tog hand om utrustningen. Men när det gäller äldre barn, ändras frågorna, vad som är viktigt, och här vill vi särskilt lyfta psykisk ohälsa. Stöd till föräldrar är bra men de som behöver stödet mest har ofta svårt att få informationen. Det kan vara problem med språket ibland och information behöver finnas på flera språk.
övriga		
Arbetsförmedlingen		Göteborgs stads handlingsplan är en bra grund för att lyfta vilka insatser som kommunen vill göra för att inga områden ska vara utsatta 2025. Arbetsförmedlingen ser dock att den kan bli ännu tydligare och mer träffsäker för att för att lyckas och framförallt för att lyckas redan till 2025. Arbetsförmedlingen ser utifrån myndighetens uppdrag att kommunen tydligare skulle kunna beskriva och lägga nya uppdrag om insatser till grundskoleförvaltningen men också till andra förvaltningar inom kommunen för att hantera ett

		multikomplext problem så bra som möjligt. För att få en så träffsäker handlingsplan som möjligt ska Arbetsförmedlingens rekommendationer till Göteborgs stad ses utifrån myndighetens uppdrag. Myndighetens svar bygger också på perspektivet att arbete och stadigvarande etablering på arbetsmarknaden är de viktigaste faktorerna för att bryta social utsatthet för enskilda individer och i sin tur hela områden. Myndigheten anser att Göteborgs Stads handlingsplan behöver ett mer långsiktigt perspektiv för att dels lyfta områdena ur social utsatthet, dels behålla samt förvalta framgångsfaktorerna så att områdena inte riskerar att åter hamna på Polismyndighetens lista över utsatta områden.
Biblioteksvännerna i Biskopsgården	tillstyrker	Vår helhetsbedömning är att de föreslagna insatserna i de tre fokusområdena är bra men inte tillräckliga. Ett viktigt fokusområde som saknas helt i handlingsplanen är satsning på jobb för unga och vuxna i stadens utsatta områden. Vi välkomnar alla de föreslagna insatserna i handlingsplanen för att förbättra barns och ungas uppväxtvillkor, öka säkerhet och trygghet samt öka inflytande, delaktighet och tillit. Vi är glada över att samverkan med föreningslivet lyfts fram i alla tre fokusområden. Det behövs en långsiktig och bred satsning på föreningslivet i utsatta områden så att föreningarna kan engagera fler i föreningslivet, anställa personal och erbjuda kostnadsfria aktiviteter för barn och unga med tanke på den stora socioekonomiska utsattheten. Förslaget om fler bibliotek och medborgarkontor i stadens utsatta områden välkomnar vi med öppna armar. Staden behöver möta den akuta bristen på föreningslokaler, kulturarenor och mötesplatser i Biskopsgården. Skola som arena är en bra insats men det räcker inte för att möta behovet. Samtidigt ser vi lokaler gapa tomma i Biskopsgården. De tomma lokalerna står i bjärt kontrast till Framtidens satsning på att inga områden ska vara utsatta 2025 och den efterfrågade samverkan med föreningslivet.
Fastighetsägarna		Fastighetsägarna bedömer inte att handlingsplanen kommer att bidra till att vända utvecklingen i stadens utsatta områden och till att målet uppnås, eftersom insatserna inte påverkar inflytandet från kriminella nätverk. Insatserna i handlingsplanen är att betrakta som generella och därmed verkningsfulla i områden <i>utan</i> kriminell etablering eller i mindre omfattning påbörjad kriminell etablering. En inriktning på förebyggande insatser i åldern 10–16 år bedömer vi är för sent. Den samlade erfarenheten bland ungdomsarbetare och polis är att åldern 10–11 är en kritisk ålder när det gäller vägval mellan en kriminell livsstil eller icke kriminell livsstil. Därmed bör de förebyggande generella insatserna riktas mot barn i åldern 6–10 år och de riktade insatserna i åldern 11–16. Det är av största vikt att också ha riktade insatser för flickor. De insatser som nämns avseende barnens fritid och öppen skola kan slå väldigt olika beroende vem som leder arbetet. Det har visat sig att personer utan kunskaper om de olika områdenas lokala problematik, kan göra mer skada än nytta då de kriminella kan utnyttja okunskapen för att skapa arenor

		för rekrytering. Generellt har föräldrarna huvudansvaret för att se till att barnen har en meningsfull och aktiv fritid. Samma sak gäller lokala föreningar. Vägen till barnens fritid borde gå via att motivera föräldrar att motivera sina barn. Allt offentligt rum i ett utsatt område logiskt sett är en latent kriminell miljö. Om dessa avses instämmer vi i att barnen inte bör vistas i den miljön, om vi inte samtidigt arbetar med att öka närvaron av positiva vuxna/föräldrar i utemiljön. Vi behöver även ha insatser och en plan för arbete mot negativa attityder mot representanter för det ordinarie systemet samt arbeta med demokratiseringsprocesser. Eftersom forskning visar att föräldrars attityder mot myndigheter är viktigt för hur sedan deras barn tolkar samhället. Därför bör de samhällsorienterande inslagen för vuxna vara obligatoriska och inte frivilliga. Detsamma gäller föräldrautbildningar. Dessa utbildningar ska innefatta kunskap om gängen och deras rekrytering, hur viktig en meningsfull fritid för barnen är och hur viktigt det är att föräldrarna kan språket och att orientera sig i samhället för att stötta och leda sina barn rätt. När det gäller sysselsättning/arbete som metod mot kriminalitet finns anledning till eftertanke. Eftersom det inte finns något stöd för att de gängkriminella upphör med sin kriminalitet i och med att de får arbete. Däremot har vi flertalet exempel på omfattande problematik gällande säkerhet och droghandel på arbetsplatser där gängkriminella har fått arbete.
Hyresgästföreningen		Vår uppfattning är att insatsen som syftar till att barn går ut grundskolan med godkända betyg är bland de viktigaste i handlingsplanen, och att den snabbt kommer på plats. Att i handlingsplanen föreslå att en plan skall tas fram för hur grundskolorna i utsatta områden skall bli mer attraktiva, och att den planen skall hinna få effekt redan till 2025 känns inte rimligt. Skolan är segregerad. Det är i sig ett resultat av den boendesegregation som finns i Göteborg. För att bryta skolsegregationen måste bostadssegregationen brytas. Att stärka föräldrar känns som en av de viktigaste insatserna i denna handlingsplan. Insatsen kan dock av många uppfattas utpekande och av det skälet svår att rekrytera till. Vi tror också att annan än kommunen kan utföra en sådan här verksamhet. Exempelvis skulle studieförbundet/folkhögskolor kunna spela en viktig roll i detta sammanhang. Vi anser också att målgruppen för den här insatsen bör vidgas. Börja tidigare. Viktigt att lägesbilden innehåller röster från människor som själva lever och bor på platsen. Helhetsansvar för platser måste till för att få till ett lyft för ett helt område Insatsen med bemanning i och i anslutning till idrottshallar är den insats som skattats högst i de olika sammanhang när Hyresgästföreningen processat handlingsplanen för utsatta områden. Upprätta IOP med organisationer som vill och kan fylla en roll. Här ser vi också att de kvartersloker som ofta

		finns i bostadsområdena kan spela en viktigare roll än vad de oftast gör idag. Tillsammans med oss och berörd fastighetsägare kan vi ta fram en plan för hur vi tillgängliggör dem för fler, oftare. Att från början involvera de som bor, lever och verkar på platsen är nyckeln. När det kommer till samverkan är det dock viktigt att detta sker på rätt sätt så inte ansvar läggs över på ideella krafter som de inte mäktar med att bära, har rätt kompetens för eller reella möjligheter att utföra. Samverkan måste leda till att skapa mervärden för målgruppen, kommunen och civilsamhällsparten. Det får inte vara en "billigare variant" av det kommunen gjort själva. I förslaget omnämns också många parter inom kommunen som tillsammans bär ansvar för detta. Arbetet bör samordnas för att undvika förvirring och spretighet. Lokala krafter skall ha en ingång till kommunen och inte behöva genomföra en mindre utredning för att få tag på rätt personer eller funktion. Vi noterar att det sker en förflyttning av ansvar och resurser mellan kommunen och Göteborgs allmännytt. Vi är inte helt säkra på att vår allmännytt är bättre lämpade att exempelvis jobba med skolan eller barn och unga på fritiden än kommunen.
Polisen		De insatser som omnämns i handlingsplanen bedöms förbättra barns livsvillkor och tryggheten i Göteborgs utsatta områden. Utifrån ambitionshöjningen att inte bara få bort de Särskilt utsatta utan även risk- och utsatta områden så anser Polisområde Storgöteborg att det behövs ytterligare satsningar. De nämnda insatserna bedöms kunna bidra i syfte att främja kunskapsbildning och gränsöverskridande interaktion och därmed stärka både individers och gruppers inflytande, delaktighet och tillit. Polisområde Storgöteborg är dock tveksamma till att insatserna är tillräckliga för att åstadkomma varaktiga positiva förändringar. Fokusgrupp barn 10 - 16 år är bra men bör innefatta ännu tidigare insatser även mot lågstadiet samt förskolan. Med anledning av stadens handlingsplan för att stoppa nyrekrytering och vikten av tidiga insatser bör ett större fokus läggas på dessa insatser. Polisen i Storgöteborg ser det som prioriterat att få igång Trygg i arbetet efter stadens omorganisation, både på central och lokal nivå.
Räddningsmissionen		Räddningsmissionen anser att civilsamhället kan ta och ska ges ansvar kring skola och insatser i utsatta områden och att se civilsamhället får och tar ansvar för att leda och styra koncept som Skola som arena. Vi föreslår att grundskoleförvaltningen får i uppdrag att utforma en strategi för studiero som garanterar barns trygghet samt en studiefrämjande miljö. I detta arbete vill vi att Räddningsmissionen bjuds in till samtal tillsammans med övriga barnrättsorganisationer som är verksamma i Göteborg för att se hur vi kan bidra. Grundskoleförvaltningen bör få ett uppdrag att initiera en utvärdering samt kvalitetssäkring av insatser som ges kring Skola som Arena, särskilt med avseende på studiestödjande insatser. Kvalitetssäkringen ska ske tillsammans med ideell sektor och inte som en kontroll av

		densamma. Vi anser att det är viktigt att bostadsbolagen får en betydande roll och ansvar för att lyfta utsatta områden. Vi tror på fastighetsbolag som verkar lokalt och skulle gärna se att stadens allmännyttan organiserar sig med Gårdstensbostäder som förlaga, där hela bolaget finns i en enda stadsdel. Ett sådant sätt att organisera allmännyttan har många fördelar, bland annat skapar det en närhet mellan ytterst ledning och de som bor i området.
SOS Barnbyar		SOS Barnbyars generella bedömning är att handlingsplanen täcker många viktiga områden. Handlingsplanen bör dock delas i en kortsiktig och en långsiktig plan. Den långsiktiga planen bör sträcka sig tills vidare medan den kortsiktiga planen å sin sida bör förlängas och gälla till och med 2030. Vi önskar även se i handlingsplanen en tydlig formulering om hur man tänker koppla till barnperspektivet i detta arbete med tanke på att Barnkonventionen numera är lag i Sverige. Vidare föreslår vi att handlingsplanen innefattar åtgärder gällande lärartäthet, rekrytering och behållandet av legitimerade och kompetenta lärare i skolor i utsatta områden. Ett förslag är att handlingsplanen därför innehåller en skrivelse om samordning mellan socialnämnder inom Göteborgs stad samt grundskolenämnden, utbildningsnämnden och nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning för att försäkra sig att utmaningarna som är kopplade till skolor i utsatta områden tas med i detta arbete. Slutligen vill vi i vårt remissvar även lyfta behovet av stöd till unga vuxna som lämnat samhällsvård som delvis växt upp i dessa områden. Många av dessa behöver fortsatt hjälp och bör erbjudas ett individuellt och anpassat stöd under övergången för att säkerställa långsiktiga positiva resultat.
Studieförbunden		Större fokus skulle kunna läggas på föräldrarnas välmående. Inom fokusområde 1 (Barns och ungas uppväxtvillkor) är det endast en insats som riktar sig mot föräldrarna, och denna insats rör föräldrautbildningar. Studieförbunden ser att föräldrarnas generella livsvillkor och bildningsnivå är mycket viktiga för att barnen ska ha en trygg uppväxt och lyckas i skolan. Här kan folkbildningsinsatser, bland annat inom ramen för de tio studieförbundens verksamhet, vara ett viktigt komplement. Som aktörer fristående från staten har studieförbunden större möjlighet att bygga tillitsfulla relationer även med de med en initial misstro, vilket kan vara en särskild fördel i arbetet med föräldrastöd. Vi rekommenderar att staden utökar sin samverkan med studieförbunden, speciellt i de utsatta områdena. Studieförbunden vill tillägga att även civilsamhället, i form av studieförbund och föreningsliv, är en viktig aktör att få med i en sådan platssamverkan, utöver kommunala instanser och fastighetsägare. Vi instämmer i planens antagande att ökat inflytande, delaktighet och tillit hos invånarna kan uppnås genom att stötta och samverka med föreningar. Studieförbunden kan, med sitt breda kontaktnät inom civilsamhället och sin lokala förankring i stadens utsatta

		områden, sannolikt nå individer som Arbetsförmedlingen och kommunala instanser har svårt att nå. Vi vill lyfta möjligheten till samverkan mellan Integrationscentrum och studieförbunden.
Unizon		Unizon ställer sig generellt positiva till förslagen men saknar ett verklighetsbaserat underlag. För att åtgärda de problem som handlingsplanen definierar så måste det framgå vilka som löper risk att hamna i gängkriminalitet och vilka som <i>är</i> kriminella och utgör en fara för alla i de utsatta områdena. Det är pojkar och män. Enligt forskning så är det endast 5 – 10 procent av alla individer inom organiserad brottslighet som är kvinnor.
övriga yttranden		
Tidigt föräldrastöd		Stödet till föräldrarna behöver ges från det att barnen är små och att det trots allt är de tidiga och förebyggande insatserna som är av störst betydelse. Satsa på en pedagogisk och språklig kompetensökning för personal i förskolan i utsatta områden. Kursen Förälder i nytt land är bra, och behöver erbjudas föräldrar med barn i åldern 0 - 6 år, på deras modersmål, på varje familjecentral i utsatta områden. En svag tillit mellan föräldrar i utsatta områden, samt rädsla för socialtjänsten, är ett stort problem. Därigenom vill föräldrar inte söka stöd i ett tidigt skede, när problem med deras barn lättare skulle kunna åtgärdas. Sociala insatser måste användas för att öka tilliten och komma föräldrarna till mötes i ett tidigt skede, inte bara riktas till de barn och ungdomar som uppvisar ett kriminellt beteende.

Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025

§ 241, 1669/20

Beslut

Ärendet återremitteras till stadsledningskontoret enligt yrkande från M, L och C:

1. Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025 återremitteras. Stadsledningskontoret får i uppdrag att:
 - a. ta fram insatser samt indikatorer för arbete och självförsörjning riktade till föräldrar med ekonomiskt bistånd. Insatserna ska syfta till att hjälpa föräldrar att snabbt nå självförsörjning för att undvika långvarigt behov av bistånd. Insatserna ska vara en del av Fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor.
 - b. justera den prioriterade åldern för målgruppen för Fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor till att omfatta alla barn 0–16 år.
 - c. justera insatser inom Fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor så att staden arbetar för att motverka destruktiva normer och värderingar snarare än normkritiks analys för att säkerställa barnets rätt till ickediskriminering.
 - d. ta fram ett nytt fokusområde för stadsutveckling. Fokusområdet ska utgå ifrån värdeskapande stadsutveckling gällande nybyggnation, nuvarande forskning för socialt utsatta områden samt innehålla insatser från arbetssättet i Gårdstensmodellen såsom reservation av lediga lägenheter till familjer som har egen inkomst för att skapa social blandning.
 - e. justera insats 3:1 i handlingsplanen så att den syftar till att medborgarkontor och/eller bibliotek ska finnas i alla stadsområden.
 - f. justera insatsernas längd så att insatserna kan fortgå utöver planperioden för att inte riskera att situationen i området förvärras igen efter planperioden.
 - g. justera definitionen av begreppet utsatta områden i handlingsplanen så att det avser polisens definition av särskilt utsatta områden.

Tidigare behandling

Bordlagt den 23 februari 2022, § 128 och den 9 mars 2022, § 176.

Handlingar

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 7 januari 2022.

Yrkande från SD den 18 mars 2022.

Yrkande från D den 18 mars 2022.

Yrkande från M, L och C särskilt yttrande KD den 23 mars 2022.

Återremissyrkande från V, MP och S den 18 mars 2022.

Återremissyrkande från S den 18 mars 2022.

Yttrande från MP den 15 februari 2022.

Yrkanden

Karin Pleijel (MP) yrkar att ärendet ska återremitteras enligt yrkande från V, MP och S den 18 mars 2022 och avslag på övriga yrkanden.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkar i första hand att ärendet ska återremitteras enligt yrkande från M, L och C den 23 mars 2022 och i andra hand bifall till yrkande från SD den 18 mars 2022.

Jonas Attenius (S) yrkar att ärendet ska återremitteras enligt yrkande från S den 18 mars 2022 och yrkande från V, MP och S den 18 mars 2022 samt avslag på övriga yrkanden.

Martin Wannholt (D) yrkar att ärendet ska återremitteras enligt yrkande från D den 18 mars 2022 och yrkande från S den 18 mars 2022.

Ordföranden Axel Josefson (M) yrkar i första hand att ärendet ska återremitteras enligt yrkande från M, L och C den 23 mars 2022 och avslag på övriga yrkanden och i andra hand bifall till stadsledningskontorets förslag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer först propositioner på bifall respektive avslag på återremissyrkandet från M, L och C och finner att det bifallits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för bifall och Nej för avslag på återremissyrkandet från M, L och C.”

Axel Darvik (L), Martin Wannholt (D), Jessica Blixt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Emmyly Bönfors (C), tjänstgörande ersättaren Nina Miskovsky (M) och ordföranden Axel Josefson (M) röstar Ja (7).

Daniel Bernmar (V), Blerta Hoti (S), Karin Pleijel (MP), Marina Johansson (S), Grith Fjeldmose (V) och Jonas Attenius (S) röstar Nej (6).

Propositionsordning

Ordföranden ställer herefter propositioner på bifall respektive avslag på återremissyrkandet från S och finner att det avslagits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för avslag och Nej för bifall till återremissyrkandet från S.”

Daniel Bernmar (V), Axel Darvik (L), Karin Pleijel (MP), Grith Fjeldmose (V), Emmyly Bönfors (C), tjänstgörande ersättaren Nina Miskovsky (M) och ordföranden Axel Josefson (M) röstar Ja (7).

Blerta Hoti (S), Martin Wannholt (D), Marina Johansson (S), Jessica Blixt (D) och Jonas Attenius (S) röstar Nej (5).

Jörgen Fogelklou (SD) avstår från att rösta (1).

Propositionsordning

Ordföranden ställer därefter propositioner på bifall respektive avslag på återremissyrkandet från V, MP och S och finner att det avslagits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för avslag och Nej för bifall till återremissyrkandet från V, MP och S.”

Axel Darvik (L), Martin Wannholt (D), Jessica Blixt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Emmyly Bönfors (C), tjänstgörande ersättaren Nina Miskovsky (M) och ordföranden Axel Josefson (M) röstar Ja (7).

Daniel Bernmar (V), Blerta Hoti (S), Karin Pleijel (MP), Marina Johansson (S), Grith Fjeldmose (V) och Jonas Attenius (S) röstar Nej (6).

Propositionsordning

Ordföranden ställer därefter propositioner på bifall respektive avslag på återremissyrkandet från D och finner att det avslagits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för avslag och Nej för bifall till återremissyrkandet från D.”

Daniel Bernmar (V), Blerta Hoti (S), Axel Darvik (L), Karin Pleijel (MP), Marina Johansson (S), Grith Fjeldmose (V), Emmyly Bönfors (C), Jonas Attenius (S), tjänstgörande ersättaren Nina Miskovsky (M) och ordföranden Axel Josefson (M) röstar Ja (10).

Martin Wannholt (D) och Jessica Blixt (D) röstar Nej (2).

Jörgen Fogelklou (SD) avstår från att rösta (1).

Protokollsanteckningar

Karin Pleijel (MP) antecknar som yttrande en skrivelse från den 15 februari 2022.

Elisabet Lann (KD) antecknar som yttrande en skrivelse från den 23 mars 2022.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret - Återremiss

Dag för justering

2022-04-11

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar

Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret

Central Samverkansgrupp

Protokoll 15/22

Dnr 0074/22

Sammanträdesdatum

2022-08-26

Samverkan är genomförd via email.

§ 5 Samverkan före beslut

a) Göteborgs stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025

Avseende ärendet om inga särskilt utsatta områden 2025 vill Sacorådet ha följande synpunkter förda till protokollet; det är av största vikt att inte bara ålägga förvaltningar nya uppdrag, utan också tillföra resurser för att krav och resurser ska matcha varandra. De budgetar som finns har inte tillsett extra resurser kring detta och vi ser därför inte att arbetsgivaren skapat förutsättningar för att planen ska gå att implementera. Vi vill också påtala vikten av att se över de insatser som redan görs idag och hur dessa fungerar. Det samarbetet som finns mellan olika instanser idag fungerar inte. Sacorådet vill också lyfta kompetensen ute i förvaltningarna, att det är viktigt att tillse att de som ska arbeta med frågan får kompetensutveckling. Arbetsmiljön för medarbetarna i de utsatta områdena är oerhört viktig. I flera personalgrupper är omsättningen hög, vilket inte leder till kontinuitet utan i stället gör att befintlig kompetens tappas. Därmed anser Sacorådet samverkan fullgjord.

Samverkan är därmed fullgjord

Vid protokollet

.....
Anna Wilsson

Protokollet justeras

.....
Eva Hessman, Arbetsgivaren

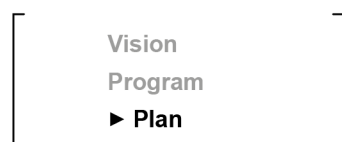
.....
Marie Lökkeberg, Kommunal

.....
Johanna Morgensterns, Saco/Sacorådet

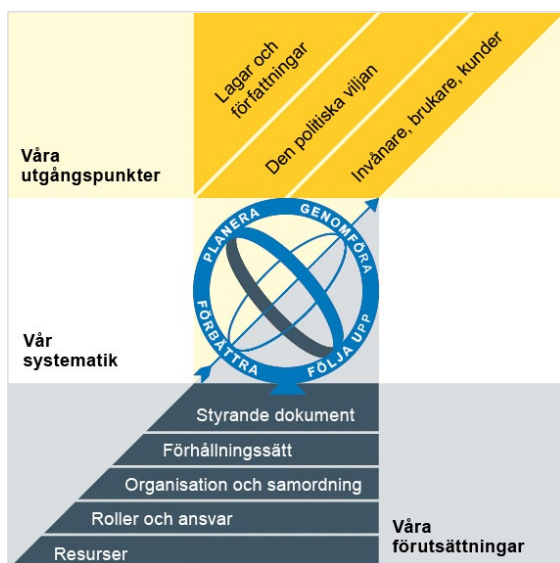
.....
Anne Häggendahl, TCO, Vårdförbundet

Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025

Planerande styrande dokument

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Beslutad av:
Kommunfullmäktige

Gäller för:
Uttekade nämnder och styrelser

Diarienummer:
1669/20

Datum och paragraf för beslutet:
[Text]

Dokumentsort:
Plan

Giltighetstid:
2022 - 2025

Senast reviderad:
[Datum]

Dokumentansvarig:
Stadsledningskontoret,
avdelning
samhällsutveckling,
avdelningschef

Bilagor:

Bilaga 1: Styrande dokument, bilaga 2: Indikatorer, bilaga 3: Preventionspyramiden

Innehåll

Inledning	4
Syftet med denna plan	4
Vem omfattas av planen	4
Giltighetstid	4
Bakgrund	4
Koppling till andra styrande dokument	4
Stödjande dokument	5
Genomförande av denna plan	5
Uppföljning av denna plan	5
Utgångspunkter för handlingsplanen	5
Definition av utsatta områden	6
Planens mål	8
Flera styrande dokument – samma mål	8
Planen	8
Fokusområden och insatser	8
Fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor	9
Insatser	10
Fokusområde 2: Stadsutveckling	19
Fokusområde 3: Grundläggande säkerhet och trygghet	23
Insatser	25
Fokusområde 4: Inflytande, delaktighet och tillit	28
Insatser	28

Inledning

Syftet med denna plan

Handlingsplanens syfte är att skapa förutsättningar för nämnder och styrelser att genomföra och utveckla insatser som på olika sätt bidrar till att utvecklingen i stadens särskilt utsatta områden vänds och att inga områden klassas som särskilt utsatta år 2025.

Vem omfattas av planen

Denna plan gäller för Göteborgs Stads samtliga nämnder och styrelser.

Giltighetstid

Denna plan gäller för perioden 2022 till och med 2025.

Bakgrund

Kommunfullmäktige gav i budget 2021 kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder och styrelser ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025. Insatserna ska särskilt riktas till de områden som polisen pekat ut som särskilt utsatta.

Koppling till andra styrande dokument

Det finns flera program och planer bland stadens styrande dokument som syftar till att motverka förhållanden och företeelser som på olika sätt bidrar till att ett område räknas som utsatt. De dokument som innehåller jämlikhetsfrämjande, trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder är relevanta för att vända utvecklingen i de utsatta områdena. De insatser som beskrivs i dokument som rör våldsbejakande extremism, hedersrelaterat våld och förtryck, otillåten påverkan och andra företeelser som bidrar till ett områdes utsatthet, ska utföras av de nämnder och styrelser som har ansvar för genomförandet och prioriteras i de särskilt utsatta områdena. Förutom de av kommunfullmäktige fattade beslut om åtgärder som gäller hela staden, kan respektive nämnd och styrelse ha beslutat om strategier och planer som styr den egna verksamheten och som är angelägna att följa för att målet med denna handlingsplan ska uppnås. Till dessa hör framför allt Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden 2020 - 2030 som riktar sig till Förvaltnings AB Framtiden och dess dotterbolag. Människor som bor och lever i utsatta områden har samma rätt till kommunal service som övriga göteborgare och kommer i kontakt med de flesta av stadens verksamheter. I bilaga 1 ges en överblick över de stadenövergripande dokument vars insatser har betydelse för att bidra till målet att inga områden ska vara särskilt utsatta. Vissa av dem har som syfte att motverka en del av de kriterier som utgör ett utsatt område. En följsamhet till dessa planer och program är en förutsättning för att vända utvecklingen i utsatta områden.

Stödjande dokument

Följande dokument har använts vid framtagandet av handlingsplanen och stödjer handlingsplanens insatser:

- Överenskommelse mellan Göteborgs Stad och civilsamhällets organisationer
- Jämlikhetsrapporten 2017 – Skillnader i livsvillkor i Göteborg
- 34-punktsprogrammet – regeringens åtgärder mot gängkriminalitet
- Kriminell påverkan i lokalsamhället – en lägesbild av utvecklingen i utsatta områden
- Regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation år 2017 – 2025
- Regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation
- Gerell, Hallin, Nivall och Westerdahl (2020) Att vända utvecklingen – från utsatta områden till trygghet och delaktighet
- Roelofs och Salonen (2019) Insatser i utsatta områden
- Värdeskapande stadsutveckling – Värdering av stadskvaliteter för bostäder, kontor och handel i Göteborgsregionen (2016)
- Brå: Ett urval rapporter och analyser med anknytning till socialt utsatta områden

Genomförande av denna plan

Varje nämnd och styrelse med utpekad ansvar i handlingsplanen ansvarar för implementeringen i den egna organisationen och genomförandet av respektive insats. Nämnder och styrelser med utpekad samordningsansvar ansvarar för samordningen av respektive insats. Kommunstyrelsen ansvarar för att stödja en samlad implementering, genomförande och samordning av handlingsplanen som helhet och andra näraliggande styrande dokument.

Uppföljning av denna plan

Kommunstyrelsen ansvarar för en samlad uppföljning av Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025 och andra näraliggande styrande dokument som bidrar till målet. Uppföljning ska göras en gång per år och rapporteras till kommunfullmäktige i ordinarie uppföljningsprocess.

Uppföljning gällande denna handlingsplan ska göras avseende måluppfyllelse för ett antal indikatorer, se bilaga 2. Utöver dessa kan det finnas indikatorer i andra planer och program som visar på måluppfyllelsen att inga områden ska vara särskilt utsatta och som bidrar till den samlade uppföljningen. I uppföljningen ska underlag samlas in på ett sådant sätt att det är möjligt att göra analyser utifrån diskrimineringsgrunderna.

Utgångspunkter för handlingsplanen

Handlingsplanen syftar till att nå målet att inga områden i staden ska vara särskilt utsatta områden år 2025. För att nå målet krävs trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder men lika viktiga är åtgärder som minskar och motverkar segregationen och ökar jämlikheten. Handlingsplanen är en av de viktiga byggstenar som tillsammans med

närallgande styrande dokument utgör stadens kraftsamling mot de kriterier som skapar utsatta och särskilt utsatta områden.

Göteborgs Stads åtgärder mot segregation och för ökad jämlikhet är en förutsättning för att det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet ska ge resultat.

Handlingsplanen har därför tagit avstamp i Göteborgs Stads program och plan för en jämlik stad vars mål och strategier bidrar till att förbättra människors livsvillkor, hälsa och socioekonomiska förutsättningar. Dessa utgör en viktig grund för att vända utvecklingen i utsatta, särskilt utsatta och riskområden, men det är inte tillräckligt. Staden måste också utföra åtgärder mot de företeelser som gör att ett område av polisen klassas som utsatt. Därför kommer det också att finnas en handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utveckling av parallella samhällen. Dessa båda handlingsplaner är tänkta att komplettera varandra. Båda utgår också från strategier i det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet.

Handlingsplanen framhåller insatser som kommunen har rådighet över och som i vissa fall redan pågår. Syftet är att i de särskilt utsatta områdena förstärka, utöka och utveckla dessa insatser men också att initiera nya åtgärder. Arbetet med att vända utvecklingen behöver ske lokalt. Det pågår redan flera aktiviteter i områdena som bidrar till att målet kan uppnås. Arbetet bedrivs såväl i stadens som i andra aktörers regi samt i samverkan mellan staden och andra aktörer. För att målet ska kunna nås inom utsatt tid krävs en fungerande samverkan mellan stadens förvaltningar och bolag och mellan staden och andra aktörer.

Handlingsplanens fokus ligger främst på barn och unga och deras föräldrar. Barn och unga i grundskoleålder löper störst risk att rekryteras till kriminella gäng. De omfattas av skolplikt och är möjliga att nå genom skola. Det är samtidigt viktigt att främjande insatser sätts in så tidigt som möjligt i barnens liv, för att ge dem bättre förutsättningar inför skolan och vuxenlivet. Därför inriktar sig planen i stor utsträckning på barn från 0 till 16 år då det är en åldersgrupp som det finns goda förutsättningar att påverka inom den tidsperiod som planen gäller, men även på längre sikt.

För att öka förutsättningarna att nå målet inom utsatt tid innehåller planen i huvudsak insatser som bygger på det arbete som redan pågår i de utsatta områdena. Det finns större möjligheter att uppnå resultat inom plantiden om befintliga insatser förstärks, utökas och utvecklas. I stadens verksamheter pågår arbete som bidrar till att uppnå målet och som behöver fortsätta även om det inte finns med som insatser i handlingsplanen. För att förhindra att utvecklingen i områdena avstannar efter 2025, eller att situationen återigen förvärras, kan samtliga insatser fortgå utöver planperioden. För att utsattheten inte ska spridas till andra områden, behöver det ske ett långsiktigt arbete i staden. Det arbetet omfattas inte av denna handlingsplan.

Definition av utsatta områden

Det finns flera benämningar på områden som anses vara utsatta, exempelvis utanförskapsområden, segregerade områden och utsatta områden. Olika myndigheter och aktörer tar fram begrepp och definitioner med olika metoder och för olika syften. Det gör att de olika benämningarna inte alltid belyser samma aspekter av utsatthet.

Uppdraget i budget 2021 att ta fram denna handlingsplan utgår från polisens definition av särskilt utsatta områden, varför detta begrepp används i planen. När polisen använder begreppen utsatt, risk- eller särskilt utsatt område avses bostadsområden där kriminella nätverk i olika grad har påverkan på lokalsamhället. Med utsatt i denna betydelse avses att de boende påverkas negativt, antingen direkt på grund av brottslighet eller extremistisk verksamhet eller indirekt genom de konsekvenser detta leder till såsom otrygghet och rädsla.

Polisens definition ingår i deras nationella lägesbild som tas fram av underrättelseenheten vid Nationella operativa avdelningen (Noa) genom en analys av de områden som inrapporteras av Sveriges lokalpolisområden. Analysen består av en bedömning av graden av utsatthet utifrån fyra kriterier:

- De boendes benägenhet att delta i rättsprocessen
- Polisens möjlighet att utföra sitt uppdrag
- Eventuella parallella samhällsstrukturer
- Extremism, främst våldsbejakande islamistisk extremism

Samtliga områden har också gemensamt att de har en låg socioekonomisk status.

Utsatta områden

Ett utsatt område är ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där de kriminella har inverkan på lokalsamhället. Påverkan kan utgöras av direkta påtryckningar, exempelvis genom hot och utpressning, eller indirekta, som till exempel narkotikahandel och offentliga våldshandlingar. Effekten blir att de boende i området upplever otrygghet, vilket i sin tur leder till en minskad benägenhet att anmäla brott och medverka i rättsprocessen.

Riskområden

Ett riskområde uppfyller samtliga kriterier för ett utsatt område men når inte riktigt upp till de kriterier som kännetecknar ett särskilt utsatt område. Läget är dock så alarmerande att det finns en överhängande risk att området riskerar att bli särskilt utsatt om inte adekvata åtgärder sätts in.

Särskilt utsatta områden

Ett särskilt utsatt område kännetecknas av en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen. Det kan även förekomma systematiska hot och våldshandlingar mot vittnen, målsägare och anmälare i området. Ett särskilt utsatt område inbegriper även i viss mån parallella samhällsstrukturer, extremism såsom systematiska kränkningar av religionsfriheten eller starkt fundamentalistiskt inflytande som begränsar människors fri- och rättigheter samt en hög koncentration av kriminella. En ytterligare försvårande uppgift är om det ligger andra utsatta områden i nära anslutning till ett särskilt utsatt område. Då finns det risk för samverkan mellan kriminella personer och nätverk från mer än ett område.

Planens mål

Målet för denna handlingsplan är att Göteborg inte ska ha några särskilt utsatta områden år 2025.

Flera styrande dokument – samma mål

För att vända utvecklingen i särskilt utsatta områden måste många aktörer arbeta tillsammans utifrån ett brett samhällsperspektiv. Aktörerna behöver få de förutsättningar som krävs för att livsvillkoren för boende i områdena ska förbättras. Institutioner som skola, förskola, socialtjänst, sjukvård, polis, ansvarstagande fastighetsägare och ett väl fungerande civilsamhälle är avgörande för trygghet, hälsa och goda livsvillkor.

En teoretisk utgångspunkt i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet är en uppdelning utifrån preventionsnivåer. Det handlar om universella, selektiva och indikerade insatser. Universella åtgärder riktar sig till alla invånare och platser där de bor, verkar och som de besöker. Selektiva åtgärder fokuseras till riskgrupper, individer eller särskilt brottsdrabbade platser och indikerade åtgärder till dem som har begått eller drabbats av brott tidigare. Insatserna som staden ska utföra för att vända utvecklingen i utsatta områden behöver rikta sig mot alla nivåer. Handlingsplanen för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025 fokuserar på universella insatser som riktar sig till alla som bor i dessa områden men också på selektiva insatser till barn och unga och föräldrar. Andra styrande dokument inom området fokuserar på flera eller andra nivåer. Exempel på närallgande program och planer och deras förhållande till insatserna framgår av bilden på preventionspyramiden i bilaga 3.

Planen

Fokusområden och insatser

Göteborgs Stads nämnder och styrelser utför inom ramen för sina grunduppdrag varje dag viktigt förebyggande och främjande arbete som på olika sätt bidrar till målet att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden.

Handlingsplanen har tagit fasta på de mål, fokusområden och strategier som beskrivs i Göteborgs Stads program för en jämlik stad och Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program.

Mot bakgrund av forskning och regeringens reformprogram för att minska segregation, utgår handlingsplanen från fyra fokusområden som behöver stärkas och utvecklas för att motverka utsatthet och kriminalitet i bostadsområden:

- Barns och ungas uppväxtvillkor
- Stadsutveckling
- Grundläggande säkerhet och trygghet
- Inflytande, delaktighet och tillit

Bland andra program och planer som bidrar till måluppfyllelse kan nämnas Göteborgs Stads program för bostadsförsörjning och Göteborgs Stads översiktsplan som båda syftar till att skapa hållbara bostäder och livsmiljöer för människor som lever i Göteborg. Att ha en trygg och tillräckligt stor bostad är en förutsättning för goda livsvillkor. Ny bebyggelse av bostäder med olika upplåtelseformer och utveckling av stadens lokala torg är avgörande för att målet att inga områden ska vara särskilt utsatta ska nås.

Att de planer och riktlinjer som tar sikte på de kriterier som utgör särskilt utsatta områden efterlevs är en förutsättning för att vända utvecklingen i berörda områden. Här kan nämnas Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, plan och riktlinje för arbetet mot våldsbejakande extremism samt den handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utveckling av parallella samhällen som är under beredning.

Insatserna nedan utgår från ett eller flera av de ovan beskrivna fokusområdena och knyter ofta an till flera fokusområden än just det de har kategoriserats under. Därför anges också vilka fler fokusområden som insatsen kan kopplas till. Indikatorer och målvärden återfinns i bilaga 2.

Fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor

Goda uppväxtvillkor är grundläggande för att barn och unga ska kunna utveckla de förmågor som behövs för att kunna leva ett gott liv. Även om flera problem med segregation ligger på en nationell nivå har staden rådighet över ett flertal åtgärder för att förbättra barns och ungas uppväxtvillkor. Enligt barnkonventionen ska staden säkerställa barnets rättigheter utan åtskillnad av något slag. Barns rätt till delaktighet är viktig att beakta vid planering och genomförande av insatser. Staden ska också arbeta för att motverka destruktiva normer och värderingar.

Av Göteborgs Stads program för en jämlik stad framgår att en god start i livet är avgörande för barns livsvillkor och hälsa, både under uppväxten och senare i vuxenlivet. Att barn tillgodogör sig en god utbildning och lever i en trygg social miljö påverkar deras livsvillkor och möjligheter senare i livet. Göteborgs Stad har möjlighet att påverka barns uppväxtvillkor genom exempelvis förskola, skola, socialtjänst, kultur och fritid samt goda livsmiljöer. Programmets målområde Skapa god start i livet och goda uppväxtvillkor innehåller strategier som samtliga syftar till att förbättra barns och ungas uppväxtvillkor. Både insatser som pågår inom ramen för stadens jämlikhetsarbete och andra kommunala insatser som bidrar till att stärka barns och ungas förmågor behöver förstärkas, utvecklas och garanteras i stadens särskilt utsatta områden. Att klara skolan och ha en meningsfull fritid är viktiga skyddsfaktorer för barn och unga. Tidiga insatser och en fungerande utbildningskedja från förskola till och med gymnasium är en förutsättning för att vända utvecklingen i stadens särskilt utsatta områden. Att ha en gymnasieutbildning är det säkraste sättet att få arbete, att få en inkomst, vidareutbilda sig och i förlängningen att få en bostad och en större valfrihet gällande vilket liv man vill leva.

Det är också angeläget att samverka med och stötta föräldrar i särskilt utsatta områden, dels i att vara förälder, dels i att förbättra sina egna livsvillkor som vuxna. Föräldrar som saknar arbete behöver ha en sysselsättning, föräldrar som saknar tillräcklig kompetens för att få ett arbete behöver utbilda sig. Målområdet Skapa förutsättningar för arbete i Göteborgs Stads program för en jämlik stad, innehåller strategier som syftar till att

förbättra möjligheterna för fler att få arbete och försörja sig. Insatser som ligger i linje med dessa strategier kan förstärkas och utvecklas för att fler föräldrar ska komma i arbete och bli självförsörjande.

I Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden finns insatser riktade till barn och unga i form av fritidsaktiviteter, läxläsning och feriejobb. Allmännyttan är en viktig aktör i särskilt utsatta områden och kan i samverkan med andra parter med fördel vara aktiva i insatser för att barn och unga ska få bättre uppväxtvillkor. Fritidsverksamhet, utbildning och sociala insatser tillhör kommunens kärnuppdrag och bör samordnas av respektive nämnd med ansvar för detta i sitt reglemente. Strategin innehåller också insatsen Jobblyft som innebär att Framtiden erbjuder anställning till hyresgäster och öppnar upp för småföretagande i lokaluthyrning och upphandlingar.

Insatser

Insats 1:1 Skolan som arena eller motsvarande koncept ska implementeras och utvecklas på samtliga kommunala mellan- och högstadieskolor i särskilt utsatta områden

Mellanstadietiden kan betraktas som en kritisk period för elever i socioekonomiskt utsatta områden. Fritidshemsinskrivningen minskar då generellt eftersom elever i högre utsträckning går hem själva och rörligheten för eleverna ute i närsamhället ökar. Elever i dessa områden har redan i lågstadiet en lägre inskrivningsfrekvens i fritidshem eftersom föräldrarna i lägre utsträckning arbetar eller studerar jämfört med andra områden, och i mellanstadiet minskar denna drastiskt. Särskilda satsningar på tiden efter skolan behöver göras så att elever får en meningsfull sysselsättning. Detta stärker eleverna vilket i sin tur gynnar deras skolprestationer, samtidigt som risken för socialt nedbrytande beteenden minskar.

Konceptet Skolan som arena verkar för att skapa en trygg mötesplats där barn och vuxna tillsammans med aktörer från offentlig, privat och idéburen sektor, stärker varje barns rätt till goda uppväxtvillkor. Skolorna blir ett nav i området dit boende i närsamhället kan komma och delta i olika kostnadsfria aktiviteter utanför lektionstid. Offentliga, idéburna och privata aktörer bjuds in för att bidra med resurser och aktiviteter för att fler barn och unga ska klara sina studier, ta del av kultur- och fritidsaktiviteter, känna sig trygga i sitt närområde och på sin skola samt ha viktiga närvarande vuxna som stärker deras uppväxtvillkor. Skolan som arena är ett arbetssätt som stärker och förenklar samverkan där skolans lokaler blir ett nav i områdesarbetet. I Göteborgs Stads plan för en jämlik stad finns insatsen med som en aktivitet för att möjliggöra och underlätta tvärsektoriell samverkan. Inom staden förekommer liknande metoder såsom Skolan mitt i byn och Light's on. Grundskolenämnden ska ha rätt att prioritera satsningen mellan skolor i särskilt utsatta områden samt skolor i angränsande områden där behovet bedöms finnas.

Viktiga utgångspunkter och förutsättningar för arbetet är att skolans undervisning och timplan fredas, att aktiviteterna är kostnadsfria och att även andra boende i närområdet bjuds in. Många olika aktörer inom trygghetsarbete, fritidsverksamhet, kulturskolan och föreningsliv anordnar meningsfulla fritidsaktiviteter i de olika områdena. Det är viktigt att inte starta parallella processer utan att bygga på det som fungerar och fylla på där det saknas insatser. Skolans verksamhet har för många ett stort förtroende och upplevs även

som en trygg och legitim plats, vilket resulterar i att fler föräldrar tillåter sina barn att vara med på fritidsaktiviteter om de sker i just skolans lokaler. En annan fördel är att skolans tillgänglighetsanpassade lokaler samnyttjas mer och av fler. Innehållet i Skolan som arena kan utformas i samverkan mellan skola, elever, föräldrar, boende i området och övriga inblandade aktörer.

På de F - 6- och F - 9-enheter där fritidshemstäckningen är låg kan Skolan som arena komma även yngre elever till del. Det måste också säkerställas att insatsen är tillgänglig för alla barn och föräldrar i området, oavsett exempelvis funktionsnedsättning, etnisk eller religiös tillhörighet samt sexuell läggning.

Insats 1:1	Skolan som arena eller motsvarande koncept ska implementeras och utvecklas på samtliga kommunala mellan- och högstadieskolor i särskilt utsatta områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler barn får en meningsfull fritid och bättre skolresultat. Färre barn vistas efter skoltid i kriminella miljöer eller miljöer där de riskerar att rekryteras till kriminalitet. I ett längre perspektiv förväntas att fler elever går ut grundskolan med godkända betyg och behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.
Samordningsansvar	Grundskolenämnden
Ansvar	Grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, lokalnämnden, socialnämnderna Hisingen och Nordost samt Förvaltnings AB Framtiden

Insats 1:2 Utökad timplan ska implementeras i årskurs 4 - 5 i fler kommunala skolor i särskilt utsatta områden

På skolenheter där få elever är inskrivna i fritidshem, kan en förlängd skoldag fylla flera syften. Först och främst erbjuds eleverna utökad undervisningstid, vilket ger dem ökade möjligheter att lära sig mer. Dessutom utgör själva eftermiddagstiden ett alternativ till fritidshem, som många elever inte är berättigade till eller har möjligheter att delta i. Elever utan fritidsaktiviteter och som löper risk att hamna i socialt nedbrytande miljöer på sin fritid, ges därmed möjlighet till en alternativ aktivitet. Grundskolenämnden beslutade 2021-03-16 § 73 att fyra skolor fick utöka sina timplaner med start hösten 2021. Undervisningstiden utökas med minst fem timmar per vecka. Tiden som omfattas av utökad timplan blir obligatorisk för alla elever, och eleverna omfattas då av skolplikt. Undervisningen ska hålla samma kvalitet som övrig undervisning, det vill säga ledas av en lärare som är behörig i sina ämnen. Elevernas undervisningsbehov styr insatsen och utökad undervisning i aktuella skolämnen utformas. Det är också viktigt att ett mellanmål serveras eleverna på eftermiddagen. Tillgång till behöriga lärare är avgörande för att satsningen ska fungera. Elevers kunskapsutveckling bör stärkas så tidigt som möjligt i skolgången, varför fokus ska ligga på elever i årskurs fyra och fem.

Insats 1:2	Utökad timplan ska implementeras i årskurs 4 - 5 i fler kommunala skolor i särskilt utsatta områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler barn får en meningsfull fritid och bättre skolresultat. Färre barn vistas efter skoltid i kriminella miljöer eller miljöer där de riskerar att rekryteras till kriminalitet. I ett längre perspektiv förväntas att fler elever går ut grundskolan

	med godkända betyg, behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.
Samordningsansvar	Grundskolenämnden
Ansvar	Grundskolenämnden

Insats 1:3 Fler elever i årskurs F - 3 på kommunala skolor i särskilt utsatta områden ska gå på fritidshem

Elever med behov av språkutveckling, som är trångbodda eller har andra särskilda skäl kan ha rätt till fritidshem även om föräldrarna inte arbetar eller studerar. Fritidshem för yngre elever har även en förebyggande funktion när det gäller rekrytering till kriminella gäng.

Inom ramen för planen för meningsfull fritid arbetar grundskoleförvaltningen för att utöka inskrivningen i fritidshem i skolor i utsatta områden. Målet är att nå fler elever med svag språkanknytning och erbjuda dem fritidshem, trots att deras vårdnadshavare varken arbetar eller studerar. Insatsen är aktuell både för lågstadie- och mellanstadieelever men fokus ska vara på elever på F-3-enheter där Skolan som arena saknas.

Fritidshemmet ska, utöver att erbjuda eleverna en meningsfull fritid, stärka utvecklingen i skolan. Det sociala samspelet inom fritidshemmets aktiviteter innehåller kommunikation mellan elever och lärare och mellan elever, vilket i sig är språkstärkande. Att träna elever i att prata med varandra vid konfliktlösning, värdegrundsövningar, tolkning av regler vid spel och att öppna upp för samtal och reflektion kring det man arbetar med är exempel på detta. Högläsning och reflektioner kring berättelser är ytterligare exempel på språkstärkande aktiviteter där sammanhang och ordförråd berikas. Tillgång till behörig personal är en förutsättning för att insatsen ska fungera.

Insats 1:3	Fler elever i årskurs F - 3 på kommunala skolor i särskilt utsatta områden ska gå på fritidshem
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler barn får en meningsfull fritid och bättre skolresultat. Färre barn vistas efter skoltid i kriminella miljöer eller miljöer där de riskerar att rekryteras till kriminalitet. I ett längre perspektiv förväntas att fler elever går ut grundskolan med godkända betyg och behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.
Samordningsansvar	Grundskolenämnden
Ansvar	Grundskolenämnden

Insats 1:4 Öka antalet elever i skolor i särskilt utsatta områden som går ut grundskolan med gymnasiebehörighet

Göteborgs Stad behöver förbättra förutsättningarna för unga som bor i särskilt utsatta områden att påbörja och fullfölja gymnasiestudier, då fullföljda studier är en av de viktigaste faktorerna för att motverka kriminalitet. I dag krävs det i regel en gymnasieutbildning för att kunna få ett första jobb. Chanserna för en långvarig etablering på arbetsmarknaden ökar med fullföljda studier där förutsättningarna för att fullfölja dessa läggs redan i grundskolan.

Att fullfölja sina studier och gå ut gymnasiet är en av de allra viktigaste skyddsfaktorerna för barn och unga. Västra Götalandsregionen har som ett av sina mål i den regionala utvecklingsstrategins 2021 – 2030, att både barn och unga vuxna ska ges möjligheter till fullföljda studier.

Grundskolenämnden och utbildningsnämnden utför redan insatser för att elever ska bli behöriga till gymnasiet och fullfölja sina studier. Det är angeläget att insatser som bidrar till detta implementeras på alla grundskolor i särskilt utsatta områden. I första hand handlar det om att fortsätta arbetet för att bibehålla och rekrytera behöriga lärare, såväl inom grundskolan som inom förskoleklass och fritidshem. Andra viktiga satsningar är kompetensutveckling i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, i hur tillgängliga lärmiljöer kan utformas, ett välfungerande pedagogiskt ledarskap som innehåller en organisation för uppföljning, analys och utveckling, fungerande samverkan med socialtjänsten, lovskola för yngre åldrar, aktivt och bemannat skolbibliotek som främjar läsning samt förbättrad studiehandledning på modersmål.

Utbildningsnämnden bidrar till målet genom sina uppdrag inom Vägledningscentrum, Center för skolutveckling och en satsning på förstärkt utbildning på introduktionsprogrammen. Idrotts- och föreningsnämnden har möjlighet att bidra med insatser inom simundervisning för att öka elevernas förutsättningar för godkända betyg i idrott och hälsa.

Insats 1:4	Öka antalet elever i skolor i särskilt utsatta områden som går ut grundskolan med gymnasiebehörighet
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler elever går ut grundskolan med godkända betyg och behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.
Samordningsansvar	Grundskolenämnden
Ansvar	Grundskolenämnden

Insats 1:5 Fler barn i särskilt utsatta områden ska gå i förskolan

Andelen inskrivna barn i utsatta områden är betydligt lägre jämfört med andra delar av staden och det är prioriterat att den andelen ökar. Förskolenämnden har i uppdrag att vidta åtgärder för att andelen barn i förskolan i utsatta områden ska öka. Ett arbete för att uppnå målet är påbörjat och ska utvecklas till alla särskilt utsatta områden. Insatser utgår från familjen och dess levnadsvillkor med syfte att stärka hela familjen, genom att möta familjerna för att informera om fördelarna med att barn går i förskola. Ett arbete i samverkan med till exempel familjecentraler, medborgarkontor, integrationscentrum, utbildningsanordnare inom sfi, fastighetsägare och öppna förskolan är en viktig väg för att nå målet. Förskolan har som en del av utbildningssystemet och den första skolform barnen möter, en betydelsefull roll i att utjämna sociala skillnader och främja att integration utvecklas genom att utveckla och förstärka det kompensatoriska uppdraget med insatser som sker så tidigt som möjligt i barns liv. Att delta i pedagogisk verksamhet redan från tidig ålder har en stor påverkan på barns individuella utveckling. Förskolan fyller en särskild roll för de barn som inte talar svenska och som inte har svensktalande föräldrar, men också för barn med funktionsnedsättning. För att insatsen ska ge önskat resultat är det också viktigt att förskoleverksamheten i särskilt utsatta områden är av god kvalitet och att personalen har de kvalifikationer och den kompetens som krävs. Om

barnen går på förskola skapas det dessutom större förutsättningar för kvinnor att komma ut i arbetslivet och få möjlighet till egen försörjning.

Insats 1:5	Fler barn i särskilt utsatta områden ska gå i förskolan
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler barn får tillgång till förskolans utbildning och blir bättre rustade inför grundskolan vilket leder till bättre skolresultat. Fler föräldrar, särskilt kvinnor, får möjlighet att studera och arbeta vilket leder till fler föräldrar i sysselsättning och egenförsörjning samt en ökad delaktighet i samhället.
Samordningsansvar	Förskolenämnden
Ansvar	Förskolenämnden och socialnämnderna Hisingen och Nordost

Insats 1:6 Föräldrar i särskilt utsatta områden ska erbjudas och motiveras att delta i föräldraskapsstöd

Göteborgs Stad erbjuder olika varianter av föräldrastöd i olika stadsområden som fler föräldrar skulle kunna ta del av. En del föräldraskapsstöd är universellt och erbjuds alla föräldrar, bland annat genom det familjecentrerade arbetet, medan annat stöd är selektivt och riktar sig till vissa föräldrar utifrån särskilda behov. Program ska erbjudas utifrån vilka behov som finns hos föräldrar och barn.

Föräldrar som kommit till Sverige från andra länder och kulturer behöver orientera sig bland lagar, regler, normer och förväntningar som kan vara annorlunda jämfört med tidigare erfarenheter. För att möta detta behov har flera gruppbaseade föräldrautbildningar för nyanlända föräldrar vuxit fram. Förälder i nytt land är ett exempel. Kursen erbjuds av integrationscentrum inom socialnämnd Centrum och ges på deltagarnas eget språk. Kursen har enligt följeforskning ökat deltagarnas kunskaper om och förståelse för hur till exempel socialtjänsten arbetar, hur skolan fungerar och vilka förväntningar som finns på dem som föräldrar, samt stärkt dem i föräldrarollen. Förälder i nytt land kan med fördel erbjudas även föräldrar som varit i Sverige en längre tid men som har ett behov av ett stöd på sitt förstaspråk och ett fokus på vad det innebär att vara förälder i Sverige. Det är inte ovanligt att behovet av föräldraskapsstöd uppstår först efter att familjen har varit i Sverige några år.

Föräldrar till barn med hög risk för normbrytande beteende ska erbjudas föräldraskapsstödsprogram som är inriktade på specifika riskfaktorer, exempelvis program som rekommenderas av Socialstyrelsen.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning bör erbjudas föräldraskapsstöd utformat utifrån barnets och familjens behov och situation. Samtliga föräldraskapsstödsprogram behöver vara tillgängliga för föräldrar med funktionsnedsättning.

För att öka tilliten kan samverkan med föreningsliv, studieförbund och trossamfund ske för att nå fler föräldrar med information och motivation.

Insats 1:6	Föräldrar i särskilt utsatta områden ska erbjudas och motiveras att delta i föräldraskapsstöd
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Föräldraförmågan hos föräldrarna stärks och de får ett starkare nätverk av andra föräldrar i området samt en ökad kunskap om hur det är att vara

	förälder i Sverige samt vilka rättigheter, skyldigheter och möjligheter man har som förälder.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost, förskolenämnden och grundskolenämnden

Insats 1:7 Utvärderade och verkningsfulla sociala insatser riktade till barn och unga i utsatta områden, ska fortsätta planperioden ut i särskilt utsatta områden

Socialstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att fördela medel samt följa upp en satsning på sociala insatser för barn och unga i utsatta områden under åren 2021 - 2023. Statsbidraget är en del av de medel som är beslutade av riksdagen i samband med budgeten 2021 i syfte att minska och motverka segregation. Syftet med statsbidraget är att minska risken för barn och unga att dras in i eller på andra sätt drabbas av kriminalitet. Medlen kan gå till insatser som kompletterar, utvecklar och förstärker verksamhet som kommunerna redan bedriver inom ramen för det brottsförebyggande arbetet, samt insatser för att öka tillgängligheten i socialtjänstens verksamheter gentemot barn och unga. Statsbidraget kan främja eller förstärka befintlig verksamhet och bidra till en mer strukturerad samverkan mellan exempelvis socialtjänst, skola och polis på individnivå kring barn och unga som hamnat i eller riskerar att hamna i en kriminell livsstil. Sociala insatsgrupper (SIG) är en sådan lokal samverkansform, liksom skola-socialtjänst-polis-fritid (SSPF) och skolsociala team. Kommunstyrelsen beslutade 2021-05-19 § 414 om fördelning av 2021 års statsbidrag till socialnämnderna Hisingen, Nordost och Sydväst. Fördelning av 2022 års medel samt påfyllnadsmedel har beslutats på stadsdirektörens vidaredelegation. Socialnämnderna har i sin tur beslutat om fördelning av de medel som kommit dem till del.

Socialnämnd Centrum har i uppdrag att samordna statsbidrag som går till socialnämnderna och har ansvarat för uppföljning och återrapportering till Socialstyrelsen. Enligt återrapporteringen har statsbidraget använts till komplettering och förstärkning av insatser som kommunen redan bedriver inom ramen för det brottsförebyggande arbetet, till exempel:

- utökad närvaro av fältarbetare i den uppsökande och relationsbyggande verksamheten
- utveckling av fältverksamhet dagtid med inriktning mot skolor
- stärkt föräldrastöd
- utveckling och främjande av strukturerad samverkan inom staden och mellan staden och olika aktörer i lokalsamhället på individnivå kring barn och unga som hamnat i eller riskerar att hamna i kriminalitet (bland annat SSPF, SIG och skolsociala team)

Forskning visar att tillfälliga statsbidrag riktade till utsatta områden bidrar till satsningar som får positiva effekter för de individer som får ta del av dem, men förändrar inte situationen i ett område på längre sikt. För att säkerställa att utvecklingen vänder i de särskilt utsatta områdena är det angeläget att insatser som påbörjas och förstärks med hjälp av tidsbegränsad finansiering, kan fortsätta även då det statliga bidraget upphört, förutsatt att de bedöms ge önskat resultat. Uppföljning ska göras i samband med

slutrapportering till Socialstyrelsen 2023 för att besluta vilka insatser som bör fortsätta utföras i särskilt utsatta områden efter avslutad statlig finansiering.

Insats 1:7	Utvärderade och verkningsfulla sociala insatser riktade till barn och unga i särskilt utsatta områden ska fortsätta planperioden ut
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Kunskap om vilka av insatserna som ger önskat resultat. Minskad risk för unga att hamna i kriminalitet.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost

Insats 1:8 Arbeta aktivt och uppsökande för att öka antalet kommunala sommarjobbare i särskilt utsatta områden

Sommarjobb är en viktig del i ett barns väg mot självständighet och egenförsörjning. Det är en av de få möjligheter som finns på arbetsmarknaden att oavsett social bakgrund få samma erfarenhet och start i arbetslivet. Ett sommarjobb ska vara ett första steg in på arbetsmarknaden, en arbetslivserfarenhet och en chans att tjäna egna pengar. Att själv söka, få ett jobb och utföra det mot betalning, ska rusta ungdomarna för framtiden.

Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning ansvarar för stadens sommarjobb för ungdomar i årskurs nio, årskurs ett på gymnasiet samt vissa yrkesförberedande platser i årskurs två. En hög andel av jobben går till unga i de stadsområden där de utsatta områdena ligger. För att öka möjligheten till sommarjobb för unga som bor i just dessa områden, behöver nämnden satsa ytterligare på uppsökande verksamhet för att nå fler ungdomar. Genom att aktivt arbeta uppsökande inför ansökningstiderna så ökar antalet från respektive område som söker och då ökar också antalet platser som området får.

Utöver detta ska nämnden ta fram sommarjobbplatser för elever i årskurs åtta som är bosatta i ett särskilt utsatt område. Syftet med insatsen är att ungdomarna förutom arbetslivserfarenhet ska få en tryggare sommar och en känsla av meningsfullhet.

Insats 1:8	Arbeta aktivt och uppsökande för att öka antalet kommunala sommarjobbare i särskilt utsatta områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler ungdomar i sysselsättning. Fler ungdomar får arbetslivserfarenhet. Fler ungdomar får en egen inkomst.
Samordningsansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
Ansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Insats 1:9 Prioritera barnfamiljer i särskilt utsatta områden i arbetet för självförsörjning

När människor får möjlighet till sysselsättning och självförsörjning förbättras deras livsvillkor. Arbete är en väg in i samhället och en viktig faktor för att människor ska uppleva större ekonomisk trygghet, sammanhang och erkännande. Att gå från försörjningsstöd till arbete ger en betydande vinst för individen och samhället. Att barn får se sina föräldrar gå till arbetet skapar bättre förutsättningar, hopp och framtidstro.

Det finns flera orsaker till att individer och familjer uppbär försörjningsstöd. Att vara arbetslös är en orsak, men ofta finns det flera faktorer som påverkar möjligheten att få ett arbete – och behålla det. En vanlig orsak till svårigheten att komma in på arbetsmarknaden för boende i särskilt utsatta områden, i synnerhet kvinnor, är avsaknad av arbetslivserfarenhet och bristande kunskaper i svenska språket. Men för många som har haft försörjningsstöd en längre tid finns det också andra påverkansfaktorer: Psykisk ohälsa, fysisk ohälsa och barnens livssituation har ofta stor betydelse för möjligheten till självförsörjning. För att kunna sätta in rätt insatser behöver en bedömning av varje familjs försörjningshinder genomföras. Socialnämnderna bör genomföra utredningen utifrån en helhetssyn på individen och familjen. Möjlig metod för detta arbete kan exempelvis vara den standardiserade bedömningsmetoden FIA (förutsättningar inför arbete). Insatser som erbjuds behöver anpassas efter individens och familjens problematik och behov. Samordnat och koordinerat stöd med jobbfokus och parallella insatser enligt till exempel BIP-modellen¹ bör sättas in i de fall det bedöms lämpligt. Även riktade insatser till föräldrar med psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning bör erbjudas, förslagsvis enligt den evidensbaserade metoden IPS (individuell planering med stöd). De insatser som erbjuds ska följas upp kontinuerligt och utvärderas.

Insats 1:9	Prioritera barnfamiljer i särskilt utsatta områden i arbetet mot självförsörjning
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Hisingen och Nordost
Ansvar	Socialnämnderna Hisingen och Nordost

Insats 1:10 Metoden Fler föräldrar i arbete ska implementeras på de kompetenscentra som har särskilt utsatta områden i sitt upptagningsområde och prioriteras för föräldrar i dessa områden

Fler föräldrar i arbete är ett projekt inom ramen för arbetet med jämlik stad som pågår vid två av stadens kompetenscenter. Aktiviteten fokuserar särskilt på barnfamiljer. Barn är högst berörda av om vuxna i deras närhet har ett arbete och kan försörja sig och sin familj eller inte. Arbetssättet i projektet har sin utgångspunkt i ett familjecentrerat arbetssätt. Det primära syftet är att minst en förälder ska komma ut i arbete eller studier. Genom att föräldrar blir självförsörjande ökar möjligheten att få ökad kontroll över sitt liv, både materiellt och emotionellt, vilket i sin tur förväntas få stor påverkan på barnens situation och framtid i och med att de får bättre förutsättningar att ta del av samhället och dess utbud. Genom att vårdnadshavare kommer ut i arbete har barnen större förutsättningar att ta del av det utbud som finns gällande skola (till exempel utökad tid på förskola), fritid och kultur (till följd av större ekonomiskt utrymme). En annan viktig aspekt av att skapa självförsörjning hos barnfamiljer är att det har stark koppling till jämlik hälsa inom staden, främst med fokus på framtida fysisk och psykisk hälsa hos de barn som växer upp

¹ BIP står för Beskaeftigelses Indikator Projekt, svensk översättning: jobb/sysselsättningsindikatorprojekt

i dessa familjer. I praktiken handlar det om att bredda fokuset från den enskilde deltagarens behov till att ta hänsyn till hela familjens situation.

Metoden syftar till att identifiera och undanröja de hinder som gör att föräldrar som står långt från arbetsmarknaden kan börja arbeta eller studera. Socialförvaltning och arbetsmarknads- och vuxenutbildningsförvaltning gör i samverkan och tillsammans med föräldern en fördjupad kartläggning för att undersöka individens förutsättningar för arbete, vilket nätverk som finns runt familjen och vilka behov föräldrarna har. I kartläggningen undersöks också vilket stöd barnen i familjen behöver för att ge dem förutsättningar att exempelvis delta i fritidsaktiviteter. Därefter utformas en genomförandeplan som följs upp minst var tredje månad. Insatser ska anpassas efter individens och familjens behov.

Insats 1:10	Metoden Fler föräldrar i arbete ska implementeras på de kompetenscentra som har särskilt utsatta områden i sitt upptagningsområde och prioriteras för föräldrar i dessa områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet.
Samordningsansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
Ansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, socialnämnderna Hisingen och Nordost

Insats 1:11 Möjlighet till språkträning på svenska för föräldralediga ska finnas i alla särskilt utsatta områden

Föräldrar som är hemma med små barn och saknar ett svenskspråkigt nätverk behöver träna svenska under föräldraledigheten för att inte tappa kunskaper i språket. Inom ramen för arbetet med jämlik stad finns det pågående aktiviteter i staden som kan utvecklas för att säkerställa att möjlighet till språkträning finns för föräldralediga i alla särskilt utsatta områden.

Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning har en pågående samverkan med idéburna organisationer för att erbjuda föräldralediga att träna svenska tillsammans med andra. Inom civilsamhället finns erfarenheter och kompetens kring målgruppen föräldrar i behov av språkstöd. Civilsamhället möter målgruppen genom uppsökande verksamhet, i samarbete med familjecentraler och genom kulturtolkare som fungerar som brobyggare.

Förskolenämnden har i samverkan med stadens utbildningsanordnare Studium och nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning sfi-träning på öppna förskolor. Satsningen innebär att sfi-lärare från Studium besöker respektive öppna förskola en förmiddag i veckan och erbjuder en fast grupp sfi-träning. Målgruppen är föräldralediga föräldrar med svag eller ingen svenska.

Språkträning på svenska stödjer språkinläringen men bidrar också till nya sociala nätverk, föräldrastöd och samhällsorientering. Det är angeläget att möjligheten finns i alla särskilt utsatta områden så att föräldralediga med behovet enkelt ska kunna ta sig till verksamheten.

Insats 1:11	Möjlighet till språkträning på svenska för föräldralediga ska finnas i alla särskilt utsatta områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Vägen till studier och arbete efter föräldraledighet kortas. Fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet.
Samordningsansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
Ansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, förskolenämnden och utbildningsnämnden

Insats 1:12 Läxhjälp för vuxna i behov av stöd i studier ska finnas i alla särskilt utsatta områden

Många vuxna individer i särskilt utsatta områden studerar sfi, svenska som andraspråk eller andra utbildningar på grundläggande eller gymnasienivå. Flertalet är föräldrar. En hel del står långt från arbetsmarknaden och har låga kunskaper i svenska språket. För att stärka språkutvecklingen och öka progressionen ska läxhjälp erbjudas alla studerande vuxna i särskilt utsatta områden. Idag ges insatsen i ett område i samverkan mellan nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning och en idéburen organisation. Aktiviteten är en del av stadens jämlikhetsarbete. För att öka föräldrars möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden ska insatsen erbjudas i samtliga särskilt utsatta områden. För att lättare nå de individer som har behov av insatsen bör den genomföras i samverkan med civilsamhället som möter målgruppen och kan marknadsföra insatsen.

Insats 1:12	Läxhjälp för vuxna i behov av stöd i studier ska finnas i alla särskilt utsatta områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet.
Samordningsansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
Ansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Fokusområde 2: Stadsutveckling

Stadsplaneringen är en av många samhällsfunktioner som påverkar utvecklingen och skapar miljöer med förutsättningar att stötta social hållbarhet. Stadsutveckling och arkitektur utgör enligt forskning viktiga delar i arbetet med att vända utvecklingen i ett utsatt område. I planering och utformning av stadsmiljön ska säkerhetsaspekten beaktas utifrån utformningsprinciper som överblickbarhet, synlighet, orienterbarhet, tillgänglighet, belysning, rumsliga ansvarsförhållanden, livfulla platser och tidsanvändningsmönster.

Bostadsbyggande och bostadsförsörjning utgörs av långsiktiga processer och kräver långsiktiga mål och strategier. De sociala utmaningar som följer av stadens bostadsbrist kräver samtidigt konkreta åtgärder och insatser från stadens sida. För att staden ska bli mer sammanhållen krävs en kraftfull satsning på områden i staden med socioekonomiska utmaningar. Stadens långsiktiga satsning för att minska ojämlika skillnader i livsvillkor sker bland annat genom Göteborgs stads program för en jämlik stad där

Jämlikhetsrapporten 2017 – Skillnader i livsvillkor i Göteborg utgör ett verktyg i arbetet. Den nyligen antagna översiktsplanen för Göteborg har tagit stöd både i programmet och jämlikhetsrapporten, för att identifiera vilka perspektiv översiktsplanen behöver hantera för att bidra till en hållbar och jämlik livsmiljö. En kraftsamling förutsätter en bred samverkan mellan alla berörda aktörer inom stadsutvecklingen.

Översiktsplanens övergripande inriktningar om att planera för en nära, sammanhållen och robust stad är en viktig strategi för att skapa jämlik tillgång till stadens resurser. Enligt de inriktningar som översiktsplanen föreslår lokaliseras en stor del av tillkommande bostäder i mellanstaden där många områden med socioekonomiska utmaningar ligger. Med mellanstaden avses det sammanhängande stadsområdet utanför Göteborgs innerstad som har god kollektivtrafik och där många av stadens invånare bor. Översiktsplanen slår fast att det handlar om att möjliggöra en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad och att ha en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande. Stadens invånare ska ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik, offentliga platser och grönområden samt att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor. För att den stadsutveckling som översiktsplanen möjliggör ska bidra till en mer socialt hållbar och jämlik stad behöver prioriteringar ske i den efterföljande planeringens processer. Den geografiska prioriteringen för stadens stadsplanering sker idag inom startplaneprocessen som tar sin utgångspunkt i översiktsplanens markanvändningskarta och strategier. Startplanen, som redovisar vilka detaljplaner och planprogram som avses starta under kalenderåret beslutas av byggnadsnämnden och utgår i första hand från kommunfullmäktiges budget, men också från andra styrande dokument som utgör stadens strategiska vilja. Inom ramen för startplanen är det främst långsiktiga effekter av var i staden planering och stadsutveckling sker, som är viktigt att ta hänsyn till.

Startplanen över vilka detaljplaner som ska påbörjas under en viss tidsperiod är ett av byggnadsnämndens verktyg. Planen har som inriktning att staden bör prioritera projekt som bidrar till:

- en mer sammanhållen stad
- en ökad blandning av upplåtelseformer
- goda närmiljöer med tillgång till mötesplatser, kultur, rekreation, som främjar fysisk aktivitet och med plats för barn
- en mer jämlik tillgång till stadens resurser

I Göteborgs Stads program för bostadsförsörjning 2021 - 2026 lyfts betydelsen av samverkan kring en gemensam prioritering mellan de planerande nämnderna, för att stadens verktyg för bostadsförsörjning ska kunna nyttjas så effektivt som möjligt. Enligt programmets strategier ska Göteborgs Stad:

- genom en aktiv markpolitik och en god planeringsberedskap skapa förutsättningar för ett bostadsbyggande som möter behoven som befolkningsutvecklingen medför och som svarar mot olika gruppers behov och efterfrågan

- i samverkan med marknadens aktörer möjliggöra ett varierat utbud av bostäder såväl vad avser upplåtelseformer, bostadsstorlekar och hustyper som pris- och hyresnivåer för att möta olika behov och en differentierad efterfrågan
- utifrån ett behovsperspektiv och genom stadens förvaltande nämnder och styrelser, verka för ett ändamålsenligt nyttjande av det befintliga bostadsbeståndet och bidra till goda bostäder och livsmiljöer samt en bättre fungerande bostadsmarknad för alla
- främja en mångfald av aktörer och goda konkurrensförhållanden för att bidra till rimliga boendekostnader i nyproducerade bostäder

Insats 2:1 Värdera hur värdeskapande stadsutveckling kan integreras i plan- och exploateringsprocessen i särskilt utsatta områden

Värdeskapande stadsutveckling är ett planeringsverktyg som bland annat syftar till att svara på hur staden kan utformas för att öka stadskvaliteterna. Med stadskvaliteter avses bland annat täthet, funktionsblandning och friyta. Det kan röra sig om avstånd och närhet till grönområde eller handel men också om till exempel trafiksäkerhet. Verktöget kan stödja i analysarbetet av i vilken grad planerade stadsdelar bidrar till en värdeskapande och ekonomiskt hållbar stadsutveckling samt i utvärderingen av ett stadsutvecklingsprojekts måloppfyllelse.

De stora skillnaderna i stadskvalitet mellan olika områden har bidragit till segregation. Genom att främja en mer jämlik fördelning av grundläggande stadskvaliteter kan livsvillkoren förbättras för boende i utsatta områden samtidigt som marknadsmässiga processer stimuleras. Genom att planera staden så att en allt större andel människor får möjlighet att bo i lägen där närheten är god till såväl stadens utbud av service, rekreation och kollektivtrafik, kan en generellt ökad ekonomisk hållbarhet i staden utvecklas. Ett sätt att långsiktigt utveckla och förändra ett socioekonomiskt svagare områdes struktur är att tillföra grundläggande stadskvaliteter som idag saknas eller som behöver förstärkas. Tillgången till grundläggande stadskvaliteter har betydelse för bostadsmarknadens prissättning och inverkar därmed på bygg- och fastighetsmarknadens intresse för ett område. Ett ökat utbud av stadskvalitet i stadsdelar som idag saknar dessa skulle i någon mån kunna bidra till att jämna ut prisskillnaderna mellan stadsdelarna, vilket i förlängningen kan leda till att människor med olika socioekonomiska nivåer i högre grad än idag bor och arbetar i samma stadsdel.

För att den stadsutveckling som översiktsplanen möjliggör ska bidra till en mer socialt hållbar och jämlik stad behöver prioriteringar ske i den efterföljande planeringens processer. De nämnder och bolagsstyrelser som ingår i den fysiska planeringen som ska genomföras i särskilt utsatta områden, ska värdera hur värdeskapande stadsutveckling kan bidra till att uppnå bland annat översiktsplanens målbild. I planerings- och utvecklingsarbetet i dessa områden ska det värderas om modellen värdeskapande stadsutveckling är tillämplig i plan- och exploateringsprocessen.

Insats 2:1	Värdera hur värdeskapande stadsutveckling kan integreras i plan- och exploateringsprocessen i särskilt utsatta områden
Fokusområde	Stadsutveckling

Förväntat resultat	Det ska i planering och genomförande värderas hur modellen värdeskapande stadsutveckling kan bidra till att uppnå bland annat översiktsplanens målbild i särskilt utsatta områden.
Samordningsansvar	Byggnadsnämnden/stadsbyggnadsnämnden
Ansvar	Byggnadsnämnden/stadsbyggnadsnämnden, fastighetsnämnden/exploateringsnämnden, socialnämnd Hisingen, socialnämnd Nordost och Förvaltnings AB Framtiden

Insats 2:2 Kraftsamla för att uppnå hållbara och jämlika livsmiljöer

I startplanen ska särskilt utsatta områden prioriteras för kommande detaljplaner som startas under handlingsplanens genomförande. Nämnder inom fysisk planering och exploatering, socialnämnder med geografiskt områdesansvar och bolag inom Förvaltnings AB Framtiden ska i samverkan inom planering och genomförande kraftsamla utifrån strategier inom jämlik stad där målet är att skapa hållbara och jämlika livsmiljöer. Dessa strategier är:

- Öka delaktighet och inflytande i stadsutvecklingen
- Skapa förutsättningar för en fungerande närmiljö
- Minska boendesegregation
- Öka tillgången till bostäder
- Skapa förutsättningar för jämlik tillgång till stadens resurser

I arbetet ska Gårdstensmodellens byggstenar beaktas och utgöra grundförutsättningar. Enligt forskning beror modellens framgång på samverkan, delaktighet och långsiktiga satsningar. Hyresgäster har inflytande och görs delaktiga genom att de är representerade i styrelsen. Husvärdar och trygghetsvärdar värvas lokalt och det finns en samverkan mellan hyresvärd, lokala företag, lokala föreningar, polisen och stadens förvaltningar. Samverkan och långsiktig aktiv närvaro i området är en nyckelfaktor. Gårdstensmodellen består av ett antal processer vars delar utöver organisationsform är:

- Närvarande ledarskap
- Reellt hyresgästinflytande och moderbolag i styrelsen
- Tydlig uppföljning genom mätbara mål
- Investera i engagerad personal
- Trygghet med egen personal, kvällar och helger, 365 dagar om året
- Samverkan som medel
- Samverkan för att öka sysselsättning
- Stärka föreningsliv och öka folkhälsan
- Samhälls- och företagsvinster
- Varsam renovering
- Nyproduktion för blandstad
- Rådighet över torg och stärkt samhällsservice
- Ekologiskt hållbar förvaltning

Insats 2:2	Kraftsamla för att uppnå och skapa hållbara och jämlika livsmiljöer
Fokusområde	Stadsutveckling; Inflytande, delaktighet och tillit

Förväntat resultat	Översiktsplanens målbild samt målbild för målområde Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer i program för en jämlik stad ska uppnås i de särskilt utsatta områdena.
Samordningsansvar	Byggnadsnämnden/stadsbyggnadsnämnden
Ansvar	Byggnadsnämnden/stadsbyggnadsnämnden, fastighetsnämnden/exploateringsnämnden, socialnämnd Hisingen, socialnämnd Nordost och Förvaltnings AB Framtiden

Insats 2:3 Utveckla samverkan mellan stadsutveckling och det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet

Stadsutveckling och arkitektur utgör enligt forskning viktiga delar i arbetet med att vända utvecklingen i ett utsatt område. Stadsutvecklingen bidrar och bildar förutsättningar för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. En väl utformad planering och genomförande av utbyggnad av ett område kan i sitt utförande bidra med förebyggande insatser i områdesutveckling.

Av en av strategierna i Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program, framgår att staden ska bjuda in till centrala och lokala trygghetsskapande och brottsförebyggande forum/råd för att identifiera frågor där samordning och vidare samverkan bör ske. I de lokala forum som socialnämnderna har ett särskilt ansvar för, är det av största vikt att även planerande nämnder deltar för att stadsutvecklingen och de trygghetsskapande och brottsförebyggande insatserna ska bidra till samma målbild. Många gånger har aktörerna behov av varandras samverkansparter. En samverkan mellan dessa processer bidrar till en stärkt gemensam kraftsamling i de särskilt utsatta områdena.

Insats 2:3	Utveckla samverkan mellan stadsutveckling och det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet
Fokusområde	Stadsutveckling; Grundläggande säkerhet och trygghet
Förväntat resultat	Att det i de särskilt utsatta områdena finns ett strukturerat, kort- och långsiktigt arbete som bedrivs samordnat, och kunskapsbaserat omhändertar samhällsutvecklingen utifrån dessa båda perspektiv.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, byggnadsnämnden/stadsbyggnadsnämnden, fastighetsnämnden/exploateringsnämnden och Förvaltnings AB Framtiden

Fokusområde 3: Grundläggande säkerhet och trygghet

Grundläggande säkerhet och trygghet handlar både om trygghet i de nära relationerna inom familjen och trygghet genom bra boende och närmiljö. Sådana förhållanden bidrar till ökad tillit i lokalsamhället men också till en god och jämlik hälsa. Grundläggande säkerhet och trygghet i boendemiljön förutsätter en stark kollektiv förmåga eftersom det finns starka samband mellan hög kollektiv förmåga och lägre brottslighet och ökad trygghet. För att stoppa våldet behöver samhällets institutioner återta kontrollen av det offentliga rummet.

Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program har som övergripande mål att Göteborg ska vara en trygg och säker stad där vi tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet. Som mål anges följande:

- Öka kunskapen
- Öka samverkan
- Minska otryggheten till följd av rädslan att utsättas för brott
- Minska benägenheten att begå brott
- Minska möjligheten att begå brott

I stadens program för en jämlik stad finns målområdet Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer med underliggande strategier som syftar till att skapa en tryggare stad. Den fysiska miljöns utformning kan öka tryggheten och främja sammanhållning mellan grupper i samhället på individ-, områdes- och befolkningsnivå. En känsla av otrygghet kan också vara ett uttryck för bristande mellanmänsklig tillit och tillit till institutionerna samt socioekonomiska faktorer. Det finns vissa grundläggande förutsättningar för en hållbar och jämlik livsmiljö. Det är att ha en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad samt en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande. Det handlar också om att ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik, offentliga platser och grönområden utan att de används som arenor för kriminalitet. Det handlar även om att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, förskolor och grundskolor. Genom att motverka boendesegregation och främja goda boendemiljöer skapas förutsättningar för mer jämlika livsvillkor. Otrygga boendeförhållanden, trångboddhet och en segregerad boendemiljö påverkar jämlikheten, hälsan och den sociala sammanhållningen negativt.

Insatser inom detta fokusområde är grunden i Framtidskoncernens superförvaltning som är en del av deras strategi. Följande insatser ingår i deras satsning:

- Trygghetssäkrade fastigheter
- Lokal närvaro sju dagar/vecka
- Trygghetsdialoger
- Trygghetsvårdar
- Nolltolerans mot kriminell verksamhet
- Riktiga hyresförhållanden i alla lägenheter
- 24h-åtgärd av skadegörelse och klotter
- Sophantering utan nedskräpning

Motsvarande insatser behöver förekomma inom övriga berörda nämnder och styrelser i staden.

Insatser

Insats 3:1 Samtliga nämnder och styrelser med verksamhet i särskilt utsatta områden ska ha ett särskilt fokus på dessa i den kunskapsbaserade lägesbild som rapporteras till kommunstyrelsen

Ett framgångsrikt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är kunskapsbaserat och utgår från lokala lägesbilder. Nämnder och styrelser ska strukturera och systematiskt kartlägga och analysera aktuella förhållanden och förutsättningar, vilket ska inkludera både problem, risker, och möjligheter på individ-, grupp- och samhällsnivå. Exempel på förhållanden kan vara otrygga platser och otillåten påverkan. Socialnämnderna har ett ansvar att inhämta synpunkter från andra aktörer i respektive stadsområde. Både de lokala lägesbilderna och den centrala lägesbilden ska ha ett särskilt fokus på de särskilt utsatta områdena. Lägesbilderna är en del av modellen Trygg i Göteborg som är en samverkan mellan Göteborgs Stad och polisen. De problem som framkommer i den lokala lägesbilden ska analyseras och en åtgärdsplan ska tas fram och följas upp.

Insats 3:1	Samtliga nämnder och styrelser med verksamhet i särskilt utsatta områden har ett särskilt fokus på dessa i den kunskapsbaserade lägesbild som rapporteras till kommunstyrelsen
Fokusområde	Grundläggande säkerhet och trygghet
Förväntat resultat	Ökad trygghet och minskad brottslighet
Samordningsansvar	Kommunstyrelsen
Ansvar	Samtliga nämnder och styrelser i Göteborgs Stad med verksamhet i särskilt utsatta områden

Insats 3:2 Underhåll i grundskolors och förskolors lokaler och utemiljöer i särskilt utsatta områden ska prioriteras

Lokalnämnden har en underhållsskuld gällande förskolor och grundskolor i hela staden som inte har renoverats och underhållits trots behov. Dåliga lokaler drabbar undervisningen. När skolor används även efter skoltid inom ramen för Skolan som arena drabbas även fritidsverksamhet av dåligt underhåll av lokaler. Utemiljöer på skolgårdar och förskolegårdar används av barn och deras föräldrar även efter skoltid och på helger och lov, då de utgör tillgängliga lekplatser i områdena. Det är angeläget att underhåll och renoveringar prioriteras i särskilt utsatta områden där trångboddheten är stor och barn och unga vistas utanför hemmet i stor utsträckning, men samtidigt inte deltar i organiserade fritidsaktiviteter i samma omfattning som jämnåriga i områden med bättre socioekonomiska förutsättningar.

Insats 3:2	Underhåll i grundskolors och förskolors lokaler och utemiljöer i särskilt utsatta områden ska prioriteras
Fokusområde	Grundläggande säkerhet och trygghet; Stadsutveckling
Förväntat resultat	Lokaler och utemiljöer som är upprustade leder till mindre skadegörelse och klotter vilket ökar tryggheten och på sikt även förtroende och tillit hos elever, föräldrar, personal och invånare i området.

Samordningsansvar	Lokalnämnden/stadsfastighetsnämnden
Ansvar	Lokalnämnden/stadsfastighetsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden och idrotts- och föreningsnämnden

Insats 3:3 Underhåll och skötsel på offentliga platser ska prioriteras i särskilt utsatta områden och synkroniseras mellan nämnder och styrelser vad gäller frekvens och basnivå

Flera nämnder och styrelser, samt även andra aktörer såsom Västra Götalandsregionen (Västtrafik) och privata fastighetsägare, ansvarar för skötsel och underhåll av offentliga platser i staden. Förvaltnings AB Framtiden har inom ramen för sin superförvaltning som är en del av koncernens strategi för utvecklingsområden 2020 - 2030, flera insatser som syftar till att utomhusmiljöerna i bostadsområdena ska vara rena och välskötta. Bland annat åtgärdas skadegörelse och klotter inom 24 timmar. Insatserna bidrar till att öka tryggheten på platserna.

En ren och städad miljö bidrar till att skapa trygghet i staden. Skadegörelse, klotter och nedskräpning har stor inverkan på människors upplevda trygghet och känsla av trivsel, särskilt i utsatta områden. När flera olika aktörer har ansvar för näraliggande områden är det angeläget att de samordnar sig för att insatserna ska vara likvärdiga vad gäller nivå och frekvens.

Insats 3:3	Underhåll och skötsel på offentliga platser ska prioriteras i särskilt utsatta områden och synkroniseras mellan nämnder och styrelser vad gäller frekvens och basnivå
Fokusområde	Stadsutveckling; Grundläggande säkerhet och trygghet
Förväntat resultat	Platser som underhålls, städas och sköts minskar risken för skadegörelse och klotter och attraherar fler människor att vistas utomhus i offentliga miljöer, vilket minskar risken för kriminalitet. Tryggheten ökar och på sikt även förtroende och tillit hos invånarna i området.
Samordningsansvar	Förvaltnings AB Framtiden
Ansvar	Förvaltnings AB Framtiden, Higab AB, idrotts- och föreningsnämnden, fastighetsnämnden, park- och naturnämnden samt trafiknämnden /stadsmiljönämnden

Insats 3:4 Socialnämnderna ska samordna grannskapsarbete och platssamverkan i respektive stadsområde, i samverkan med civilsamhället och övriga nämnder och styrelser

Socialnämnderna har enligt sina respektive reglementen ansvar för att vara en aktiv part när det gäller insatser inom grannskapsarbete och samverkan med civilsamhället. Utifrån deras befolkningsansvar i stadsområdet har de en viktig roll i platssamverkan kring lokala torg och andra offentliga platser i de särskilt utsatta områdena. Platser som i dag upplevs som otrygga kan utvecklas i syfte att göra dem mer attraktiva för människor att besöka och att uppehålla sig vid. Här har det lokala civilsamhället en viktig roll. Människor som bor i området kan bidra i områdesutvecklingen. Socialnämnderna kan uppmuntra och ingå i samarbeten mellan olika aktörer för att göra utpekade platser mer attraktiva.

Förutom stadens nämnder och styrelser är näringslivet i form av privata fastighetsägare och företagare viktiga samarbetspartners för att göra fler områden i staden tryggare och mer attraktiva. Socialnämnderna behöver samverka med både allmännyttan genom Förvaltnings AB Framtiden och med Business Region Göteborg AB i kontakten med näringslivet.

Insats 3:4	Socialnämnderna ska samordna grannskapsarbete och platssamverkan i respektive stadsområde, i samverkan med civilsamhället och övriga nämnder och styrelser
Fokusområde	Stadsutveckling; Grundläggande säkerhet och trygghet; Inflytande, delaktighet och tillit
Förväntat resultat	Bättre samverkan mellan olika aktörer i området kan leda till mindre skadegörelse och lägre risk för kriminalitet. Genom platssamverkan kan även de boendes delaktighet och inflytande på området öka, vilket leder till ökad trygghet och tillit. Fler efterfrågade aktörer inom handel och näringsliv kan på sikt vilja etablera sig i området.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Hisingen och Nordost
Ansvar	Samtliga nämnder och styrelser i Göteborgs Stad som har verksamhet i området eller kan bidra i platssamverkan

Insats 3:5 Göteborgs Stad ska ha bemanning i särskilt utsatta områden alla dagar i veckan inklusive kvällar och helger. Idrottshallar och andra lokaler där barn och unga vistas samt utemiljöer, ska bemannas med personal med kompetens inom fritid och/eller socialt arbete

Stadens verksamhetslokaler, bland annat idrottshallar där barn och unga vistas i stor utsträckning, är lågt bemannade och är i utsatta områden ofta arenor för kriminalitet. Bemanningen ska öka och utgöras av personal med kompetens att möta människor, för att skapa trygghet för både personal och för de medborgare som använder lokalerna. Detta ska även gälla intilliggande utemiljöer. Bemanningen kan exempelvis bestå av fritidsledare och fältarbetare. Socialnämnderna har i uppdrag att ansvara för fritidsverksamhet och socialtjänst inom respektive stadsområde och är därför lämpliga att ansvara för bemanningen. Redan befintlig personal kan i vissa fall användas i insatsen, i andra fall kan en utökning vara nödvändig. Socialnämnderna bör göra en egen bedömning av vilka lokaler och miljöer i de särskilt utsatta områdena som ska prioriteras.

Insats 3:5	Göteborgs Stad ska ha bemanning i särskilt utsatta områden alla dagar i veckan inklusive kvällar och helger. Idrottshallar och andra lokaler där barn och unga vistas samt utemiljöer, ska bemannas med personal med kompetens inom fritid och/eller socialt arbete
Fokusområde	Grundläggande säkerhet och trygghet; Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Närvarande personal från staden förväntas bidra till mindre skadegörelse och kriminalitet både utomhus och i stadens lokaler, samt minska risken för otillåten påverkan. Flera invånare i olika åldrar använder lokalerna vilket ökar tryggheten. Färre unga rekryteras till kriminalitet och fler barn och unga med individuella behov av insatser kan fångas upp.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Hisingen och Nordost

Ansvar	Socialnämnderna Hisingen och Nordost, idrotts- och föreningsnämnden och lokalnämnden/stadsfastighetsnämnden
--------	---

Fokusområde 4: Inflytande, delaktighet och tillit

För att vända utvecklingen krävs att relationerna och representationen i särskilt utsatta områden utvecklas. Erkännande sker genom ständiga möten och i olika situationer. Fungerande former för samlevnad behöver utvecklas men det innebär inte att till exempel ojämlika köns- eller maktordningar ska accepteras. Det är angeläget med vägledande principer som gott bemötande, likabehandling och icke-diskriminering hos de yrkesgrupper som möter människor i området, eftersom de utgör en förutsättning för att bygga goda relationer med invånarna. Med representation avses möjligheter till jämlikt deltagande i det offentliga livet. Göteborgs Stad behöver skapa strukturer och miljöer som bidrar till att stärka tillit och delaktighet. I arbetet med att förbättra miljöer och livsvillkor i de områden som idag är särskilt utsatta behöver medborgarna inkluderas. Nämnden för demokrati och medborgarservice har i uppdrag att bedriva ett proaktivt demokratiarbete och att ansvara för att skapa förutsättningar för invånarnas demokratiska delaktighet och inflytande i samskapande med nämnder/styrelser och andra aktörer.

Fokusområdets inriktning återfinns i Göteborgs Stads program för en jämlik stad och omfattas av målområdet Skapa förutsättningar för inflytande, delaktighet och tillit. En betydelsefull del i skapandet av en jämlik stad är arbetet med att skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit för alla göteborgare, oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuell läggning. På samhällsnivå handlar delaktighet och inflytande om möjligheten att delta i styret av det gemensamma. Delaktighet och inflytande handlar också om invånarnas möjligheter att delta i civilsamhället, i folkrörelser och i lokalsamhället. Delaktighet och inflytande är också viktigt på individnivå för att minska skillnaderna i livsvillkor. Det är en fråga om kontroll, inflytande och delaktighet i det dagliga livet, i till exempel skolan, i bostadsområdet och i rollen som brukare av olika offentliga tjänster. Det kan vidare handla om gemenskap i sociala nätverk i vardagen. Att lösa problem tillsammans med andra skapar tilltro till deras välvilja och stärker därmed tilliten mellan människor.

Förvaltnings AB Framtidens insats med trygghetsdialoger är en viktig åtgärd för att utveckla boendeinflytandet och stärka demokrati och delaktighet i områdena.

Insatser

Insats 4:1 Invånare i särskilt utsatta områden som har behov av men inte tidigare tagit del av samhällsorientering ska erbjudas och motiveras att delta i kursen

Nyanlända som deltar i etableringsprogram genom Arbetsförmedlingen har rätt till kurs i samhällsorientering motsvarande 100 timmar. Kursen innehåller bland annat utbildning i rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, demokrati och jämställdhet, barns rättigheter samt information om utbildning, arbetsmarknad och hälsa. Kursen ges i dialogform på olika språk av integrationscentrum under socialnämnd Centrum. Enlig lag (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare har även anhöriginvandrare rätt att

delta i samhällsorientering. Kommunerna har en skyldighet att erbjuda kursen i tre år efter att den nyanlände har folkbokförts i Sverige. Enligt lagstiftningen ska kommunen verka aktivt för att nå alla nyanlända i kommunen som har rätt till samhällsorientering och motivera dem att delta i kursen. Det finns inga hinder att även erbjuda utbildningen till individer som har behov av den, även om de har vistats en längre tid i Sverige. I vissa fall är anhöriginvandrare en grupp som kan vara svår att nå med information om möjligheten att delta, varför särskilda insatser kan behöva göras i samverkan mellan flera nämnder samt med föreningar och studieförbund.

Insats 4:1	Invånare i särskilt utsatta områden som har behov av men inte tidigare tagit del av samhällsorientering ska erbjudas och motiveras att delta i kursen
Fokusområde	Inflytande, delaktighet och tillit
Förväntat resultat	Fler invånare i utsatta områden har kunskap om det svenska samhället och staden Göteborg, och vilka rättigheter och skyldigheter man har som medborgare. Med ökade kunskaper ökar också tilliten och delaktigheten.
Samordningsansvar	Socialnämnd Centrum
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost, förskolenämnden, grundskolenämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Insats 4:2 Utveckla samverkan med civilsamhället i särskilt utsatta områden

Civilsamhället är en viktig aktör i arbetet med att vända utvecklingen i utsatta områden. Här ingår både föreningar, trossamfund, idéburna organisationer och boende i området. Arbetet blir mer effektivt när olika aktörer samverkar. Civilsamhällets organisationer har en unik lokalkännedom och kunskap som behövs i arbetet med att minska och motverka segregation, mildra dess effekter och skapa trygga samhällen. Att stötta och samverka med civilsamhällets olika aktörer i särskilt utsatta områden bidrar till ökat inflytande, delaktighet och tillit hos invånarna samt kan främja trygghet och barns och ungas uppväxtvillkor. Det är angeläget att säkerställa att olika individer och grupper görs delaktiga och att ingen diskrimineras. Samverkan ska utgå från principerna i Göteborgs Stads överenskommelse om samverkan med civilsamhällets organisationer:

- Integritet och oberoende
- Dialog
- Kvalitet
- Långsiktighet
- Öppenhet och insyn
- Mångfald

Det kan finnas behov av att samverka med föreningar som inte verkar lokalt, men som kan behöva nå ut till invånare i särskilt utsatta områden. Det kan exempelvis handla om föreningar inom funktionsstöd eller hbtq-frågor.

Nämnden för demokrati och medborgarservice har i uppdrag att fortsätta rikta upplysande insatser om demokrati och rösträtt till stadens medborgare, samt upprätta en infrastruktur för lokal och digital demokrati.

Insats 4:2	Utveckla samverkan med civilsamhället i särskilt utsatta områden
-------------------	---

Fokusområde	Inflytande, delaktighet och tillit
Förväntat resultat	Ökad trygghet, ökad delaktighet, ökad tillit
Samordningsansvar	Lokalt: Socialnämnderna Hisingen och Nordost utifrån respektive stadsområde Hela staden: Idrotts- och föreningsnämnden och socialnämnd Centrum
Ansvar	Idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för demokrati och medborgarservice, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost samt Förvaltnings AB Framtiden

Bilaga 1: Styrande dokument

Styrande dokument	Koppling till denna plan
Göteborgs Stads program för en jämlik stad	Programmet belyser vikten av jämlika och goda livsvillkor samt innehåller strategier för att ge alla människor i staden möjlighet till delaktighet och inflytande samt bättre förutsättningar för hälsa och livsvillkor. Handlingsplan för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden 2025, lutar sig mot de strategier som program för en jämlik stad innehåller. Insatser i handlingsplanen förekommer inom programmets målområden. En förutsättning för att nå målet att Göteborg inte ska ha några särskilt utsatta områden, är att programmet efterlevs.
Göteborgs Stads plan för en jämlik stad	Planen innehåller aktiviteter i samverkan mellan nämnder och styrelser som ska ge människor i Göteborg rätt till goda och likvärdiga livsvillkor. Insatser i handlingsplanen för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden förekommer delvis som aktiviteter i planen för en jämlik stad, då med samverkan som syfte. Att planen följs i stadens verksamheter bidrar till att nå målet att inga områden ska vara särskilt utsatta.
Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program	Syftet med programmet är att kraftsamla och förtydliga vad som förväntas av stadens nämnder och styrelser i det gemensamma arbetet för att öka tryggheten för de som lever, verkar och vistas i staden och för att minska den individuella och organiserade brottslighetens påverkan på göteborgssamhället. Syftet är att skapa förutsättningar för ett strukturerat, kort- och långsiktigt arbete som anpassas till samhällsutvecklingen och bedrivs samordnat och kunskapsbaserat mot aktuella läges- och problembilder. Det övergripande målet är att Göteborg ska vara en trygg och säker stad där alla som lever, verkar och vistas tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet.
Göteborgs Stads folkhälsoprogram	Programmets mål är att barn och ungdomar ska ha trygga och goda uppväxtvillkor och att alla göteborgare ska ha en god hälsa som är jämlikt och jämställt fördelad.
Göteborgs Stads program för full delaktighet	Målsättningarna i programmet innebär att personer med funktionsnedsättning ska ha samma rätt till bland annat demokratisk delaktighet och ett tryggt liv som alla göteborgare. Stadens verksamheter ska i uppföljningar samla in underlag på ett sådant sätt att det är möjligt att göra analyser utifrån diskrimineringsgrunderna.
Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program	En av målsättningarna är att arbetslösheten i Göteborg ska vara lägst bland Sveriges storstäder.
Göteborgs Stads program för bostadsförsörjning	Målsättningen är att staden ska trygga tillgången till goda bostäder för alla göteborgare. En av strategierna är att stadens ska bidra till goda bostäder och livsmiljöer samt en bättre fungerande bostadsmarknad för alla.

Göteborgs Stads program för lokalförsörjning	Ett av målen är rätt lokaliserad kommunal service, vilket innebär att lokaler finns placerade bland annat utifrån perspektivet där stadens medborgare behöver den. Ett annat mål är socialt hållbar kommunal service, vilket syftar till att stadens verksamhetslokaler ska vara anpassade och tillgängliga för att bidra till ett mer jämlikt Göteborg.
Översiktsplan för Göteborgs Stad	Enligt de inriktningar som översiktsplanen föreslår lokaliseras en stor del av tillkommande bostäder i mellanstaden där områden med socioekonomiska utmaningar ligger. Översiktsplanen slår fast att det handlar om att möjliggöra en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad och att ha en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande. Att ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik, offentliga platser och grönområden samt att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor.
Handlingsplan för arbetet med de mänskliga rättigheterna i Göteborgs Stad	Planen slår fast att alla stadens verksamheter ska genomsyras av principen om mänskliga rättigheter.
Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck	Det övergripande målet för planen är att det hedersrelaterade våldet och förtrycket ska upphöra. Att planen följs i berörda nämnder och styrelser är en förutsättning för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden, då hedersrelaterat våld och förtryck är ett kriterium för att ett område ska klassas som särskilt utsatt.
Göteborgs Stads plan mot våldsbejakande extremism	Planens övergripande mål är att inga individer från Göteborg ska radikaliseras, rekryteras eller utgöra ett hot mot det demokratiska och öppna samhället. Att planen följs i det gemensamma sektorsövergripande arbetet är en nödvändighet för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden, då våldsbejakande extremism utgör ett kriterium för att ett område ska klassas som särskilt utsatt.
Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism	Planens övergripande mål är att Göteborg är en stad fri från rasism. Insatserna handlar om att utveckla kompetens och arbetssätt i samverkan med civilsamhället för att motverka bland annat rasism, islamofobi, antisemitism och trans- och homofobi.
Göteborgs Stads plan för jämställdhet	Planen fokuserar på normer som skapar ojämställdhet mellan könen. Ett av planens utvecklingsområden är frihet från våld med fokus på främjande och förebyggande insatser mot bland annat destruktiva maskulinitetsnormer, samt en meningsfull fritid.
Biblioteksplan för Göteborgs Stad	Planens vision är att folkbiblioteken ska vara en självklarhet för göteborgarna med tillgängliga och öppna bibliotek.

Göteborgs Stads riktlinje för arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings	Syftet med riktlinjen är att nämnder och bolagsstyrelser ska ha en god förmåga i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings. Riktlinjen förtydligar nämnders och bolagsstyrelserns roller och ansvar samt vilka funktioner och vilken förmåga som krävs i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings.
Göteborgs Stads riktlinje för arbetet mot våld i nära relationer	Syftet med riktlinjen är bland annat att det stöd staden erbjuder vid våld i nära relation ska vara likvärdigt oavsett var i staden personen bor.
Plan för meningsfull fritid	Grundskolenämndens plan lutar sig mot strategin Barn och unga ska ha en tillgänglig och meningsfull fritid i program för en jämlik stad och innefattar följande insatsområden: Skolan som arena, utökad timplan, utökad inskrivning i fritidshem och övrig samverkan och andra samarbeten. Planen för meningsfull fritid syftar till att överblicka och rikta insatser till framför allt mellanstadieelever i skolor med en social utsatthet.
Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden 2020 - 2030	Syftet med programmet är att beskriva vad koncernen ska göra för att bidra till att ingen del av staden ska finnas med på polisens lista över särskilt utsatta områden 2025. Handlingsplanen för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden 2025, innehåller till viss del insatser som även förekommer i strategin.
Central samverkansöverenskommelse mellan polisområde Storgöteborg och Göteborgs Stad	Ett övergripande mål med överenskommelsen är att den lokala tryggheten ska öka och brottsligheten minska. Stadens trygghetsfrämjande arbete ska utvecklas och stärkas. I samverkan med polisen och andra sakkunniga, ska brottsutsatta och otrygga platser fortsatt identifieras. Trygg i Göteborg är en viktig del av stadens samlade trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Andra verktyg i arbetet är SSPF och SIG.

Bilaga 2: Indikatorer

Till handlingsplanen finns det indikatorer för att mäta måluppfyllelsen. För att kunna mäta resultat av insatserna har indikatorer samt målvärden tagits fram. Indikatorer och utgångsvärden är hämtade från olika källor och kommer från mätningar som har gjorts 2020 och 2021.

Indikatorer och utgångsvärden för fokusområde Barns och ungas uppväxtvillkor har hämtats från Jämlikhetsrapporten och Fritidsvaneundersökningen. Indikatorer och utgångsvärden för fokusområdena Stadsutveckling, Grundläggande säkerhet och trygghet samt Inflytande, delaktighet och tillit har hämtats från SOM-undersökningen i Göteborg.

Som målvärden har angetts de värden som är ett genomsnitt för samtliga områden i Göteborgs Stad, mot bakgrund av målet att Göteborg ska vara en jämlik stad.

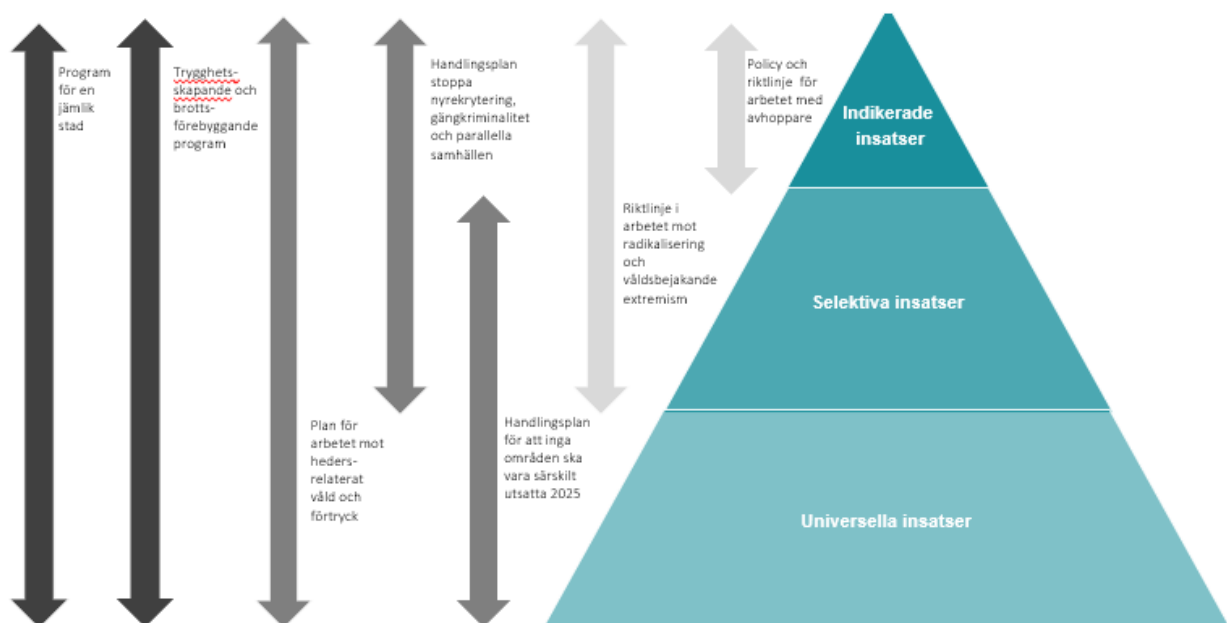
Mål	Indikator	Utgångsvärde	Målvärde 2025
Inga utsatta områden	Antal särskilt utsatta områden	5 (2021)	0
Ökad gymnasiebehörighet	Andel på kommunala skolor i särskilt utsatta områden med behörighet till yrkesprogram på gymnasiet	54 % (juni 2022)	78 %
Ökade svenskkunskaper	Andel på kommunala skolor i särskilt utsatta områden som klarat kunskapskraven i svenska/svenska som andraspråk i årskurs 3	72 % (juni 2022)	85 %
Ökad fritidshemsinskrivning	Andel på kommunala skolor och särskolor i särskilt utsatta områden som är inskrivna i fritidshem i årskurs F-3	50 % (mars 2022)	77 %
En meningsfull fritid	Andel unga i mellanområden med särskilt utsatta områden* som är med i förening, klubb eller grupp	48 % (åk 5) 28 % (åk 9) (2021)	74 % (åk 5) 56 % (åk 9)
En meningsfull fritid	Andel unga i mellanområden med särskilt utsatta områden* som är nöjda med sin fritid	82 % (åk 5) 67 % (åk 9) (2021)	86 % (åk 5) 67 %** (åk 9)
Föräldrar i sysselsättning och egenförsörjning	Andel treåringar i särskilt utsatta områden som ej är inskrivna i förskolan	10 % (2021)	6 % (2021)
Föräldrar i sysselsättning och egenförsörjning	Andel personer 18-64 år som bor i barnhushåll som har fått ekonomiskt bistånd	10 % (2020)	4 %
Ökad trygghet	Trygghetsindex i särskilt utsatta områden	50 % (2021)	73 %
Ökad tillit och delaktighet	Samhörighetsindex i särskilt utsatta områden	49 % (2021)	51 %

*Data från undersökningen möjliggör inte att elever boendes i särskilt utsatta områden särredovisas. Denna uppgift ger sannolikt en högre andel eftersom mer välbärgade områden ingår i samma kategori.

**Undantag där målvärdet istället har varit att behålla utgångsvärdet eftersom värdet för de särskilt utsatta områdena översteg genomsnittet för Göteborg.

Bilaga 3: Preventionspyramiden

En teoretisk utgångspunkt i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet är en uppdelning utifrån preventionsnivåer, vilket kan illustreras i form av en pyramid. Basen i pyramiden innehåller universella insatser som riktar sig till alla invånare och platser där de bor, verkar och som de besöker. Mittensektionen består av selektiva insatser som fokuseras till riskgrupper, individer eller särskilt brottsdrabbade platser. I pyramidens topp finns indikerade insatser som riktar sig till dem som har drabbats av eller begått brott. Insatserna som staden ska utföra för att minska brottsligheten och öka tryggheten behöver rikta sig mot alla nivåer. Handlingsplanen för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025 innehåller framför allt universella insatser till de som bor i dessa områden, men också en del selektiva insatser till exempelvis barn i särskilt utsatta områden. Andra styrande dokument inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området riktar sig mot de andra nivåerna, och i vissa fall mot alla preventionsnivåerna. Pyramiden nedan visar ett urval av styrande dokument inom området.

Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret

Central Samverkansgrupp
(Ordinarie CSG)

Protokoll 11/23
Sammanträdesdatum
2023-06-08

Dnr 0074/23

Utdrag ur protokoll

§ 5 Samverkan före beslut

- a) Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2035 dnr 1669/20 Tjänsteutlåtande samt bilagor utsända 2023-06-01
Helena Österlind, Mie Svennberg samt Maud Willardsson Engström föredrar ärendet. Hänvisning görs till presentation. Justeringen av tidplan krävs med hänsyn tagen till eventuella behov av justeringar utifrån uppdrag i kompletteringsbudget 2023.

Sveriges Lärare framför att planens målsättning att vara klar inom 12 år lika långt som en elev går i skolan. När skolan är underfinansierad kommer de utsatta områden som skall bli bättre bli sämre. Det behövs förutsättningar för att i grunden klara sig genom utbildningssystemet. Då först kan utsatta områden få bättre förutsättningar.

Sacorådet framhåller att det alltid är oroande när politiken framhåller att det ska satsas, samtidigt som det är nödvändigt med besparingar i kärnverksamhet. Målen är jättebra, men det är svårt i detta läge att se positiva effekter då det inte går att långsiktigt tillföra ekonomiska medel. Det är angeläget att se långsiktigt i dessa viktiga satsningar, och att det tillförs medel. Satsningar kan inte göras genom omprioriteringar inom ordinarie verksamhet. Detta ställer sig Vision och Kommunal bakom.

Innehållet i tjänsteutlåtandet är samverkat, om det blir förändringar återkommer ärendet till CSG.

Presentationen biläggs protokollet

Samverkan förklaras därmed fullgjord.

Vid protokollet

.....
Anna Wilsson

Protokollet justeras

.....
Eva Hessman, Arbetsgivaren

.....
Martha Zoura, Kommunal

.....
Erén Andersson Saco/Sacorådet

.....
Elin Pellegrino, TCO, Vision

Handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta

**Redovisning av uppdrag från
kommunfullmäktige 2022-12-08, §9**

2023-05-23

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
1.1	Uppdrag och bakgrund	3
1.1.1	Definitioner	3
1.1.2	Metod och avgränsningar	4
1.1.3	Om lagstadgad verksamhet	5
1.1.4	Omvärldsbevakning	8
2	Analys av föreslagna insatser	9
2.1	Sammanfattning	9
2.2	Fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor	11
2.3	Fokusområde 2: Stadsutveckling	19
2.4	Fokusområde 3: Grundläggande säkerhet och trygghet	21
2.5	Fokusområde 4: Inflytande, delaktighet och tillit	24

1 Inledning

1.1 Uppdrag och bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade 2022-12-08, § 9, att återremittera kommunstyrelsens förslag till handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta områden med uppdraget att:

1. genomföra en fördjupad ekonomisk analys av hur förslagen i handlingsplanen ska kunna genomföras, vilka omprioriteringar som är möjliga i nämnder och bolag utifrån lagstadgad verksamhet, samt vilka konsekvenser sådana prioriteringar har för utbildnings- och välfärdsnämndernas verksamhet och personal.
2. revidera planperiodens slut från år 2025 till 2035 samt utreda hur fokusområden och insatser behöver anpassas till den nya planperioden samt vilka insatser som behöver bli permanenta efter planperiodens slut

Denna rapport fokuserar på det första uppdraget ovan, att se hur insatserna i handlingsplanen ska kunna genomföras samt om omprioriteringar är möjliga. I de fall det går att bedöma konsekvenser för utbildnings- och välfärdsnämndernas verksamhet och personal så ingår det under respektive insats.

1.1.1 Definitioner

Uppdraget i budget 2021 att ta fram denna handlingsplan utgår från polisens definition av särskilt utsatta områden, varför detta begrepp används i planen. När polisen använder begreppen utsatt, risk- eller särskilt utsatt område avses bostadsområden där kriminella nätverk i olika grad har påverkan på lokalsamhället. Med utsatt i denna betydelse avses att de boende påverkas negativt, antingen direkt på grund av brottslighet eller extremistisk verksamhet eller indirekt genom de konsekvenser detta leder till såsom otrygghet och rädsla.

Polisens definition ingår i deras nationella lägesbild som tas fram av underrättelseenheten vid Nationella operativa avdelningen (Noa) genom en analys av de områden som inrapporteras av Sveriges lokalpolisområden. Analysen består av en bedömning av graden av utsatthet utifrån fyra kriterier:

- De boendes benägenhet att delta i rättsprocessen
- Polisens möjlighet att utföra sitt uppdrag
- Eventuella parallella samhällsstrukturer
- Extremism, främst våldsbejakande islamistisk extremism

Samtliga områden har också gemensamt att de har en låg socioekonomisk status.

Utsatta områden

Ett utsatt område är ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där de kriminella har inverkan på lokalsamhället. Påverkan kan utgöras av direkta påtryckningar, exempelvis genom hot och utpressning, eller indirekta, som till exempel narkotikahandel och offentliga våldshandlingar.

Riskområden

Ett riskområde uppfyller samtliga kriterier för ett utsatt område men når inte riktigt upp till de kriterier som kännetecknar ett särskilt utsatt område. Läget är dock så alarmerande att det finns en överhängande risk att området riskerar att bli särskilt utsatt om inte adekvata åtgärder sätts in.

Särskilt utsatta områden

Ett särskilt utsatt område kännetecknas av en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen. Det kan även förekomma systematiska hot och våldshandlingar mot vittnen, målsägare och anmälare i området. Ett särskilt utsatt område inbegriper även i viss mån parallella samhällsstrukturer, extremism såsom systematiska kränkningar av religionsfriheten eller starkt fundamentalistiskt inflytande som begränsar människors fri- och rättigheter samt en hög koncentration av kriminella.

1.1.2 Metod och avgränsningar

Rapporten avgränsar den ekonomiska analysen till de nämnder och styrelser som har samordningsansvar för respektive insats.

För att minska den administrativa bördan för berörda nämnder och styrelser har metoden inte innefattat politiskt beredda underlag utöver de remissvar som nämnder och styrelser lämnade i ärendet hösten 2021. Stadsledningskontoret har valt att låta berörda förvaltningar och bolag i april 2023 besvara ett antal frågor angående eventuell kostnadspåverkan och behov av resurser. Frågor har även ställts om hur pågående insatser finansieras idag och om det utgår statsbidrag. Förvaltningar och bolag har även besvarat frågor kopplat till eventuella möjligheter till omprioriteringar och vilka konsekvenser sådana omprioriteringar skulle få utifrån verksamhet och personal. Detta utgör ytterligare underlag för stadsledningskontorets analys.

Övriga nämnder och styrelser har inte ingått i den ekonomiska analysen men frågor har ställts till samordningsansvariga förvaltningar och bolag om insatsens ekonomiska påverkan i ett hela staden perspektiv.

För att möjliggöra en ekonomisk analys till 2035 behöver övergripande demografiska bedömningar ingå. På lång sikt kommer alla åldersgrupper att växa. I ett lite kortare perspektiv antas dock barn i förskole- och grundskoleåldern tillfälligt att minska till följd av mindre barnafödande. Antalet barn i förskoleåldrarna kommer att minska något de närmaste åren medan antalet barn i åldrarna 6 till 15 år påverkas några år senare.

Då flera av handlingsplanens insatser riktar sig till barn i skolåldern är det svårt att göra kostnadsberäkningar som sträcker sig längre fram i tiden. I de fall det gjorts uppskattningar så utgår de från den långsiktiga prognosen i Göteborgs Stads Långsiktiga ekonomiska förutsättningar 2022–2040.

1.1.3 Om lagstadgad verksamhet

Enligt kommunallagen får kommuner själva ta hand om angelägenheter av allmänt intresse. Det gäller sådant som har anknytning till kommunens område eller deras medlemmar. Vissa verksamheter är frivilliga såsom fritid och kultur, sysselsättning och näringslivsutveckling. Den största delen av kommunal verksamhet består dock av uppgifter som kommunerna är skyldiga att bedriva enligt lag såsom socialtjänst, omsorg och utbildning inom skolväsendet. Detta innebär att kommunen ansvarar för många centrala välfärdstjänster som kan påverka utvecklingen av de särskilt utsatta områdena enligt Polismyndighetens definition. Des ansvarsområden som innefattas i förslaget till handlingsplan regleras av olika lagar, ibland med tillhörande förordningar, exempelvis socialtjänstlagen (2001:453), skollagen (2010:800), plan- och bygglagen (2010:900)², lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter och kommunallagen (2017:725).

Socialtjänsten: Socialtjänstens ansvar regleras i socialtjänstlagen (SoL). Det är en ramlag som ger kommunerna relativt stor frihet att anpassa verksamheten efter de lokala förutsättningarna. Socialtjänstlagen fastställer grundläggande principer för hur socialtjänsten ska arbeta med att främja människors välbefinnande, förebygga sociala problem och bistå personer som behöver hjälp och stöd. Lagen ger också riktlinjer för hur socialtjänsten ska arbeta med frågor som bland annat rör barn och unga, äldre, funktionsnedsatta och personer med missbruksproblem.

Enligt SoL har kommunerna ett övergripande ansvar för att genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden. Detta inkluderar att samarbeta med andra aktörer som frivilligorganisationer, myndigheter och invånare.

De insatser som berör socialtjänstens verksamhet i förslaget till handlingsplan är i sig inte reglerade av någon lag eller förordning, utan är ett sätt för Göteborgs Stad att leva upp till socialtjänstlagens mål om ekonomisk och social trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet.

Utbildningsverksamhet: Skollagen ställer flera krav på kommunerna när det gäller skolväsendet. Även skollagen är en ramlag som ger kommunen möjligheter att göra lokala anpassningar av verksamheten för att möta målsättningarna.

Kommunen är bland annat skyldig att erbjuda för-, grund- och gymnasieskola samt viss vuxenutbildning. Enligt skollagen ska kommunen erbjuda förskola för alla barn som fyllt ett år i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier, eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt. Förskoleklass och grundskola ska erbjudas

alla barn som är bosatta i kommunen beroende av ålder. Förskoleklass och grundskola omfattas dessutom av skolplikt. Kommunen är även skyldig att upprätthålla en god och säker skolmiljö.

Skollagen anger att alla elever ska ges likvärdiga förutsättningar att nå kunskapsmålen, oavsett deras socioekonomiska bakgrund eller andra faktorer som kan påverka deras skolgång. Skolorna ska också arbeta för att motverka eventuella skillnader i kunskapsresultat mellan elever med olika socioekonomisk bakgrund genom att till exempel erbjuda extra stöd och resurser till elever som har behov av det.

En del av insatserna i handlingsplanen, såsom insats 1:4 om att antalet elever i skolor i särskilt utsatta områden som går ut grundskolan med gymnasiebehörighet är insatser som följer av målsättningarna i skollagen. Likaså insats 1:5 som syftar till att fler barn i särskilt utsatta områden ska gå i förskolan. Andra insatser i planen som berör utbildningsväsendet är i sig inte uttryckligen reglerade i lag, utan är ett sätt för Göteborgs Stad att leva upp till skollagens krav om likvärdiga förutsättningar att nå målen.

Samhällsplanering: Kommuner har också en central roll i samhällsbyggnadsprocessen vilket bland annat regleras i plan- och bygglagen som även det är en ramlag som övergripande reglerar hur kommunen ska hantera frågor kring samhällsplanering, men även ger utrymme för egna bestämmelser på kommunal nivå. Bestämmelserna i lagen syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden.

Kommunen ansvarar för att planera och utveckla samhället, exempelvis genom att ta fram översiktsplaner och detaljplaner. Genom det kommunala planmonopolet har kommuner ett ansvar att fatta beslut om utformningen och utvecklingen av den lokala bebyggelsen. Det handlar också om förvaltning och underhåll av den fysiska miljön.

De insatser i handlingsplanen som berör samhällsplanering syftar till att bidra till en mer socialt hållbar, trygg och jämlik stad. Nämnder inom fysisk planering och exploatering, socialnämnder med geografiskt områdesansvar och bolag inom Förvaltnings AB Framtiden ska i samverkan inom planering och genomförande kraftsamla utifrån strategier inom programmet för en jämlik stad, där målet är att skapa hållbara och jämlika livsmiljöer. Det är ett sätt för Göteborgs Stad att möjliggöra en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden.

Barnkonventionen: Barnkonventionens artiklar 1–42 är inkorporerade i svensk lag, vilket innebär att barnkonventionen har samma status som andra lagar i Sverige. Enligt barnkonventionens grundprinciper ska varje barn ha samma rättigheter till trygghet (artikel 19), utbildning och utveckling (artiklarna 2, 6, 28 och 29), samt till fritid (artikel 31) och vid alla åtgärder som rör barn ska barnets åsikter beaktas och barnets bästa komma i främsta rummet (artiklarna 3 och 12). Flertalet insatser i handlingsplanen kan ses utifrån de rättigheter som barnkonventionen ger barnet.

Stöd i föräldraskapet är en rättighet barnet har enligt barnkonventionen. Föräldraskapsstöd enligt handlingsplanen syftar till att ge kunskap om barns behov, stärka föräldraförmågan och relationen mellan förälder och barn. Att ge möjlighet till språkträning på svenska för föräldralediga i särskilt utsatta områden är inte en lagstadgad verksamhet men kan motiveras utifrån barnkonventionen då den stärker föräldrars möjligheter att ta sitt föräldraansvar.

Förskola, grundskola och fritidshem bedöms ha en central roll för att ge alla barn goda framtidsutsikter och stärka rätten till liv, hälsa och utveckling (artikel 6). Barns och ungas möjligheter till lärande, utveckling och fritid blir därmed inte endast beroende av vårdnadshavares förutsättningar och ambitioner. Handlingsplanens insatser om exempelvis utökad timplan (insats 1:2), att fler elever ska gå på fritidshem och förskola (insats 1:3 och 1:5) är ett sätt för Göteborgs Stad att säkerställa barnets rättigheter i de särskilt utsatta områdena.

I handlingsplanen ingår insatsen att fler barn i särskilt utsatta områden ska informeras om möjligheten till sommarjobb inom kommunen (insats 1:8). Insatsen i sig är inte lagstadgad, men kan bedömas utifrån flera av barnkonventionens artiklar då ett sommarjobb bidrar till utbildning, en meningsfull fritid och allmän utveckling.

Alla barn har rätt till en bra fritid (artikel 31). Att i tidig ålder få möjlighet att engagera sig i olika idrotter, kulturliv och fritidsaktiviteter kan troligen stimulera till fortsatta aktiviteter högre upp i åldrarna. Planens insatser som syftar till att stärka samverkan med civilsamhället och föreningslivet i de särskilt utsatta områdena är ett sätt för Göteborgs Stad att leva upp till barnkonventionen. Även insatsen om Skolan som Arena (1:1) stärker barnets rätt till fritid.

Handlingsplanens förslag kan således skapa bättre förutsättningar och ge barn bättre livschanser och förbättrade möjligheter att påverka sin framtid. Dessutom förväntas förslagen främja principen om barnets bästa när det gäller mer övergripande aspekter på samhällsnivå.

En handlingsplan som riktas mot ett visst geografiskt område riskerar dock att ställa barn i andra områden utanför en insats som kan vara mycket viktig för det enskilda barnet. Det skulle också kunna innebära att insatsen upphör om det enskilda barnet flyttar, trots att behovet kvarstår.

Övrigt: Lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare innehåller bestämmelser om kommuners ansvar att erbjuda samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. Skyldigheten att erbjuda samhällsorientering upphör tre år efter det att den nyanlände första gången folkbokfördes i en kommun. Handlingsplanens insats 4:1 om att invånare i särskilt utsatta områden som har behov av men inte tidigare tagit del av samhällsorientering ska erbjudas och motiveras att delta i kursen går således utöver kommunens skyldigheter enligt lag.

Lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete träder i kraft 1 juli 2023. Det lagstadgade ansvaret innebär bland annat att kommunerna ska ta fram lägesbilder över brottsligheten inom kommunens geografiska

område men även en kravställning över vad en sådan ska innehålla. Handlingsplanens insats 3:1 om att det ska finnas ett särskilt fokus på särskilt utsatta områden i den lägesbild som rapporteras till kommunstyrelsen ligger i linje med lagbestämmelserna.

1.1.4 Omvärldsbevakning

Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att förbereda en utökning av undervisningstiden i lågstadiet för att elever ska få tillräckligt med undervisningstid för att utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål. I Skolverkets uppdrag ingår att förbereda för att undervisningstiden ska utökas med totalt en timme per skoldag i lågstadiet, men tiden kan fördelas mellan årskurserna. Skolverket ska lämna förslag på hur en utökning av undervisningen kan införas och redogöra för vilka ekonomiska och andra konsekvenser detta skulle få. Uppdraget ska redovisas till Utbildningsdepartementet senast den 1 december 2023.

I betänkandet Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid (SOU 2022:61) föreslås att en utökad rätt till fritidshem ska utformas som ett avgiftsfritt allmänt fritidshem för alla 6–9-åringar. Dessutom ska 6–12-åringar kunna erbjudas fritidshem eller öppen fritidsverksamhet eller mer tid i dessa två verksamheter mot bakgrund av barnets levnadsvillkor. Kommunen ges dessutom ökad informationsskyldighet vilket innebär att ta kontakt med vårdnadshavare till elever som ska erbjudas allmänt fritidshem och vars barn inte går i fritidshemmet och informera om fritidshemmets syfte och rätten till fritidshem. Utredningen föreslår även att ett nytt rekvisit förs in i skollagen, levnadsvillkor, vilket förklaras som de omständigheter i miljön och de förutsättningar som ett barn växer upp och lever i och med. Syftet är att vara ett stöd för huvudmän och rektorer som ser behov av att ge en grupp elever rätt till fritidshem – med anledning av de levnadsvillkor som råder i ett bostadsområde eller som påverkar en skola. Ändringarna i skollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025. Hemkommunernas informationsskyldighet ska dock träda i kraft den 1 januari 2025. Finansieringsprincipen föreslås gälla.

Handlingsplanen för inga särskilt utsatta områden har utgått från polisens definition av särskilt utsatta områden. Polismyndighetens områdesindelning har kommit till för att kartlägga och motverka kriminalitet i områden med socioekonomiska problem och kriminell närvaro genom att följa läget och upptäcka nya sårbara boendemiljöer som löper större risk att utvecklas till utsatta områden. Listan är ett polisiärt verktyg för att kunna göra fortsatta analyser samt prioritera åtgärder och resurser. Ett annat sätt att dela in områden är genom verktyget Segregationsbarometern, framtagen 2020 av Delegationen mot segregation (Delmos) i syfte att minska och motverka segregation. I verktyget finns ett rikstäckande index som belyser hur olika områden förhåller sig till varandra gällande socioekonomiska faktorer. Verktyget är ett webbaserat uppföljningssystem som visar statistik med hjälp av indikatorer och gör det möjligt att mäta och följa indikatorer som har betydelse för den socioekonomiska boendesegregationen och dess utveckling på olika geografiska

nivåer: nationell nivå, länsnivå, kommunnivå, regionala statistikområden (RegSO) och demografiska (DeSO). Verktöget är tänkt att stödja aktörer, bland annat kommuner, i att arbeta strategiskt och kunskapsbaserat mot segregation. Boverket ansvarar idag för Segregationsbarometern.

I en forskningsrapport, Att identifiera utsatta bostadsområden, En jämförande analys mellan polisens lista och segregationsbarometern från 2023, har en jämförande studie över polismyndighetens områdesindelning och Delmos indelning i områdestyper presenteras. Resultaten för Göteborg visar en relativ låg överensstämmelse mellan polisens lista (PL) och Delmos områdestyper.

Utöver ovan nämnda områdesindelningar har grundskoleförvaltningen arbetat fram ett socioekonomiskt index tillsammans med Statistiska Centralbyrån, SCB. Utifrån detta index fördelas skolpengen över stadens olika skolor. Förvaltningsledningen har beslutat att skolor med ett index över 200 ska omfattas av insatserna i förslaget till handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta områden 2025. Dessa skolor överensstämmer till viss del med polisens kategorisering av områden, samt Delmos indelning.

2 Analys av föreslagna insatser

2.1 Sammanfattning

Göteborgs Stads samtliga förvaltningar och bolag bedriver idag ett omfattande arbete inom det område handlingsplanen berör. Ekonomiska effekter kan vara ökade kostnaden för den nämnd eller styrelse som står för insatsen, medan den kan ge positiva ekonomiska effekter för en annan verksamhet i staden. De minskade kostnader som uppkommer genom ett väl utfört jämlikhetsfrämjande, trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete visar sig ofta först på längre sikt.

En mindre segregerad stad utan särskilt utsatta områden bedöms ha en positiv inverkan på både invånarnas och Göteborgs Stads ekonomiska situation. Människor som arbetar och försörjer sig själva har bättre livsvillkor och hälsa och staden bör få minskade utgifter för arbetsmarknadsinsatser och försörjningsstöd. Att bryta den negativa spiralen så att fler föräldrar kommer i försörjning, färre människor hamnar i utanförskap och fler unga slutför sin gymnasieutbildning bör ge stora effekter ekonomiskt för individerna och det omgivande samhället.

En förbättrad socioekonomi och ökad trygghet i ett område skapar bättre förutsättningar för lokala näringsidkare och fler affärsverksamheter kan lockas att etablera sig, vilket i sin tur kan generera fler arbetstillfällen. Ett tryggare samhälle leder också på sikt till minskade kostnader för sociala insatser och reparationer och klottersanering på offentliga platser.

Det är komplicerat att förutse och beräkna såväl ekonomiska som andra konsekvenser av handlingsplanens insatser. Svårigheten ligger i att analysen

berör komplexa samband och långsiktiga effekter vilket påverkar kostnaden. Det är också svårt att isolera effekterna av insatser som riktas mot specifika målgrupper, exempelvis barn i en viss ålder och geografisk hemvist i förhållande till utfall i grundskolan, gymnasieskolan eller andra långsiktiga konsekvenser så som individers etablering på arbetsmarknaden och hälsa. Analysen kompliceras ytterligare då åtgärder på nationell och lokal nivå samt omkringliggande samhällshändelser, kan komma att påverka utfallet och kostnaderna.

Utredningen visar att handlingsplanen kommer att innebära ökade kostnader för staden då de insatser som föreslås är omfattande. Bedömningar av ekonomiska konsekvenser och omfattningen av insatserna, samt hur de kan finansieras genom eventuella omprioriteringar är i flera fall svåra att göra för respektive nämnd och för staden som helhet. Vissa av insatserna pågår och är helt eller delvis finansierade med tidsbegränsade statliga medel. Statsbidraget Likvärdig skola finansierar bland annat skolan som arena idag men kommer inte att kunna täcka ytterligare kostnader vid en ökad omfattning. Statsbidraget för sociala insatser i utsatta områden försvinner efter 2023 vilket beskrivs mer utförligt i insats 1:7 och statsbidraget för föräldraskapsstöd ska tillkomma vilket beskrivs i insats 1:6. När tidsbegränsade statsbidrag upphör behöver förvaltningarna finna finansiering i andra delar av kärnverksamheten eller avveckla verksamhet som inte är lagstadgad för att nå en ekonomi i balans.

Främst är det socialnämnderna, grundskolenämnden och till viss del förskolenämnden som bedöms få störst kostnadspåverkan och därmed vara i behov av tillskott om samtliga insatser ska kunna genomföras. För stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och stadsfastighetsnämnden bedöms kostnadspåverkan av insatserna i handlingsplanen bli mer marginell beroende på ambitionsnivå och att omprioritering kan vara möjligt inom vissa delar. Inom nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning bedöms vissa omprioriteringar inom tilldelad budget vara möjliga men en utökning av befintliga insatser kan innebära ökade kostnader. För Förvaltnings AB Framtiden bedöms insatserna rymmas inom koncernens beslutade strategi för utvecklingsområden som sträcker sig till 2030. Efter det är finansieringen osäker.

Stadsledningskontoret kan konstatera att för flertalet av insatserna så behövs det ökad bemanning av personal vilket kommer vara problematiskt framöver. Bristen på arbetskraft är en av de största utmaningarna för såväl kommuner, regioner som hela näringslivet. Enligt Göteborgs Stads kompetensförsörjningsprognos 2022–2032, kommer stadens förvaltningars samlade behov av rekryteringar inom de närmaste tio åren att uppgå till närmare 40 000 personer. Det är framför allt inom stadens största yrkesgrupper lärare, undersköterska, barnskötare och stödassistent som behovet av personal kommer att öka enligt stadsledningskontorets prognoser. Arbetssätt behöver därför utvecklas och förändras liksom att det behövs satsningar och investeringar i välfärdsteknik, digitalisering samt satsningar på innovation.

Stadsledningskontorets bedömning är att för de insatser som inte är påbörjade så bedöms kostnadspåverkan 2024 bli marginell då det tar tid att planera för och

starta verksamhet. De insatser som redan är i gång och där statsbidraget upphör 2024 behöver tillkommande finansiering.

Utifrån tidigare remissvar och förvaltningarnas underlag uppskattar stadsledningskontoret de tillkommande kostnaderna för att genomföra insatserna enligt handlingsplanen till cirka 60–65 mnkr årligen från 2025. Av dessa kan cirka 5–10 mnkr omprioriteras inom nämndernas ramar.

Majoriteten av insatserna bedöms ge positiva ekonomiska effekter på sikt, såväl för den ansvariga nämnden som i ett hela staden perspektiv. Den långsiktiga ekonomiska analysen, till 2035, bedöms dock svår att genomföra då det är svårt att uppskatta såväl behoven av insatserna, kostnader för dessa samt vilken övrig verksamhet som behöver prioriteras under perioden.

2.2 Fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor

Insats 1:1 Skolan som arena eller motsvarande koncept ska implementeras och utvecklas på samtliga kommunala mellan- och högstadieskolor i särskilt utsatta områden

Förväntat resultat är att fler barn får en meningsfull fritid och bättre skolresultat. Färre barn vistas efter skoltid i kriminella miljöer eller miljöer där de riskerar att rekryteras till kriminalitet. I ett längre perspektiv förväntas att fler elever går ut grundskolan med godkända betyg och behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.

Samordningsansvar för insatsen har grundskolenämnden. Övrigt ansvar har idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, lokalnämnden, socialnämnderna Hisingen och Nordost samt Förvaltnings AB Framtiden.

Skola som arena är en samverkansinsats som finansieras av grundskolenämnden tillsammans med andra offentliga aktörer på tre olika sätt. Elva skolor samfinansieras enligt en 50/50 princip av grundskolenämnden och socialnämnderna. Varje skola/skolområde har 1 mnkr som främst går till tjänster som koordinator och samordnare på skolan.

Ett motsvarande koncept är Lights On där Framtiden koncernen finansierar insatsen i tio skolor tillsammans med grundskolenämnden med fördelningen 80/20. Varje skola/skolområde kostar även här 1 mnkr. På två skolor kommer finansiering även från socialnämnd Centrum.

Graden av ekonomisk påverkan på grundskolenämnden beror således på hur formen av den framtida implementeringen ser ut. Oavsett form innebär det att grundskolenämnden minst är med och medfinansierar.

Grundskoleförvaltningen har beslutat att i ramen för denna plan ska socioekonomiskt index gälla från 200 vilket gör att det blir ytterligare tre skolenheter som omfattas. Vid en ökad omfattning med ytterligare tre skolenheter till 2026 uppskattas kostnaden till 3 mnkr per år för staden.

Grundskoleförvaltningen anger att det är svårt med en omprioritering av budgeten eftersom tilldelningen till skolorna grundar sig på resursfördelningsmodellen som redan tar hänsyn till socioekonomiska olikheter. Resursfördelningsmodellen är framräknad utifrån en likvärdig fördelning mellan skolorna för att lyckas i sitt uppdrag.

Eftersom det råder en osäkerhet i den framtida finansieringen utifrån årliga budgettilldelningar och framtida avtal med Framtiden koncernen blir det en osäkerhet i de uppskattade siffrorna. Under tidsperspektivet framåt kan det också tillkomma och falla ifrån skolor som finns inom området inga särskilt utsatta områden. Detta påverkar också de beräknade tillkommande kostnaderna.

De skolor som är en del av Skola som arena är finansierade inom ram och förlängs årsvis. Skolorna som är en del av Lights On löper som ett avtal fram till 2026 när beslut kommer att tas om Framtiden koncernen kommer att fortsätta finansieringen.

Kostnader för insatsen uppskattas till 3 mnkr per år vid en ökad omfattning med ytterligare tre skolenheter till 2026.

Insats 1:2 Utökad timplan ska implementeras i årskurs 4 - 5 i fler kommunala skolor i särskilt utsatta områden

Förväntat resultat är att fler barn får en meningsfull fritid och bättre skolresultat. Färre barn vistas efter skoltid i kriminella miljöer eller miljöer där de riskerar att rekryteras till kriminalitet. I ett längre perspektiv förväntas att fler elever går ut grundskolan med godkända betyg, behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.

Ansvarig för insatsen är grundskolenämnden.

I dagsläget har åtta skolenheter implementerat utökad timplan i åk 4-5 vilka finansieras med statsbidraget för likvärdig skola som beslutats till och med år 2025. I Riksdagens budget finns en utökning av statsbidraget motsvarande 115 mnkr för riket 2025.

Om alla skolor med socioekonomiskt index över 200 ska täckas, behöver ytterligare sex skolenheter medverka till och med 2035. Det handlar om en permanent nivåhöjning om motsvarande cirka 1,75 mnkr per skola. Till och med 2025 skulle detta innebära fyra nya enheter motsvarande 7 mnkr. Fullt ut implementerad innebär detta år 2035 ytterligare två nya enheter vilket ger totalt 10,5 mnkr i kostnader per år framöver.

För att genomföra insatsen behövs utbildad personal.

Kostnader för insatsen uppskattas år 2035 till 10,5 mnkr per år.

Insats 1:3 Fler elever i årskurs F - 3 på kommunala skolor i särskilt utsatta områden ska gå på fritidshem

Det förväntade resultatet av insatsen är att fler barn får en meningsfull fritid och bättre skolresultat. Färre barn vistas efter skoltid i kriminella miljöer eller

miljöer där de riskerar att rekryteras till kriminalitet. I ett längre perspektiv förväntas att fler elever går ut grundskolan med godkända betyg och behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.

Ansvarig för insatsen är grundskolenämnden.

Det sker idag ett arbete för att öka inskrivningen i fritidshem i skolor i särskilt utsatta områden, trots att deras vårdnadshavare varken arbetar eller studerar. Insatsen finansieras idag med ordinarie elevpeng för fritidshem F-3 enligt budget 2023 och grundskoleförvaltningen har utformat en resursfördelningsmodell för skolorna som tar hänsyn till socioekonomiska olikheter.

I sitt tidigare remissvar angående handlingsplanen så utgick grundskolenämnden från en volymökning av fritidshemmen om 3 procent vilket skulle innebära kostnader för nämnden om cirka 4,3 mnkr årligen.

Grundskoleförvaltningen anger i underlaget till rapporten att avgiften för fritidshem är avgörande för insatsens effekter. En reducerad avgift bedöms ge en inskrivningsökning av antalet barn i fritidshem, vilket kan ses som positivt utifrån intentionerna i planen. Det skulle även innebära en kostnadsökning för grundskolenämnden likväl som en minskning i intäkter i form av avgifter.

Förvaltningen bedömer att det är svårt att göra omprioriteringar inom den egna budgeten på kort sikt. Som framgår under rubriken Omvärldsanalys pågår nu en statlig utredning (SOU 2022:61) om ökad rätt till fritidshem där finansieringsprincipen föreslås gälla.

Denna insats berör enbart grundskolenämndens budget men kan ge positiv påverkan på andra nämnders kostnader, exempelvis socialtjänsten, då elever på lågstadiet stannar längre i skolan på dagarna. Insatsen bedöms ge positiva effekter på skollagens målsättningar samt andra insatser i föreliggande handlingsplan, såsom insats 1:4. Det förväntade resultatet av insatsen bedöms på längre sikt, till 2035, ge positiva ekonomiska effekter på samhällsnivå vilket kan komma att påverka flera nämnders budget.

Kostnader för insatsen uppskattas till cirka 4,3 mnkr årligen.

Insats 1:4 Öka antalet elever i skolor i särskilt utsatta områden som går ut grundskolan med gymnasiebehörighet

Förväntat resultat är att fler elever går ut grundskolan med godkända betyg och behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.

Ansvarig för insatsen är grundskolenämnden.

Det sker idag ett arbete på grundskoleförvaltningen med att rikta stödjande åtgärder till skolor i särskilt utsatta områden. Aktiviteter håller på att tas fram inom förvaltningen och ska göras inom befintlig ram.

Det pågår en omprioritering på förvaltningsnivå för att rikta insatser mot skolor i särskilt utsatta områden. I dagsläget viktas 19 procent av elevpengen baserad på socioekonomiska index vilket kan anses vara en omprioritering av medel för att skapa likvärdighet inom och mellan stadens skolor. Det kan komma att innebära att andra verksamheter inte får samma stöd på grund av omprioriteringar.

Insatsen bedöms generera fler behöriga elever som börjar gymnasiet. Detta kan få konsekvenser för planering och dimensionering av utbildningsnämndens organisation och kan påverka kostnaderna.

Kostnader för insatsen uppskattas genomförbar inom ram.

Insats 1:5 Fler barn i särskilt utsatta områden ska gå i förskolan

Förväntat resultat är att fler barn får tillgång till förskolans utbildning och blir bättre rustade inför grundskolan vilket leder till bättre skolresultat. Fler föräldrar, särskilt kvinnor, får möjlighet att studera och arbeta vilket leder till fler föräldrar i sysselsättning och egenförsörjning samt en ökad delaktighet i samhället.

Samordningsansvar har förskolenämnden och ansvar har även socialnämnderna Hisingen och Nordost.

Riksdagen har beslutat om ändringar i skollagen som syftar till att fler barn ska gå i förskola och få möjlighet till bättre språkutveckling i svenska. Ändringarna gäller från 1 juli 2023 och följer finansieringsprincipen. Kommunerna ges ett generellt statsbidrag motsvarande 8 kr/invånare per år. För Göteborgs del innebär det 2,3 mnkr för halvåret 2023 och 4,6 mnkr årligen från och med 2024. Förskolenämnden lyfter behovet av tillskott i verksamhetsnomineringar i förutsättningar för budget 2024–2026 med 10,5 mnkr år 2024 och ytterligare 3 mnkr år 2025 och framåt.

Kompetensförsörjning med ett ökat personalbehov och konkurrens om arbetskraft inom välfärdens sektorer är en utmaning. För att insatsen ska ge resultat behövs utbildad personal och den utmaningen är extra stor i särskilt utsatta områden.

Kostnader för insatsen bedöms uppgå till 13,5 mnkr från 2025 och framåt men finansieras delvis av statsbidrag på 4,6 mnkr.

Insats 1:6 Föräldrar i särskilt utsatta områden ska erbjudas och motiveras att delta i föräldraskapsstöd

Förväntat resultat är att föräldraförmågan hos föräldrarna stärks och de får ett starkare nätverk av andra föräldrar i området samt en ökad kunskap om hur det är att vara förälder i Sverige samt vilka rättigheter, skyldigheter och möjligheter man har som förälder.

Samordningsansvar för insatsen har socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost. Ansvar har också förskolenämnden och grundskolenämnden.

Socialförvaltningarna har idag utökade satsningar på föräldrastöd utöver ordinarie verksamhet med familjecentrerat arbetssätt (FCA) och utökade hembesök i samverkan med Västra Götalandsregionen. Detta sker bland annat genom IOP (idéburet offentligt partnerskap) med civilsamhället och bekostas av statsbidrag. Från och med 2024 är finansieringen oviss.

Genomförande av fler utbildningar, som till exempel Förälder i nytt land och ABC-föräldrakurser (Alla Barn i Centrum), kommer att innebära kostnadsökningar med i första hand personalkostnader.

Omprioritering i verksamheten är svårt eftersom en stor andel av socialnämndernas budget ligger inom ramen för myndighetsutövning. En konsekvens av eventuella omprioriteringar kan bli att avveckla verksamhet som inte är lagstadgad, som till exempel viss fritidsverksamhet, färre fältarbetare och förkortade öppettider på mötesplatser. Detta kan också påverka lagstadgad verksamhet såsom att det blir färre socialsekreterare vilket kan leda till längre handläggningstider.

Socialförvaltning Centrum ser dock en möjlighet till delvis omfördelning av personal då det är ett minskat inflöde av deltagare till samhällsorienteringen för nyanlända vilket möjliggör att befintlig personal kan användas till andra insatser. Men ett minskat inflöde av nyanlända innebär också minskade intäkter från kranskommunerna och minskad schablonersättning vilket påverkar den totala budget, vilket blir en svårighet vid omprioriteringar.

Socialförvaltningarna bedömer att det behövs resurstillskott motsvarande cirka 5 mnkr/år för att utöka föräldrastödet.

Särskilda medel för föräldraskapsstödsprogram aviserades först som ett generellt statsbidrag till kommunerna, för Göteborgs del 11,2 mnkr, men har sedan i Riksdagens budget för 2023 flyttats från det generella anslaget och istället omvandlats till ett riktat statsbidrag. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd har nu fått i uppdrag av regeringen att förbereda för ett statsbidrag till kommuner, regioner och andra relevanta aktörer men villkor och belopp är i dagsläget inte presenterade.

Kostnader för insatsen uppskattas till cirka 5 mnkr/år och bör kunna finansieras med ovanstående statsbidrag.

Insats 1:7 Utvärderade och verkningsfulla sociala insatser riktade till barn och unga i särskilt utsatta områden, ska fortsätta planperioden ut i särskilt utsatta områden

Förväntat resultat är kunskap om vilka av insatserna som ger önskat resultat och minskad risk för unga att hamna i kriminalitet.

Ansvar och samordningsansvar för insatsen har socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost.

Socialnämnd Centrum har samordningsansvar gällande ansökan och rapportering av statsbidrag. I enlighet med detta kommer förvaltningen göra en uppföljning i samband med slutrapportering till Socialstyrelsen. Detta sker

enligt befintligt uppdrag. Statsbidraget gäller Socialstyrelsens uppdrag att genomföra en satsning på sociala insatser för barn och unga i utsatta områden under åren 2021–2023. Socialstyrelsen betalar ut medlen under 2023 och de kan användas till och med den 31 december 2023, och därefter saknas finansiering. Under 2023 erhöll Göteborgs Stad 40 mnkr. Stadsledningskontoret har beskrivit att statsbidraget upphör i kapitel 8 Socialnämnder i förutsättningar för budget 2024–2026. Även socialnämnderna har beskrivit detta i sina verksamhetsnomineringar i förutsättningar för budget 2024–2026.

Det har genomförts olika förstärkta insatser i socialförvaltningarna som ligger i linje med insatsen. Förstärkningen innebär bland annat: Förebyggande socionom mot skolåldern, fältarbetare, SSPF (skola-socialtjänst-polis-fritid)-koordinator och SIG (sociala insatsgrupper)-koordinator trygghetskoordinator, utökning av Lights On, fritidsledare för mellanstadier, utökning av familjebehandling och utökning av psykolog och tolk (stöd till föräldrar med barn och unga i riskzon).

Kostnader för insatsen är svåra att uppskatta då det är flera insatser som berörs och de ännu inte är utvärderade. Utvärderingen kan ske inom ram.

Insats 1:8 Arbeta aktivt och uppsökande för att öka antalet kommunala sommarjobbare i särskilt utsatta områden

Förväntat resultat är att fler ungdomar ska få sysselsättning, arbetslivserfarenhet och egen inkomst. Ansvaret för insatsen ligger hos nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning.

Insatsen innebär kostnader i form av löner till ungdomar och personalresurser. De verksamheter som finns i de olika områdena tar sedan tidigare emot lovjobbare i sina ordinarie verksamheter men för att kunna skapa fler jobb behöver arrangörerna ersättas kostnadsmässigt (såväl externa arrangörer som stadens egna verksamheter) då det behövs mer personal, lokaler mm.

Eftersom det är svårt att veta hur stor målgruppen är, är det också svårt att göra en kostnadsuppskattning. Kostnaden har hittills varit 25 mnkr/år. Om omprioriteringar görs kan det drabba ungdomar från andra områden till förmån för ungdomar i särskilt utsatta områden. Omprioriteringar kan leda till större arbetsbelastning för personalen om det väcker frågor och missnöje från allmänheten.

Den här insatsen bidrar förebyggande och kan skapa ökad trygghet i områden där det annars kan saknas liv och rörelse under sommarveckorna.

Arbetsplatser för sommarjobb genererar även anställningar för vuxna genom anställningar som handledare i olika verksamheter. Det kan i sin tur påverka kostnader för till exempel ekonomiskt bistånd.

Kostnader för insatsen är genomförbar inom ram med omprioriteringar.

Insats 1:9 Prioritera barnfamiljer i särskilt utsatta områden i arbetet för självförsörjning

Förväntat resultat är att fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet.

Ansvaret för insatsen ligger hos socialnämnderna Hisingen och Nordost.

En stor del av arbetet med att motivera till självförsörjning sker inom ordinarie arbete inom socialtjänstens myndighetsutövning. Där fattas även beslut om insatser som ska verkställas av nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning (NAV).

Både Fler föräldrar i arbete (FFIA) och Individanpassat Stöd till Arbete (IPS) prioriterar idag barnfamiljer i kön. Att prioritera barnfamiljer innebär att föräldrar blir prioriterade framför icke föräldrar i arbetet med självförsörjning. Sett från hela målgruppens perspektiv kan det uppfattas som negativt att vissa får någon typ av förtur gentemot andra. Insatsen bedöms inte innebära någon särskild kostnadspåverkan då en stor del av arbetet redan utförs inom ordinarie verksamhet.

Kostnader för insatsen uppskattas genomförbar inom ram.

Insats 1:10 Metoden Fler föräldrar i arbete ska implementeras på de kompetenscentra som har särskilt utsatta områden i sitt upptagningsområde och prioriteras för föräldrar i dessa områden

Det förväntade resultatet är att fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet.

Ansvar för insatsen har nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, socialnämnderna Hisingen och Nordost. Samordningsansvaret ligger hos nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning.

Fler föräldrar i arbete (FFIA) utgör ett arbetssätt som bygger på att en gemensam fördjupad kartläggning genomförs i samverkan med deltagarnas socialsekreterare (försörjningsstödsenhet) och arbetsmarknadskonsulent (Kompetenscenter). Fokus i arbetet ligger på hela familjens förutsättningar för att föräldern ska kunna arbeta.

FFIA bygger på att det finns personalmässiga resurser för att gemensamt arbeta på detta sätt. Om arbetssättet FFIA används för betydligt fler deltagare framöver kan det innebära ökade personalkostnader, men dessa kostnader är svåra att uppskatta i dagsläget.

Bedömningen är att arbetet med FFIA kan fortsätta med ett ökat antal deltagare inom befintlig ram under 2023.

Frigörande av resurser som väntas komma av den pågående implementeringen av automatisering och bedömningsstöd inom stadens försörjningsstödsenheter, kan innebära ökade möjligheter för socialsekreterare att lägga mer tid på exempelvis samverkansarbete inom FFIA.

Kostnader för insatsen uppskattas kunna genomföras inom ram på kort sikt. På längre sikt kan det innebära ökade kostnader.

Insats 1:11 Möjlighet till språkträning på svenska för föräldralediga ska finnas i alla särskilt utsatta områden

Det förväntade resultatet är att vägen till studier och arbete efter föräldraledighet kortas. Fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet.

Samordningsansvaret ligger hos nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning. Ansvar har också förskolenämnden och utbildningsnämnden.

Idag finns språkträning för föräldralediga i form av Idéburet offentligt partnerskap (IOP) med aktörer inom civilsamhället. För att utöka satsningen på svenskaträning inom öppen förskola krävs fler resurser. Idag avsätter nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning omkring 1 mnkr per år till IOP språkträning och 750 tkr till svenskaträning på öppen förskola. Vid en utökning behövs ungefär ytterligare 1,75 mnkr per år.

Eventuella omprioriteringar behöver göras från år till år och kan innebära att andra insatser tas bort eller minskas.

I mars 2023 träffades en överenskommelse mellan SKR och regeringen om att stärka utrikesfödda kvinnors etablering på arbetsmarknaden med fokus på föräldrar med små barn. Inom ramen för överenskommelsen genomför SKR ett riktat processtöd till ett urval kommuner och lokala aktörer samt sprider erfarenheter till andra kommuner. För denna överenskommelse får SKR rekvirera 6,5 mnkr för 2023. Regeringen beräknar avsätta medel inom ramen för överenskommelsen under 2023 och 2025.

Kostnader för insatsen uppskattas till cirka 1,75 mnkr/år.

Insats 1:12 Läxhjälp för vuxna i behov av stöd i studier ska finnas i alla särskilt utsatta områden

Det förväntade resultatet är att fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet. Ansvar har nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning.

Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning erbjuder inte den här insatsen idag utöver det stöd som leverantörerna inom vuxenutbildningen ger.

Förvaltningen för arbetsmarknad och vuxenutbildning har uppskattat de tillkommande kostnaderna till mellan 1-2 mnkr/år beroende på omfattning. De uppger vidare att det finns möjligheter till omprioriteringar av medel. Det avgörs från år till år vad som i så fall behöver förändras. Konsekvensen av eventuella omprioriteringar skulle kunna innebära att andra insatser tas bort eller minskas.

Om nämnden står för alla kostnader kring satsningen innebär det en resursmässig avlastning för socialnämnderna.

Kostnader för insatsen uppskattas till 1-2 mnkr/år.

2.3 Fokusområde 2: Stadsutveckling

Insats 2:1 Värdera hur värdeskapande stadsutveckling kan integreras i plan- och exploateringsprocessen i särskilt utsatta områden

Det förväntade resultatet av insatsen är att det i planering och genomförande ska värderas hur modellen värdeskapande stadsutveckling kan bidra till att uppnå bland annat översiktsplanens målbild i särskilt utsatta områden.

Stadsbyggnadsnämnden har samordningsansvar för insatsen. Övriga med ansvar är exploateringsnämnden, socialnämnd Hisingen, socialnämnd Nordost och Förvaltnings AB Framtiden.

Stadsbyggnadsnämnden har idag i stadens budget ett uppdrag att tydligt utgå från AB Framtidens arbete med värdeskapande stadsutveckling i stadsplaneringen. Härav bedöms att förvaltningen behöver definiera vilket behov av resurser och kompetenser som krävs för att möta såväl kommunfullmäktiges budgetuppdrag som denna insats, som rör särskilt utsatta områden. Bedömningen är att en viss insats i form av kompetensutveckling av befintlig personal behöver ske.

Då staden efterfrågar ett socialt värdeskapande arbete behöver konkreta förslag på åtgärder tas fram i plan- och exploateringsprocessens olika skeden för att arbetet ska ge effekt.

I nuläget är det svårt att bedöma huruvida modellen påverkar plan- och exploateringsprocessen tidsmässigt, men det är rimligt att anta att planarbetet inledningsvis kan komma att ta längre tid i och med att ett nytt verktyg ska provas, i syfte att främja en jämlik stad.

Kostnader för insatsen uppskattas i nuläget till största del genomförbar inom ram.

Insats 2:2 Kraftsamla för att uppnå och skapa hållbara och jämlika livsmiljöer

Det förväntade resultatet av insatsen är att översiktsplanens målbild samt målbild för målområde Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer i program för en jämlik stad ska uppnås i de särskilt utsatta områdena.

Stadsbyggnadsnämnden har samordningsansvar för insatsen. Övriga med ansvar är exploateringsnämnden, socialnämnd Hisingen, socialnämnd Nordost och Förvaltnings AB Framtiden.

En mer sammanhållen stad kräver en kraftfull satsning i särskilt utsatta områden. Detta förutsätter en bred samverkan mellan alla berörda aktörer inom stadsutvecklingen, men också invånare ska ges möjligheter till inflytande och delaktighet i utvecklingen av samhället och livsmiljön. För att motverka segregationen kan stadsbyggandet särskilt behöva riktas mot områden och gränssnitt där den fysiska miljön antingen innebär sämre livsvillkor för de boende, eller platser som särskiljer områden med socioekonomiska utmaningar med områden med goda socioekonomiska förhållanden. För stadens exploateringsverksamheten skulle detta kunna innebära att exploateringsprojekt

med ett finansieringsöverskott kan behöva bidra till exploateringsunderskott i områden där exploateringsförutsättningarna är mindre goda. Utöver åtgärder som direkt följer av en exploatering kan finansiering av kollektivtrafik, huvudtrafikstråk eller andra tröskelinvesteringar med andra huvudmän än kommunen, aktualiseras. Dock finns boendesegregationens lösningar inte bara i områden med socioekonomiska utmaningar.

Handlingsplanen beskriver att särskilt utsatta områden ska prioriteras i startplanen för kommande detaljplaner som startas under handlingsplanens genomförande. Modellen för startplan är under utredning och därmed kan insatsen behöva omhändertas, förslagsvis inom ramen för stadens strategiska och taktiska planering.

Gemensamt med insats 2:1 är bedömningen att viss av kompetensutveckling inom verksamheterna kan behöva ske.

Kostnader för insatsen uppskattas i nuläget och på kort sikt vara genomförbar inom ram.

Insats 2:3 Utveckla samverkan mellan stadsutveckling och det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet

Det förväntade resultatet av insatsen är att det i de särskilt utsatta områdena finns ett strukturerat, kort- och långsiktigt arbete som bedrivs samordnat, och kunskapsbaserat omhändertar samhällsutvecklingen utifrån dessa båda perspektiv.

Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst har samordningsansvar för insatsen. Övriga med ansvar är stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och Förvaltnings AB Framtiden.

Arbetet sker idag både inom ram och med stöd av statsbidrag. Minskade eller uteblivna statsbidrag, kan innebära behov av ytterligare resurser, bland annat för trygghetskoordinatorer. Insatsen, förutsatt bibehållen ambitionsnivå, bedöms eventuellt inrymmas i nuvarande ram inom det samordningsansvar som socialnämnderna har enligt reglemente i förhållande till andra nämnders och styrelser medverkan utifrån sociala erfarenheter i samhällsplaneringen, trygghetsarbete och folkhälsoarbete och samverkan med civilsamhället. Denna samverkan behöver dock utvecklas för att i större utsträckning engagera och involvera de förvaltningar som ansvarar för den fysiska miljön, vilket kan innebära en kostnad för kompetensutveckling.

Då insatsen betonar utveckling bedöms det att ytterligare tid och resurser på samverkan med andra aktörer är nödvändig. Det kan komma att leda till att fler behov och insatser identifieras, vilket kommer att innebära ökade kostnader för samverkansparter, för genomförande av insatser samt nivåhöjning av skötsel och drift av den fysiska miljön. Sannolikt behöver befintliga medel inom ansvariga förvaltningar omfördelas, och mer medel tillkomma för att säkerställa en bibehållen nivåhöjning. Kostnaderna är svåra att uppskatta.

Kostnad för insatsen vid bibehållen nivå uppskattas till motsvarande 1 mnkr årligen. Möjligen kan kostnaden rymmas inom insats 3:1.

2.4 Fokusområde 3: Grundläggande säkerhet och trygghet

Insats 3:1 Samtliga nämnder och styrelser med verksamhet i särskilt utsatta områden ska ha ett särskilt fokus på dessa i den kunskapsbaserade lägesbild som rapporteras till kommunstyrelsen

Det förväntade resultatet av insatsen är ökad trygghet och minskad brottslighet.

Kommunstyrelsen har samordningsansvar för insatsen. Samtliga nämnder och styrelser i Göteborgs Stad med verksamhet i särskilt utsatta områden är medansvariga.

Enligt lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (2023:196) som träder i kraft 1 juli 2023 ska kommuner ta fram en lägesbild över brottsligheten inom kommunens geografiska område. Finansieringsprincipen gäller för den nya lagen vilket innebär att Göteborgs Stad erhåller cirka 12 mnkr för perioden 1 juli 2023 till 31 december 2024. Därefter är finansieringen mer oklar.

Göteborgs Stad har sedan tidigare ett strukturerat arbete med lägesbilder enligt modellen Trygg-I. Insatsen i föreliggande handlingsplan medför inga egentliga kostnader för stadens förvaltningar och bolag. Det handlar snarare om ett förändrat arbetssätt vilket kommunstyrelsen ansvarar för att samordna. I förändringen ingår att ha ett tydligt fokus på dessa områden samt säkerställa att samtliga nämnder och styrelser med verksamhet i områdena deltar. En förbättrad dialog med och återkoppling till boende är önskvärt, liksom en delaktighet från boende i att hitta lösningar på definierade problem.

Inom ramen för samordningen kommer kommunstyrelsen att fördela det statliga anslaget till nämnder och styrelser utifrån gemensamma behov.

Insatsen uppskattas genomförbar inom ram och med stöd av statsbidrag, åtminstone till och med 2024.

Insats 3:2 Underhåll i grundskolors och förskolors lokaler och utemiljöer i särskilt utsatta områden ska prioriteras

Det förväntade resultatet av insatsen är att lokaler och utemiljöer som är upprustade leder till mindre skadegörelse och klotter vilket ökar tryggheten och på sikt även förtroende och tillit hos elever, föräldrar, personal och invånare i området.

Stadsfastighetsnämnden har samordningsansvar för insatsen. Övriga med ansvar är förskolenämnden, grundskolenämnden och idrotts- och föreningsnämnden.

Idag ligger 13 procent av fastighetsbeståndet i särskilt utsatta områden. Under 2022 nyttjades 8 procent av samtliga underhållsmedel (reinvesterings- och driftbudget) i dessa områden. Inför 2023 ökade nämnden antalet

underhållsåtgärder i dessa områden, vilka genomförs inom befintlig budgetram, genom omprioriteringar.

En ytterligare utveckling av beståndet, höjd standard samt en eventuell höjning av skötselfrekvensen, kommer att innebära en kostnadsökning. Kvalitetshöjning i form av tätare underhållsåtgärder medför behov av en utökad underhållsbudget. Denna kostnadsökning går i nuläget inte att uppskatta.

De eventuella omprioriteringar som är möjliga att göra i ett första steg är att prioritera reinvesteringar i särskilt utsatta områden före underhållsåtgärder i icke utsatta områden, vilket ryms inom befintlig budget. På längre sikt kommer det att medföra ökade personalkostnader för tillsyn och skötsel. Här finns lag- och myndighetskrav, samt värdesäkring av fastigheterna, att beakta.

Utökade skötsel- och underhållskostnader medför ökad hyreskostnad för hyresgästförvaltningarna, främst grundskolenämnden och förskolenämnden. Genom att arbeta förebyggande är förhoppningen att på längre sikt minska kostnaden för vandalisering och skadegörelse för flera nämnder och styrelser.

Insatsen uppskattas genomförbar inom ram utifrån nuvarande nivå på reinvesterings- och underhållsbudget. På längre sikt bedöms det medföra ökade personalkostnader för tillsyn och skötsel.

Insats 3:3 Underhåll och skötsel på offentliga platser ska prioriteras i särskilt utsatta områden och synkroniseras mellan nämnder och styrelser vad gäller frekvens och basnivå

Det förväntade resultatet av insatsen är att platser som underhålls, städas och sköts minskar risken för skadegörelse och klotter och attraherar fler människor att vistas utomhus i offentliga miljöer, vilket minskar risken för kriminalitet. Tryggheten ökar och på sikt även förtroende och tillit hos invånarna i området.

Förvaltnings AB Framtiden har samordningsansvar för insatsen. Övriga med ansvar är Higab AB, idrotts- och föreningsnämnden, exploateringsnämnden och stadsmiljönämnden.

Insatsen bedöms inte innebära någon nämnvärd kostnadspåverkan och bör kunna rymmas inom ram, och genom eventuella omprioriteringar på kort sikt (till 2030). Det förutsätter dock att övriga ansvariga för insatsen delar ungefär samma bild av basnivå och frekvens gällande underhåll och skötsel. Det pågår ett ärende: Åtgärdsförslag för budget i balans stadsmiljönämnden 2023. Här finns förslag på neddragning av verksamhet, bland annat sänkt ambitionsnivå på skötsel, och minskad dialog och samverkan. Detta riskerar att försvåra samverkan inom insatsen.

Då samordningsansvaret åligger Framtidskoncernen och inom koncernens beslutade strategi för utvecklingsområden som sträcker sig till 2030 så är finansieringen osäker efter strategin har löpt ut.

Insatsen uppskattas genomförbar inom ram fram till 2030.

Insats 3:4 Socialnämnderna ska samordna grannskapsarbete och platssamverkan i respektive stadsområde, i samverkan med civilsamhället och övriga nämnder och styrelser

Det förväntade resultatet av insatsen är att bättre samverka mellan olika aktörer i området kan leda till mindre skadegörelse och lägre risk för kriminalitet. Genom platssamverkan kan även de boendes delaktighet och inflytande på området öka, vilket leder till ökad trygghet och tillit. Fler efterfrågade aktörer inom handel och näringsliv kan på sikt vilja etablera sig i området.

Socialnämnderna Hisingen och Nordost har samordningsansvar för insatsen. Även samtliga nämnder och styrelser i Göteborgs Stad som har verksamhet i området eller kan bidra i platssamverkan ansvarar för insatsen.

Delar av insatsen genomförs med statsbidrag och delvis genom befintliga tjänster. Insatsen förutsatt bibehållen ambitionsnivå bedöms eventuellt inrymmas i nuvarande ram inom det samordningsansvar som socialnämnderna har enligt reglemente som beskrivs i 2:3. Grannskapsarbete och platssamverkan genomförs idag genom olika typer av samverkan, till exempel Trygg i-arbetet, Bo Bra-samverkan, och BID:ar (business improvement district). Kostnad för samordningen är svår att bedöma. Som exempel kan nämnas att kostnaden för en BID-samordnare är totalt cirka 1 mnkr.

Samverkan bidrar till samsyn kring behov och insatser. Om arbetet prioriteras bedöms fler behov synliggöras vilket sannolikt kommer att innebära ett ökat engagemang och ökade kostnader för samtliga ansvariga för insatsen.

Berörda socialförvaltningar uppger att de har olika möjligheter för omprioriteringar och att detta beror på förutsättningarna från år till år. Om omprioritering måste ske utifrån nuvarande budgetförutsättningar kan detta ge konsekvenser för annan verksamhet, till exempel färre fältarbetare vilket innebär färre personal ute på kvällar och helger.

Kostnader för insatsen uppskattas på kort sikt till 1-3 mnkr årligen.

Insats 3:5 Göteborgs Stad ska ha bemanning i särskilt utsatta områden alla dagar i veckan inklusive kvällar och helger. Idrottshallar och andra lokaler där barn och unga vistas samt utemiljöer, ska bemannas med personal med kompetens inom fritid och/eller socialt arbete

Det förväntade resultatet av insatsen är att närvarande personal från staden förväntas bidra till mindre skadegörelse och kriminalitet både utomhus och i stadens lokaler, samt minska risken för otillåten påverkan. Flera invånare i olika åldrar använder lokalerna vilket ökar tryggheten. Färre unga rekryteras till kriminalitet och fler barn och unga med individuella behov av insatser kan fångas upp.

Socialnämnderna Hisingen och Nordost har samordningsansvar för insatsen. Övriga med ansvar är idrotts- och föreningsnämnden och stadsfastighetsnämnden.

Insatsen bekostas delvis idag av de statsbidrag som åsyftas i insats 1:7 och det är svårt att isolera kostnader för just denna insats i relation till det arbete socialnämnderna utför med stöd av statsbidragen. För att bibehålla dessa insatser behövs långsiktig finansiering. En bedömning är att det utifrån bibehållen nuvarande bemanning finns behov av en resursförstärkning på ca 14 mnkr.

För att insatsen ska bidra till att uppfylla målet med handlingsplanen bedöms vidare att en utökad bemanning av personal med kompetens inom fritid eller socialt arbete vara nödvändig. Idag saknas bemanning för att arbeta fullt ut med denna insats där det i vissa delar av staden finns bemanning för veckans alla dagar och i andra delar inte. I och med nya regler för dygnsvila skulle en ökad närvaro under fler dagar i veckan eventuellt kräva ytterligare rekrytering.

I de särskilt utsatta områdena finns även ett behov av bemanning inom föreningslivet vilket staden kan behöva kompensera för. En uppskattning är att en långsiktig förstärkning av medel till ordinarie föreningsverksamhet med två-fyra mnkr skulle stärka utbudet av aktiviteter samt ledarstöd för att säkerställa kvalitet.

Kostnader för insatsen uppskattas till 14 mnkr för bibehållna insatser. En ambitionshöjning beräknas kosta cirka fem mnkr.

2.5 Fokusområde 4: Inflytande, delaktighet och tillit

Insats 4:1 Invånare i särskilt utsatta områden som har behov av men inte tidigare tagit del av samhällsorientering ska erbjudas och motiveras att delta i kursen.

Förväntat resultat är att fler invånare i särskilt utsatta områden har kunskap om det svenska samhället och staden Göteborg, och vilka rättigheter och skyldigheter man har som medborgare. Med ökade kunskaper ökar också tilliten och delaktigheten.

Samordningsansvarig för insatsen har socialnämnd Centrum. Ansvar har också socialnämnderna Hisingen och Nordost, förskolenämnden, grundskolenämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Kostnadspåverkan för den här insatsen är helt beroende på omfattning och efterfrågan. I mindre omfattning innebär det inte någon nämnvärd kostnadspåverkan då enstaka deltagare kan gå in i befintliga grupper men om fler eller nya grupper behöver startas till följd av ovanstående krävs en finansiering.

För få en uppfattning hur stort behovet och efterfrågan är på insatsen kan en kartläggning göras av socialförvaltningarna. Denna kan genomföras inom befintlig ram. I ett senare skede kan det behövas resurser för att samordna och genomföra insatsen.

I och med det beräknade minskade inflödet av deltagare till samhällsorienteringen möjliggör det att befintlig personal kan användas till andra insatser. Detta medför dock minskade intäkter från kranskommuner och minskad schablonersättning för mottagande av nyanlända. På längre sikt skulle verksamheten därför kunna behöva en generell nivåhöjning av kommunbidraget för att kompensera för ett bortfall av andra intäkter.

Göteborgs stad har ingått samarbetsavtal med de andra GR-kommunerna som gör Göteborgs stad till ensam utförare av samhällsorienteringen. GR-kommunerna får betala 12 820 kr per deltagare och omfattar 100 timmar.

Kostnader för insatsen uppskattas genomförbar inom ram på kort sikt. På längre sikt kan det innebära ökade kostnader.

Insats 4:2 Utveckla samverkan med civilsamhället i särskilt utsatta områden

Förväntat resultat är ökad trygghet, ökad delaktighet, ökad tillit

Samordningsansvar på lokal nivå har socialnämnderna Hisingen och Nordost utifrån respektive stadsområde och på hela staden nivå ligger samordningsansvaret på idrotts- och föreningsnämnden och socialnämnd Centrum. Övriga ansvariga är kulturnämnden, nämnden för demokrati och medborgarservice, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, samt Förvaltnings AB Framtiden.

Enligt reglemente ansvarar socialnämnd Centrum för fördelning av föreningsbidrag inom det sociala området vars verksamhet rör fler än ett stadsområde. Socialnämnd Centrum har även ett samordningsansvar att hålla ihop och stärka samverkan med civilsamhället utifrån Överenskommelsen. Utifrån samordningsansvaret för Överenskommelsen innebär det inte någon nämnvärd kostnadspåverkan. Föreningsbidraget inom det sociala området som rör fler än ett stadsområde kommer i hög utsträckning invånare i särskilt utsatta områden till gagn, då det många gånger är dessa grupper som denna verksamhet riktar sig mot även om organisationerna inte verkar i en lokal kontext. Prioriteringar görs redan i nuläget för att nå grupper med behov och/eller att nå nya grupper.

Med det ideella föreningslivet inom idrotten genomför idrotts- och föreningsförvaltningen kontinuerliga dialoger för att skapa bästa möjliga förutsättningar för samverkan.

På lång sikt finns det behov av mer resurser för att skapa hållbara förutsättningar för föreningsliv och civilsamhällesaktörer. Förvaltningarna uttrycker ett behov av fortsatt utveckling med kompletterande stödformer utöver de bidrag som erbjuds för föreningslivet att ansöka om inom stadens bidragsgivande förvaltningar. Idéburet offentligt partnerskap (IOP) med civilsamhället organisationer är en form. Partnerskap bidrar till att skapa ett mer långsiktigt och effektivt samarbete mellan ingående parter. Genom samverkan och tillitsskapande arbetsmetoder möjliggörs att fler ännu ej organiserade föreningar inkluderas i stadens särskilt utsatta områden.

Socialförvaltning Nordost gör bedömningen att en finansiering om 4 mnkr skulle behövas för att fortsätta med denna förstärkta samverkan med IOP som i dagsläget finansieras med statsbidrag till och med 2023.

Socialförvaltning Centrum och idrott-och föreningsförvaltningen gör bedömningen att ett visst resurstillskott behövs för att skapa hållbara förutsättningar för föreningsliv och civilsamhällesaktörer, för nya satsningar samt för ett förstärkt föreningsliv i stadens särskilt utsatta områden. Idrott- och föreningsförvaltningen uppskattar behovet av tillskott till 1,5 mnkr per år per särskilt utsatt område.

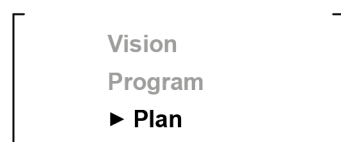
Delar av aktiviteter inom insatsen genomförs med folkhälsomedel och/eller i samverkan med lokala aktörer, som exempelvis lokala bostadsbolag och andra kommunala verksamheter. Långsiktigheten i denna typ av finansiering är svår att bedöma och är beroende av olika aktörers förutsättningar, prioriteringar och behov.

En nedprioritering av denna insats skulle i förlängningen kunna påverka förtroendet för och tilliten till förvaltningarna och offentlig verksamhet.

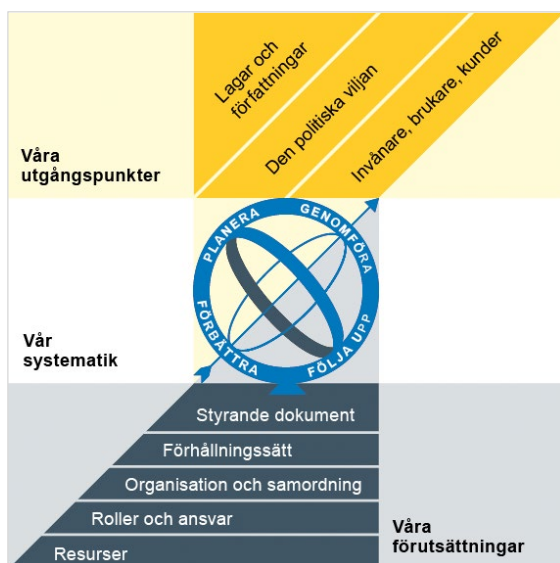
Kostnader för insatsen uppskattas till 11,5 mkr/år.

Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2035

Planerande styrande dokument

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Beslutad av:
Kommunfullmäktige

Gäller för:
Uttekade nämnder och styrelser

Diarienummer:
1669/20

Datum och paragraf för beslutet:
[Text]

Dokumentsort:
Plan

Giltighetstid:
2022 - 2035

Senast reviderad:
[Datum]

Dokumentansvarig:
Stadsledningskontoret,
avdelning
samhällsutveckling,
avdelningschef

Bilagor:

Bilaga 1: Styrande dokument, bilaga 2: Indikatorer, bilaga 3: Preventionspyramiden

Innehåll

Inledning	4
Syftet med denna plan	4
Vem omfattas av planen	4
Giltighetstid	4
Bakgrund	4
Koppling till andra styrande dokument	4
Stödjande dokument	5
Genomförande av denna plan	5
Uppföljning av denna plan	5
Utgångspunkter för handlingsplanen	6
Definition av utsatta områden	7
Planens mål	8
Flera styrande dokument – samma mål	8
Planen	8
Fokusområden och insatser	8
Fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor	9
Insatser	10
Fokusområde 2: Stadsutveckling	19
Fokusområde 3: Grundläggande säkerhet och trygghet	23
Insatser	25
Fokusområde 4: Inflytande, delaktighet och tillit	28
Insatser	28

Inledning

Syftet med denna plan

Handlingsplanens syfte är att skapa förutsättningar för nämnder och styrelser att genomföra och utveckla insatser som på olika sätt bidrar till att utvecklingen i stadens särskilt utsatta områden vänds och att inga områden klassas som särskilt utsatta år 2025.

Vem omfattas av planen

Denna plan gäller för Göteborgs Stads samtliga nämnder och styrelser.

Giltighetstid

Denna plan gäller för perioden 2022 till och med 2035.

Bakgrund

Kommunfullmäktige gav i budget 2021 kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder och styrelser ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025. Insatserna ska särskilt riktas till de områden som polisen pekat ut som särskilt utsatta.

Kommunfullmäktige beslutade 2022-12-08, § 9, att revidera planperiodens slut till 2035.

Koppling till andra styrande dokument

Det finns flera program och planer bland stadens styrande dokument som syftar till att motverka förhållanden och företeelser som på olika sätt bidrar till att ett område räknas som utsatt. De dokument som innehåller jämlikhetsfrämjande, trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder är relevanta för att vända utvecklingen i de utsatta områdena. De insatser som beskrivs i dokument som rör våldsbejakande extremism, hedersrelaterat våld och förtryck, otillåten påverkan och andra företeelser som bidrar till ett områdes utsatthet, ska utföras av de nämnder och styrelser som har ansvar för genomförandet och prioriteras i de särskilt utsatta områdena. Förutom de av kommunfullmäktige fattade beslut om åtgärder som gäller hela staden, kan respektive nämnd och styrelse ha beslutat om strategier och planer som styr den egna verksamheten och som är angelägna att följa för att målet med denna handlingsplan ska uppnås. Till dessa hör framför allt Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden 2020 - 2030 som riktar sig till Förvaltnings AB Framtiden och dess dotterbolag. Människor som bor och lever i utsatta områden har samma rätt till kommunal service som övriga göteborgare och kommer i kontakt med de flesta av stadens verksamheter. I bilaga 1 ges en överblick över de stadenövergripande dokument vars insatser har betydelse för att bidra till målet att inga områden ska vara särskilt utsatta. Vissa av dem har som syfte att motverka en del av de

kriterier som utgör ett utsatt område. En följsamhet till dessa planer och program är en förutsättning för att vända utvecklingen i utsatta områden.

Stödjande dokument

Följande dokument har använts vid framtagandet av handlingsplanen och stödjer handlingsplanens insatser:

- Överenskommelse mellan Göteborgs Stad och civilsamhällets organisationer
- Jämlikhetsrapporten 2017 – Skillnader i livsvillkor i Göteborg
- 34-punktsprogrammet – regeringens åtgärder mot gängkriminalitet
- Kriminell påverkan i lokalsamhället – en lägesbild av utvecklingen i utsatta områden
- Regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation år 2017 – 2025
- Regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation
- Gerell, Hallin, Nivall och Westerdahl (2020) Att vända utvecklingen – från utsatta områden till trygghet och delaktighet
- Roelofs och Salonen (2019) Insatser i utsatta områden
- Värdeskapande stadsutveckling – Värdering av stadskvaliteter för bostäder, kontor och handel i Göteborgsregionen (2016)
- Brå: Ett urval rapporter och analyser med anknytning till socialt utsatta områden

Genomförande av denna plan

Varje nämnd och styrelse med utpekat ansvar i handlingsplanen ansvarar för implementeringen i den egna organisationen och genomförandet av respektive insats. Nämnder och styrelser med utpekat samordningsansvar ansvarar för samordningen av respektive insats. Kommunstyrelsen ansvarar för att stödja en samlad implementering, genomförande och samordning av handlingsplanen som helhet och andra näraliggande styrande dokument.

Uppföljning av denna plan

Kommunstyrelsen ansvarar för en samlad uppföljning av Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2035 och andra näraliggande styrande dokument som bidrar till målet. Uppföljning ska göras en gång per år och rapporteras till kommunfullmäktige i ordinarie uppföljningsprocess.

Uppföljning gällande denna handlingsplan ska göras avseende måluppfyllelse för ett antal indikatorer, se bilaga 2. Utöver dessa kan det finnas indikatorer i andra planer och program som visar på måluppfyllelsen att inga områden ska vara särskilt utsatta och som bidrar till den samlade uppföljningen. I uppföljningen ska underlag samlas in på ett sådant sätt att det är möjligt att göra analyser utifrån diskrimineringsgrunderna.

Utgångspunkter för handlingsplanen

Handlingsplanen syftar till att nå målet att inga områden i staden ska vara särskilt utsatta områden år 2035. För att nå målet krävs trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder men lika viktiga är åtgärder som minskar och motverkar segregationen och ökar jämlikheten. Handlingsplanen är en av de viktiga byggstenar som tillsammans med näraliggande styrande dokument utgör stadens kraftsamling mot de kriterier som skapar utsatta och särskilt utsatta områden.

Göteborgs Stads åtgärder mot segregation och för ökad jämlikhet är en förutsättning för att det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet ska ge resultat.

Handlingsplanen har därför tagit avstamp i Göteborgs Stads program och plan för en jämlik stad vars mål och strategier bidrar till att förbättra människors livsvillkor, hälsa och socioekonomiska förutsättningar. Dessa utgör en viktig grund för att vända utvecklingen i utsatta, särskilt utsatta och riskområden, men det är inte tillräckligt. Staden måste också utföra åtgärder mot de företeelser som gör att ett område av polisen klassas som utsatt. Därför kommer det också att finnas en handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utveckling av parallella samhällen. Dessa båda handlingsplaner är tänkta att komplettera varandra. Båda utgår också från strategier i det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet.

Handlingsplanen framhåller insatser som kommunen har rådighet över och som i vissa fall redan pågår. Syftet är att i de särskilt utsatta områdena förstärka, utöka och utveckla dessa insatser men också att initiera nya åtgärder. Arbetet med att vända utvecklingen behöver ske lokalt. Det pågår redan flera aktiviteter i områdena som bidrar till att målet kan uppnås. Arbetet bedrivs såväl i stadens som i andra aktörers regi samt i samverkan mellan staden och andra aktörer. För att målet ska kunna nås inom utsatt tid krävs en fungerande samverkan mellan stadens förvaltningar och bolag och mellan staden och andra aktörer.

Handlingsplanens fokus ligger främst på barn och unga och deras föräldrar. Barn och unga i grundskoleålder löper störst risk att rekryteras till kriminella gäng. De omfattas av skolplikt och är möjliga att nå genom skola. Det är samtidigt viktigt att främjande insatser sätts in så tidigt som möjligt i barnens liv, för att ge dem bättre förutsättningar inför skolan och vuxenlivet. Därför inriktar sig planen i stor utsträckning på barn från 0 till 16 år då det är en åldersgrupp som det finns goda förutsättningar att påverka inom den tidsperiod som planen gäller, men även på längre sikt.

För att öka förutsättningarna att nå målet inom utsatt tid innehåller planen i huvudsak insatser som bygger på det arbete som redan pågår i de utsatta områdena. Det finns större möjligheter att uppnå resultat inom plantiden om befintliga insatser förstärks, utökas och utvecklas. I stadens verksamheter pågår arbete som bidrar till att uppnå målet och som behöver fortsätta även om det inte finns med som insatser i handlingsplanen. För att förhindra att utvecklingen i områdena avstannar efter 2035, eller att situationen återigen förvärras, kan samtliga insatser fortgå utöver planperioden. För att utsattheten inte ska spridas till andra områden, behöver det ske ett långsiktigt arbete i staden. Det arbetet omfattas inte av denna handlingsplan.

Definition av utsatta områden

Det finns flera benämningar på områden som anses vara utsatta, exempelvis utanförskapsområden, segregerade områden och utsatta områden. Olika myndigheter och aktörer tar fram begrepp och definitioner med olika metoder och för olika syften. Det gör att de olika benämningarna inte alltid belyser samma aspekter av utsatthet.

Uppdraget i budget 2021 att ta fram denna handlingsplan utgår från polisens definition av särskilt utsatta områden, varför detta begrepp används i planen. När polisen använder begreppen utsatt, risk- eller särskilt utsatt område avses bostadsområden där kriminella nätverk i olika grad har påverkan på lokalsamhället. Med utsatt i denna betydelse avses att de boende påverkas negativt, antingen direkt på grund av brottslighet eller extremistisk verksamhet eller indirekt genom de konsekvenser detta leder till såsom otrygghet och rädsla.

Polisens definition ingår i deras nationella lägesbild som tas fram av underrättelseenheten vid Nationella operativa avdelningen (Noa) genom en analys av de områden som inrapporteras av Sveriges lokalpolisområden. Analysen består av en bedömning av graden av utsatthet utifrån fyra kriterier:

- De boendes benägenhet att delta i rättsprocessen
- Polisens möjlighet att utföra sitt uppdrag
- Eventuella parallella samhällsstrukturer
- Extremism, främst våldsbejakande islamistisk extremism

Samtliga områden har också gemensamt att de har en låg socioekonomisk status.

Utsatta områden

Ett utsatt område är ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där de kriminella har inverkan på lokalsamhället. Påverkan kan utgöras av direkta påtryckningar, exempelvis genom hot och utpressning, eller indirekta, som till exempel narkotikahandel och offentliga våldshandlingar. Effekten blir att de boende i området upplever otrygghet, vilket i sin tur leder till en minskad benägenhet att anmäla brott och medverka i rättsprocessen.

Riskområden

Ett riskområde uppfyller samtliga kriterier för ett utsatt område men når inte riktigt upp till de kriterier som kännetecknar ett särskilt utsatt område. Läget är dock så alarmerande att det finns en överhängande risk att området riskerar att bli särskilt utsatt om inte adekvata åtgärder sätts in.

Särskilt utsatta områden

Ett särskilt utsatt område kännetecknas av en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen. Det kan även förekomma systematiska hot och våldshandlingar mot vittnen, målsägare och anmälare i området. Ett särskilt utsatt område inbegriper även i viss mån parallella samhällsstrukturer, extremism såsom systematiska kränkningar av

religionsfriheten eller starkt fundamentalistiskt inflytande som begränsar människors fri- och rättigheter samt en hög koncentration av kriminella. En ytterligare försvårande uppgift är om det ligger andra utsatta områden i nära anslutning till ett särskilt utsatt område. Då finns det risk för samverkan mellan kriminella personer och nätverk från mer än ett område.

Planens mål

Målet för denna handlingsplan är att Göteborg inte ska ha några särskilt utsatta områden år 2035.

Flera styrande dokument – samma mål

För att vända utvecklingen i särskilt utsatta områden måste många aktörer arbeta tillsammans utifrån ett brett samhällsperspektiv. Aktörerna behöver få de förutsättningar som krävs för att livsvillkoren för boende i områdena ska förbättras. Institutioner som skola, förskola, socialtjänst, sjukvård, polis, ansvarstagande fastighetsägare och ett väl fungerande civilsamhälle är avgörande för trygghet, hälsa och goda livsvillkor.

En teoretisk utgångspunkt i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet är en uppdelning utifrån preventionsnivåer. Det handlar om universella, selektiva och indikerade insatser. Universella åtgärder riktar sig till alla invånare och platser där de bor, verkar och som de besöker. Selektiva åtgärder fokuseras till riskgrupper, individer eller särskilt brottsdrabbade platser och indikerade åtgärder till dem som har begått eller drabbats av brott tidigare. Insatserna som staden ska utföra för att vända utvecklingen i utsatta områden behöver rikta sig mot alla nivåer. Handlingsplanen för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2035 fokuserar på universella insatser som riktar sig till alla som bor i dessa områden men också på selektiva insatser till barn och unga och föräldrar. Andra styrande dokument inom området fokuserar på flera eller andra nivåer. Exempel på näraliggande program och planer och deras förhållande till insatserna framgår av bilden på preventionspyramiden i bilaga 3.

Planen

Fokusområden och insatser

Göteborgs Stads nämnder och styrelser utför inom ramen för sina grunduppdrag varje dag viktigt förebyggande och främjande arbete som på olika sätt bidrar till målet att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden.

Handlingsplanen har tagit fasta på de mål, fokusområden och strategier som beskrivs i Göteborgs Stads program för en jämlik stad och Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program.

Mot bakgrund av forskning och regeringens reformprogram för att minska segregation, utgår handlingsplanen från fyra fokusområden som behöver stärkas och utvecklas för att motverka utsatthet och kriminalitet i bostadsområden:

- Barns och ungas uppväxtvillkor
- Stadsutveckling
- Grundläggande säkerhet och trygghet
- Inflytande, delaktighet och tillit

Bland andra program och planer som bidrar till måluppfyllelse kan nämnas Göteborgs Stads program för bostadsförsörjning och Göteborgs Stads översiktsplan som båda syftar till att skapa hållbara bostäder och livsmiljöer för människor som lever i Göteborg. Att ha en trygg och tillräckligt stor bostad är en förutsättning för goda livsvillkor. Ny bebyggelse av bostäder med olika upplåtelseformer och utveckling av stadens lokala torg är avgörande för att målet att inga områden ska vara särskilt utsatta ska nås.

Att de planer och riktlinjer som tar sikte på de kriterier som utgör särskilt utsatta områden efterlevs är en förutsättning för att vända utvecklingen i berörda områden. Här kan nämnas Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, plan och riktlinje för arbetet mot våldsbejakande extremism samt den handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utveckling av parallella samhällen som är under beredning.

Insatserna nedan utgår från ett eller flera av de ovan beskrivna fokusområdena och knyter ofta an till flera fokusområden än just det de har kategoriserats under. Därför anges också vilka fler fokusområden som insatsen kan kopplas till. Indikatorer och målvärden återfinns i bilaga 2.

Fokusområde 1: Barns och ungas uppväxtvillkor

Goda uppväxtvillkor är grundläggande för att barn och unga ska kunna utveckla de förmågor som behövs för att kunna leva ett gott liv. Även om flera problem med segregation ligger på en nationell nivå har staden rådighet över ett flertal åtgärder för att förbättra barns och ungas uppväxtvillkor. Enligt barnkonventionen ska staden säkerställa barnets rättigheter utan åtskillnad av något slag. Barns rätt till delaktighet är viktig att beakta vid planering och genomförande av insatser. Staden ska också arbeta för att motverka destruktiva normer och värderingar.

Av Göteborgs Stads program för en jämlik stad framgår att en god start i livet är avgörande för barns livsvillkor och hälsa, både under uppväxten och senare i vuxenlivet. Att barn tillgodogör sig en god utbildning och lever i en trygg social miljö påverkar deras livsvillkor och möjligheter senare i livet. Göteborgs Stad har möjlighet att påverka barns uppväxtvillkor genom exempelvis förskola, skola, socialtjänst, kultur och fritid samt goda livsmiljöer. Programmets målområde Skapa god start i livet och goda uppväxtvillkor innehåller strategier som samtliga syftar till att förbättra barns och ungas uppväxtvillkor. Både insatser som pågår inom ramen för stadens jämlikhetsarbete och andra kommunala insatser som bidrar till att stärka barns och ungas förmågor behöver förstärkas, utvecklas och garanteras i stadens särskilt utsatta områden. Att klara skolan och ha en meningsfull fritid är viktiga skyddsfaktorer för barn och unga. Tidiga insatser och en fungerande utbildningskedja från förskola till och med gymnasium är en förutsättning för att vända

utvecklingen i stadens särskilt utsatta områden. Att ha en gymnasieutbildning är det säkraste sättet att få arbete, att få en inkomst, vidareutbilda sig och i förlängningen att få en bostad och en större valfrihet gällande vilket liv man vill leva.

Det är också angeläget att samverka med och stötta föräldrar i särskilt utsatta områden, dels i att vara förälder, dels i att förbättra sina egna livsvillkor som vuxna. Föräldrar som saknar arbete behöver ha en sysselsättning, föräldrar som saknar tillräcklig kompetens för att få ett arbete behöver utbilda sig. Målområdet Skapa förutsättningar för arbete i Göteborgs Stads program för en jämlik stad, innehåller strategier som syftar till att förbättra möjligheterna för fler att få arbete och försörja sig. Insatser som ligger i linje med dessa strategier kan förstärkas och utvecklas för att fler föräldrar ska komma i arbete och bli självförsörjande.

I Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden finns insatser riktade till barn och unga i form av fritidsaktiviteter, läxläsning och feriejobb. Allmännyttan är en viktig aktör i särskilt utsatta områden och kan i samverkan med andra parter med fördel vara aktiva i insatser för att barn och unga ska få bättre uppväxtvillkor. Fritidsverksamhet, utbildning och sociala insatser tillhör kommunens kärnuppdrag och bör samordnas av respektive nämnd med ansvar för detta i sitt reglemente. Strategin innehåller också insatsen Jobblyft som innebär att Framtiden erbjuder anställning till hyresgäster och öppnar upp för småföretagande i lokaluthyrning och upphandlingar.

Insatser

Insats 1:1 Skolan som arena eller motsvarande koncept ska implementeras och utvecklas på samtliga kommunala mellan- och högstadieskolor i särskilt utsatta områden

Mellanstadietiden kan betraktas som en kritisk period för elever i socioekonomiskt utsatta områden. Fritidshemsinskrivningen minskar då generellt eftersom elever i högre utsträckning går hem själva och rörligheten för eleverna ute i närsamhället ökar. Elever i dessa områden har redan i lågstadiet en lägre inskrivningsfrekvens i fritidshem eftersom föräldrarna i lägre utsträckning arbetar eller studerar jämfört med andra områden, och i mellanstadiet minskar denna drastiskt. Särskilda satsningar på tiden efter skolan behöver göras så att elever får en meningsfull sysselsättning. Detta stärker eleverna vilket i sin tur gynnar deras skolprestationer, samtidigt som risken för socialt nedbrytande beteenden minskar.

Konceptet Skolan som arena verkar för att skapa en trygg mötesplats där barn och vuxna tillsammans med aktörer från offentlig, privat och idéburen sektor, stärker varje barns rätt till goda uppväxtvillkor. Skolorna blir ett nav i området dit boende i närsamhället kan komma och delta i olika kostnadsfria aktiviteter utanför lektionstid. Offentliga, idéburna och privata aktörer bjuds in för att bidra med resurser och aktiviteter för att fler barn och unga ska klara sina studier, ta del av kultur- och fritidsaktiviteter, känna sig trygga i sitt närområde och på sin skola samt ha viktiga närvarande vuxna som stärker deras uppväxtvillkor. Skolan som arena är ett arbetssätt som stärker och förenklar samverkan där skolans lokaler blir ett nav i områdesarbetet. I Göteborgs Stads plan för en jämlik stad finns insatsen med som en aktivitet för att möjliggöra och underlätta tvärsektoriell samverkan. Inom staden förekommer liknande metoder såsom Skolan mitt i byn och

Light's on. Grundskolenämnden ska ha rätt att prioritera satsningen mellan skolor i särskilt utsatta områden samt skolor i angränsande områden där behovet bedöms finnas.

Viktiga utgångspunkter och förutsättningar för arbetet är att skolans undervisning och timplan fredas, att aktiviteterna är kostnadsfria och att även andra boende i närområdet bjuds in. Många olika aktörer inom trygghetsarbete, fritidsverksamhet, kulturskolan och föreningsliv anordnar meningsfulla fritidsaktiviteter i de olika områdena. Det är viktigt att inte starta parallella processer utan att bygga på det som fungerar och fylla på där det saknas insatser. Skolans verksamhet har för många ett stort förtroende och upplevs även som en trygg och legitim plats, vilket resulterar i att fler föräldrar tillåter sina barn att vara med på fritidsaktiviteter om de sker i just skolans lokaler. En annan fördel är att skolans tillgänglighetsanpassade lokaler samnyttjas mer och av fler. Innehållet i Skolan som arena kan utformas i samverkan mellan skola, elever, föräldrar, boende i området och övriga inblandade aktörer.

På de F - 6- och F - 9-enheter där fritidshemstäckningen är låg kan Skolan som arena komma även yngre elever till del. Det måste också säkerställas att insatsen är tillgänglig för alla barn och föräldrar i området, oavsett exempelvis funktionsnedsättning, etnisk eller religiös tillhörighet samt sexuell läggning.

Insats 1:1	Skolan som arena eller motsvarande koncept ska implementeras och utvecklas på samtliga kommunala mellan- och högstadieskolor i särskilt utsatta områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler barn får en meningsfull fritid och bättre skolresultat. Färre barn vistas efter skoltid i kriminella miljöer eller miljöer där de riskerar att rekryteras till kriminalitet. I ett längre perspektiv förväntas att fler elever går ut grundskolan med godkända betyg och behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.
Samordningsansvar	Grundskolenämnden
Ansvar	Grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, lokalnämnden, socialnämnderna Hisingen och Nordost samt Förvaltnings AB Framtiden

Insats 1:2 Utökad timplan ska implementeras i årskurs 4 - 5 i fler kommunala skolor i särskilt utsatta områden

På skolenheter där få elever är inskrivna i fritidshem, kan en förlängd skoldag fylla flera syften. Först och främst erbjuds eleverna utökad undervisningstid, vilket ger dem ökade möjligheter att lära sig mer. Dessutom utgör själva eftermiddagstiden ett alternativ till fritidshem, som många elever inte är berättigade till eller har möjligheter att delta i. Elever utan fritidsaktiviteter och som löper risk att hamna i socialt nedbrytande miljöer på sin fritid, ges därmed möjlighet till en alternativ aktivitet. Grundskolenämnden beslutade 2021-03-16 § 73 att fyra skolor fick utöka sina timplaner med start hösten 2021. Undervisningstiden utökas med minst fem timmar per vecka. Tiden som omfattas av utökad timplan blir obligatorisk för alla elever, och eleverna omfattas då av skolplikt. Undervisningen ska hålla samma kvalitet som övrig undervisning, det vill säga ledas av en lärare som är behörig i sina ämnen. Elevernas undervisningsbehov styr insatsen och utökad undervisning i aktuella skolämnen utformas. Det är också viktigt att ett mellanmål

serveras eleverna på eftermiddagen. Tillgång till behöriga lärare är avgörande för att satsningen ska fungera. Elevers kunskapsutveckling bör stärkas så tidigt som möjligt i skolgången, varför fokus ska ligga på elever i årskurs fyra och fem.

Insats 1:2	Utökad timplan ska implementeras i årskurs 4 - 5 i fler kommunala skolor i särskilt utsatta områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler barn får en meningsfull fritid och bättre skolresultat. Färre barn vistas efter skoltid i kriminella miljöer eller miljöer där de riskerar att rekryteras till kriminalitet. I ett längre perspektiv förväntas att fler elever går ut grundskolan med godkända betyg, behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.
Samordningsansvar	Grundskolenämnden
Ansvar	Grundskolenämnden

Insats 1:3 Fler elever i årskurs F - 3 på kommunala skolor i särskilt utsatta områden ska gå på fritidshem

Elever med behov av språkutveckling, som är trångbodda eller har andra särskilda skäl kan ha rätt till fritidshem även om föräldrarna inte arbetar eller studerar. Fritidshem för yngre elever har även en förebyggande funktion när det gäller rekrytering till kriminella gäng.

Inom ramen för planen för meningsfull fritid arbetar grundskoleförvaltningen för att utöka inskrivningen i fritidshem i skolor i utsatta områden. Målet är att nå fler elever med svag språkanknytning och erbjuda dem fritidshem, trots att deras vårdnadshavare varken arbetar eller studerar. Insatsen är aktuell både för lågstadie- och mellanstadieelever men fokus ska vara på elever på F-3-enheter där Skolan som arena saknas.

Fritidshemmet ska, utöver att erbjuda eleverna en meningsfull fritid, stärka utvecklingen i skolan. Det sociala samspelet inom fritidshemmets aktiviteter innehåller kommunikation mellan elever och lärare och mellan elever, vilket i sig är språkstärkande. Att träna elever i att prata med varandra vid konfliktlösning, värdegrundsövningar, tolkning av regler vid spel och att öppna upp för samtal och reflektion kring det man arbetar med är exempel på detta. Högläsning och reflektioner kring berättelser är ytterligare exempel på språkstärkande aktiviteter där sammanhang och ordförråd berikas. Tillgång till behörig personal är en förutsättning för att insatsen ska fungera.

Insats 1:3	Fler elever i årskurs F - 3 på kommunala skolor i särskilt utsatta områden ska gå på fritidshem
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler barn får en meningsfull fritid och bättre skolresultat. Färre barn vistas efter skoltid i kriminella miljöer eller miljöer där de riskerar att rekryteras till kriminalitet. I ett längre perspektiv förväntas att fler elever går ut grundskolan med godkända betyg och behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.
Samordningsansvar	Grundskolenämnden
Ansvar	Grundskolenämnden

Insats 1:4 Öka antalet elever i skolor i särskilt utsatta områden som går ut grundskolan med gymnasiebehörighet

Göteborgs Stad behöver förbättra förutsättningarna för unga som bor i särskilt utsatta områden att påbörja och fullfölja gymnasiestudier, då fullföljda studier är en av de viktigaste faktorerna för att motverka kriminalitet. I dag krävs det i regel en gymnasieutbildning för att kunna få ett första jobb. Chanserna för en långvarig etablering på arbetsmarknaden ökar med fullföljda studier där förutsättningarna för att fullfölja dessa läggs redan i grundskolan.

Att fullfölja sina studier och gå ut gymnasiet är en av de allra viktigaste skyddsfaktorerna för barn och unga. Västra Götalandsregionen har som ett av sina mål i den regionala utvecklingsstrategins 2021 – 2030, att både barn och unga vuxna ska ges möjligheter till fullföljda studier.

Grundskolenämnden och utbildningsnämnden utför redan insatser för att elever ska bli behöriga till gymnasiet och fullfölja sina studier. Det är angeläget att insatser som bidrar till detta implementeras på alla grundskolor i särskilt utsatta områden. I första hand handlar det om att fortsätta arbetet för att bibehålla och rekrytera behöriga lärare, såväl inom grundskolan som inom förskoleklass och fritidshem. Andra viktiga satsningar är kompetensutveckling i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, i hur tillgängliga lärmiljöer kan utformas, ett välfungerande pedagogiskt ledarskap som innehåller en organisation för uppföljning, analys och utveckling, fungerande samverkan med socialtjänsten, lovskola för yngre åldrar, aktivt och bemannat skolbibliotek som främjar läsning samt förbättrad studiehandledning på modersmål.

Utbildningsnämnden bidrar till målet genom sina uppdrag inom Vägledningscentrum, Center för skolutveckling och en satsning på förstärkt utbildning på introduktionsprogrammen. Idrotts- och föreningsnämnden har möjlighet att bidra med insatser inom simundervisning för att öka elevernas förutsättningar för godkända betyg i idrott och hälsa.

Insats 1:4	Öka antalet elever i skolor i särskilt utsatta områden som går ut grundskolan med gymnasiebehörighet
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler elever går ut grundskolan med godkända betyg och behörighet till gymnasiet vilket ger större förutsättningar för avslutade gymnasiestudier, inträde på arbetsmarknaden och en ökad delaktighet i samhället.
Samordningsansvar	Grundskolenämnden
Ansvar	Grundskolenämnden

Insats 1:5 Fler barn i särskilt utsatta områden ska gå i förskolan

Andelen inskrivna barn i utsatta områden är betydligt lägre jämfört med andra delar av staden och det är prioriterat att den andelen ökar. Förskolenämnden har i uppdrag att vidta åtgärder för att andelen barn i förskolan i utsatta områden ska öka. Ett arbete för att uppnå målet är påbörjat och ska utvecklas till alla särskilt utsatta områden. Insatser utgår från familjen och dess levnadsvillkor med syfte att stärka hela familjen, genom att möta familjerna för att informera om fördelarna med att barn går i förskola. Ett arbete i samverkan med till exempel familjecentraler, medborgarkontor, integrationscentrum, utbildningsanordnare inom sfi, fastighetsägare och öppna förskolan är en viktig väg för

att nå målet. Förskolan har som en del av utbildningssystemet och den första skolform barnen möter, en betydelsefull roll i att utjämna sociala skillnader och främja att integration utvecklas genom att utveckla och förstärka det kompensatoriska uppdraget med insatser som sker så tidigt som möjligt i barns liv. Att delta i pedagogisk verksamhet redan från tidig ålder har en stor påverkan på barns individuella utveckling. Förskolan fyller en särskild roll för de barn som inte talar svenska och som inte har svensktalande föräldrar, men också för barn med funktionsnedsättning. För att insatsen ska ge önskat resultat är det också viktigt att förskoleverksamheten i särskilt utsatta områden är av god kvalitet och att personalen har de kvalifikationer och den kompetens som krävs. Om barnen går på förskola skapas det dessutom större förutsättningar för kvinnor att komma ut i arbetslivet och få möjlighet till egen försörjning.

Insats 1:5	Fler barn i särskilt utsatta områden ska gå i förskolan
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler barn får tillgång till förskolans utbildning och blir bättre rustade inför grundskolan vilket leder till bättre skolresultat. Fler föräldrar, särskilt kvinnor, får möjlighet att studera och arbeta vilket leder till fler föräldrar i sysselsättning och egenförsörjning samt en ökad delaktighet i samhället.
Samordningsansvar	Förskolenämnden
Ansvar	Förskolenämnden och socialnämnderna Hisingen och Nordost

Insats 1:6 Föräldrar i särskilt utsatta områden ska erbjudas och motiveras att delta i föräldraskapsstöd

Göteborgs Stad erbjuder olika varianter av föräldrastöd i olika stadsområden som fler föräldrar skulle kunna ta del av. En del föräldraskapsstöd är universellt och erbjuds alla föräldrar, bland annat genom det familjecentrerade arbetet, medan annat stöd är selektivt och riktar sig till vissa föräldrar utifrån särskilda behov. Program ska erbjudas utifrån vilka behov som finns hos föräldrar och barn.

Föräldrar som kommit till Sverige från andra länder och kulturer behöver orientera sig bland lagar, regler, normer och förväntningar som kan vara annorlunda jämfört med tidigare erfarenheter. För att möta detta behov har flera gruppbaseade föräldrautbildningar för nyanlända föräldrar vuxit fram. Förälder i nytt land är ett exempel. Kursen erbjuds av integrationscentrum inom socialnämnd Centrum och ges på deltagarnas eget språk. Kursen har enligt följeforskning ökat deltagarnas kunskaper om och förståelse för hur till exempel socialtjänsten arbetar, hur skolan fungerar och vilka förväntningar som finns på dem som föräldrar, samt stärkt dem i föräldrarollen. Förälder i nytt land kan med fördel erbjudas även föräldrar som varit i Sverige en längre tid men som har ett behov av ett stöd på sitt förstaspråk och ett fokus på vad det innebär att vara förälder i Sverige. Det är inte ovanligt att behovet av föräldraskapsstöd uppstår först efter att familjen har varit i Sverige några år.

Föräldrar till barn med hög risk för normbrytande beteende ska erbjudas föräldraskapsstödsprogram som är inriktade på specifika riskfaktorer, exempelvis program som rekommenderas av Socialstyrelsen.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning bör erbjudas föräldraskapsstöd utformat utifrån barnets och familjens behov och situation. Samtliga föräldraskapsstödsprogram behöver vara tillgängliga för föräldrar med funktionsnedsättning.

För att öka tilliten kan samverkan med föreningsliv, studieförbund och trossamfund ske för att nå fler föräldrar med information och motivation.

Insats 1:6	Föräldrar i särskilt utsatta områden ska erbjudas och motiveras att delta i föräldraskapsstöd
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Föräldraförmågan hos föräldrarna stärks och de får ett starkare nätverk av andra föräldrar i området samt en ökad kunskap om hur det är att vara förälder i Sverige samt vilka rättigheter, skyldigheter och möjligheter man har som förälder.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost, förskolenämnden och grundskolenämnden

Insats 1:7 Utvärderade och verkningsfulla sociala insatser riktade till barn och unga i utsatta områden, ska fortsätta planperioden ut i särskilt utsatta områden

Socialstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att fördela medel samt följa upp en satsning på sociala insatser för barn och unga i utsatta områden under åren 2021 - 2023. Statsbidraget är en del av de medel som är beslutade av riksdagen i samband med budgeten 2021 i syfte att minska och motverka segregation. Syftet med statsbidraget är att minska risken för barn och unga att dras in i eller på andra sätt drabbas av kriminalitet. Medlen kan gå till insatser som kompletterar, utvecklar och förstärker verksamhet som kommunerna redan bedriver inom ramen för det brottsförebyggande arbetet, samt insatser för att öka tillgängligheten i socialtjänstens verksamheter gentemot barn och unga. Statsbidraget kan främja eller förstärka befintlig verksamhet och bidra till en mer strukturerad samverkan mellan exempelvis socialtjänst, skola och polis på individnivå kring barn och unga som hamnat i eller riskerar att hamna i en kriminell livsstil. Sociala insatsgrupper (SIG) är en sådan lokal samverkansform, liksom skola-socialtjänst-polis-fritid (SSPF) och skolsociala team. Kommunstyrelsen beslutade 2021-05-19 § 414 om fördelning av 2021 års statsbidrag till socialnämnderna Hisingen, Nordost och Sydväst. Fördelning av 2022 års medel samt påfyllnadsmedel har beslutats på stadsdirektörens vidaredelegation. Socialnämnderna har i sin tur beslutat om fördelning av de medel som kommit dem till del.

Socialnämnd Centrum har i uppdrag att samordna statsbidrag som går till socialnämnderna och har ansvarat för uppföljning och återslagrapportering till Socialstyrelsen. Enligt återslagrapporteringen har statsbidraget använts till komplettering och förstärkning av insatser som kommunen redan bedriver inom ramen för det brottsförebyggande arbetet, till exempel:

- utökad närvaro av fältarbetare i den uppsökande och relationsbyggande verksamheten
- utveckling av fältverksamhet dagtid med inriktning mot skolor
- stärkt föräldrastöd
- utveckling och främjande av strukturerad samverkan inom staden och mellan staden och olika aktörer i lokalsamhället på individnivå kring barn och unga som hamnat i eller riskerar att hamna i kriminalitet (bland annat SSPF, SIG och skolsociala team)

Forskning visar att tillfälliga statsbidrag riktade till utsatta områden bidrar till satsningar som får positiva effekter för de individer som får ta del av dem, men förändrar inte situationen i ett område på längre sikt. För att säkerställa att utvecklingen vänder i de särskilt utsatta områdena är det angeläget att insatser som påbörjas och förstärks med hjälp av tidsbegränsad finansiering, kan fortsätta även då det statliga bidraget upphört, förutsatt att de bedöms ge önskat resultat. Uppföljning ska göras i samband med slutrapportering till Socialstyrelsen 2023 för att besluta vilka insatser som bör fortsätta utföras i särskilt utsatta områden efter avslutad statlig finansiering.

Insats 1:7	Utvärderade och verkningsfulla sociala insatser riktade till barn och unga i särskilt utsatta områden ska fortsätta planperioden ut
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Kunskap om vilka av insatserna som ger önskat resultat. Minskad risk för unga att hamna i kriminalitet.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost

Insats 1:8 Arbeta aktivt och uppsökande för att öka antalet kommunala sommarjobb i särskilt utsatta områden

Sommarjobb är en viktig del i ett barns väg mot självständighet och egenförsörjning. Det är en av de få möjligheter som finns på arbetsmarknaden att oavsett social bakgrund få samma erfarenhet och start i arbetslivet. Ett sommarjobb ska vara ett första steg in på arbetsmarknaden, en arbetslivserfarenhet och en chans att tjäna egna pengar. Att själv söka, få ett jobb och utföra det mot betalning, ska rusta ungdomarna för framtiden.

Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning ansvarar för stadens sommarjobb för ungdomar i årskurs nio, årskurs ett på gymnasiet samt vissa yrkesförberedande platser i årskurs två. En hög andel av jobben går till unga i de stadsområden där de utsatta områdena ligger. För att öka möjligheten till sommarjobb för unga som bor i just dessa områden, behöver nämnden satsa ytterligare på uppsökande verksamhet för att nå fler ungdomar. Genom att aktivt arbeta uppsökande inför ansökningstiderna så ökar antalet från respektive område som söker och då ökar också antalet platser som området får.

Utöver detta ska nämnden ta fram sommarjobbsplatser för elever i årskurs åtta som är bosatta i ett särskilt utsatt område. Syftet med insatsen är att ungdomarna förutom arbetslivserfarenhet ska få en tryggare sommar och en känsla av meningsfullhet.

Insats 1:8	Arbeta aktivt och uppsökande för att öka antalet kommunala sommarjobb i särskilt utsatta områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler ungdomar i sysselsättning. Fler ungdomar får arbetslivserfarenhet. Fler ungdomar får en egen inkomst.
Samordningsansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
Ansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Insats 1:9 Prioritera barnfamiljer i särskilt utsatta områden i arbetet för självförsörjning

När människor får möjlighet till sysselsättning och självförsörjning förbättras deras livsvillkor. Arbeta är en väg in i samhället och en viktig faktor för att människor ska uppleva större ekonomisk trygghet, sammanhang och erkännande. Att gå från försörjningsstöd till arbete ger en betydande vinst för individen och samhället. Att barn får se sina föräldrar gå till arbetet skapar bättre förutsättningar, hopp och framtidstro.

Det finns flera orsaker till att individer och familjer uppbär försörjningsstöd. Att vara arbetslös är en orsak, men ofta finns det flera faktorer som påverkar möjligheten att få ett arbete – och behålla det. En vanlig orsak till svårigheten att komma in på arbetsmarknaden för boende i särskilt utsatta områden, i synnerhet kvinnor, är avsaknad av arbetslivserfarenhet och bristande kunskaper i svenska språket. Men för många som har haft försörjningsstöd en längre tid finns det också andra påverkansfaktorer: Psykisk ohälsa, fysisk ohälsa och barnens livssituation har ofta stor betydelse för möjligheten till självförsörjning. För att kunna sätta in rätt insatser behöver en bedömning av varje familjs försörjningshinder genomföras. Socialnämnderna bör genomföra utredningen utifrån en helhetssyn på individen och familjen. Möjlig metod för detta arbete kan exempelvis vara den standardiserade bedömningsmetoden FIA (förutsättningar inför arbete). Insatser som erbjuds behöver anpassas efter individens och familjens problematik och behov. Samordnat och koordinerat stöd med jobbfokus och parallella insatser enligt till exempel BIP-modellen¹ bör sättas in i de fall det bedöms lämpligt. Även riktade insatser till föräldrar med psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning bör erbjudas, förslagsvis enligt den evidensbaserade metoden IPS (individuell planering med stöd). De insatser som erbjuds ska följas upp kontinuerligt och utvärderas.

Insats 1:9	Prioritera barnfamiljer i särskilt utsatta områden i arbetet mot självförsörjning
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Hisingen och Nordost
Ansvar	Socialnämnderna Hisingen och Nordost

Insats 1:10 Metoden Fler föräldrar i arbete ska implementeras på de kompetenscentra som har särskilt utsatta områden i sitt upptagningsområde och prioriteras för föräldrar i dessa områden

Fler föräldrar i arbete är ett projekt inom ramen för arbetet med jämlik stad som pågår vid två av stadens kompetenscenter. Aktiviteten fokuserar särskilt på barnfamiljer. Barn är högst berörda av om vuxna i deras närhet har ett arbete och kan försörja sig och sin familj eller inte. Arbetssättet i projektet har sin utgångspunkt i ett familjecentrerat arbetssätt. Det primära syftet är att minst en förälder ska komma ut i arbete eller studier. Genom att föräldrar blir självförsörjande ökar möjligheten att få ökad kontroll över sitt liv, både materiellt och emotionellt, vilket i sin tur förväntas få stor påverkan på barnens situation

¹ BIP står för Beskaeftigelses Indikator Projekt, svensk översättning: jobb/sysselsättningsindikatorprojekt

och framtid i och med att de får bättre förutsättningar att ta del av samhället och dess utbud. Genom att vårdnadshavare kommer ut i arbete har barnen större förutsättningar att ta del av det utbud som finns gällande skola (till exempel utökad tid på förskola), fritid och kultur (till följd av större ekonomiskt utrymme). En annan viktig aspekt av att skapa självförsörjning hos barnfamiljer är att det har stark koppling till jämlik hälsa inom staden, främst med fokus på framtida fysisk och psykisk hälsa hos de barn som växer upp i dessa familjer. I praktiken handlar det om att bredda fokuset från den enskilde deltagarens behov till att ta hänsyn till hela familjens situation.

Metoden syftar till att identifiera och undanröja de hinder som gör att föräldrar som står långt från arbetsmarknaden kan börja arbeta eller studera. Socialförvaltning och arbetsmarknads- och vuxenutbildningsförvaltning gör i samverkan och tillsammans med föräldern en fördjupad kartläggning för att undersöka individens förutsättningar för arbete, vilket nätverk som finns runt familjen och vilka behov föräldrarna har. I kartläggningen undersöks också vilket stöd barnen i familjen behöver för att ge dem förutsättningar att exempelvis delta i fritidsaktiviteter. Därefter utformas en genomförandeplan som följs upp minst var tredje månad. Insatser ska anpassas efter individens och familjens behov.

Insats 1:10	Metoden Fler föräldrar i arbete ska implementeras på de kompetenscentra som har särskilt utsatta områden i sitt upptagningsområde och prioriteras för föräldrar i dessa områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet.
Samordningsansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
Ansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, socialnämnderna Hisingen och Nordost

Insats 1:11 Möjlighet till språkträning på svenska för föräldralediga ska finnas i alla särskilt utsatta områden

Föräldrar som är hemma med små barn och saknar ett svenskspråkigt nätverk behöver träna svenska under föräldraledigheten för att inte tappa kunskaper i språket. Inom ramen för arbetet med jämlik stad finns det pågående aktiviteter i staden som kan utvecklas för att säkerställa att möjlighet till språkträning finns för föräldralediga i alla särskilt utsatta områden.

Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning har en pågående samverkan med idéburna organisationer för att erbjuda föräldralediga att träna svenska tillsammans med andra. Inom civilsamhället finns erfarenheter och kompetens kring målgruppen föräldrar i behov av språkstöd. Civilsamhället möter målgruppen genom uppsökande verksamhet, i samarbete med familjecentraler och genom kulturtolkare som fungerar som brobyggare.

Förskolenämnden har i samverkan med stadens utbildningsanordnare Studium och nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning sfi-träning på öppna förskolor. Satsningen innebär att sfi-lärare från Studium besöker respektive öppna förskola en förmiddag i veckan och erbjuder en fast grupp sfi-träning. Målgruppen är föräldralediga föräldrar med svag eller ingen svenska.

Språkträning på svenska stödjer språkinläringen men bidrar också till nya sociala nätverk, föräldrastöd och samhällsorientering. Det är angeläget att möjligheten finns i alla särskilt utsatta områden så att föräldralediga med behovet enkelt ska kunna ta sig till verksamheten.

Insats 1:11	Möjlighet till språkträning på svenska för föräldralediga ska finnas i alla särskilt utsatta områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Vägen till studier och arbete efter föräldraledighet kortas. Fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet.
Samordningsansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
Ansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, förskolenämnden och utbildningsnämnden

Insats 1:12 Läxhjälp för vuxna i behov av stöd i studier ska finnas i alla särskilt utsatta områden

Många vuxna individer i särskilt utsatta områden studerar sfi, svenska som andraspråk eller andra utbildningar på grundläggande eller gymnasienivå. Flertalet är föräldrar. En hel del står långt från arbetsmarknaden och har låga kunskaper i svenska språket. För att stärka språkutvecklingen och öka progressionen ska läxhjälp erbjudas alla studerande vuxna i särskilt utsatta områden. Idag ges insatsen i ett område i samverkan mellan nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning och en idéburen organisation. Aktiviteten är en del av stadens jämlikhetsarbete. För att öka föräldrars möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden ska insatsen erbjudas i samtliga särskilt utsatta områden. För att lättare nå de individer som har behov av insatsen bör den genomföras i samverkan med civilsamhället som möter målgruppen och kan marknadsföra insatsen.

Insats 1:12	Läxhjälp för vuxna i behov av stöd i studier ska finnas i alla särskilt utsatta områden
Fokusområde	Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Fler individer får arbete och blir självförsörjande. Fler barn har föräldrar som går till arbetet.
Samordningsansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
Ansvar	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Fokusområde 2: Stadsutveckling

Stadsplaneringen är en av många samhällsfunktioner som påverkar utvecklingen och skapar miljöer med förutsättningar att stötta social hållbarhet. Stadsutveckling och arkitektur utgör enligt forskning viktiga delar i arbetet med att vända utvecklingen i ett utsatt område. I planering och utformning av stadsmiljön ska säkerhetsaspekten beaktas utifrån utformningsprinciper som överblickbarhet, synlighet, orienterbarhet, tillgänglighet, belysning, rumsliga ansvarsförhållanden, livfulla platser och tidsanvändningsmönster.

Bostadsbyggande och bostadsförsörjning utgörs av långsiktiga processer och kräver långsiktiga mål och strategier. De sociala utmaningar som följer av stadens bostadsbrist

kräver samtidigt konkreta åtgärder och insatser från stadens sida. För att staden ska bli mer sammanhållen krävs en kraftfull satsning på områden i staden med socioekonomiska utmaningar. Stadens långsiktiga satsning för att minska ojämlika skillnader i livsvillkor sker bland annat genom Göteborgs stads program för en jämlik stad där Jämlikhetsrapporten 2017 – Skillnader i livsvillkor i Göteborg utgör ett verktyg i arbetet. Den nyligen antagna översiktsplanen för Göteborg har tagit stöd både i programmet och jämlikhetsrapporten, för att identifiera vilka perspektiv översiktsplanen behöver hantera för att bidra till en hållbar och jämlik livsmiljö. En kraftsamling förutsätter en bred samverkan mellan alla berörda aktörer inom stadsutvecklingen.

Översiktsplanens övergripande inriktningar om att planera för en nära, sammanhållen och robust stad är en viktig strategi för att skapa jämlik tillgång till stadens resurser. Enligt de inriktningar som översiktsplanen föreslår lokaliseras en stor del av tillkommande bostäder i mellanstaden där många områden med socioekonomiska utmaningar ligger. Med mellanstaden avses det sammanhängande stadsområdet utanför Göteborgs innerstad som har god kollektivtrafik och där många av stadens invånare bor. Översiktsplanen slår fast att det handlar om att möjliggöra en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad och att ha en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande. Stadens invånare ska ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik, offentliga platser och grönområden samt att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor. För att den stadsutveckling som översiktsplanen möjliggör ska bidra till en mer socialt hållbar och jämlik stad behöver prioriteringar ske i den efterföljande planeringens processer. Den geografiska prioriteringen för stadens stadsplanering sker idag inom startplaneprocessen som tar sin utgångspunkt i översiktsplanens markanvändningskarta och strategier. Startplanen, som redovisar vilka detaljplaner och planprogram som avses starta under kalenderåret beslutas av byggnadsnämnden och utgår i första hand från kommunfullmäktiges budget, men också från andra styrande dokument som utgör stadens strategiska vilja. Inom ramen för startplanen är det främst långsiktiga effekter av var i staden planering och stadsutveckling sker, som är viktigt att ta hänsyn till.

Startplanen över vilka detaljplaner som ska påbörjas under en viss tidsperiod är ett av byggnadsnämndens verktyg. Planen har som inriktning att staden bör prioritera projekt som bidrar till:

- en mer sammanhållen stad
- en ökad blandning av upplåtelseformer
- goda närmiljöer med tillgång till mötesplatser, kultur, rekreation, som främjar fysisk aktivitet och med plats för barn
- en mer jämlik tillgång till stadens resurser

I Göteborgs Stads program för bostadsförsörjning 2021 - 2026 lyfts betydelsen av samverkan kring en gemensam prioritering mellan de planerande nämnderna, för att stadens verktyg för bostadsförsörjning ska kunna nyttjas så effektivt som möjligt. Enligt programmets strategier ska Göteborgs Stad:

- genom en aktiv markpolitik och en god planeringsberedskap skapa förutsättningar för ett bostadsbyggande som möter behoven som

befolkningsutvecklingen medför och som svarar mot olika gruppers behov och efterfrågan

- i samverkan med marknadens aktörer möjliggöra ett varierat utbud av bostäder såväl vad avser upplåtelseformer, bostadsstorlekar och hustyper som pris- och hyresnivåer för att möta olika behov och en differentierad efterfrågan
- utifrån ett behovsperspektiv och genom stadens förvaltande nämnder och styrelser, verka för ett ändamålsenligt nyttjande av det befintliga bostadsbeståndet och bidra till goda bostäder och livsmiljöer samt en bättre fungerande bostadsmarknad för alla
- främja en mångfald av aktörer och goda konkurrensförhållanden för att bidra till rimliga boendekostnader i nyproducerade bostäder

Insats 2:1 Värdera hur värdeskapande stadsutveckling kan integreras i plan- och exploateringsprocessen i särskilt utsatta områden

Värdeskapande stadsutveckling är ett planeringsverktyg som bland annat syftar till att svara på hur staden kan utformas för att öka stadskvaliteterna. Med stadskvaliteter avses bland annat täthet, funktionsblandning och friyta. Det kan röra sig om avstånd och närhet till grönområde eller handel men också om till exempel trafiksäkerhet. Verktöget kan stödja i analysarbetet av i vilken grad planerade stadsdelar bidrar till en värdeskapande och ekonomiskt hållbar stadsutveckling samt i utvärderingen av ett stadsutvecklingsprojekts måluppfyllelse.

De stora skillnaderna i stadskvalitet mellan olika områden har bidragit till segregation. Genom att främja en mer jämlik fördelning av grundläggande stadskvaliteter kan livsvillkoren förbättras för boende i utsatta områden samtidigt som marknadsmässiga processer stimuleras. Genom att planera staden så att en allt större andel människor får möjlighet att bo i lägen där närheten är god till såväl stadens utbud av service, rekreation och kollektivtrafik, kan en generellt ökad ekonomisk hållbarhet i staden utvecklas. Ett sätt att långsiktigt utveckla och förändra ett socioekonomiskt svagare områdes struktur är att tillföra grundläggande stadskvaliteter som idag saknas eller som behöver förstärkas. Tillgången till grundläggande stadskvaliteter har betydelse för bostadsmarknadens prissättning och inverkar därmed på bygg- och fastighetsmarknadens intresse för ett område. Ett ökat utbud av stadskvalitet i stadsdelar som idag saknar dessa skulle i någon mån kunna bidra till att jämna ut prisskillnaderna mellan stadsdelarna, vilket i förlängningen kan leda till att människor med olika socioekonomiska nivåer i högre grad än idag bor och arbetar i samma stadsdel.

För att den stadsutveckling som översiktsplanen möjliggör ska bidra till en mer socialt hållbar och jämlik stad behöver prioriteringar ske i den efterföljande planeringens processer. De nämnder och bolagsstyrelser som ingår i den fysiska planeringen som ska genomföras i särskilt utsatta områden, ska värdera hur värdeskapande stadsutveckling kan bidra till att uppnå bland annat översiktsplanens målbild. I planerings- och utvecklingsarbetet i dessa områden ska det värderas om modellen värdeskapande stadsutveckling är tillämplig i plan- och exploateringsprocessen.

Insats 2:1	Värdera hur värdeskapande stadsutveckling kan integreras i plan- och exploateringsprocessen i särskilt utsatta områden
Fokusområde	Stadsutveckling

Förväntat resultat	Det ska i planering och genomförande värderas hur modellen värdeskapande stadsutveckling kan bidra till att uppnå bland annat översiktsplanens målbild i särskilt utsatta områden.
Samordningsansvar	Byggnadsnämnden/stadsbyggnadsnämnden
Ansvar	Byggnadsnämnden/stadsbyggnadsnämnden, fastighetsnämnden/exploateringsnämnden, socialnämnd Hisingen, socialnämnd Nordost och Förvaltnings AB Framtiden

Insats 2:2 Kraftsamla för att uppnå hållbara och jämlika livsmiljöer

I startplanen ska särskilt utsatta områden prioriteras för kommande detaljplaner som startas under handlingsplanens genomförande. Nämnder inom fysisk planering och exploatering, socialnämnder med geografiskt områdesansvar och bolag inom Förvaltnings AB Framtiden ska i samverkan inom planering och genomförande kraftsamla utifrån strategier inom jämlik stad där målet är att skapa hållbara och jämlika livsmiljöer. Dessa strategier är:

- Öka delaktighet och inflytande i stadsutvecklingen
- Skapa förutsättningar för en fungerande närmiljö
- Minska boendesegregation
- Öka tillgången till bostäder
- Skapa förutsättningar för jämlik tillgång till stadens resurser

I arbetet ska Gårdstensmodellens byggstenar beaktas och utgöra grundförutsättningar. Enligt forskning beror modellens framgång på samverkan, delaktighet och långsiktiga satsningar. Hyresgäster har inflytande och görs delaktiga genom att de är representerade i styrelsen. Husvärdar och trygghetsvärdar värvas lokalt och det finns en samverkan mellan hyresvärd, lokala företag, lokala föreningar, polisen och stadens förvaltningar. Samverkan och långsiktig aktiv närvaro i området är en nyckelfaktor. Gårdstensmodellen består av ett antal processer vars delar utöver organisationsform är:

- Närvarande ledarskap
- Reellt hyresgästinflytande och moderbolag i styrelsen
- Tydlig uppföljning genom mätbara mål
- Investera i engagerad personal
- Trygghet med egen personal, kvällar och helger, 365 dagar om året
- Samverkan som medel
- Samverkan för att öka sysselsättning
- Stärka föreningsliv och öka folkhälsan
- Samhälls- och företagsvinster
- Varsam renovering
- Nyproduktion för blandstad
- Rådighet över torg och stärkt samhällsservice
- Ekologiskt hållbar förvaltning

Insats 2:2	Kraftsamla för att uppnå och skapa hållbara och jämlika livsmiljöer
Fokusområde	Stadsutveckling; Inflytande, delaktighet och tillit

Förväntat resultat	Översiktsplanens målbild samt målbild för målområde Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer i program för en jämlik stad ska uppnås i de särskilt utsatta områdena.
Samordningsansvar	Byggnadsnämnden/stadsbyggnadsnämnden
Ansvar	Byggnadsnämnden/stadsbyggnadsnämnden, fastighetsnämnden/exploateringsnämnden, socialnämnd Hisingen, socialnämnd Nordost och Förvaltnings AB Framtiden

Insats 2:3 Utveckla samverkan mellan stadsutveckling och det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet

Stadsutveckling och arkitektur utgör enligt forskning viktiga delar i arbetet med att vända utvecklingen i ett utsatt område. Stadsutvecklingen bidrar och bildar förutsättningar för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. En väl utformad planering och genomförande av utbyggnad av ett område kan i sitt utförande bidra med förebyggande insatser i områdesutveckling.

Av en av strategierna i Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program, framgår att staden ska bjuda in till centrala och lokala trygghetsskapande och brottsförebyggande forum/råd för att identifiera frågor där samordning och vidare samverkan bör ske. I de lokala forum som socialnämnderna har ett särskilt ansvar för, är det av största vikt att även planerande nämnder deltar för att stadsutvecklingen och de trygghetsskapande och brottsförebyggande insatserna ska bidra till samma målbild. Många gånger har aktörerna behov av varandras samverkansparter. En samverkan mellan dessa processer bidrar till en stärkt gemensam kraftsamling i de särskilt utsatta områdena.

Insats 2:3	Utveckla samverkan mellan stadsutveckling och det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet
Fokusområde	Stadsutveckling; Grundläggande säkerhet och trygghet
Förväntat resultat	Att det i de särskilt utsatta områdena finns ett strukturerat, kort- och långsiktigt arbete som bedrivs samordnat, och kunskapsbaserat omhändertar samhällsutvecklingen utifrån dessa båda perspektiv.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, byggnadsnämnden/stadsbyggnadsnämnden, fastighetsnämnden/exploateringsnämnden och Förvaltnings AB Framtiden

Fokusområde 3: Grundläggande säkerhet och trygghet

Grundläggande säkerhet och trygghet handlar både om trygghet i de nära relationerna inom familjen och trygghet genom bra boende och närmiljö. Sådana förhållanden bidrar till ökad tillit i lokalsamhället men också till en god och jämlik hälsa. Grundläggande säkerhet och trygghet i boendemiljön förutsätter en stark kollektiv förmåga eftersom det finns starka samband mellan hög kollektiv förmåga och lägre brottslighet och ökad trygghet. För att stoppa våldet behöver samhällets institutioner återta kontrollen av det offentliga rummet.

Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program har som övergripande mål att Göteborg ska vara en trygg och säker stad där vi tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet. Som mål anges följande:

- Öka kunskapen
- Öka samverkan
- Minska otryggheten till följd av rädslan att utsättas för brott
- Minska benägenheten att begå brott
- Minska möjligheten att begå brott

I stadens program för en jämlik stad finns målområdet Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer med underliggande strategier som syftar till att skapa en tryggare stad. Den fysiska miljöns utformning kan öka tryggheten och främja sammanhållning mellan grupper i samhället på individ-, områdes- och befolkningsnivå. En känsla av otrygghet kan också vara ett uttryck för bristande mellanmänsklig tillit och tillit till institutionerna samt socioekonomiska faktorer. Det finns vissa grundläggande förutsättningar för en hållbar och jämlik livsmiljö. Det är att ha en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad samt en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande. Det handlar också om att ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik, offentliga platser och grönområden utan att de används som arenor för kriminalitet. Det handlar även om att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, förskolor och grundskolor. Genom att motverka boendesegregation och främja goda boendemiljöer skapas förutsättningar för mer jämlika livsvillkor. Otrygga boendeförhållanden, trångboddhet och en segregerad boendemiljö påverkar jämlikheten, hälsan och den sociala sammanhållningen negativt.

Insatser inom detta fokusområde är grunden i Framtidskoncernens superförvaltning som är en del av deras strategi. Följande insatser ingår i deras satsning:

- Trygghetssäkrade fastigheter
- Lokal närvaro sju dagar/vecka
- Trygghetsdialoger
- Trygghetsvårdar
- Nolltolerans mot kriminell verksamhet
- Riktiga hyresförhållanden i alla lägenheter
- 24h-åtgärd av skadegörelse och klotter
- Sophantering utan nedskräpning

Motsvarande insatser behöver förekomma inom övriga berörda nämnder och styrelser i staden.

Insatser

Insats 3:1 Samtliga nämnder och styrelser med verksamhet i särskilt utsatta områden ska ha ett särskilt fokus på dessa i den kunskapsbaserade lägesbild som rapporteras till kommunstyrelsen

Ett framgångsrikt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är kunskapsbaserat och utgår från lokala lägesbilder. Nämnder och styrelser ska strukturera och systematiskt kartlägga och analysera aktuella förhållanden och förutsättningar, vilket ska inkludera både problem, risker, och möjligheter på individ-, grupp- och samhällsnivå. Exempel på förhållanden kan vara otrygga platser och otillåten påverkan. Socialnämnderna har ett ansvar att inhämta synpunkter från andra aktörer i respektive stadsområde. Både de lokala lägesbilderna och den centrala lägesbilden ska ha ett särskilt fokus på de särskilt utsatta områdena. Lägesbilderna är en del av modellen Trygg i Göteborg som är en samverkan mellan Göteborgs Stad och polisen. De problem som framkommer i den lokala lägesbilden ska analyseras och en åtgärdsplan ska tas fram och följas upp.

Insats 3:1	Samtliga nämnder och styrelser med verksamhet i särskilt utsatta områden har ett särskilt fokus på dessa i den kunskapsbaserade lägesbild som rapporteras till kommunstyrelsen
Fokusområde	Grundläggande säkerhet och trygghet
Förväntat resultat	Ökad trygghet och minskad brottslighet
Samordningsansvar	Kommunstyrelsen
Ansvar	Samtliga nämnder och styrelser i Göteborgs Stad med verksamhet i särskilt utsatta områden

Insats 3:2 Underhåll i grundskolors och förskolors lokaler och utemiljöer i särskilt utsatta områden ska prioriteras

Lokalnämnden har en underhållsskuld gällande förskolor och grundskolor i hela staden som inte har renoverats och underhållits trots behov. Dåliga lokaler drabbar undervisningen. När skolor används även efter skoltid inom ramen för Skolan som arena drabbas även fritidsverksamhet av dåligt underhållna lokaler. Utemiljöer på skolgårdar och förskolegårdar används av barn och deras föräldrar även efter skoltid och på helger och lov, då de utgör tillgängliga lekplatser i områdena. Det är angeläget att underhåll och renoveringar prioriteras i särskilt utsatta områden där trångboddheten är stor och barn och unga vistas utanför hemmet i stor utsträckning, men samtidigt inte deltar i organiserade fritidsaktiviteter i samma omfattning som jämnåriga i områden med bättre socioekonomiska förutsättningar.

Insats 3:2	Underhåll i grundskolors och förskolors lokaler och utemiljöer i särskilt utsatta områden ska prioriteras
Fokusområde	Grundläggande säkerhet och trygghet; Stadsutveckling
Förväntat resultat	Lokaler och utemiljöer som är upprustade leder till mindre skadegörelse och klotter vilket ökar tryggheten och på sikt även förtroende och tillit hos elever, föräldrar, personal och invånare i området.

Samordningsansvar	Lokalnämnden/stadsfastighetsnämnden
Ansvar	Lokalnämnden/stadsfastighetsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden och idrotts- och föreningsnämnden

Insats 3:3 Underhåll och skötsel på offentliga platser ska prioriteras i särskilt utsatta områden och synkroniseras mellan nämnder och styrelser vad gäller frekvens och basnivå

Flera nämnder och styrelser, samt även andra aktörer såsom Västra Götalandsregionen (Västtrafik) och privata fastighetsägare, ansvarar för skötsel och underhåll av offentliga platser i staden. Förvaltnings AB Framtiden har inom ramen för sin superförvaltning som är en del av koncernens strategi för utvecklingsområden 2020 - 2030, flera insatser som syftar till att utomhusmiljöerna i bostadsområdena ska vara rena och välskötta. Bland annat åtgärdas skadegörelse och klotter inom 24 timmar. Insatserna bidrar till att öka tryggheten på platserna.

En ren och städad miljö bidrar till att skapa trygghet i staden. Skadegörelse, klotter och nedskräpning har stor inverkan på människors upplevda trygghet och känsla av trivsel, särskilt i utsatta områden. När flera olika aktörer har ansvar för näraliggande områden är det angeläget att de samordnar sig för att insatserna ska vara likvärdiga vad gäller nivå och frekvens.

Insats 3:3	Underhåll och skötsel på offentliga platser ska prioriteras i särskilt utsatta områden och synkroniseras mellan nämnder och styrelser vad gäller frekvens och basnivå
Fokusområde	Stadsutveckling; Grundläggande säkerhet och trygghet
Förväntat resultat	Platser som underhålls, städas och sköts minskar risken för skadegörelse och klotter och attraherar fler människor att vistas utomhus i offentliga miljöer, vilket minskar risken för kriminalitet. Tryggheten ökar och på sikt även förtroende och tillit hos invånarna i området.
Samordningsansvar	Förvaltnings AB Framtiden
Ansvar	Förvaltnings AB Framtiden, Higab AB, idrotts- och föreningsnämnden, fastighetsnämnden, park- och naturnämnden samt trafiknämnden /stadsmiljönämnden

Insats 3:4 Socialnämnderna ska samordna grannskapsarbete och platssamverkan i respektive stadsområde, i samverkan med civilsamhället och övriga nämnder och styrelser

Socialnämnderna har enligt sina respektive reglementen ansvar för att vara en aktiv part när det gäller insatser inom grannskapsarbete och samverkan med civilsamhället. Utifrån deras befolkningsansvar i stadsområdet har de en viktig roll i platssamverkan kring lokala torg och andra offentliga platser i de särskilt utsatta områdena. Platser som i dag upplevs som otrygga kan utvecklas i syfte att göra dem mer attraktiva för människor att besöka och att uppehålla sig vid. Här har det lokala civilsamhället en viktig roll. Människor som bor i området kan bidra i områdesutvecklingen. Socialnämnderna kan uppmuntra och ingå i samarbeten mellan olika aktörer för att göra utpekade platser mer attraktiva.

Förutom stadens nämnder och styrelser är näringslivet i form av privata fastighetsägare och företagare viktiga samarbetspartners för att göra fler områden i staden tryggare och mer attraktiva. Socialnämnderna behöver samverka med både allmännyttan genom Förvaltnings AB Framtiden och med Business Region Göteborg AB i kontakten med näringslivet.

Insats 3:4	Socialnämnderna ska samordna grannskapsarbete och platssamverkan i respektive stadsområde, i samverkan med civilsamhället och övriga nämnder och styrelser
Fokusområde	Stadsutveckling; Grundläggande säkerhet och trygghet; Inflytande, delaktighet och tillit
Förväntat resultat	Bättre samverkan mellan olika aktörer i området kan leda till mindre skadegörelse och lägre risk för kriminalitet. Genom platssamverkan kan även de boendes delaktighet och inflytande på området öka, vilket leder till ökad trygghet och tillit. Fler efterfrågade aktörer inom handel och näringsliv kan på sikt vilja etablera sig i området.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Hisingen och Nordost
Ansvar	Samtliga nämnder och styrelser i Göteborgs Stad som har verksamhet i området eller kan bidra i platssamverkan

Insats 3:5 Göteborgs Stad ska ha bemanning i särskilt utsatta områden alla dagar i veckan inklusive kvällar och helger. Idrottshallar och andra lokaler där barn och unga vistas samt utemiljöer, ska bemannas med personal med kompetens inom fritid och/eller socialt arbete

Stadens verksamhetslokaler, bland annat idrottshallar där barn och unga vistas i stor utsträckning, är lågt bemannade och är i utsatta områden ofta arenor för kriminalitet. Bemanningen ska öka och utgöras av personal med kompetens att möta människor, för att skapa trygghet för både personal och för de medborgare som använder lokalerna. Detta ska även gälla intilliggande utemiljöer. Bemanningen kan exempelvis bestå av fritidsledare och fältarbetare. Socialnämnderna har i uppdrag att ansvara för fritidsverksamhet och socialtjänst inom respektive stadsområde och är därför lämpliga att ansvara för bemanningen. Redan befintlig personal kan i vissa fall användas i insatsen, i andra fall kan en utökning vara nödvändig. Socialnämnderna bör göra en egen bedömning av vilka lokaler och miljöer i de särskilt utsatta områdena som ska prioriteras.

Insats 3:5	Göteborgs Stad ska ha bemanning i särskilt utsatta områden alla dagar i veckan inklusive kvällar och helger. Idrottshallar och andra lokaler där barn och unga vistas samt utemiljöer, ska bemannas med personal med kompetens inom fritid och/eller socialt arbete
Fokusområde	Grundläggande säkerhet och trygghet; Barns och ungas uppväxtvillkor
Förväntat resultat	Närvarande personal från staden förväntas bidra till mindre skadegörelse och kriminalitet både utomhus och i stadens lokaler, samt minska risken för otillåten påverkan. Flera invånare i olika åldrar använder lokalerna vilket ökar tryggheten. Färre unga rekryteras till kriminalitet och fler barn och unga med individuella behov av insatser kan fångas upp.
Samordningsansvar	Socialnämnderna Hisingen och Nordost

Ansvar	Socialnämnderna Hisingen och Nordost, idrotts- och föreningsnämnden och lokalnämnden/stadsfastighetsnämnden
--------	---

Fokusområde 4: Inflytande, delaktighet och tillit

För att vända utvecklingen krävs att relationerna och representationen i särskilt utsatta områden utvecklas. Erkännande sker genom ständiga möten och i olika situationer. Fungerande former för samlevnad behöver utvecklas men det innebär inte att till exempel ojämlika köns- eller maktordningar ska accepteras. Det är angeläget med vägledande principer som gott bemötande, likabehandling och icke-diskriminering hos de yrkesgrupper som möter människor i området, eftersom de utgör en förutsättning för att bygga goda relationer med invånarna. Med representation avses möjligheter till jämlikt deltagande i det offentliga livet. Göteborgs Stad behöver skapa strukturer och miljöer som bidrar till att stärka tillit och delaktighet. I arbetet med att förbättra miljöer och livsvillkor i de områden som idag är särskilt utsatta behöver medborgarna inkluderas. Nämnden för demokrati och medborgarservice har i uppdrag att bedriva ett proaktivt demokratiarbete och att ansvara för att skapa förutsättningar för invånarnas demokratiska delaktighet och inflytande i samskapande med nämnder/styrelser och andra aktörer.

Fokusområdets inriktning återfinns i Göteborgs Stads program för en jämlik stad och omfattas av målområdet Skapa förutsättningar för inflytande, delaktighet och tillit. En betydelsefull del i skapandet av en jämlik stad är arbetet med att skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit för alla göteborgare, oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuell läggning. På samhällsnivå handlar delaktighet och inflytande om möjligheten att delta i styret av det gemensamma. Delaktighet och inflytande handlar också om invånarnas möjligheter att delta i civilsamhället, i folkrörelser och i lokalsamhället. Delaktighet och inflytande är också viktigt på individnivå för att minska skillnaderna i livsvillkor. Det är en fråga om kontroll, inflytande och delaktighet i det dagliga livet, i till exempel skolan, i bostadsområdet och i rollen som brukare av olika offentliga tjänster. Det kan vidare handla om gemenskap i sociala nätverk i vardagen. Att lösa problem tillsammans med andra skapar tilltro till deras välvilja och stärker därmed tilliten mellan människor.

Förvaltnings AB Framtidens insats med trygghetsdialoger är en viktig åtgärd för att utveckla boendeinflytandet och stärka demokrati och delaktighet i områdena.

Insatser

Insats 4:1 Invånare i särskilt utsatta områden som har behov av men inte tidigare tagit del av samhällsorientering ska erbjudas och motiveras att delta i kursen

Nyanlända som deltar i etableringsprogram genom Arbetsförmedlingen har rätt till kurs i samhällsorientering motsvarande 100 timmar. Kursen innehåller bland annat utbildning i rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, demokrati och jämställdhet, barns rättigheter samt information om utbildning, arbetsmarknad och hälsa. Kursen ges i dialogform på olika språk av integrationscentrum under socialnämnd Centrum. Enlig lag (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare har även anhöriginvandrare rätt att

delta i samhällsorientering. Kommunerna har en skyldighet att erbjuda kursen i tre år efter att den nyanlände har folkbokförts i Sverige. Enligt lagstiftningen ska kommunen verka aktivt för att nå alla nyanlända i kommunen som har rätt till samhällsorientering och motivera dem att delta i kursen. Det finns inga hinder att även erbjuda utbildningen till individer som har behov av den, även om de har vistats en längre tid i Sverige. I vissa fall är anhöriginvandrare en grupp som kan vara svår att nå med information om möjligheten att delta, varför särskilda insatser kan behöva göras i samverkan mellan flera nämnder samt med föreningar och studieförbund.

Insats 4:1	Invånare i särskilt utsatta områden som har behov av men inte tidigare tagit del av samhällsorientering ska erbjudas och motiveras att delta i kursen
Fokusområde	Inflytande, delaktighet och tillit
Förväntat resultat	Fler invånare i utsatta områden har kunskap om det svenska samhället och staden Göteborg, och vilka rättigheter och skyldigheter man har som medborgare. Med ökade kunskaper ökar också tilliten och delaktigheten.
Samordningsansvar	Socialnämnd Centrum
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost, förskolenämnden, grundskolenämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Insats 4:2 Utveckla samverkan med civilsamhället i särskilt utsatta områden

Civilsamhället är en viktig aktör i arbetet med att vända utvecklingen i utsatta områden. Här ingår både föreningar, trossamfund, idéburna organisationer och boende i området. Arbetet blir mer effektivt när olika aktörer samverkar. Civilsamhällets organisationer har en unik lokalkännedom och kunskap som behövs i arbetet med att minska och motverka segregation, mildra dess effekter och skapa trygga samhällen. Att stötta och samverka med civilsamhällets olika aktörer i särskilt utsatta områden bidrar till ökat inflytande, delaktighet och tillit hos invånarna samt kan främja trygghet och barns och ungas uppväxtvillkor. Det är angeläget att säkerställa att olika individer och grupper görs delaktiga och att ingen diskrimineras. Samverkan ska utgå från principerna i Göteborgs Stads överenskommelse om samverkan med civilsamhällets organisationer:

- Integritet och oberoende
- Dialog
- Kvalitet
- Långsiktighet
- Öppenhet och insyn
- Mångfald

Det kan finnas behov av att samverka med föreningar som inte verkar lokalt, men som kan behöva nå ut till invånare i särskilt utsatta områden. Det kan exempelvis handla om föreningar inom funktionsstöd eller hbtq-frågor.

Nämnden för demokrati och medborgarservice har i uppdrag att fortsätta rikta upplysande insatser om demokrati och rösträtt till stadens medborgare, samt upprätta en infrastruktur för lokal och digital demokrati.

Insats 4:2	Utveckla samverkan med civilsamhället i särskilt utsatta områden
-------------------	---

Fokusområde	Inflytande, delaktighet och tillit
Förväntat resultat	Ökad trygghet, ökad delaktighet, ökad tillit
Samordningsansvar	Lokalt: Socialnämnderna Hisingen och Nordost utifrån respektive stadsområde Hela staden: Idrotts- och föreningsnämnden och socialnämnd Centrum
Ansvar	Idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för demokrati och medborgarservice, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, socialnämnderna Centrum, Hisingen och Nordost samt Förvaltnings AB Framtiden

Bilaga 1: Styrande dokument

Styrande dokument	Koppling till denna plan
Göteborgs Stads program för en jämlik stad	Programmet belyser vikten av jämlika och goda livsvillkor samt innehåller strategier för att ge alla människor i staden möjlighet till delaktighet och inflytande samt bättre förutsättningar för hälsa och livsvillkor. Handlingsplan för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden 2035, lutar sig mot de strategier som program för en jämlik stad innehåller. Insatser i handlingsplanen förekommer inom programmets målområden. En förutsättning för att nå målet att Göteborg inte ska ha några särskilt utsatta områden, är att programmet efterlevs.
Göteborgs Stads plan för en jämlik stad	Planen innehåller aktiviteter i samverkan mellan nämnder och styrelser som ska ge människor i Göteborg rätt till goda och likvärdiga livsvillkor. Insatser i handlingsplanen för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden förekommer delvis som aktiviteter i planen för en jämlik stad, då med samverkan som syfte. Att planen följs i stadens verksamheter bidrar till att nå målet att inga områden ska vara särskilt utsatta.
Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program	Syftet med programmet är att kraftsamla och förtydliga vad som förväntas av stadens nämnder och styrelser i det gemensamma arbetet för att öka tryggheten för de som lever, verkar och vistas i staden och för att minska den individuella och organiserade brottslighetens påverkan på göteborgssamhället. Syftet är att skapa förutsättningar för ett strukturerat, kort- och långsiktigt arbete som anpassas till samhällsutvecklingen och bedrivs samordnat och kunskapsbaserat mot aktuella läges- och problembilder. Det övergripande målet är att Göteborg ska vara en trygg och säker stad där alla som lever, verkar och vistas tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet.
Göteborgs Stads folkhälsoprogram	Programmets mål är att barn och ungdomar ska ha trygga och goda uppväxtvillkor och att alla göteborgare ska ha en god hälsa som är jämlikt och jämställt fördelad.
Göteborgs Stads program för full delaktighet	Målsättningarna i programmet innebär att personer med funktionsnedsättning ska ha samma rätt till bland annat demokratisk delaktighet och ett tryggt liv som alla göteborgare. Stadens verksamheter ska i uppföljningar samla in underlag på ett sådant sätt att det är möjligt att göra analyser utifrån diskrimineringsgrunderna.
Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program	En av målsättningarna är att arbetslösheten i Göteborg ska vara lägst bland Sveriges storstäder.
Göteborgs Stads program för bostadsförsörjning	Målsättningen är att staden ska trygga tillgången till goda bostäder för alla göteborgare. En av strategierna är att stadens ska bidra till goda bostäder och livsmiljöer samt en bättre fungerande bostadsmarknad för alla.

Göteborgs Stads program för lokalförsörjning	Ett av målen är rätt lokaliserad kommunal service, vilket innebär att lokaler finns placerade bland annat utifrån perspektivet där stadens medborgare behöver den. Ett annat mål är socialt hållbar kommunal service, vilket syftar till att stadens verksamhetslokaler ska vara anpassade och tillgängliga för att bidra till ett mer jämlikt Göteborg.
Översiktsplan för Göteborgs Stad	Enligt de inriktningar som översiktsplanen föreslår lokaliseras en stor del av tillkommande bostäder i mellanstaden där områden med socioekonomiska utmaningar ligger. Översiktsplanen slår fast att det handlar om att möjliggöra en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad och att ha en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande. Att ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik, offentliga platser och grönområden samt att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor.
Handlingsplan för arbetet med de mänskliga rättigheterna i Göteborgs Stad	Planen slår fast att alla stadens verksamheter ska genomsyras av principen om mänskliga rättigheter.
Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck	Det övergripande målet för planen är att det hedersrelaterade våldet och förtrycket ska upphöra. Att planen följs i berörda nämnder och styrelser är en förutsättning för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden, då hedersrelaterat våld och förtryck är ett kriterium för att ett område ska klassas som särskilt utsatt.
Göteborgs Stads plan mot våldsbejakande extremism	Planens övergripande mål är att inga individer från Göteborg ska radikaliseras, rekryteras eller utgöra ett hot mot det demokratiska och öppna samhället. Att planen följs i det gemensamma sektorsövergripande arbetet är en nödvändighet för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden, då våldsbejakande extremism utgör ett kriterium för att ett område ska klassas som särskilt utsatt.
Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism	Planens övergripande mål är att Göteborg är en stad fri från rasism. Insatserna handlar om att utveckla kompetens och arbetssätt i samverkan med civilsamhället för att motverka bland annat rasism, islamofobi, antisemitism och trans- och homofobi.
Göteborgs Stads plan för jämställdhet	Planen fokuserar på normer som skapar ojämställdhet mellan könen. Ett av planens utvecklingsområden är frihet från våld med fokus på främjande och förebyggande insatser mot bland annat destruktiva maskulinitetsnormer, samt en meningsfull fritid.
Biblioteksplan för Göteborgs Stad	Planens vision är att folkbiblioteken ska vara en självklarhet för göteborgarna med tillgängliga och öppna bibliotek.

Göteborgs Stads riktlinje för arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings	Syftet med riktlinjen är att nämnder och bolagsstyrelser ska ha en god förmåga i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings. Riktlinjen förtydligar nämnders och bolagsstyrelserns roller och ansvar samt vilka funktioner och vilken förmåga som krävs i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings.
Göteborgs Stads riktlinje för arbetet mot våld i nära relationer	Syftet med riktlinjen är bland annat att det stöd staden erbjuder vid våld i nära relation ska vara likvärdigt oavsett var i staden personen bor.
Plan för meningsfull fritid	Grundskolenämndens plan lutar sig mot strategin Barn och unga ska ha en tillgänglig och meningsfull fritid i program för en jämlik stad och innefattar följande insatsområden: Skolan som arena, utökad timplan, utökad inskrivning i fritidshem och övrig samverkan och andra samarbeten. Planen för meningsfull fritid syftar till att överblicka och rikta insatser till framför allt mellanstadieelever i skolor med en social utsatthet.
Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden 2020 - 2030	Syftet med programmet är att beskriva vad koncernen ska göra för att bidra till att ingen del av staden ska finnas med på polisens lista över särskilt utsatta områden 2030. Handlingsplanen för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden 2035, innehåller till viss del insatser som även förekommer i strategin.
Central samverkansöverenskommelse mellan polisområde Storgöteborg och Göteborgs Stad	Ett övergripande mål med överenskommelsen är att den lokala tryggheten ska öka och brottsligheten minska. Stadens trygghetsfrämjande arbete ska utvecklas och stärkas. I samverkan med polisen och andra sakkunniga, ska brottsutsatta och otrygga platser fortsatt identifieras. Trygg i Göteborg är en viktig del av stadens samlade trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Andra verktyg i arbetet är SSPF och SIG.

Bilaga 2: Indikatorer

Till handlingsplanen finns det indikatorer för att mäta måluppfyllelsen. För att kunna mäta resultat av insatserna har indikatorer samt målvärden tagits fram. Indikatorer och utgångsvärden är hämtade från olika källor och kommer från mätningar som har gjorts 2020 och 2021.

Indikatorer och utgångsvärden för fokusområde Barns och ungas uppväxtvillkor har hämtats från Jämlikhetsrapporten och Fritidsvaneundersökningen. Indikatorer och utgångsvärden för fokusområdena Stadsutveckling, Grundläggande säkerhet och trygghet samt Inflytande, delaktighet och tillit har hämtats från SOM-undersökningen i Göteborg.

Som målvärden har angetts de värden som är ett genomsnitt för samtliga områden i Göteborgs Stad, mot bakgrund av målet att Göteborg ska vara en jämlik stad.

Mål	Indikator	Utgångsvärde	Målvärde 2025
Inga utsatta områden	Antal särskilt utsatta områden	5 (2021)	0
Ökad gymnasiebehörighet	Andel på kommunala skolor i särskilt utsatta områden med behörighet till yrkesprogram på gymnasiet	54 % (juni 2022)	78 %
Ökade svenskkunskaper	Andel på kommunala skolor i särskilt utsatta områden som klarat kunskapskraven i svenska/svenska som andraspråk i årskurs 3	72 % (juni 2022)	85 %
Ökad fritidshemsinskrivning	Andel på kommunala skolor och särskolor i särskilt utsatta områden som är inskrivna i fritidshem i årskurs F-3	50 % (mars 2022)	77 %
En meningsfull fritid	Andel unga i mellanområden med särskilt utsatta områden* som är med i förening, klubb eller grupp	48 % (åk 5) 28 % (åk 9) (2021)	74 % (åk 5) 56 % (åk 9)
En meningsfull fritid	Andel unga i mellanområden med särskilt utsatta områden* som är nöjda med sin fritid	82 % (åk 5) 67 % (åk 9) (2021)	86 % (åk 5) 67 %** (åk 9)
Föräldrar i sysselsättning och egenförsörjning	Andel treåringar i särskilt utsatta områden som ej är inskrivna i förskolan	10 % (2021)	6 % (2021)
Föräldrar i sysselsättning och egenförsörjning	Andel personer 18-64 år som bor i barnhushåll som har fått ekonomiskt bistånd	10 % (2020)	4 %
Ökad trygghet	Trygghetsindex i särskilt utsatta områden	50 % (2021)	73 %
Ökad tillit och delaktighet	Samhörighetsindex i särskilt utsatta områden	49 % (2021)	51 %

*Data från undersökningen möjliggör inte att elever boendes i särskilt utsatta områden särredovisas. Denna uppgift ger sannolikt en högre andel eftersom mer välbärgade områden ingår i samma kategori.

**Undantag där målvärdet istället har varit att behålla utgångsvärdet eftersom värdet för de särskilt utsatta områdena översteg genomsnittet för Göteborg.

Bilaga 3: Preventionspyramiden

En teoretisk utgångspunkt i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet är en uppdelning utifrån preventionsnivåer, vilket kan illustreras i form av en pyramid. Basen i pyramiden innehåller universella insatser som riktar sig till alla invånare och platser där de bor, verkar och som de besöker. Mittensektionen består av selektiva insatser som fokuseras till riskgrupper, individer eller särskilt brottsdrabbade platser. I pyramidens topp finns indikerade insatser som riktar sig till dem som har drabbats av eller begått brott. Insatserna som staden ska utföra för att minska brottsligheten och öka tryggheten behöver rikta sig mot alla nivåer. Handlingsplanen för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2035 innehåller framför allt universella insatser till de som bor i dessa områden, men också en del selektiva insatser till exempelvis barn i särskilt utsatta områden. Andra styrande dokument inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området riktar sig mot de andra nivåerna, och i vissa fall mot alla preventionsnivåerna. Pyramiden nedan visar ett urval av styrande dokument inom området.

